

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 60 · 22. mars
Sesjonen 2017–2018

Møte torsdag den 22. mars 2018 kl. 10

President: Eva Kristin Hansen

Dagsorden (nr. 60):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2016 (Innst. 148 S (2017–2018), jf. Meld. St. 42 (2016–2017))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk og Nisrin El Morabit om å sette et tak på lederlønninger i staten tilsvarende statsministerens lønnsnivå (Innst. 166 S (2017–2018), jf. Dokument 8:66 S (2017–2018))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Terje Breivik om et norsk regelverk for crowdfunding/folkefinansiering (Innst. 169 S (2017–2018), jf. Dokument 8:37 S (2017–2018))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2016 (Innst. 141 S (2017–2018), jf. Dokument 3:2 (2017–2018))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar–30. juni 2017 (Innst. 144 S (2017–2018))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets granskingskommisjon for brannen på Scandinavian Star (Innst. 184 S (2017–2018), jf. Dokument 18 (2016–2017))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken (Innst. 178 S (2017–2018), jf. Prop. 4 S (2017–2018))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven (tredje energimarkedspakke) (Innst. 175 L (2017–2018), jf. Prop. 5 L (2017–2018))
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i naturgassloven (tredje energimarkedspakke) (Innst. 176 L (2017–2018), jf. Prop. 6 L (2017–2018))
10. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Odvar Nordli***Presidenten:** Ærede medrepresentanter!

Den 9. januar gikk tidligere stortingsrepresentant Odvar Nordli fra Stange bort, 90 år gammel.

Han representerte Arbeiderpartiet og Hedmark i seks perioder på Stortinget – fra 1961 til 1985. I løpet av denne tiden var han bl.a. medlem og nestformann i kommunalkomiteen, formann i sosialkomiteen, medlem i samferdselskomiteen, utenriks- og konstitusjonskomiteen, landbrukskomiteen og forsvarskomiteen.

Fra våren 1971 til høsten 1972 var han kommunal- og arbeidsminister i Trygve Brattelis første regjering, og i fem år – fra 1976 til 1981 – var han Norges statsminister.

Odvar Nordlis hjerte banket for de små i samfunnet, men i vår politiske historie blir han stående som en av de store. Han vokste opp i mellomkrigstidens og okkupasjonstidens Norge, i en arbeiderfamilie på det klassesdelte Hedmarken. Her ble hans samfunnsengasjement vekket, her knyttet han seg til arbeiderbevegelsen og gikk sin skole i organisasjonsarbeid, og her hadde han alltid sin tilhørighet.

Nordli beskrev seg selv som «en politisk håndverker», og det står mange milepæler etter hans håndverksarbeid. Arbeidsmiljøloven, sykelønnsordningen og loven om selvbestemt abort kom på plass i hans regjeringstid.

Samtidig var han statsminister i en krevende brytningstid. Tilbakeslaget i verdensøkonomien stilte store krav til en regjering og et parti som nektet å kompromisere på kravet om arbeid til alle. Den kalde krigen og atomvåpenpolitikken skapte hjemlige politiske spenninger også internt i partiet, med fløystrid og delt lederskap. Den relativt nye konfliktlinjen om vekst og vern samt økt selvbevissthet og stolthet i vår samiske befolkning toppet seg i striden rundt Alta-Kautokeino-utbyggingen.

Som politiker og statsmann fortjener Nordli vår respekt for det han sto i, og vår takknemlighet for alt det gode han fikk utrettet. I dag minnes vi ikke minst det kloke og varme mennesket med den lune humoren, som aldri glemte hvor han kom fra, og hvem han representerte.

Vi lyser fred over Odvar Nordlis minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representantene Ingunn Foss, Sigbjørn Gjelsvik, Per Olaf Lundteigen, Jenny Klinge og Heidi Nordby Lunde, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Terje Aasland vil framsette et representantforslag.

Terje Aasland (A) [10:03:32]: Det er en glede for meg å fremme et representantforslag fra stortingsrepresentantene Maria Aasen-Svensrud, Dag Terje Andersen, Arild Grande og meg selv om å sikre at det ikke startes et kappløp mot bunnen i nordisk passasjerfart.

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan vil framsette et representantforslag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:04:02]: På vegne av representantene Olaug V. Bollestad, Tore Storehaug, Geir Jørgen Bekkevold og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om nasjonale retningslinjer for barne- og ungdomsorganisasjoners tilgang til bruk av skoler og andre offentlige rom.

Presidenten: Representanten Ivar Odnes vil framsette et representantforslag.

Ivar Odnes (Sp) [10:04:39]: Eg vil på vegner av representantane Siv Mossleth, Marit Knutsdatter Strand og meg sjølv fremja eit forslag om behovsvurdering og utforming av helseattest for bilførarar over 75 år.

Presidenten: Representanten Siv Mossleth vil framsette et representantforslag.

Siv Mossleth (Sp) [10:05:13]: Jeg vil på vegne av representantene Steinar Ness, Ivar Odnes og meg selv fremme et representantforslag om et bedre flytilbud i hele landet gjennom endring i luftfartsavgiftene.

Presidenten: Representanten Tellef Inge Mørland vil framsette et representantforslag.

Tellef Inge Mørland (A) [10:05:39]: På vegne av stortingsrepresentantene Ingvild Kjerkol, Kjersti Toppe, Nicholas Wilkinson, Olaug V. Bollestad, Per Espen Stoknes, Bjørnar Moxnes og meg selv har jeg den glede å fremme et forslag om å sikre god oppfølging av personer etter rusbehandling.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten vil framsette et representantforslag.

Steinar Reiten (KrF) [10:06:11]: På vegne av representanten Tore Storehaug og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om ikke å gi utvinningstillatelser i særlig verdifulle og sårbare områder.

Presidenten: Representanten Arne Nævra vil framsette et representantforslag.

Arne Nævra (SV) [10:06:39]: På vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski, Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Sverre Myrli, Siv Henriette Jacobsen, Nils Kristen Sandtrøen og meg selv har jeg gleden av framsette et forslag om å utarbeide konseptvalgutredninger på nye jernbanestrekninger på norsk side for strekningene Oslo–Stockholm og Oslo–Gøteborg.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes vil framsette to representantforslag.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:07:19]: Jeg har gleden av å fremme et forslag på vegne av en noe uvanlig sammensetning, bestående av representantene Gisle Meininger Saudland, Lene Westgaard-Halle, Ketil Kjenseth og meg selv, om utarbeidelse av et detaljert regelverk for åpning og tildeling av konsesjoner innen havvind.

Jeg har også gleden av å fremme et forslag på vegne av meg selv om å innføre bedre måltall for et grønt, smart og nyskapende Norge i tråd med OECDs indikatorsett for grønn vekst.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at dagens møte fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:08:12]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2016 (Innst. 148 S (2017–2018), jf. Meld. St. 42 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Heidi Greni (Sp) [10:09:03] (ordfører for saken): Som sakens ordfører vil jeg først få takke komiteen for et godt samarbeid. Jeg vil også få takke Sametingets representanter, som møtte komiteen den 9. januar, for en god dialog og for verdifulle innspill til den innstillingen vi behandler her i dag.

Jeg vil gjerne understreke grunnlaget for det spesielle forholdet mellom Sametinget og Stortinget. Det er nedfelt i Grunnloven at norske myndigheter har et ansvar for å legge til rette for at den samiske folkegruppen kan

sikre og utvikle språket sitt, kulturen sin og samfunnslivet sitt. Samene er et urfolk som har folkerettslig krav på et særlig kulturvern. Jeg er glad for å kunne si at Sametinget ivaretar den samiske kulturarven og de samiske interessene på en god måte. Sametinget bidrar også til at konflikter som fra tid til annen oppstår, håndteres på en forsvarlig måte.

Sametinget forvalter et betydelig ansvar og betydelige bevilgninger. I 2016 ble det gitt en samlet bevilgning på 437,6 mill. kr, der driftsutgiftene til politisk og administrativt nivå var på knappe 144 mill. kr. Det er en økning fra 2015 til 2016 som er om lag lik den økningen som lå i statsbudsjettet til andre formål.

Sametinget har problematisert og gitt uttrykk for frustrasjon over at bevilgningene til samiske formål er fordelt på sju departementer. Sametinget ønsker en budsjettmodell som i større grad gir rom for å prioritere samepolitiske tiltak innenfor en gitt budsjetttramme. Stortinget har bedt om en gjennomgang av budsjettmodellen for Sametinget som gjør at bevilgningene i større grad blir samlet. Senest i komitéinnstillingen til statsbudsjettet for 2018 ble det gitt støtte til arbeidet med endringer i dagens budsjettmodell. Jeg er glad for de signalene som er gitt, om at Sametinget og departementet har kommet fram til enighet om en ny budsjettmodell, som i større grad ivaretar Sametingets ønsker.

Samiske språk er under press. Språk er blant de viktigste områdene i Sametingets arbeid. I oktober 2016 overleverte Samisk språkutvalg sin offentlige utredning, som fikk navnet Hjertespråket. Innstillingen har vært på høring i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Den viser til 140 høringsuttalelser. Sametinget har behandlet innstillingen og sier i sine vedtak at det må legges vekt på sterk språkinnsetning overfor barn, at det må etableres flere offentlige rom for språkvitalisering, og at staten er pliktig til å iverksette positive særtiltak for å sikre språklig likeverd.

Stortinget behandlet for en tid tilbake et representantforslag om sørsamisk språk, kultur og næring. Jeg vil nok en gang få understreke hvor viktig det er at sørsamisk språk blir en stor del av oppfølgingen av Hjertespråket.

Komiteen merker seg at Sametingets årsmelding viser til store byggesaker som ikke er løst. Nytt bygg til det samiske nasjonalteateret har lenge vært etterlyst, men det er ikke engang ferdig prosjektert. Sørsamisk kultursenter og museum, Saemien Sijte, på Snåsa er ferdig prosjektert, uten at det er gitt oppstartsbevilgning. I Senterpartiets budsjett for inneværende år har vi satt av 13 mill. kr som oppstartsbevilgning. Også andre partier har prioritert dette, men dessverre ikke regjeringen. Det er på tide at Saemien Sijte blir realisert. Jeg forstår den utålmodigheten som brer seg i de samiske miljøene.

Naturressursene er hovedgrunnlaget for det samiske næringsliv og viktig for den samiske kulturarven. Utnyttelse av naturressursene har skapt konflikter.

Komiteen merker seg at reintallet i Finnmark nå i hovedsak er nede på fastsatt nivå. Etter en omfattende prosess med reintallreduksjon er det viktig at reintallet i de berørte områdene ikke øker på nytt. Stortinget vedtok i 2016 en endring i reindriftsloven som gir Fylkesmannen hjemmel til å fastsette et øvre reintall per siidaandel når særlige grunner tilsier det. Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund oppnådde ikke enighet med Landbruks- og matdepartementet om endringer i reindriftsloven.

Det ble heller ikke enighet i konsultasjonene i forkant av regjeringens melding om ulv i norsk natur. Sametinget ønsker ikke å tillate ynglinger eller etableringer lenger nord. Konsultasjonsprosessene mellom nasjonale myndigheter og Sametinget forutsetter ikke at en bestandig blir enig, men jeg deler departementets understreking av at prosessen er et viktig rammeverk for å sikre samenes folkerettslige rett til deltakelse i saker som angår dem.

Samerettsutvalget foreslo ... (presidenten klubber) – da var tiden ute.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Tida er ute.

Stein Erik Lauvås (A) [10:14:28]: Takk til saksordføreren, som også har klart å samle komiteen på et par – etter mitt syn – viktige felt.

Sametinget har en sentral rolle i arbeidet med samiske språk, og samtidig har norske myndigheter et overordnet ansvar. Sametinget er en viktig premissgiver for utviklingen av samisk kunst og kultur. Som sagt er utgangspunktet at nasjonale myndigheter har et overordnet ansvar.

Man viser i meldingen til at det har vært en prosess for å slå sammen budsjettpostene til Sametinget til én eller færre poster i statsbudsjettet. Det er positivt. Det setter Sametinget i stand til å prioritere sine saker og tiltak innenfor en gitt budsjetttramme. Det vil bli tydeligere. Som sagt ser vi at det nå er oppnådd enighet om dette, og det er bra. Vi ser fram til å få dette lagt på bordet av statsråden.

Det er også bra at en samlet komité merker seg at Sametingets årsmelding viser til store byggesaker som ikke er løst, slik saksordføreren var inne på. Det er Beaivváš, samisk nasjonalteater, og Saemien Sijte. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV mener det bør fremmes en mer forpliktende plan for realisering av prosjektene fra regjeringen, og det er ikke bra at ikke en samlet komité

også kunne stille seg bak det forslaget som disse tre partiene kommer til å fremme i dag.

Så til konsultasjonene. I årsmeldingen er det satt opp en egen oversikt over dette. Det står i årsmeldingen at «Sametinget anser at det ikke er gjennomført reelle konsultasjoner» i en del saker. I Sametingets møte med kommunal- og forvaltningskomiteen 9. januar i år ble det gitt uttrykk for at når en ikke er enig med regjeringen i at konsultasjonsprosessene går stadig bedre, skyldes dette at Sametinget mener at norske myndigheter – altså regjeringen – på en del områder ikke anvender konsultasjonsordningen slik Sametinget ønsker.

Det er viktig for tilliten og samarbeidet mellom Sametinget og norske myndigheter at det er en faktisk omforent forståelse av når og hvordan konsultasjonsordningen skal virke. Dette er ikke et krav om at man skal bli enige, det er mer et krav om at man må finne ut av og ha tillit til at de sakene som det skal konsulteres om, faktisk blir konsultert om, slik at man ikke bruker rundingsbøye-prinsippet.

Bevilgninger til Sametinget og samiske formål har sett en realnedgang under regjeringen Solberg. En sån utvikling forverrer mulighetene for å fremme samisk språk, kultur og næringsvirksomhet, som er svært viktige punkter. Arbeiderpartiet har betydelig styrket sine alternative budsjetter for både 2014, 2015, 2016, 2017 og nå 2018 for at målsettingen om en styrket språkutvikling og utvikling av samisk kultur og næring faktisk kan ivaretas.

Jeg viser til at Arbeiderpartiet foreslo å styrke bevilgningene til samiske formål og Sametinget for 2018 med 79 mill. kr ut over regjeringens forslag. Til sammen styrker vi rammene til Sametinget med 35 mill. kr – av de 79 mill. kr – som vil bedre tilgangen til samiske læremidler og styrke arbeidet med tilbakeføring av samiske kulturgjenstander til samiske museer, som eksempler. Vi har også foreslått en oppstartsbevilgning til Saemien Sijte på 10 mill. kr og en oppstartsbevilgning til Beaivváš, samisk nasjonalteater, på 10 mill. kr. I tillegg foreslo Arbeiderpartiet også å øke tilskuddssatsene som kommunene får til opplæring i samisk, med 20 mill. kr. Så det er en faktisk styrking, som Arbeiderpartiet mener er helt nødvendig for at vi skal oppfylle vår del av forpliktelsen overfor Sametinget, for at de skal kunne gjøre det som er deres oppgave.

Forslaget vårt lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en forpliktede plan for realisering av Beaivváš samiske nasjonalteater og Saemien Sijte så snart som mulig.»

Jeg håper at Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene kan bruke de timene vi nå har fram til voteringen i kveld, til faktisk å vurdere seriøst om man kan gå inn for

det forslaget, for det hadde ryddet en gammel sak av veien, og det hadde ikke veltet noe statsbudsjett.

Med det tar jeg opp det forslaget, som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV står bak, og som er levert inn som et løst forslag.

Presidenten: Representanten Stein Erik Lauvås har teke opp det forslaget han refererte.

Ove Trellevik (H) [10:19:50]: Først vil eg takka saksordføraren og komiteen for ein grundig jobb i denne saka. Me hadde òg eit seminar, som fleire har nemnt, den 9. januar med representantar frå Sametinget, og for oss som var nye i komiteen, var dette ein lærerik og god runde. Sametinget har, slik eg ser det, utvikla seg over tid, og det er i dag ein viktig arena for demokrati og som eit organ som bidreg til godt samarbeid mellom det samiske folk, Stortinget og regjeringa.

I stortingsmeldinga viser regjeringa til at prosedyrar for konsultasjonar mellom statlege myndigheiter og Sametinget er eit av dei viktigaste rammeverka for å sikra samane deira folkerettslege rett til deltaking i saker som angår dei. Både departementet og Sametinget viser til at konsultasjonsprosedyrane har styrkt samarbeidet mellom Sametinget og statlege myndigheiter. Det er såleis flott at Sametinget og regjeringa i all hovudsak har kome til einigheit om lovreglar for konsultasjonar. Høgre har forventningar til at det skal vera klare reglar for når og i kva saker ein skal føreta konsultasjonar og korleis konsultasjonane skal verke.

Eit godt samspel mellom det samiske folk og myndighetene har gjort at me her i Noreg har kome eit godt stykke på veg i viktige samepolitiske saker. Sametinget har gradvis fått auka påverknad i saker som angår samane.

Sametingets verksemd i 2016 var omfattande, og eg vil starta med å rosa Sametinget for den viktige innsatsen som vart gjort på ei rekkje område. Så merkar me oss at Sametinget vil gjera meir. Sametinget har ambisjonar om ytterlegare å styrkja innsatsen i samiske saker og sjølv ta aktivt del i prioriteringane med å samla budsjettet på éin post, eller iallfall på færre postar. Det er eit godt teikn at ein ønskjer eit slikt engasjement.

I meldinga me i dag behandlar, vert det vist til konsultasjonane mellom Sametinget og departementet og at ei slik melding som me i dag behandlar, også i større grad kanskje skal peika framover og ikkje berre vera ei historie om fakta.

For Høgre høyrest dette ut som ei spennande utvikling. Det å ha ambisjonar for samepolitikken og drøfta dette her i denne sal ser me på som viktig. Med ei slik framoverskodande melding som skissert frå regjeringa, bør ein kunna adressera viktige saker både på drift og på investeringssida som grunnlag for prioritering.

Språk har lenge vore ei utfordring. Dei samiske språka er svært viktige som kulturberarar. Tilgang på samisk-språkleg kompetanse er ein føresetnad for at dei samiske språka skal bevarast for framtida. Difor er det veldig kjekt å registrera at det er einigheit mellom departementet, Sametinget og Samisk høgskole om at det må tiltak til for auka rekruttering av samiske lærarar i barnehage og skule, og at dette allereie har gjeve effekt i auka søkjartal til Samisk høgskole.

Meldinga peikar på at arbeidet med oppfølginga av Hjertespråket har høg prioritet i departementet, og at det har vore fleire møte mellom departementet og Sametinget om denne saka, og det er òg svært bra.

Bygginga av Samisk helsepark i Karasjok er også godt i gang. Her skal spesialhelsetenestetilbodet innan somatikk, psykisk helsevern og rusbehandling til den samiske befolkninga samlast på ein stad.

Fleire har vore inne på saka om Saemien Sijte, som òg er veldig viktig for regjeringa, og regjeringa har løfta fram dette prosjektet i Jeløya-erklæringa. Både museet sjølv og Sametinget har vore veldig utolmodige i denne saka, og Høgre ser no lyst på regjeringa sitt engasjement. At dei har løfta det fram i Jeløya-erklæringa, er svært positivt, og me ser fram til den vidare oppfølginga av denne saka.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:24:12]: Den 6. februar 2017 var det hundre år siden det første samiske landsmøtet ble avholdt i Trondheim. Jubileumsfeiringen Tråante 2017 var en dag for feiring av samisk kultur som en viktig del av vår felles norske historie. Men dette var ikke bare en dag for fest og glede, det var også en dag til ettertanke om hvordan urbefolkningen har blitt behandlet både i og utenfor Norges grenser. Samene ble gjennom 150 år utsatt for en brutal fornorskingspolitikk fra styresmaktene som man ikke må glemme, og jeg håper denne dagen også satte i fokus hvor viktig det er å ta vare på vår felles kulturarv, demokrati, rettferdighet og mangfold.

For over hundre år siden møttes 150 samer fra Norge og Sverige i Metodistkirken i Trondheim for å drøfte samesaken. Møtet var det første organiserte fremstøtet for samiske rettigheter i Norden. Heldigvis har mye blitt bedre siden 1917, men mye gjenstår, og kanskje har Tråante bidratt til å øke fokuset på viktigheten av å bevare samisk kultur for den oppvoksende generasjonen.

Enda viktigere er det at vi folkevalgte retter et fokus på hvordan vi kan ivareta kulturarv og utvikle språk og samfunnsliv. Norge, Sverige og Finland avsluttet forhandlingene om en nordisk samekonvensjon i 2016. Den fremforhandlede konvensjonsteksten er til behandling i sametingene. Konvensjonen gir samene i de tre landene et felles rettslig rammeverk tilpasset en sa-

misk-nordisk kontekst. Et overordnet mål med konvensjonen er at samene skal kunne bevare, utøve og utvikle sine språk med minst mulig hinder av landegrensene.

Sametinget har også reist spørsmål om etablering av en offentlig sannhetskommisjon om fornorskingen av samene. Fremskrittspartiet deler Sametingets syn på at det er og har vært nødvendig å ta et oppgjør med fornorskingspolitikken, og at det er behov for mer kunnskap om konsekvensene av den fornorskingspolitikken som ble ført overfor samene og kvenene. Heldigvis fremgår det av stortingsmeldingen at Kommunal- og moderniseringsdepartementet ønsker å ha en videre dialog med Sametinget om ulike måter å få frem mer kunnskap på.

Sametinget er i dag en viktig premissgiver for utviklingen av samisk kunst og kultur. Samtidig har også nasjonale, regionale og lokale myndigheter et ansvar for å gi samisk kultur gode utviklingsmuligheter. Sametinget mottar midler fra Kulturdepartementet som Sametinget selv disponerer til ulike kulturformål. Videre er jeg glad for at Kulturdepartementet har kontakt med Sametinget i arbeidet med stortingsmeldingen om finansiering av NRK og stortingsmeldingen om kommersiell allmennkringkasting.

Denne regjeringen har et overordnet blikk på hvordan vi kan legge til rette for verdiskaping og sysselsetting i alle deler av norsk økonomi. Gjennom sine virkemiddelordninger bidrar Sametinget til vekst og utvikling, bl.a. innen primærnæringene, kulturnæringene og samisk reiseliv. Det er ingen tvil om at Norges nordligste fylker i større grad enn tidligere tiltrekker seg turister. Turisme er blitt en viktig inntektskilde for Norge, og det er vesentlig at nordfylkene fortsetter satsingen for å markedsføre det beste av norsk natur og kultur.

Som ny i denne komiteen er det også første gangen jeg behandler Sametingets årsmelding. Jeg forsto tidlig at Sametinget ønsket endringer i hvordan deres budsjett utformes. I et seminar for Sametinget på Stortinget nå nylig kom det frem at man hadde kommet til enighet med kommunalministeren om dette, og jeg håper Sametinget vil finne den nye løsningen hensiktsmessig og i tråd med deres intensjoner.

Karin Andersen (SV) [10:28:00] (komiteens leder): Sametinget er viktig, for Norge er en nasjon basert på to folkegrupper, samene og nordmenn, og om ikke veldig lenge skal vi behandle grunnlovsforslag for å få begrepet «urfolk» inn i Grunnloven. Det er viktig.

Jeg har også lyst til å si etter å ha hørt siste taler, fra Fremskrittspartiet, at jeg er veldig glad for det som Fremskrittspartiet i dag sier om disse spørsmålene på Stortinget. For det er litt nye toner – og mye hyggeligere toner – når vi ser på framtida til Sametinget og de samis-

ke spørsmålene, og en erkjennelse som jeg har lyst til å berømme.

Denne årsmeldingen viser utviklingen på mange viktige områder, og jeg skal ta opp noen av dem. Flere har vært inne på spørsmålet om budsjetteringen av Sametinget, som har vært en gjenganger i flere år nå. Det ene er det faktum at Sametinget har fått redusert sine bevilgninger under denne regjeringen, og det gjør det kritisk vanskelig for dem. Det andre er om man skal få på plass et system der Sametingets behov framkommer i en proposisjon til Stortinget, på samme måte som man gjør med kommuneøkonomien. SV har ment at det burde være en måte vi kunne få fram dette på, for rett og slett å få løftet opp de samiske behovene, som jeg nok frykter faller litt ned på prioriteringslista i de ulike departementene når budsjettkampen står om kronene der. Samordningen som skjer i Kommunaldepartementet, er jo en samordning av hva de andre departementene prioriterer. Derfor kan dette feltet lett sakke akterut uten at man får tatt en helhetlig vurdering av behovene for å realisere det, også den nasjonale politikken, og for å gi noe politisk handlingsrom til Sametinget sjøl.

Jeg forstår nå at man sier at man skal lage en stortingsmelding. Stortingsmeldinger om samepolitikken har vi jo hatt før, med litt lange mellomrom. Hvis dette skal være en årlig melding, er det et framskritt, men stortingsmeldinger er i sin form mindre forpliktende og kun retningsgivende, og da vet vi at man i de ulike budsjettprosessene lett kan se bort fra det og prioritere annerledes. Så vi avventer hvordan dette vil bli, og håper at det blir en bedre ordning enn det som har vært før, og at man faktisk forplikter seg til å realisere samepolitikken – på samme måte som man forplikter seg til å realisere kommuneøkonomien – gjennom behandlingen av kommuneproposisjonen hver vår.

Så til punktet om språk: Språk er den viktigste identitetsmarkøren for oss alle sammen. Derfor er oppfølgingen av NOU-en Hjertespråket så utrolig viktig. Noen av disse språkene – de sørsamiske språkene, men også noen av de nordsamiske språkene – er veldig truet, ja, de er på rødlista, for å si det sånn. Derfor er oppfølgingen av dette uhyre viktig framover, at man kan realisere noe av det store og viktige arbeidet som ble gjort i NOU-en Hjertespråket.

Så til et annet tema som er berørt her, miljøstatusen knyttet til reindrift og nedtrekk på reintallet. Der har det vært en sak i Høyesterett nylig med en driver som hadde et lite reinantall, og som allikevel ble pålagt å redusere reinantallet. Derfor mener SV at vi må se på nye måter å gjøre slike reduksjoner på, slik at det ikke blir en slags mal som alle skal rette seg etter enten man har mange eller få rein, men at man kan få et forholdsmessighets-tall som gjør at mange av de små, men viktige nærings-

driverne som ønsker å holde oppe den tradisjonelle næringen, ikke blir rammet urettmessig av behov for å trekke ned reindriftstallet på grunn av beitesituasjonen.

Til slutt vil jeg si at vi ser fram til at man får gjennomført vedtaket fra Stortinget om en sannhetskommisjon for fornorskingspolitikk. Det er nødvendig hvis man skal kunne legge vonde ting bak seg.

Torhild Bransdal (KrF) [10:33:27]: I denne saken er jeg utrolig glad for at jeg står i en god tradisjon og overtar en stafettpinne etter min partifelle og forgjenger i kommunalkomiteen, Geir Toskedal. Som kjent terpet han gang etter gang på at Sametinget måtte bli herre i eget hus, også budsjettmessig. Derfor ser vi fram til oppfølgingen av de føringene og vedtakene som er gjort, bl.a. i budsjettarbeidet i Stortinget, om Sametingets virksomhet.

Sametinget har fått sine bevilgninger ved flere poster og fra flere departement. Det er nå i gang et arbeid med å se på samling av alle bevilgningene på én post, slik at Sametinget – for å si det populært – kan bli herre i eget hus. Dette har vært viktig for oss lenge, og vi vil være en pådriver for dette videre. La meg legge til at vi imøteser en løsning av denne saken snarlig, slik at det kan kvitteres ut av regjeringen med det første.

Mange spørsmål knyttet til vårt urfolks rettigheter og hverdagsutfordringer vekker fremdeles stor debatt i Norge. Vi er glad for at Sametinget ble opprettet, og det var nødvendig at Sametinget ble opprettet, og det spiller en stadig viktigere rolle. Jeg vil også få ønske vårt urfolk lykke til med sitt arbeid videre, et arbeid som har betydning ikke bare for den samiske befolkningen, men for hele Norge.

Til slutt melder jeg at Kristelig Folkeparti står inne for innstillingen.

Statsråd Monica Mæland [10:35:30]: Sametinget er en viktig del av vårt demokrati. Gjennom Sametinget er samene, Norges urfolk, selv gitt et ansvar for å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Gode rutiner og systemer som sikrer Sametinget reell deltakelse i beslutningsprosesser, er avgjørende for legitimiteten til Sametinget, men også for troverdigheten til statens samepolitikk.

Staten har en folkerettslig plikt til å konsultere same- ne i saker som vil kunne berøre samiske interesser direkte. Plikten er i dag gjennomført i norsk rett gjennom prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget fra 2005. Departementet jobber nå – i konsultasjon med Sametinget – med en proposisjon om lovregler for konsultasjoner. Jeg har stor tro på at vi skal klare å lande konsultasjonene med Sametinget på en god måte i denne saken, slik at vi kan få lagt fram en proposisjon for Stortinget i løpet av juni i år.

Sametinget har gjennom mange år understreket at dagens budsjettordning, med tildelinger over flere departementers budsjetter, er krevende. Jeg er derfor spesielt glad for å kunne melde tilbake til Stortinget at regjeringen og Sametinget er blitt enige om at det fra 2019 etableres en ny budsjettordning. Med den nye ordningen vil tildelinger til Sametinget i utgangspunktet samles på én post i statsbudsjettet. Modellen forutsetter også at det hver vår blir lagt fram en kortfattet situasjonsbeskrivelse og framoverskuende melding til Stortinget om samiske forhold. Sametingets vurderinger skal komme klart fram i disse meldingene. Jeg har stor tro på at den nye budsjettordningen vil åpne for bedre dialog om dagsaktuell samepolitikk mellom Sametinget, regjeringen og Stortinget.

Regjeringen vil sikre gode velferdstjenester også i framtiden. Derfor gjennomfører vi nå viktige strukturreformer. Som velferdsstat har Norge et ansvar for å legge til rette for gode velferdstjenester også til den samiske befolkningen. Skal vi klare det, er det avgjørende at vi i årene framover klarer å rekruttere flere samisklærere i skolene og god samisk språk- og kulturkompetanse i helse- og omsorgssektoren. Dette er felles utfordringer som både Sametinget og regjeringen fokuserer på.

De samiske språkene er sårbare. Det gjelder spesielt sørsamisk og lulesamisk. Storsamfunnet har et ansvar for å bidra til at de samiske språkene blir tatt vare på. Det er også viktig at samiske språkbrukere skal kunne bruke språket sitt i kontakt med offentlige myndigheter. Regjeringen oppnevnte i samarbeid med Sametinget et samisk språkutvalg høsten 2014. Utvalget overleverte sin rapport, Hjertespråket, i oktober 2016. Rapporten omhandler et bredt spekter av temaer og berører ansvarsområdene til flere departementer og offentlige etater. Kommunal- og moderniseringsdepartementet samordner arbeidet med oppfølging av språkutvalgets rapport og prioriterer dette arbeidet høyt. Departementet har startet dialogen med Sametinget om innholdet i rapporten og den videre oppfølgingen.

Vi har store oppgaver foran oss. Sammen med Sametinget og med støtte fra Stortinget skal vi bidra til å oppfylle plikten i Grunnloven § 108. Vi skal legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [10:39:20]: Jeg går litt tilbake til det jeg sa i mitt innlegg, som går på dette forslaget vårt:

«Stortinget ber regjeringen fremme en forpliktede plan for realisering av Beaivváš samiske nasjonalteater og Saemien Sijte så snart som mulig.»

Dette er en sak som vi har dratt med oss år etter år etter år – altfor lenge. Jeg kommer ikke til å fordele noen

skyld for hvorfor ting har blitt som de har blitt. Nå er jeg opptatt av at vi kan få en løsning på dette, noe som hadde vært anstendig på alle måter. Dette burde statsråden og regjeringen kunne slutte seg til. Det hadde vært bra for formålet, selvfølgelig. Det hadde vært bra for regjeringen. Det hadde vært bra for Stortinget. Det hadde i det hele tatt vært bra.

Så mitt spørsmål er: Hvorfor kan ikke statsråden nå gi et lite påskeegg og si at dette kan vi slutte oss til, få dette vedtaket igjennom i Stortinget i dag?

Statsråd Monica Mæland [10:40:31]: Jeg er veldig klar over hvor viktige disse institusjonene er og behovet for å få det på plass. Det er også regjeringen opptatt av. Men det er ikke sånn at vi kan ta saker med budsjettmessig konsekvens ut av en sammenheng fordi de er viktige og fordi vi er enige om dem. Det finnes veldig mange slike saker.

Jeg vet at det jobbes med dette i de departementene som har ansvar for det. Jeg tror det er en god idé at saker med budsjettmessig konsekvens behandles i en helhet – hvis ikke vil man se ting stykkevis og delt. Det vil ingen i Norge være tjent med. Derfor skal vi nå avvente statsbudsjettforslaget som kommer til høsten, før vi behandler denne saken.

Stein Erik Lauvås (A) [10:41:18]: Takk for svaret.

Jeg forstår godt dette med budsjettmessig konsekvens, men det er på mange måter standardsvaret når man bare ønsker å forhale saken. Jeg mener helt ærlig at nå har det tatt for lang tid, og budsjettmessig konsekvens har det vært hvert eneste år når man har valgt å ikke prioritere det, og man har endret på ting, og så har man – for å si det rett ut – drevet en smule forhalingstaktikk. Det burde vi nå kunne gi oss med.

Nok om det. Jeg vil også spørre om konsultasjonsordningen, for jeg hørte at statsråden var litt inne på det selv, hvis jeg forstod det riktig. Vi har år etter år, egentlig, fått høre at Sametinget har vært en smule misfornøyd – ikke med selve konsultasjonsordningen, men fordi man føler at regjeringen ikke tar opp saker som angår samiske formål og konsulterer om tingene. Hva tenker statsråden å gjøre for å forbedre det, så vi slipper å få dette til debatt i Stortinget også neste år?

Statsråd Monica Mæland [10:42:30]: Veldig kort, for jeg oppfatter ikke at vi har forfalt prosjektene, og jeg skal ikke dra det store foredraget om norsk økonomi de siste årene, men det har vært veldig krevende år. Det har vært veldig tøffe prioriteringer, og jeg er veldig fornøyd med at regjeringen har brakt Norge gjennom vanskelige år, og at pilene nå peker i riktig retning. Jeg håper vi skal komme raskt tilbake til disse viktige sakene.

Det er Stortinget opptatt av, det er regjeringen opptatt av, og det er Sametinget opptatt av.

Når det gjelder konsultasjonsordningen, er det riktig at det har vært debatter knyttet til dette – dels om at man har vært uenig i når det skal konsulteres og ikke. Det har vært en saklig uenighet fra sak til sak. Jeg håper at vi nå skal komme et stykke videre, vi skal lovfeste ordningen. Så tror jeg nok at det fortsatt vil være litt ulike oppfatninger i ulike saker, men det er viktig for oss å følge opp våre forpliktelser. Jeg mener det er viktig å få på plass en lovfesting, og jeg håper at vi gjennom det skal få avverget unødige debatter videre.

Heidi Greni (Sp) [10:43:42]: Mitt spørsmål går også på konsultasjonsordningen, for spillereglene mellom Sametinget og de nasjonale myndighetene når det gjelder budsjett og konsultasjoner har vært et konfliktområde som Stortinget flere ganger har bedt om at det må finnes en løsning på. En kan ikke forvente at det bestandig blir enighet i disse konsultasjonene, men hvis det er enighet om når det skal konsulteres, hvilken type saker det skal konsulteres om, og hvordan prosessen skal foregå, tror jeg utgangspunktet hadde vært mye bedre. Og det er klart at begge parter må jo bidra til å finne disse løsningene.

Jeg tror det er viktig at vi etter lang tids arbeid nå klarer å få på plass en omforent modell for denne konsultasjonsprosessen mellom Sametinget og de nasjonale myndighetene. Derfor ber jeg statsråden redegjøre litt for hvor dette arbeidet ligger, hvordan utviklingen i saken er, og om hun ser for seg at det er mulig å få på plass en omforent modell for selve konsultasjonsprosessen.

Statsråd Monica Mæland [10:44:48]: Dette er et arbeid som både regjeringen, og særlig da min forgjenger, og Sametinget har prioritert. Jeg opplever at det har vært mange og gode dialoger knyttet til hvordan man skal finne en felles og omforent løsning. Det foreligger nå en løsning, og vi har tenkt å fremme en lovproposisjon om konsultasjonsordningen så snart som mulig.

Så må jeg nok si, i hvert fall basert på den erfaringen jeg har på dette området, at det er mye man kan lovregulere, men at det nødvendigvis fortsatt vil kunne bli en debatt i ulike saker. Jeg tror man kan rydde av veien veldig mye når man har en felles oppfatning av type saker og tidspunkt for når dette skal gjøres, slik representanten nevner. All uenighet greier ikke nødvendigvis en lovproposisjon å rydde av veien, men vi har en god dialog og et godt håp om at dette skal ta oss et stykke videre.

Karin Andersen (SV) [10:45:54]: Først til realiseringen av Beavivš og Saemien Sijte: Det vi foreslår her, er altså at vi ønsker en forpliktende plan, for denne har ligget og ventet og ventet og ventet – så er det bitte litt,

og så kommer det ingenting. Man trenger å få laget en plan for hvordan dette skal realiseres.

Det er litt rart å høre ministeren si at det har vært harde tider og vanskelig og så videre. Regjeringen har brukt 230 mrd. kr mer enn før, og milliardene har rullet til ting som kanskje ikke har vært hjerteskjærende viktige, så det å antyde at det er disse prosjektene som vil sette et statsbudsjett på spill, er litt vanskelig å forstå.

Så kan statsråden si hva som er grunnen til at man ikke vil ha en forpliktende plan for å realisere prosjekter som regjeringen sjøl også sier den vil realisere?

Statsråd Monica Mæland [10:47:01]: En plan er jo ganske verdiløs om den ikke kan gjennomføres. Med en plan må det følge penger. Mitt utgangspunkt er helt prinsipielt, det er ikke knyttet til denne saken, men til prinsippet om at planer som følges opp av penger, må behandles i henhold til statsbudsjettet.

Gode prosjekter finnes det veldig mange av, og det finnes veldig mange grunner til å prioritere enkeltprosjekter, men det er en grunn til at vi har prosedyrer knyttet til dette. Det tror jeg tjener Norge, det tjener Stortinget, og det tjener regjeringen, for hvis vi skal ha gjennomføringskraft, må vi faktisk ha et fellesskap rundt hvordan vi behandler disse sakene. Så vi er helt enige om viktigheten. Jeg mener at det heller ikke har manglet på planer, men det har manglet på gjennomføring fordi vi har måttet prioritere tøft.

Karin Andersen (SV) [10:47:54]: Det er en plan for realisering som mangler. Jeg registrerer nå at dette ikke står veldig høyt på agendaen for det man har lyst til å kjempe for.

Men jeg har et annet spørsmål, og det er knyttet til planene regjeringen nå har om å legge fram en stortingsmelding hver vår, og kan statsråden si litt mer om den? For en stortingsmelding er jo i sin form heller ikke bindende eller forpliktende, det er et retningsvalg der man kan fremme ulike typer forslag med «Stortinget ber regjeringen» og så videre.

Hva slags forpliktelse legger statsråden i at man skal legge fram en slik stortingsmelding, særlig når det gjelder de økonomiske rammene? For det er jo det Sametinget har vært opptatt av, at man skal få noen økonomiske rammer for framskrivningen av ulike typer demografi, utgiftsøkning og så videre – som når man legger på plass kommuneøkonomien gjennom kommuneproposisjonen.

Statsråd Monica Mæland [10:49:00]: Jeg er uenig i premissen om at dette er prosjekter regjeringen ikke er opptatt av. Det er vi. Det framgår av Jeløya-erklæringen.

Når det gjelder meldingen jeg har vist til at vi skal legge fram hver vår, så er det en framoverskuende melding.

Det er en melding som beskriver situasjonen knyttet til samene. Det er også vurderinger som Sametinget selv har gjort, som skal legges fram i denne meldingen. Men det er ikke en kommuneproposisjon. Det har vært en debatt med Sametinget. Sametinget har hatt andre ønsker for en slik melding, men vi har falt ned på at dette er den riktige måten å gjøre det på.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Nancy P. Anti (Sp) [10:50:03]: På den nordiske samekonferansen i 1971 ble de velkjente ordene sagt om at vi samer er ett folk og vil fortsette å være det – verken mer eller mindre enn andre folk.

Jeg vil rette oppmerksomheten mot et felt som i meldingen blir understreket av Samisk språkutvalg, og det gjelder tilgangen på samiskspråklig kompetanse. I regjeringens nordområdesatsing viser man også til den alvorlige mangelen på personer med samiskspråklig kompetanse på en rekke fagområder. Det er stor enighet mellom regjering og sameting om at det er nødvendig å iverksette tiltak på både kort og lang sikt, og så er det et sterkt behov for en betydelig økning i rekrutteringen av særlig samisklærere til både skole og barnehage og også innenfor helse og omsorg, der mangelen på samiskspråklig personell er noe som går ut over hensynet til barnets beste, det går ut over eldreomsorgen, og det går særlig ut over pasienter som er i en særlig vanskelig situasjon.

Regjeringen viser til at man er opptatt av å sikre et likeverdig tjenestetilbud for hele befolkningen. Det vil bare være tomme ord om det ikke kommer et kraftig løft, og et løft vil være det motsatte av å redusere bevilgninger til samiske tiltak. Her mener jeg at staten må være pliktig til å iverksette positive særtiltak, og det må man gjøre for å sikre noe som skal kunne være i nærheten av språklig likeverd.

Når vi snakker om ett folk – verken mer eller mindre enn andre folk – er det snakk om at man skal ha en likeverdig hverdag, hvor man møter personell som snakker hjertespråket ditt. Hjertespråket ditt er spontanspråket, det er det man tyr til i fortvilte situasjoner, i glede og i sorg – og særlig når man rammes av forferdelige hendelser. Hva ville vi ha følt hvis et barn som vi kjenner i nærmiljøet, ble sendt til et finskspråklig fosterhjem? Tenk litt på det. Hva ville vi ha følt hvis mor ble innlagt på et pleiehjem hvor det bare var franskspråklig personell – eller hvis din partner rammes av slag, og du vet at på grunn av uhellet eller sykdommen gjør de seg ikke forstått overfor helsepersonellet? Dette er ikke bare skrekkszenarioer som vi tenker oss; dette er ting som skjer hver eneste dag.

Samene er et stolt folkeslag og ville ha klart denne jobben veldig godt selv, hadde det ikke vært for den uretten som ble begått under den brutale fornorskingen. Derfor må det rettes opp i den uretten, og da må man få iverksatt positive særtiltak. Da kan ikke regjeringen bare fortsette å si at vi skal lage planer, at vi skal utsette det til det og det budsjettet – man er nødt til å gjøre grep nå, for det er nå man har mulighet til å få utdannet disse folkene.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:53:04]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk og Nisrin El Morabit om å sette et tak på lederlønninger i staten tilsvarende statsministerens lønnsnivå (Innst. 166 S (2017–2018), jf. Dokument 8:66 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Willfred Nordlund (Sp) [10:53:49]: Først en takk til komiteen for et ryddig og godt samarbeid om innstillingen som vi i dag behandler.

I representantforslaget bes regjeringen fremme forslag om at taket på samlet godtgjørelse for ansatte i staten, inkludert eventuelle tillegg og pensjon, ikke skal være på et høyere nivå enn de ordningene som til enhver tid gjelder for statsministeren. Forslagsstillerne peker i begrunnelsen på at store økonomiske forskjeller i samfunnet må unngås, og at staten og offentlig eide bedrifter må gå foran som et godt eksempel.

Det er flere grunner til at flertallet i komiteen ikke gir sin tilslutning til representantforslaget.

Stortinget har ganske nylig gitt føringer for regjeringens lederlønnspolitik. Eksempelvis ved behandling av eierskapsmeldingen i juni 2014 understreket Stortinget at lederlønn i hel- og deleide statlige selskaper er styrenes ansvar, og at innenfor de utarbeidede retningslinjene er det de som skal fastsette dette innenfor lederlønnssystemet. Videre heter det seg at lederlønninger i

staten må være konkurransedyktige, men skal ikke være lønnsledende. Det er viktig.

Retningslinjene for statens lederlønnssystem oppfyller ikke representantforslagets ønske om et lønnstak. Men når det gjelder pensjon og tilleggssytelser, har det skjedd en innstramming som imøtekommer forslaget.

Lederne både i staten og i heleide statlige selskaper er nå underlagt et tak på pensjon tilsvarende tolv ganger folketrygdens grunnbeløp. Det er også regler for sluttavtaler. I retningslinjene for statens lederlønnssystem heter det seg at bruk av etterlønn og retrettstillinger skal strammes inn.

Så må det sies at en ting er regler, og en annen ting er om reglene etterleves. Det er ikke alltid vi opplever at så skjer. En sak som har vakt mye omtale den senere tid, er vilkårene for fratredelse for en av helseforetakenes direktører, nærmere bestemt ved Universitetssykehuset Nord-Norge. Vilkaene som ble avtalt med ledelsen i helseregionen, gikk godt ut over de bestemmelsene som jeg har referert til nå. Mange opplever avtalen som urimelig god, og som at statlige virksomheter går altfor langt i å bruke det offentliges penger til å finne omforente løsninger for å unngå konflikter. Det skal understrekes at avtalen var inngått for en god tid siden.

Saken i Helse Nord førte til at det er fremmet et representantforslag som ligger til behandling i Stortinget. Det gjelder Dokument 8:145 S for 2017–2018, om å endre regelverk og praksis for sluttavtaler og retrettstillinger for ledere også i helseforetakene.

Det er nødvendig å få denne gjennomgangen. Saken som er nevnt, er langt fra den eneste av samme karakter som vi har hatt i helseforetakene og helseregionene. VG har nylig hatt en gjennomgang som viser dette. Men lederlønningene i helseforetakene inngår ikke i det statlige tariffområdet, som kommunal- og moderniseringsministeren har ansvaret for. Og lederlønningene i heleide og deleide statlige selskaper ligger under næringsministeren. Helseforetakene, som også regnes som statlige selskaper, ligger under helseministeren. Dette understrekes i kommunal- og moderniseringsministerens brev til komiteen, hvor også næringsministeren og helseministeren har gjort sine vurderinger.

Representantforslaget som vi diskuterer i dag, handler altså om ansatte ledere i staten – ikke ledere i helseforetakene eller andre statlige virksomheter eller foretak. Jeg vil likevel understreke at de ulike ansvarsområdene ikke nødvendigvis rettferdiggjør for store forskjeller i lønnsystemer. Lederen for et helseforetak, politimesteren i et politidistrikt, departementsrådene eller en leder i Innovasjon Norge er alle ledere i det folk flest opplever som statlige virksomheter.

Sammen med Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker derfor vi fra Senterpartiet at fast-

lønn skal være en hovedregel i statlig lederlønnspolitik. Bruk av bonus, etterlønn og former for gunstige sluttavtaler bør ikke være en del av lederlønnspolitikken i staten. Jeg mener at dette er prinsipper som er viktigere å få fastslått enn å legge et tak på lederlønninger ut fra hva statsministerens lønn er.

Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har i innstillingen fremmet et forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om eventuelle endringer i retningslinjene for lederlønninger og andre typer godtgjørelser for de ansatte i staten.»

Dette gjør vi fordi vi, til tross for bedre retningslinjer for pensjon og sluttavtaler, trenger å fokusere på prinsippene som skal gjelde for lederlønnspolitikken i staten. Slik kan vi motarbeide økende forskjeller mellom ledere og ansatte.

Med dette tar jeg opp forslaget Senterpartiet står inne i.

Presidenten: Representanten Willfred Nordlund har teke opp det forslaget han refererte.

Stein Erik Lauvås (A) [10:58:50]: Prinsippene for lederlønninger i selskap der staten er eier, ble behandlet i Meld. 27 for 2013–2014 og gjennom Innst. 140 S for 2014–2015, hvor Stortinget ga føringer for regjeringens politikk på området. Der heter det:

«Komiteen mener at lederlønn er styrenes ansvar og holder fast på hovedprinsippene i statens holdning til lederlønn i selskaper der staten er eier, jf. dagens retningslinjer. Lederlønninger i selskaper der staten er eier må være konkurransedyktige, men skal ikke være lønnsledende. Det skal legges vekt på moderasjon.»

De tre ansvarlige statsrådene har alle gitt sine vurderinger av forslaget om tak på lederlønninger i staten tilsvarende statsministerens lønnsnivå. Statsrådene understreker at styrene i foretak og selskap med statlig eierandel har ansvar for å forvalte statens lederlønnspolitik for disse statlige foretakene og selskapene. Toppledere i statlige virksomheter faller innenfor det statlige tariffområdet, og komiteen understreker at Kommunal- og moderniseringsdepartementet her har et ansvar for å forvalte statens lederlønnspolitik for disse virksomhetene. Det er vist til at staten må kunne rekruttere og beholde dyktige ledere og derfor må ha fleksibilitet til å kunne tilby konkurransedyktig lønn. Det merker vi oss.

Så er det slik at Arbeiderpartiet mener at fastlønn skal være hovedregelen i statlig lederlønnspolitik. Bruk av bonuser, etterlønn og andre former for – kall det – gunstige sluttavtaler, bør ikke være en del av lederlønnspolitikken, og derfor fremmer vi også et forslag her i Stortinget i dag sammen med Senterpartiet og Socialis-

tisk Venstreparti, som forrige taler refererte til og tok opp.

Det er viktig at prinsippene for lederlønn i staten er basert på moderasjon, og at staten ikke skal være lønnsledende. Da påhviler det regjeringen et ansvar for faktisk å følge opp dette og holde Stortinget orientert om de prinsippene som gjelder for lønn og godtgjørelse til ledere i staten, og at dette følges opp etter de forutsetningene som ligger.

Mari Holm Lønseth (H) [11:01:36]: Det økonomiske handlingsrommet vårt kommer til å bli mindre i årene som kommer. Vi kommer til å bli nødt til å prioritere det som er viktigst først, og samtidig er vi nødt til å redusere utgiftene der vi kan. Vi er helt avhengig av å få en mer effektiv offentlig sektor, hvor vi klarer å få mer ut av hver krone. Det er selvfølgelig mange tiltak vi skal gjøre for det. Vi skal digitalisere og forenkle, og sørge for at vi får enklere prosesser og fortsette avbyråkratiseringsreformen. Men i den omstillingsprosessen som vi er inne i, er vi også avhengig av å tiltrekke oss og holde på gode ledere som kan gjennomføre og bidra til å løse de utfordringene som offentlig sektor står overfor. Det betyr at vi også er nødt til å kunne gi konkurransedyktige betingelser. Men la det være klart: Det er ikke – og det skal heller ikke være – statens oppgave å overby privat sektor. Statlige virksomheter og foretak skal ikke være lønnsledende, og det opplever jeg at et enstemmig storting i dag også slutter opp om.

Det et flertall i Stortinget i dag også ser ut til å bli enige om, er at det vil være en dårlig idé å fjerne fleksibilitet ved å sette tak på lederlønninger tilsvarende statsministerens nivå. Når vi diskuterer lønninger i staten generelt og for toppledere i staten spesielt, mener jeg det er viktig å minne om den økonomiske situasjonen som vi har hatt i Norge de siste årene. Det er ikke veldig mange år siden vi opplevde et dramatisk oljeprisfall, med økende arbeidsledighet og mye moderasjon i privat sektor. Nå har pilene i økonomien snudd, arbeidsledigheten går ned, men vi vet at i årene som kommer, kommer det fortsatt til å være moderasjon i de private lønnsoppgjørene. Jeg mener det er viktig at staten også viser den samme moderasjonen.

Det er flere ledere i staten som tjener mer enn statsministeren. Mange av dem har inngått avtaler for flere år siden – noen før og noen etter regjeringsskiftet i 2013. Det er flere grunner til at det er noen ledere som tjener mer enn statsministeren, f.eks. er det noen som har spesielle oppdrag i utlandet, og som har spesielle tillegg, for å nevne noe. Toppledere i staten er en sammensatt gruppe – det er alt fra utenriksstjenesten til helsesektoren. Derfor er det heller ikke riktig å sette et lønnstak som skal gjelde for alle.

Samtidig har vi et ansvar for at skattebetalernes penger brukes på en fornuftig måte. Og det vil ikke være en fornuftig bruk av penger å ha for høye lønninger, for store fallskjermere eller for store bonuser. Derfor er det også bra at regjeringen har strammet inn, bl.a. ved at det er strammet inn på muligheten for å tilby etterlønn og rettstillinger. Jeg er glad for at regjeringen følger nøye med på den utviklingen av lederlønninger som vi har i staten, og også løpende vurderer om det er behov for nye tiltak for å sikre at vi har en lønnsutvikling over tid som følger lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Toppledere i staten har et spesielt ansvar, som toppledere ellers i næringslivet. De må være forberedt på å gå på dagen om deres overordnede ikke lenger har tillit til dem. De velger også å fraskrive seg mange av de rettighetene som andre arbeidstakere har. Derfor har toppledere rett på kompensasjon i form av etterlønn. Det gjelder i staten som det gjør i privat sektor. Men etterlønnen skal selvfølgelig være innenfor rimelighetens grenser og klart i samsvar med de retningslinjene som er satt. Jeg forventer selvsagt, og har også stor tillit til at de ansvarlige statsrådene er tydelige i sin styringsdialog og i dialogene med styrene, at man sørger for at disse retningslinjene som er satt, følges opp. For jeg regner med at vi skal vise moderasjon samtidig som vi skal ha nødvendig fleksibilitet, slik at vi får de lederne som offentlig sektor trenger.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:06:09]: Jeg tror alle i denne sal kan samles om at moderasjon i statlige lederlønninger er viktig. Vi har hatt noen eksempler på lønnsnivå og sluttavtaler som høres helt urimelige ut. Samtidig er det viktig at staten er konkurransedyktig overfor andre sektorer. Lederstillinger i staten er ofte svært krevende og er tilknyttet et stort ansvar. Da må ikke begrensinger i lønn føre til at dyktige ledere ikke velger statlige arbeidsplasser.

Dersom vi setter en maksgrense som er med på å ekskludere de beste lederne fordi de kan få seg bedre betalte stillinger i andre sektorer, kan det potensielt være mer til skade enn at lønnsnivået overstiger statsministerens lønn. En statlig bedrift med dårlig styring kan bli veldig dyrt for samfunnet.

Forslagsstillerne ønsker med dette forslaget å fjerne forskjeller og peker på at økonomiske forskjeller er som gift for samfunnet. Det er ingenting som tyder på at dette er en riktig påstand. Det er i alle fall ingenting som tyder på at samfunnet vil bli noe bedre om dette forslaget hadde blitt vedtatt. For hvilken begrunnelse ligger det egentlig i at statsministerens lønn skal være rett maksnivå?

Fremskrittspartiet er enig i at moderasjon er viktig, men å sette en vilkårlig maksgrense finnes det ingen

gode grunner til å gjøre. Statsministerens lønn er høyt over gjennomsnittlig lønnsnivå, og dersom hensikten er å fjerne økonomiske forskjeller, vil ikke det hjelpe stort. De samme lederne ville sannsynligvis fått seg desto bedre betalte stillinger i andre sektorer, og forskjellene ville dermed vært like store eller større. Det eneste man vil oppnå, er å fjerne en del potensielt dyktige ledere som kunne ha bidratt til å forbedre statlig sektor. Jeg vil heller si at dårlig ledelse av statlige bedrifter er mer som gift for samfunnet.

Vi har i dag retningslinjer som styrene i statlige bedrifter skal forholde seg til. Det er viktig at disse blir fulgt opp. Det er skadelig for omdømmet, og det er misbruk av skattebetalernes penger om det gis helt urimelig rause etterlønsordninger, spesielt i de tilfeller der ledere må gå av etter å ha feilet. Derfor er det viktig å påpeke at regjeringen har strammet inn på bruken av etterlønn.

Fremskrittspartiet går ikke inn for dette forslaget fordi det ikke vil oppnå ønsket hensikt, og har potensial for å skape langt større negative effekter enn positive. Men at vi ikke går inn for dette, betyr ikke at vi synes temaet er uviktig. Vi forutsetter at regjeringen følger nøye med på lønnsutviklingen i de statlige selskapene, og at den iverksetter tiltak dersom det er behov for det.

Karin Andersen (SV) [11:09:20] (komiteens leder): Galopperende lederlønninger i staten er ikke god forvaltning, verken av skattepengene eller av staten. Det er heller ikke bærekraftig i staten, i bedrifter eller i samfunnsregnskapet. Mange ledere i staten i dag tjener altså mer enn statsministeren – 149 er det siste tallet vi har fått. Det er litt vanskelig å forestille seg hvem som har mer ansvar enn statsministeren. Det er også slik at statsministeren må gå hvis man ikke lenger har tillit.

Hele resonnetet fra flertallet rundt denne saken synes jeg halter veldig. Det koker litt ned til at man mener at de beste alltid går etter de største pengene, og det har vi hørt i flere innlegg her nå. Ja, hva er det for slags melding til alle statlige ansatte? Jeg kjenner mange av dem – velutdannede, velkvalifiserte mennesker som jeg vet sikkert kunne få en jobb privat til mye høyere lønning, men de blir i staten fordi de mener oppdraget er viktig. De er ofte mye mer kvalifisert enn lederen, har lang utdanning. Staten skiller seg jo fra næringslivet på det området. Disse arbeidstakerne er staten helt avhengig av å ha. Det funker ikke uten dem. Vi hører at det liksom er overbetalte ledere som skal ha mot til å sparke ansatte etter regjeringens uprioriterte osthøvelkutt. Derfor skal vi ha slike lederlønninger, fordi de skal våge det. I tillegg til det er det en pekefinger – fra representanten Holm Lønseth – til ansatte både i staten og i privat næringsliv når det er vanskelige tider, for de må vise modersjon.

Nei, det er ikke slik at de beste lederne alltid går etter de største gulrøttene. Jeg tenker at hvis en er avhengig av mange millioner for å gidde å legge penger i kors og gjøre sitt beste på jobben, er det kanskje ikke de lederegenskapene vi leter etter når vi er ute etter ledere i offentlig sektor. Det er kanskje ikke de som leter etter ansatte å si opp, men kanskje heller leter etter andre innsparingspotensial, fordi offentlig sektor i veldig stor grad er service til befolkningen og til næringslivet. Det krever at man har kompetente ansatte som kan gjøre den jobben.

Det er mange sider ved denne saken som er viktig. Det jeg synes at flertallet hopper helt bukk over, er nettopp dette at hele næringslivet, men særlig staten, er avhengig av tusenvis av kloke, dyktige, kunnskapsrike mennesker, og at de gjør en hundre prosent innsats hver dag. Det forstår alle, tror jeg. Da må vi også forstå at hvis disse menneskene skal gjøre denne jobben til en anstendig lønn som det er mulig for oss som samfunn og som stat å betale, kan vi ikke ha ledere som lever i en annen økonomisk verden.

Jeg så på VG i går. Det gjaldt helseforetakene, og der ligger det også et annet forslag til behandling. Men det viser et annet paradoks – at disse lederne som har noen av de såkalt tyngste jobbene, også har masse tid til overs til å sitte i masse styrever som de også får penger for å sitte i. Jeg skjønner ikke hvordan det er mulig hvis man har en så krevende jobb, at det er mulig også å sitte i en hel rekke styrever, som også er kjempeorganisasjoner som man selvfølgelig må bruke mye tid på å sette seg inn i hvis man skal være i stand til å gjøre en god styreverjobb der. Det er noe som skurrer i disse sakene.

Det vi ønsker, er å sette lys på dette og få en stopp på det. Det er fordi vi som samfunn er helt avhengig av at også alle andre ansatte er villig til å gjøre en hundre prosent innsats til en lønn som samfunnet og bedriftene kan bære. Da er det enda viktigere at ledelse i staten blir sett på som noe annet enn det man skal konkurrere med, der lederne bare går etter de største pengene, fordi statlig virksomhet er noe annet enn å gå etter de største pengene. Statlig virksomhet er forvaltning og service til hele landet og til hele befolkningen og har et annet formål enn å maksimere sin profit.

Vi må stoppe denne lønnsgaloppen. Derfor fremmer SV de forslagene som står i innstillingen, om at vi må få et tak på samlet godtgjøring, og at vi må oppdatere statens retningslinjer fordi de verken er gode nok eller blir praktisert slik at vi får stoppet denne galoppen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Torhild Bransdal (KrF) [11:14:51]: Jeg vil gjerne gi forslagsstillerne bak dette forslaget rett i en ting: For store økonomiske forskjeller er ikke bra for samfunnet

vårt. Men det er bra for samfunnet at lønnsdannelsen ikke skjer i denne sal, den skjer ute i virksomhetene. Det samme gjelder for statlige lederlønninger, det er et ansvar ute, og lønnsnivået må være konkurransedyktig. Så kan man bruke mye tid på å diskutere hva som er konkurransedyktig. Men det er viktig at vi fra denne sal signaliserer at statlige lederlønninger ikke skal være lønnsledende, og de skal ikke være lønnsdrivende. Et stort element i dette er at staten må være i stand til å rekruttere og beholde dyktige ledere for å kunne ivareta viktige samfunnsfunksjoner. Jeg er fullt klar over at lønn ikke er den eneste innsatsfaktoren for å gjøre det attraktivt å jobbe i staten, men det er en viktig del.

Derfor er jeg glad for at en samlet komité i dag taler for moderasjon. Da er det en forutsetning at det følges med på at dette skjer. Derfor anbefaler jeg innstillingen.

Statsråd Monica Mæland [11:16:39]: Det er viktig at lønnsutviklingen blant statens ledere skal være rimelig og over tid på linje med lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig. Lønnsutviklingen i staten skal over tid følge normen som settes av frontfaget. Dette har regjeringen presisert i de nye retningslinjene for Statens lederlønnssystem, og det er en sentral rettesnor for lønnsforhandlinger i staten.

For lederlønnssystemet har regjeringen i tillegg strammet inn på bruken av etterlønn og muligheten til retrettstillinger. KMD har også sendt brev til departementene hvor vi understreker viktigheten av at statlige toppledere ikke vedvarende får en høyere lønnsvekst enn arbeidstakere for øvrig. I fjor oppfordret vi departementene til å vise særlig moderasjon for utviklingen i lederlønnssystemet.

Staten må kunne rekruttere, utvikle og beholde gode ledere og fagspesialister. Det krever at staten har fleksibilitet til å kunne tilby konkurransedyktig lønn, også i de deler av arbeidsmarkedet hvor lønnsnivået er høyt.

Det statlige tariffområdet, som jeg har ansvar for, omfatter om lag 200 statlige virksomheter med nærmere 160 000 ansatte. Virksomhetene varierer i størrelse, det vil si i antall ansatte, og med hensyn til samfunnsopdrag, organisering og lokalisering. Flere virksomheter har i tillegg personell på oppdrag i utlandet, mange i sikkerhetsmessig krevende områder. Tillegg og kompensasjon som er nødvendig under slike forhold, kan komme opp i betydelige beløp, og vil være en del av lønnen. Flere av dem som i dag har høyere lønn enn statsministeren, er personer med en sterkt markedsutsatt kompetanse. Alt dette tilsier at det vil være ulike rammer og premisser knyttet til lederrekrutteringen i de ulike segmentene av det statlige arbeidsmarkedet. Det vil derfor være veldig uheldig å operere med en absolutt grense for lønn, som statsministerens godtgjørelse.

Representantforslaget omfatter også hel- og deleide statlige selskaper og statsforetak, hvor også de regionale helseforetakene inngår. «Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel» ligger under Nærings- og fiskeridepartementets område. Disse gjelder også for de regionale helseforetakene under Helse- og omsorgsdepartementet.

Hovedprinsippet i retningslinjene er at godtgjørelsen til ledere skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende, og det skal legges vekt på moderasjon. Selskapene som omfattes av retningslinjene er, som de statlige etatene, veldig ulike, hva angår både størrelse, bransje og grad av internasjonalisering. Et tak tilsvarende statsministerens godtgjørelse som ikke tar hensyn til slike forhold, vil kunne svekke selskapenes evne til å tiltrekke seg og beholde de best egnede lederkandidatene.

Jeg er glad for at komiteen har vist støtte til at det ikke er hensiktsmessig å innføre noe lønnstak på nivå med statsministerens godtgjørelse for ledere i staten eller i statlige selskaper. Dette betyr at vi skal ha tilstrekkelig fleksibilitet til å kunne tilby lønns- og arbeidsvilkår for å tiltrekke oss gode og kompetente toppledere i staten. Dette skal forvaltes klokt slik at staten også for disse gruppene over tid har en lønnsutvikling i tråd med arbeidslivet for øvrig.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [11:20:17]: Dette handler ikke om at ikke staten skal være konkurransedyktig på lønn. Men staten har et særlig ansvar for å vise fornuft og ha et rimelig nivå på lønnsfastsettelsen og ikke være lønnsdrivende.

Jeg kunne tenke meg å spørre statsråden om på hvilken måte hun vil bidra til at vi kan få det jeg kaller mer rene lønnsavtaler i staten, i statlig virksomhet, og hvor bonusavtaler, sluttpakkeavtaler som går utover enhver rimelighet osv., ikke lenger kan være en del av lønnsbetingelsene når en ansettes i staten eller i statlig virksomhet.

Statsråd Monica Mæland [11:21:06]: Dette gjør vi gjennom den politikken vi har for lønnsdanning. Det at man har det til felles at man er ansatt i staten, betyr ikke at den jobben man gjør, er underlagt de samme betingelsene. Det kan være veldig forskjellige jobber, og de er i forskjellige departementer og i forskjellige etater.

Men det er helt klart at vi har strammet inn på bonus, vi har strammet inn på pensjon, og vi har strammet inn på etterlønsavtaler knyttet til ansatte med åremålskontrakter. Jeg mener det er helt riktig. Og jeg mener det er viktig at vi forvalter fellesskapets midler på en god måte, men det er ikke sånn at vi rekrutterer i et vakuum.

Vi rekrutterer fra den samme poolen mennesker. Vi er et ganske lite land. Vi har begrenset ekspertise innenfor mange områder, så her må vi ha tillit til at våre ledere inngår kontrakter som kan forsvares og som er transparente. Dette gjør vi gjennom de fullmakter vi gir til dem som forhandler lønn på vegne av staten. Og det gjelder først og fremst ledere og styrer.

Stein Erik Lauvås (A) [11:22:09]: Jeg forstår at staten ikke forhandler i et vakuum. Det ville være betenkelig om vi hadde et slikt system også. Men det betyr ikke at man ikke kan få fram det jeg vil kalle de mer rene lønnsavtalene. Det er ikke noe til hinder for det når man opererer i det systemet man gjør.

Jeg har lyst til å stille spørsmålet: Hvorfor mener statsråden at Stortinget ikke bør vedta at regjeringen skal fremme en sak for Stortinget om eventuelle endringer i retningslinjene for lederlønninger og andre typer godtgjørelser for de ansatte i staten – med henblikk på det svaret jeg fikk tidligere?

Statsråd Monica Mæland [11:22:59]: Jeg oppfatter ikke at vi har noe problem knyttet til at vi ikke har «rene» lønnsavtaler, som er begrepet representanten bruker. Vi har tydelige lønnsavtaler med våre ansatte. Og vi har altså strammet inn på andre typer godtgjørelser, som jeg antar at representanten Lauvås egentlig viser til. Hvis dette var et problem, var det grunnlag for å lage en sak, men det oppfatter jeg ikke at det er. Jeg oppfatter at vi følger dette tett, og at vi har tillit til at våre ledere inngår korrekte kontrakter. Og hvis ikke, er dette noe vi tar opp i vår eierdialog eller vår dialog med lederne.

Willfred Nordlund (Sp) [11:23:46]: Det er nedfelt prinsipper for lederlønninger og godtgjørelser som skal tilfredsstillende de krav til moderasjon som vi har satt fra Stortinget i utgangspunktet.

Om lederlønninger heter det seg at det skal legges vekt på moderasjon, og at staten ikke skal være lønnsledende. Pensjonsbestemmelser er, som jeg var inne på i mitt innlegg, tydeliggjort, og det er også regler for nivå på ytelser i sluttavtaler, herunder for åremålsstillinger.

Problemet synes, ut fra den debatten vi har hatt, ikke nødvendigvis å handle om de nedfelte prinsipper og retningslinjer, men om disse følges opp i praksis i statlig virksomhet.

Nå har jeg ikke forstått disse retningslinjene som veiledende, som statsråden til dels var inne på, men noe som faktisk skal følges. Vil statsråden bidra til at statlige virksomheter, heleide selskaper og ikke minst når departementene selv ansetter sine ledere – det er det diskusjonen i dag dreier seg om – legger til grunn de retningslinjene som er gitt om lønnsfastsettelse, pensjon

og andre ytelser når man forhandler avtaler med sine ledere framover?

Statsråd Monica Mæland [11:24:50]: Prinsippene og retningslinjene gjelder jo. De skal følges. Men vi må være enige om at de er av overordnet karakter. Det er en fleksibilitet i systemet, fordi jobber ikke nødvendigvis er like, ingen rekrutteringsprosesser er nødvendigvis like, så her blir det konkrete avgjørelser. Men retningslinjene skal følges, og de skal følges opp av oss som overordnet myndighet. Det opplever jeg at vi gjør knyttet til statlige lederlønninger.

Når det gjelder de statlige selskapene, ligger dette under Næringsdepartementet, men dette følges opp i eierdialogen. Det vet jeg jo fra min tidligere jobb.

Willfred Nordlund (Sp) [11:25:29]: Jeg må takke for svaret.

Jeg merket meg at statsråden nå sier at prinsippene skal følges, men at man må ha en viss fleksibilitet. Jeg oppfatter ikke at flertallet i denne saken nødvendigvis har vært motstandere av en viss fleksibilitet, for det er man kanskje avhengig av når man skal rekruttere de beste lederne der ute til statlig ansatte ledere. Det er ikke dette diskusjonen egentlig dreier seg om. Spørsmålet mitt dreide seg om hvorvidt statsråden vil sørge for at disse retningslinjene skal følges, deriblant dette prinsippet som egentlig ligger til grunn om fastlønn med unntak av de definerte stillingene, der en blir ansatt på åremål. Forhandlingsgrunnlaget der er større, men vi har en del ansatte ledere i staten som ikke har åremålsstillinger, hvor man har sett en veldig stor økning i lederlønnnivået.

Statsråd Monica Mæland [11:26:18]: Det er riktig at det foreligger en del avtaler, og mange av dem før denne regjeringens tid.

Vi har gjennom de siste årene strammet inn. Vi følger opp dette nøye. Vi har vært gjennom en veldig vanskelig situasjon i norsk økonomi, hvor det er veldig viktig at statlige lønninger ikke virker lønnsledende og ikke minst virker provoserende i en situasjon hvor partene i arbeidslivet i aller høyeste grad har tatt ansvar og vist moderasjon. Det er veldig viktig.

Vi har retningslinjer, men de er av overordnet karakter nettopp fordi det skal ligge innbygd en fleksibilitet som er helt nødvendig. Det representanten Nordlund argumenterer for, er at denne fleksibiliteten skal bort – alle skal ha samme lønn eller lønnstak som statsministeren. Det svarer ikke på de utfordringer staten har. Jeg mener vi har gode retningslinjer, og vi følger dem. Er det behov for å gjøre endringer, vil vi selvfølgelig gjøre det – slik vi har gjort i denne perioden.

Karin Andersen (SV) [11:27:22]: Jeg forstår på statsrådets svar at hun ikke mener det er behov for noen endring i dagens situasjon, der det er åpenbart at det er en lønnsgalopp i staten. Og statsråden ser ut til å dele det synspunktet at hvis man skal få de beste lederne, må vi ta dem som ber om de største lønningene eller de største godene.

Da vil jeg spørre kommunalministeren, som har ansvar for stort sett hele offentlig sektor i forvaltningspolitikken, om det er et gjennomtenkt syn at det i statlig forvaltning, som er så avhengig av høykompetente, velutdannede ekspertansatte på veldig mange områder, er høye lønninger som skal motivere de statlig ansatte eller de statlige lederne vi skal ha, eller om det kanskje er hensynet til fellesskapet og oppgaven som bør være det viktigste.

Statsråd Monica Mæland [11:28:35]: For det første oppfatter jeg ikke at vi har en lønnsgalopp i staten. Hvis vi sammenlikner med det private, og det må vi gjøre gitt at vi ikke opplever å være i et vakuum i rekrutteringsprosessene – jeg sier det fordi vi rekrutterer fra den samme pool som det private næringsliv gjør – opplever jeg ikke at vi har en lønnsgalopp.

Jeg kan heller ikke tas til inntekt for å si at statlige ledere kun er opptatt av lønn. Men det jeg kan si, og det er basert på min erfaring i både stat og kommune, er at staten går glipp av dyktige medarbeidere fordi vi har retningslinjer knyttet til moderasjon og lønnsutvikling. Det jeg kan si, er at kommuner går glipp av dyktige medarbeidere som de ønsker å ansette, rett og slett fordi de ikke kan konkurrere når det gjelder lønn. Det er ok, sånn skal det være. Vi skal altså ha retningslinjer på vegne av fellesskapet, som gjør at vi ikke nødvendigvis alltid kan konkurrere når det gjelder lønn. Men i noen tilfeller bør vi det og må vi det, og da mener jeg vi skal ha fleksibilitet til å gjøre det.

Presidenten: Då er replikkordskiftet over.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:29:52]: Det er mulig jeg misforsto representanten fra Fremskrittspartiet, men det er altså ingen tvil om at ulikheter i et samfunn fører til et dårligere samfunn. I land der ulikhetene er store, stoler folk mindre på hverandre, levealderen er kortere og barnedødeligheten høyere. Større ulikhet er ikke bærekraftig, verken i bedrifts- eller samfunnsregnskapet.

Å ta vare på verdier som likhet, nærhet og høy grad av tillit er viktig. Det oppfatter jeg i grunnen at alle partiene i denne salen kan enes om. Det forplikter oss gjennom at alle dermed også må ta på alvor at ulikheter dessverre er i ferd med å øke i samfunnet som helhet. Staten, gjennom de høye lederlønningene, er med på å drive fram og

styrke den inntektsulikheten. Det må vi erkjenne. Kanskje er det også sånn at de fleste her ønsker at det ikke skal være sånn. Det burde jo borge godt for en diskusjon om hvordan vi kan motvirke det, framfor en demonstrasjon av avmakt, der vi håper på moderasjon.

Inntektsforskjellene i samfunnet har økt gjennom de siste ti årene. Den fattigste tidelen av husholdningene fikk i 1986 4,5 pst. av samfunnets inntekter etter skatt. Den andelen gikk ned til 3,7 i 2015. For den rikeste tidelen av husholdningene har utviklingen vært motsatt. De velstående har fått en stadig større andel av kaken. Også om vi måler med andre metoder, ser vi at forskjellene øker.

Ulikhet i samfunnet motvirkes ikke utelukkende av at vi får et tak for lederlønninger i staten, men når vi legger begrensninger på hvor høye statlige lederlønninger skal være, sender det et signal om at staten ikke skal være en pådriver for større lønnsforskjeller. Vi snakker ikke bare om det lønnsledende her, men om hva det er som driver og er pådriver.

De fleste er enig i at ledere i staten som får skyhøye lønninger også etter at de har gått av, gir mindre tillit til staten hos folk flest.

Vi snakker om moderasjon og om at det er en konkurranse mellom det offentlige og de private om dyktige ledere. Men offentlig sektor trenger også gode ledere. Ofte tror jeg at vi har snakket for lite om god ledelse i staten. Er de beste lederne de som ikke kan la seg motivere av en lønn på under 2 mill. kr? I det vi foreslår, ligger det også en fleksibilitet. Vi er villig til å diskutere det. Og er det virkelig en direkte sammenheng mellom lønnsnivå og dyktighet? Det overrasker meg hvis et flertall i salen faktisk mener det.

Vårt forslag er noe som bør diskuteres videre. Det er noe man bør kunne enes om. Det er behov for ikke bare å be om moderasjon, men også ta noen aktive grep.

Eva Kristin Hansen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Willfred Nordlund (Sp) [11:33:09]: La meg understreke at det vi diskuterer her i dag, er ansatte i staten. Om de er fast ansatt, eller om de er ansatt i åremålsstillinger, er i seg selv en viktig skilnad med hensyn til hvilken kontraktstype og hvilke etterløns- og bonusordninger de har tilgang til. For å si det sånn: Statens lederlønnssystem ble etablert i 1990, og de siste retningslinjeoppdateringene kom senest i august 2017. Det er viktig at vi i diskusjonen ikke blander dem som er ansatt i de regionale helseforetakene, i statlige virksomheter og selskaper, med dem som er ansatt i staten. Vi diskuterer i dag de ansatte i staten. Og det er – som mange talere har vært inne på – viktig at det utvises moderasjon også på disse områdene.

La meg nå understreke for statsråden at lederlønnssystemet «må også utformes slik at det bidrar til tillit til offentlig forvaltning». Det står å lese i retningslinjene. Når mange parter uttrykker at tilliten kan svekkes hvis det blir for stor lønnsforskjell, er det et signal som både denne salen og statsråden – regjeringen – bør lytte til.

Jeg skal avslutningsvis si at lønnsnivået i staten og i de regionale helseforetakene og i øvrige statlige selskaper er viktig å diskutere, men de to sistnevnte skal vi diskutere under deres respektive saker og ikke i denne saken.

Karin Andersen (SV) [11:35:01]: Det er behov for å tenke litt over hva vi har foreslått i dag, og det er at vi sammenlikner andre statlige ledere med statsministeren. Statsministeren har en høy lønn – et lønnsnivå som er mangedobbelt det vanlige arbeidstakere har, og det ligger svært høyt over hva andre ledere i staten har. Det er litt rart å høre at det er noe helt fjernt som man ikke kan rekruttere på. Jeg hører om og om igjen at man sier man går glipp av dyktige medarbeidere hvis man ikke tilbyr slike lønninger. Ja, det er litt av en melding å gi til alle ansatte som ikke har slike lønninger, som er svært dyktige, som man er helt avhengig av, og som er villige til å stå i jobben og gjøre 100 pst. innsats, hver dag og hvert år, fordi dette er så kompliserte virksomheter at vi er avhengige av de arbeidstakerne. Så det er ingen legitim grunn i kompetanse og slike ting som sier at disse lønnsnivåene skal øke slik de gjør nå, for de er ofte vel så velutdannede og dyktige, dem man skal lede. Hvis vi går glipp av dyktige ledere ved dette, må vi bekymre oss for at vi går glipp av andre dyktige medarbeidere nedover i systemene, de som skal gjøre all den jobben som skal gjøres i praksis overfor folk som skal ha tjenester eller service, eller forvaltning.

Jeg får en følelse av at man tenker det er to typer mennesker, og at man leter etter noe helt annet når man leter etter gode ledere. Det er klart at noen egenskaper handler om ledelse, men de kan man like gjerne finne hos gode medarbeidere som ikke har kastet seg på lønnsgaloppen. Det er viktig at staten virkelig gjennomfører den moderasjonen som vi nå har gitt uttrykk for, men som resultatet viser at man ikke gjennomfører.

Til slutt: Ledere og samfunnsstopper sitter ofte i hverandres styrever og gir hverandre lønnsøkninger hele tida, og det gjør at dette blir en spiral. Derfor er det ekstra viktig at det ikke skjer i staten. Dessverre tror jeg det er tilfellet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:38:08]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og

Terje Breivik om et norsk regelverk for crowdfunding/folkefinansiering (Innst. 169 S (2017–2018), jf. Dokument 8:37 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mudassar Kapur (H) [11:39:01] (ordfører for saken): La meg først takke komiteen for godt samarbeid i forbindelse med denne saken. Jeg vil også takke forslagsstillerne, Breivik og Skei Grande i partiet Venstre, for å ha reist en viktig problemstilling.

En kort redegjørelse for vedtaket før jeg knytter noen refleksjoner til selve forslaget: Representantforslaget legger opp til at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med et forslag til norsk regelverk for folkefinansiering. Komiteens flertall viser til at det framkommer av den politiske plattformen til regjeringen at den vil gjøre det enklere å ta i bruk folkefinansiering i Norge. Flertallet mener derfor at intensjonen bak forslaget er ivaretatt, og foreslår at forslaget vedlegges protokollen.

Her i Norge har folkefinansiering først og fremst vært noe vi forbinder med innsamling til veldedige formål. Det har vi sett i flere år. Men internasjonalt er folkefinansiering, også kalt crowdfunding, en voksende måte å finansiere forretningsideer på. Da komiteen var på besøk i London for ikke så lenge siden, fikk vi for alvor se hvor stort dette er, og det er bare et tidsspørsmål før denne formen for finansiering også vil kunne utgjøre en betydelig del av det norske næringslivet, særlig startupmiljøet.

Det er et stort potensial i folkefinansiering som en måte å skaffe kapital på til oppstartsbedrifter. En slik kapitaltilgang skaper arbeidsplasser og ikke minst forretningsmuligheter som ellers ikke ville vært mulig gjennom den tradisjonelle måten å tenke finansiering på. Derfor er det viktig å forenkle vilkårene for folkefinansiering.

Selv om det er ønskelig med et europeisk regelverk – og foretrukket også – er det behov for å forenkle dagens norske regelverk inntil et slikt EU-regelverk er på plass. Samtlige høringsdeltakere påpekte også nettopp behovet for tilpasning av norsk lovverk som i dag omfatter folkefinansiering.

Jeg vil også nevne at det under høringen ble tegnet et behov for forenkling av konsesjonsregler for at en låne-

og egenkapitalbasert folkefinansiering skal bli en attraktiv kapitalkilde for norske gründere.

Et annet viktig innspill fra IKT-Norge, som jeg har lyst til å ta med, er at de ber om at begrepet «enkelstående tilfeller» presiseres i finansforetaksloven, herunder antallet prosjekter som en investor kan gi utlån til, og hvor store utlånene kan være for at den enkelte investor ikke skal anses å være konsesjonspliktig. Dette er et betimelig innspill, som bør vurderes i regjeringens videre arbeid med rammevilkårene for folkefinansiering.

Jeg vil også nevne at lovverket for folkefinansiering både i Sverige og Finland har blitt trukket fram som gode eksempler og kan være gode kilder til inspirasjon for å gjøre det enklere å ta i bruk folkefinansiering i Norge.

Jeg ser med dette fram til debatten i salen og ikke minst regjeringens videre oppfølging av saken.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:42:22]: Eg kan i all hovudsak slutte meg til saksordføraren sine betraktningar.

Folkefinansiering er ein internasjonalt sterkt veksannde måte å finansiere arrangement, prosjekt og forretningsidear på, og i Noreg ligg vi langt etter mange land. Vi er heilt i startgropa når det kjem til denne forma for finansiering. Den store norske suksessen reMarkable, eit papirnett Brett som eg veit at minst to av finanskomiteens medlemmer bruker på jobb til dagleg, står igjen som eitt av få vellykka eksempel, og det klart største eksemplet, her til lands. Dette ønskjer heile komiteen meir av, og representantforslaget som vi behandlar i dag, har veldig gode intensjonar.

Komiteen er i all hovudsak einig om at det er behov for eit nasjonalt regelverk, ikkje for å gjere det vanskelegare, men tvert om for at folkefinansiering skal bli enklare, meir oversiktleg og gjennomgåande regulert. Samtidig er det viktig å erkjenne at folkefinansiering som metode er langt breiare enn innsamlingsbasert produktfinansiering av nye idear på plattformer som Kickstarter og Indiegogo.

Det er difor nødvendig å skilje i denne debatten mellom innsamlingsbasert folkefinansiering, som forslagsstillarane fokuserer mest på, og låne- og aksjebasert folkefinansiering. Også førstnemnde har utfordringar som må adresserast, som f.eks. omsynet til risiko for forbrukarar som kan bli lurte av gode idear eller lovnad om høg fortjeneste. Men det er forventa at den største veksten på dette området framover kjem til å skje innanfor lån og kjøp av aksjar, og det er nok her behovet for regelverk er størst. I Storbritannia utgjør denne finansieringsforma 15 pst. av alle nye lån til små og mellomstore verksemder som del av bankane sine utlån til segmentet.

Lenge har oppfatninga vore slik at dette er umogleg i Noreg med dagens regelverk, men i januar 2018 godkjende Finanstilsynet plattformen Monner, som gjer det mogleg for bedrifter å låne pengar frå privatpersonar. Monner er den einaste norske folkefinansieringsaktøren som har fått konsesjon frå Finanstilsynet til å drive verksemd som betalingsforetak, og er samtidig registrert som låneformidlar.

Vi veit at det er fleire aktørar som ventar på lisens frå Finanstilsynet, som kritiserer at det er vanskeleg å få ei klar tolking av lovverket. Næringsaktørane ønskjer seg klare retningslinjer, og mange ønskjer seg eit eige norsk regelverk, fordi det vil ta for lang tid før felles regulering i Europa vil vere på plass, og det er behov for eit regelverk som er godt nok til å sikre investorar tryggleik, men samtidig ikkje så komplisert at plattformen blir utilgjengeleg for små oppstartsselskap. Dette skal vi lytte til.

Ny teknologi gjev nye moglegheiter, og politikken skal vere raskt ute med å tilpasse lover og reglar til det. Arbeidarpartiet er positiv til folkefinansiering. Vi vil leggje til rette for at Noreg skal vere eit attraktivt land å starte og drive fintech-satsinga i. Det er all grunn til å tru at den norske marknaden for folkefinansiering er underutvikla samanlikna med landa rundt oss, men at dette raskt kjem til å snu no når fleire aktørar kjem på bana og investorar og verksemder får betre kjennskap til folkefinansiering som metode. Då må regelverket henge med, også for å hindre useriøse aktørar, som f.eks. allereie har forsøkt seg på folkefinansiering av forbrukslån. Arbeidarpartiet meiner difor at regjeringa må påskunde arbeidet med eit enklare, anvendeleg regelverk, der ein også tek omsyn til openheit om og innsyn i denne typen finansieringsmekanismar og nødvendig investorbeskyttelse.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:46:22]: Vi er i dag ved starten av en digital revolusjon, en revolusjon som griper inn i nær sagt alle sektorer og bransjer, og som kommer til å endre måten vi jobber på, tenker på, handler på og gjør beslutninger på, både i politikken og i det sivile liv.

Delingsøkonomien er en del av dette. Det er jo ikke noe nytt at man leier ut et rom eller kjører noen fra A til B. Det nye er hvordan man kobler flere mennesker sammen og dermed skaper et potensielt større marked.

Sånn er det også med folkefinansiering. Selskaper over hele verden har i århundrer hentet penger gjennom emisjoner og lån, og i moderne tid har det stort sett skjedd gjennom store meglerforetak. Det har fungert fint, men det har ikke gjort det potensielle markedet veldig mye større. For det første er det relativt dyrt å bruke meglere for å hente penger. Det ekskluderer en rekke små og mellomstore bedrifter som behøver kapital. Og for det andre har ikke meglerhusene – og skal heller ikke

ha – kompetanse og mulighet til å trekke inn små og personlige investorer. Hvis jeg, et annet medlem av finanskomiteen eller bestemora mi for den saks skyld har noen kroner til overs, ville det være særdeles krevende, om ikke umulig, å komme i kontakt med en unotert bedrift som trenger kapital. Da går de pengene i banken istedenfor å bli investert i arbeidsplasser.

Jeg er glad for at en samlet komité uttrykker et ønske om at det må bli enklere å ta i bruk folkefinansiering i Norge, som også regjeringen uttrykker det i Jeløya-plattformen. Vi trenger at flere bidrar til bedriftene våre, slik at arbeidsplassene sikres. Hvis litt mer av kapitalen vår allokteres mot små og mellomstore bedrifter, teknologi-bedrifter eller andre, har vi kommet veldig langt.

Under finanskomiteens høring ble det uttrykt et sterkt ønske fra alle instanser om et forenklet regelverk som er klarere og tydeligere enn i dag. Det aller beste hadde nok vært en felleseuropeisk pakke for regelverk, men inntil det eventuelt kommer på plass, må det og bør det gjøres en jobb med regelverket her hjemme. En god start kan være å se til Sverige og Finland, som av mange trekkes fram som gode eksempler på regulerende myndigheter.

Det finnes flere forskjellige former for folkefinansiering. Det kan veldig grovt deles mellom lånebasert finansiering, egenkapitalbasert finansiering og donasjoner. Kanskje trenger de ulike formene ulikt regelverk. Et konkret eksempel på en forenkling som må gjøres, er at man må inneha konsesjon på lik linje med noen som gir råd om finansiering når man stiller en plattform til disposisjon for emisjoner, selv om man ikke gir investeringsråd. Altså skal plattformen i seg selv være konsesjonsutløsende.

Komiteen var, som saksordføreren sa, nettopp på komitéreise i London. Der møtte vi en gründer og en slags ekspert på crowdfunding, eller folkefinansiering på norsk. Han presenterte et veldig godt argument som har vært lite framme i debatten her i Norge. Han sa at folkefinansiering kunne være med og viske ut sosiale forskjeller basert på utdanning, klasse, formue, bankforbindelser osv. Nå er nok dette en mer aktuell debatt i Storbritannia enn i Norge, men denne formen for finansiering kan faktisk gjøre det enklere for Jørgen Hattemaker og Kong Salomo å operere i det samme markedet – både som investor og ikke minst som selskap som trenger kapital i markedet.

Til slutt et lite appendiks til Senterpartiet og til en av merknadene deres i innstillingen, som presiserer at det må tas høyde for at folkefinansiering kan innebære en betydelig risiko. Selvfølgelig kan det det, som alle andre investeringer. Det er faktisk hele poenget med markedøkonomien og med kapitalismen, som jo er det styrende for vårt samfunn i dag. Men vi kan ikke gjøre for-

skjell på investeringer basert på hvordan man henter penger. Hadde det ikke vært risiko knyttet til investeringene, hadde det heller ikke vært mulig å hente noen avkastning på investeringene. Jeg tror det er gjeldende til og med hos agrarliberalistene.

Abid Q. Raja (V) [11:51:14]: Crowdfunding, eller folkefinansiering, er ikke noe nytt og skummelt. Norske lokalsamfunn har drevet med folkefinansiering i flere århundrer, men aldri før med en så avansert teknologisk plattform som i dag. Den gjør det mulig å finansiere naboens gode forretningsidé, et spennende kulturprosjekt i hjembyen eller et hundehotell på Skedsmokorset.

Digitalisering har skalert folkefinansiering på en måte som ikke var mulig tidligere. Reglene som styrer folkefinansiering, er imidlertid oppstykket og på mange punkter uklare. I valgkampen tok derfor vi i Venstre til orde for å bedre vilkårene for norsk folkefinansiering, og vi er glade for at vi i regjeringserklæringen, Jeløya-plattformen, fikk Høyre og Fremskrittspartiet med på prosjektet.

Dagens regelverk for folkefinansiering er komplisert og oppstykket. Dels reguleres næringen i verdipapirhandelloven, dels i lov om forvaltning av alternative investeringsfond og dels i finansforetaksloven. Det er også uklart når konsesjonsplikten slår inn i henhold til finansforetaksloven, noe som skaper usikkerhet for crowdfunding-miljøet i Norge.

I mellomtiden har folkefinansiering blitt en utbredt finansieringsform i vårt naboland Finland og til dels også i Sverige og Danmark. I Finland har de etablert et eget regelverk for folkefinansiering som legger tydelige rammer for en næring i vekst. I Sverige har man fokusert på forenkling og presisering av eksisterende lovverk. Begge tilnærminger har hatt positive effekter for folkefinansiering i våre nordiske naboland.

I valgkampen var Venstre tidlig på banen med å kreve forenkling av norsk folkefinansiering, og i høst omhandlet et av de første forslagene vi i Venstre leverte på Stortinget, nettopp bedre vilkår for folkefinansiering. Da Jeløya-plattformen ble undertegnet, var vi fornøyde med å få med oss de to andre regjeringspartiene på at vi skulle forenkle det norske regelverket for folkefinansiering. Under stortingsbehandlingen av representantforslaget fra Venstre om folkefinansiering kom det mange gode innspill om hva som bør gjøres. Jeg mener at vi på sikt må få på plass et EU-regelverk for crowdfunding, men at vi i mellomtiden kan gjøre mye for å bedre vilkårene her hjemme.

Vi må forenkle reglene og presisere betydningen av enkeltstående tilfeller i finansforetaksloven. Samtidig må vi sikre investorvern, og eksemplene vi da bør bygge

på, er de fra Sverige og Finland. Vi må tørre å bruke sandkassemetoden for å teste forenklingsforslag før de blir satt ut i livet.

Crowdfunding, eller folkefinansiering, kan revolusjonere finansieringen av norske gründere og kulturprosjekter. Hvis vi lykkes med lovarbeidet, er det ingen grunn til at crowdfunding ikke skal være like stort i Norge som i Finland.

Helt til slutt: Flertallet i komiteen, som vi i Venstre er en del av, har tiltro til at regjeringen vil gjennomføre en forenkling gjennom dialog med det norske folkefinansieringsmiljøet, eventuelt gjennom en regulatorisk sandkasse for fintech, etter modell fra bl.a. Danmark og/eller Storbritannia.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:55:01]: Det er et viktig initiativ som Venstre har tatt gjennom det representantforslaget som i dag er til behandling. Det ligger store muligheter i folkefinansiering. Andre land har kommet mye lenger på det området, både når det gjelder omfanget av folkefinansiering, og når det gjelder å finne måter å regulere det på som i større grad legger til rette for det, enn det vi så langt har gjort i Norge.

Det ligger betydelige muligheter i folkefinansiering, ikke minst det at en kan bidra til at ulike prosjekter ulike steder i Norge kan få finansiering, og dermed kan en bidra til både verdiskaping og arbeidsplasser i hele Norge. I en del av de områdene i Norge hvor det ikke er så mye aktivitet i dag, og der det ikke alltid er så lett å få finansiering via tradisjonelle kanaler, kan folkefinansiering være et viktig supplement, et viktig tillegg, til de ordinære finansieringskanalene som en er mer vant til.

Jeg tror også at det er mange som ønsker å kunne bidra med midler i ulike prosjekter, og som ønsker å være med på å støtte opp under gode ideer som gründere har, og bidra med en liten sum penger. Det som kjennetegner folkefinansiering, er nettopp at det er mange som bidrar med mindre summer, slik at en til sammen kan få realisert prosjekter som ellers kanskje ikke hadde klart å få finansiering. Nettopp derfor er det viktig å lage et regelverk som kan virke både enkelt og ubyråkratisk, men som samtidig er et regelverk som sørger for et investorenvern, slik at en ikke risikerer at dette blir brukt til svindel, hvitvasking eller annen virksomhet som vi ikke ønsker å ha. Vi mener det er viktig å opprettholde det regelverket som finnes når det gjelder aktører i finansnæringen og konsesjon. Men når det gjelder folkefinansiering, og det er snakk om mindre investeringer, enten crowdfunding eller crowdlending, altså hvorvidt en kan bidra med egenkapital eller lånekapital i prosjekter, er spørsmålet hvordan regelverket skal være på det området. Gjennom høringene har vi fått innspill fra aktørene om at det kan være fornuftig å ha et noe annet regelverk for

de mindre investeringene, og at en ikke skal kreve konsesjon, men f.eks. ha en bevillingsordning. For de aktørene som etablerer seg, og for dem som skal investere, er det viktig at en bidrar til seriositet, og at en har et klart regelverk, men det er også viktig at regelverket er enkelt og ubyråkratisk å forholde seg til, slik at det kan bidra til at folk som har gode ideer, eller som har litt midler å bidra med, kan få bidratt i et nytt system for folkefinansiering.

For dem som er gründere, er det store muligheter i dette. Én ting er at en kan få finansiering av sine prosjekter, men en får også testet ut litt hva slags markedsmuligheter og interesse det er for de ideene en har. Hvis en på en crowdfunding-plattform legger ut informasjon og ønsker å få inn f.eks. egenkapital og flere inn på finansieringssiden, ser en også hvilken interesse det er rundt den ideen eller det prosjektet som en har. Hvis en gjennom det ikke klarer å skaffe seg nødvendig finansiering, er det et barometer på hvordan ideen blir møtt der ute.

Det ligger mye godt i forslaget. Jeg vil berømme Venstre både for å ha tatt initiativet og for å ha fått inn en formulering om det i regjeringsplattformen. Vi imøteser at det kommer et forslag fra regjeringen om et konkret regelverk i fremtiden, som kan legge til rette for folkefinansiering i Norge innenfor et ansvarlig og godt regelverk.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [12:00:06]: Som flere allerede har påpekt, er crowdfunding, eller folkefinansiering, en voksende måte å finansiere arrangement, prosjekter og forretningsideer på. Denne formen for kapitaltilgang kan skape arbeidsplasser og også løse samfunnsmessige utfordringer. Derfor er Kristelig Folkeparti positive til å forenkle vilkårene for folkefinansiering. Vi mener det er ønskelig med et europeisk regelverk som regulerer folkefinansiering, men ser behovet for å forenkle dagens norske regelverk inntil et slikt EU-regelverk er på plass.

Vi registrerte også at det under høringen ble formidlet et stort behov for forenkling av konsesjonsregler for at lån og egenkapitalbasert folkefinansiering skal bli en attraktiv kapitalkilde for norske gründere. Innspillene i høringen bør vurderes i regjeringens videre arbeid med rammevilkårene for folkefinansiering. I høringen ble også lovverket for folkefinansiering i Sverige og Finland trukket fram som gode eksempler. Her kan det være gode kilder til inspirasjon for å gjøre det enklere å ta i bruk folkefinansiering i Norge.

Det framkommer av den politiske plattformen til regjeringen at de vil gjøre det enklere å ta i bruk folkefinansiering i Norge. Derfor mener Kristelig Folkeparti at intensjonen bak forslaget er ivarettatt, så vi støtter at forslaget vedlegges protokollen.

Statsråd Siv Jensen [12:01:53]: Jeg er opptatt av å legge til rette for teknologisk utvikling som kan komme norsk økonomi til gode. Innovasjon kan gi nye og effektive måter å yte tradisjonelle tjenester på og kan åpne for nye forretningsmodeller. Dette kan være med på å gi et bedre sluttprodukt for kunden. Folkefinansiering kan være et eksempel på dette, og flere med meg er opptatt av utviklingen på dette feltet.

Regjeringen vil gjøre det enklere å ta i bruk folkefinansiering. Jeg er derfor glad for at finanskomiteen har merket seg dette, og jeg er enig i at regjeringserklæringen ivaretar intensjonen bak representantforslaget.

Jeg er opptatt av at vi skal ha et velfungerende regelverk på finansmarkedsområdet. Disse reglene gjelder også for finansiell folkefinansiering. Det har vært min vurdering at dagens regelverk fungerer på en tilfredsstillende måte, og inneholder etablerte mekanismer for å ivareta sentrale hensyn, som også er relevante for folkefinansiering. Finansmarksreguleringens omfang må ses i sammenheng med de viktige hensyn som lovgivningen skal ivareta.

Jeg har imidlertid merket meg innspillene om at det kan være behov for enkelte tilpasninger og justeringer i gjeldende regelverk. Det er noe jeg vil ta med meg i det videre arbeidet.

En forutsetning for et marked for finansiell folkefinansiering i Norge er at brukerne har tillit til plattformene. Det er derfor viktig at vi også på dette feltet er bevisste på de risikoer som forretningsmodellene innebærer.

Det er viktig at forenkling av reglene ikke går på bekostning av sentrale hensyn, som f.eks. investorbeskyttelse. Samtidig må dagens regulering ikke legge utilsiktede hindringer for utviklingen av folkefinansiering.

I Norge har omfanget av finansiell folkefinansiering så langt vært begrenset. Det skyldes bl.a. at norske banker og norske kapitalmarkeder fungerer godt. Jeg ser, som komiteens flertall, likevel et potensial i folkefinansiering. Folkefinansiering kan – dersom plattformene fungerer godt – være en nyttig kilde til kapital, særlig for mindre og nystartede foretak.

Jeg har som nevnt merket meg innspillene som har kommet om behovet for tilpasninger i vårt regelverk inntil et felles europeisk regelverk er på plass. EU-kommisjonen la for to uker siden frem et forslag til et EU-regelverk om finansiell folkefinansiering. Det arbeidet er det naturlig at Norge følger med på, og følger opp videre. Jeg har også merket meg innspillene om behov for avklaringer i gjeldende regelverk og særlig behovet for å presisere hva som regnes som finansiering i enkeltstående tilfeller i finansforetaksloven. Det vil jeg følge opp videre i arbeidet med folkefinansiering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:04:45]: Eg opplever at det er ein viss nyanseforskjell i komiteen si innstilling og innlegget til statsråden. Statsråden deler intensjonane til komiteen og til forslagsstillarane, så det går ikkje på det, men eg opplever at komiteen er samstemd om at det er behov for eit norsk regelverk for folkefinansiering. Finanstilsynet sa i fjor at det etter deira syn ikkje var behov for eit særnorsk regelverk for folkefinansiering, og statsråden var kanskje litt uklar i korleis ho vil angripe denne problemstillinga vidare.

Kan statsråden klargjere overfor Stortinget om ho meiner at det er behov for særnorske reglar for folkefinansiering eller ikkje?

Statsråd Siv Jensen [12:05:31]: Jeg tror egentlig ikke det er så veldig stor uenighet om dette. Regjeringen vil gjøre det enklere å ta i bruk folkefinansiering i Norge, og jeg har i og for seg kommentert hvor jeg mener det er naturlig å begynne. Et naturlig startsted er å vurdere behovet for presisering av enkeltstående tilfeller, som også flere har tatt opp i denne debatten, men jeg mener at vi på sikt bør strekke oss etter å få på plass et felles europeisk regelverk. Men for all del, jeg skal følge opp dette og den innstillingen som er kommet fra finanskomiteen. Jeg tror ikke det er veldig stor uenighet her.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:06:11]: Den 8. mars kom EU-kommisjonen med eit forslag til felles europeiske reglar for folkefinansiering. Det ligg litt fram i tid å få det vedteke og ikkje minst å få det følgt opp i Noreg. Eg reknar ikkje med at statsråden har fått lese det forslaget i detalj, men kan statsråden likevel kommentere kva for eit spor regjeringa ønskjer å følgje her? Ønskjer ein å følgje prosessane i EU og vente med tilpassinga til eit regelverk er på plass, eventuelt vere med og påverke det regelverket i Europa, eller vil ein setje i gang ganske omgåande med å vurdere å gjennomføre endringar i det norske regelverket parallelt med prosessen i EU?

Statsråd Siv Jensen [12:06:52]: Det er helt riktig at EU-kommisjonen la frem et forslag 8. mars, og det er i utgangspunktet basert på at det er ulikheter mellom nasjonal regulering. Det har vært et hinder for grenseoverskridende virksomhet og et integrert, felles europeisk marked. Jeg mener, som jeg også sa i sted, at det er positivt med en felles tilnærming på dette området. Jeg vil selvfølgelig følge videre med på prosessen i EU, hvilke føringer som regelverksutviklingen legger for norsk regulering, men jeg vil også følge opp det som har vært omtalt i innstillingen og i denne debatten.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:07:36]: Jeg tolker statsråden dit hen at det i oppfølgingen av regjeringserklæ-

ringen vil bli jobbet med et nasjonalt regelverk knyttet til crowdfunding.

Det som også er en av de problemstillingene som har blitt reist i høringen, er hvorvidt det skal være tilpasning og justering av eksisterende lovverk i Norge i dag, eller om en skal ha et helt eget regelverk for crowdfunding. Det tror jeg er et viktig signal til eksisterende aktører i næringen. Det er mange som er opptatt av og mener at mye av regelverket fungerer godt, men med noen tilpasninger vil det fungere i tråd med intensjonen, mens andre tar til orde for mer omfattende endringer. Derfor vil jeg gjerne få en presisering fra statsrådets side om hva regjeringen legger opp til.

Statsråd Siv Jensen [12:08:25]: Utgangspunktet til regjeringen er det som står i plattformen, nemlig at vi vil legge til rette for at dette markedet skal kunne fungere enda bedre. Så har jeg merket meg at det er litt ulike synspunkt på hvordan vi skal få det til. Utgangspunktet er at vi har et ganske godt regelverk for dette, men det er behov for å gjøre noen justeringer, noen forbedringer.

Jeg skal gå nærmere inn i alle de innspillene som er kommet. Jeg oppfatter likevel at det er en felles intensjon i Stortinget om at vi skal få på plass et enda bedre og mer velfungerende regelverk på veien mot at vi klarer å harmonisere dette på tvers av de europeiske landene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:09:05]: I tillegg til det har flere av aktørene som jobber med crowdfunding, hatt synspunkter på hvordan Finanstilsynet tolker det regelverket som eksisterer i dag. Én ting er at en jobber med et nytt regelverk og eventuelt tilpasninger i eksisterende regelverk, men vil statsråden også ta noen initiativ overfor Finanstilsynet når det gjelder fortolkningen av det regelverket som er der i dag, eller mener finansministeren at Finanstilsynet har en riktig fortolkning av regelverket som ligger i dag, bl.a. for hvor omfattende virksomhet en kan drive før en møter de beskrankingene som ligger i lovgivningen?

Statsråd Siv Jensen [12:09:49]: Jeg mener det er en naturlig del av den oppfølgingen og gjennomgangen som jeg skal gjøre som følge av både behandlingen her, og det som står i regjeringens plattform. Jeg har også lyst til å understreke at selv om det er veldig mye positivt forbundet med dette, er det også risikoer forbundet med det, at man må finne en god balanse for det, og at Finanstilsynet selvfølgelig gjør den jobben de er satt til å gjøre.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Aleksander Stokkebo (H) [12:10:24]: På tross av krevende tider i norsk økonomi har det de siste årene blitt skapt rekordmange gründerbedrifter. Det er bra, men vi gir oss ikke der. Norge skal være et av de landene i verden hvor det er enklest å starte og drive bedrift. Vi skal ikke bare heie på dem som gjør det bra i OL, men også på dem som skaper nye jobber.

Da må vi bidra til at gründerne med gode, gjennomførbare ideer får tilgang til den kapitalen som trengs for å starte opp. Folkefinansiering, crowdfunding, er et slikt virkemiddel. I stadig flere land og i større omfang ser vi at også vanlige folk går sammen om å finansiere forretningsideer og prosjekter. Det er forfriskende og demokratiserende når en større del av befolkningen engasjerer seg i verdiskapingen og bidrar til nye jobber.

Regjeringen vil gjøre det enklere å ta i bruk folkefinansiering i Norge og vil derfor lage et mer oversiktlig, ryddig og enkelt regelverk.

Futurehome er en bedrift i Stavanger som startet med frustrasjonen over at elektronikken ikke snakket sammen. Det var en egen bryter eller fjernkontroll til hver eneste enhet. De utviklet derfor en app hvor de kunne styre alt av lys, varme og sikkerhet i huset – gjøre huset smartere. De presenterte sine løsninger for dem som var mest interessert i smarthus, og spesielt elektrikerne. Og støtten kom, ikke bare fra Norge, men også fra land som Tyskland, Sverige, Danmark og Nederland. Med hardt arbeid nådde de målet. Gründerne bak Futurehome samlet inn 1,3 mill. kr med crowdfunding, og med det var eventyret for alvor i gang. På få år har bedriften vokst til over 17 ansatte, og de har kontor både i Stavanger og i Oslo – og eventyret har bare så vidt begynt.

Jeg har tro på at vi i framtiden vil se flere bedrifter som Futurehome. Griper vi mulighetene, kan vi både løse utfordringene i folks hverdag og skape flere arbeidsplasser. Da må vi ha et enkelt og ryddig regelverk for crowdfunding, og det skal vi fikse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:13:01]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2016 (Innst. 141 S (2017–2018), jf. Dokument 3:2 (2017–2018))

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:13:21] (ordfører for saka): Eg vil først takke komiteen for eit godt samarbeid – vi er komne fram til ei felles stemme i denne saka. Og eg vil takke Riksrevisjonen for eit godt saksgrunnlag.

Denne saka handlar om korleis regjeringa kontrollerer at staten sine interesser blir varetatt i statlege selskap

og føretak. Det omfattar heileigde og deleigde aksje- og allmennaksjeselskap, statsføretak, helseføretak og særlovsselskap – ei ganske omfattande årleg undersøking.

Riksrevisjonen har gjort mange viktige funn, har merknader til fleire departement om forhold som bør rettast på, og har ein serie anbefalingar. Komiteen synest Riksrevisjonens anbefalingar er godt grunngitt, og støttar gjennomgåande desse. Vi ser fram til oppfølginga frå regjeringa.

Som saksordførar vil eg vise til komitémerknadene generelt, men vil rette eit spesielt søkjelys mot nokre forhold.

Riksrevisjonen har undersøkt korleis dei stortingsvedtatte samfunnsmåla blir følgde opp av både departementa og dei statleg eigde selskapa sjølve. Statleg eigde selskap er underlagde Stortingets behandling av eigarskapsmeldinga. Eigarskapsmeldinga formulerer både generelle samfunns mål for alt statleg eigarskap og vidare utdjupande samfunns mål for enkeltelskap. I tillegg er det ei rekkje sektorpolitiske mål som er formulerte direkte der.

Funna til Riksrevisjonen viser at selskapa og departementa ikkje har noka systematisk oppfølging av verken samfunnsmessige eller sektorpolitiske mål.

Riksrevisjonen har spesielt sett på selskapa som er i kategori 3 og 4 i eigarskapsmeldinga. Konklusjonen er at

- for dei fleste selskapa i kategori 3 baserer departementa sine vurderingar av samfunnsmessige effektar hovudsakleg på dei finansielle resultatata i selskapa
- for mange av selskapa i kategori 4 – dei som er underlagde sektorpolitiske mål – er det gitt lite tydelege forventingar til måla til selskapa
- dei fleste kategori 4-selskapa set eigne mål for dei sektorpolitiske oppgåvene, mens færre set mål for effektiv drift

Det er tankevekkjande at regjeringa ikkje følgjer betre opp stortingsvedtatte samfunns mål systematisk. Staten sitt eigarskap i selskapa er ikkje grunna ut frå reine inntektsforhold, men i samfunnsforhold. Da er det spesielt at ikkje departementet måler selskapa etter oppnådde samfunns mål, og at selskapa ikkje rapporterer dette på eiga hand. Stortinget ventar at regjeringa følgjer opp anbefalingane.

Det neste eg ønskjer å knyte nokre kommentarar til, gjeld Riksrevisjonens gjennomgang av ulike forhold på helsefeltet.

Tilgangskontroll med helseopplysningar: Pasientar må sjølvstilt vere trygge på at helseopplysningane deira blir behandla på ein trygg måte, og ikkje hamnar i feil hender. Difor er det svært alvorleg at det stadig kjem fram informasjon om manglande informasjonssikkerheit for pasientar i helsetenestene.

Riksrevisjonen har ved fleire tilfelle tatt opp svakheiter ved informasjonssikkerheita i helseføretaka. Likevel oppstår det framleis brot på informasjonssikkerheita. Komiteen er bekymra for om Helse- og omsorgsdepartementet og dei regionale helseføretaka har nok merksemd mot arbeidet med informasjonssikkerheit. Arbeidet med informasjonssikkerheit har vore i gang over lang tid, fleire tiltak har blitt utsette, og det er uklart når planlagde tiltak vil bli gjennomførte og få effekt. Komiteen finn det urovekkjande og sterkt kritikkverdige at det er uklart når dei dokumenterte svakheitene ved informasjonssikkerheita vil vere retta opp. Vi ber Helse- og omsorgsdepartementet prioritere dette saksfeltet høgt framover. Utviklinga den seinare tida på dette feltet understrekar behovet for akkurat dette.

Neste punkt er reinnlegging. Omfanget av reinnlegging av pasientar som har blitt skrivne ut frå somatiske sjukehus, har auka. Reinnleggingstala er spesielt interessante fordi det kan vere eit uttrykk for at det er dårleg kvalitet i pasientbehandlingsforløpet. I 2016 var det blant pasientar som var skrivne ut til kommunehelsetenesta, eit dobbelt så høgt tal reinnleggingar som i pasientgrupper elles. Informasjonen mellom helseføretaka og kommunehelsetenesta om utskrivning av pasientar er ofte mangelfull og har ikkje ein kvalitet som sikrar heilskaplege og koordinerte pasientforløp. Dette må tas på alvor. Eit sentralt utgangspunkt for heile samhandlingsreforma var nettopp at kommunikasjonen mellom sjukehus og kommune skulle vere optimal. Slik er det ikkje i dag – seks år etter at reforma trådte i kraft.

Til slutt vil eg knyte nokre kommentarar til bierverv. Riksrevisjonen hadde ein gjennomgang av om dei regionale helseføretaka med underliggjande helseføretak følgjer opp rapporteringsreglane for bierverva til dei tilsette. Hovudfunna frå undersøkinga viser at tilsette i helseføretaka i liten grad rapporterer om at dei har bierverv, og at systema som er etablerte for å rapportere om det, i liten grad blir brukte. Dei regionale helseføretaka har heller ikkje hatt god nok oppfølging av krav som er stilte frå regjeringa si side i føretaksmøta.

Komiteen meiner difor det er kritikkverdige at berre 1 400 av 8 300 tilsette som var med i undersøkinga Riksrevisjonen har gjennomført om meldepliktige bierverv på helseområdet, har rapportert. Tala viser at det er behov for større merksemd rundt dette, for å hindre uheldig rolleblanding og sikre uavhengigheit og tillit til helsevesenet.

Dag Terje Andersen (A) [12:19:57] (komiteens leder): La meg først takke saksordføreren for en grundig gjennomgang av en sak som er viktig for vår oversikt over styringen av de statlige selskapene.

Saksordføreren har vært tydelig på det som også Riksrevisjonen er tydelig på, at når det gjelder både kategori 3-selskaper og samfunnsmessige effekter, holder det ikke å vurdere finansielle resultater, og at det er viktig å sette egne krav til sektorpolitiske mål i kategori 4-selskapene. Jeg vil gjerne understreke det, for det har stor betydning for hvorfor vi har den inndelingen i kategorier som vi har. Og når noen har spesielle formål, bør jo noen av resultatmålene være oppnåelse av de spesielle formål.

Jeg vil likevel først og fremst forholde meg til det som ligger under Helse- og omsorgsdepartementet, og la meg begynne med Vinmonopolet. Det er ganske bemerkelsesverdig at her er det en sak til Stortinget, som en rekke ganger har sagt at her må det skje en endring – og så lar statsråden det bare være. Sånn kan vi ikke ha det. Derfor ber vi om at det kommer klare forslag til endringer av vinmonopolloven, og at vi får på plass en ordentlig eierstyring, i tråd med statens prinsipper for godt eierskap.

Men la meg understreke det som går på bierverv: Jeg oppfattet det sånn under den presentasjonen vi hadde med Riksrevisjonen, at det er veldig alvorlig at det er 8 300 som skulle ha oppgitt bierverv, som ikke gjør det. De fleste arbeidsgivere ville ikke akseptert noe sânt. Men det er også litt spesielt at når noe av forklaringen synes å være at her kan det være vanskelig å skjønne regelverket, fikk vi til svar da vi spurte riksrevisor, at bl.a. når det gjelder ambulansesjåfører, var prosenten av dem som hadde bierverv – og som hadde oppgitt at de hadde det – mye større. Så de skjønner det.

Med utgangspunkt i den diskusjonen som har vært om bierverv i helsesektoren i det siste, kan en kanskje få inntrykk av at noe av grunnen til at dette får fortsette, er at statsråden – i den debatten som har vært i offentligheten – faktisk langt på vei har forsvart bierverv. Det kan noen ganger være riktig, men det skal være i tråd med hovedarbeidsgivers forståelse, og ikke i strid med hovedarbeidsgivers interesse. I den debatten som har vært så langt, har det ikke virket som om statsråden – for å si det forsiktig – har hatt noe «trykk» fra toppen av. Jeg håper det innlegget statsråden skal holde her, kan bekrefte at han nå tar tak i den situasjonen. Det er selvfølgelig en åpenbar risiko for at det kan bli en rollekonflikt når helsepersonell i offentlig sektor samtidig jobber som helsepersonell i privat sektor.

Så til slutt til informasjonssikkerhet, der komiteen bruker begrepet «sterkt kritikkverdig», som er et begrep vi ikke bruker veldig ofte, og som er veldig kraftfullt. Det er på grunn av en situasjon som statsråden tidligere har uttrykt bekymring for, etter spørsmål her i Stortinget, men også utviklingen mens komiteen hadde denne saken til behandling, da vi fikk nye eksempler på usikker-

het knyttet til informasjonssikkerheten, som gjorde at en samlet komité fant ut at det var riktig å bruke begrepet «sterkt kritikkverdig». I iveren etter outsourcing og private løsninger, spesielt hvis de skal ut av landet – og jeg sier ikke at det ikke kan være riktig å ha den type samarbeid også for offentlige etater – er det avgjørende viktig at informasjonssikkerheten er på plass, uansett hvem som skal være utøver.

I tillegg kan jeg også si at det er bra i den grad vi kan utvikle den kompetansen i det offentlige og i Norge, og ikke være avhengig av andre for å løse de avanserte informasjonsoppgavene, spesielt når de er knyttet til personvern og informasjonssikkerhet.

Statsråd Bent Høie [12:24:55]: Riksrevisjonens merknader og anbefalinger om effektiv drift er relevante for min eierskapsutøvelse. Jeg vil likevel knytte noen kommentarer til anbefalingene med tanke på Norsk Helsenett, AS Vinmonopolet og noen av de temaene som også har vært oppe i innleggene.

Riksrevisjonen anbefaler at departementet setter egne forventninger til selskapenes sektorpolitiske mål og til effektiv drift, dette for å sikre at virksomhetene når målene som ligger til grunn for statens eierskap. Styrene må utarbeide mål og indikatorer som dekker statens mål med eierskapet, og rapportere om disse. Jeg har i foretaksrådet for Norsk Helsenett stilt krav om at de skal sikre at det er etablert hensiktsmessige indikatorer for virksomheten. Videre skal statsforetaket gjennomføre benchmarking med andre relevante virksomheter for på denne måten å utvikle kunnskap for økt effektiv drift.

AS Vinmonopolet er et alkoholpolitisk virkemiddel som skal sørge for ansvarlig salg av alkoholholdig drikk. Selskapet er en del av en større virkemiddelpakke for å begrense bruken av alkohol, og de samfunnsmessige effektene vil måtte ses i sammenheng med de øvrige virkemidlene. Selskapet styres gjennom et årlig oppdragsbrev hvor eier beskriver selskapets funksjon, hovedprioriteringer og satsingsområder samt hva selskapet skal rapportere om. Selskapet har selv satt måltall for ansvarlig salg av alkohol og rapporterer til eier om måloppnåelse. Jeg er av den oppfatning at disse dekker det formålet som selskapet skal ivareta.

Videre har Riksrevisjonen særlig omtalt eierstyringen av AS Vinmonopolet. Selv om vinmonopolloven i dag ikke hjemler en formell arena for eierstyring, ivaretar dagens system med oppdragsbrev til selskapet behovet for eierstyring. Jeg er likevel enig i at det bør etableres en formell arena hvor eier møter selskapets styre og ledelse. Dette vil følges opp i det pågående arbeidet med endringer i vinmonopolloven.

Riksrevisjonen har kontrollert selskaper under Kunnskapsdepartementet som driver med forskning el-

ler forskningsrelatert virksomhet som mottar tilskudd tildelt av Norges forskningsråd, Kunnskapsdepartementet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet. Det arbeides med en gjennomgang av forsknings- og kompetansesentre organisert utenfor spesialisthelsetjenesten som mottar tilskudd fra Helsedirektoratet. Gjennomgangen har omfattet tilskuddsforvaltningen, samfunnsoppdraget og en gradvis omlegging av forskningsfinansieringen. Jeg fortsetter dette arbeidet gjennom å gi Helsedirektoratet i samarbeid med de øvrige tilskuddsforvalterne i oppdrag å følge anbefalingene som framkommer i Riksrevisjonens rapport.

Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i sykehus viser at sykehusene har bedret sin effektivitet sammenlignet med i 2013. Riksrevisjonen mener at departementet har fulgt Stortingets forventninger om å effektivisere pasientbehandlingen.

Funnene tyder på at bedring i effektivitet ikke ser ut til å ha gått på bekostning av kvalitet. Effektiv drift av sykehus kan være en forutsetning for god kvalitet i tilbudet. For eksempel kan effektivisering frigjøre ressurser som isteden kan benyttes til kvalitetsforbedring. Videre vil tjenester levert med høy effektivitet og god organisering kunne oppleves som tjenester av god kvalitet for pasienten i møte med helsetjenesten.

Riksrevisjonen påpeker at det fremdeles er forskjeller i effektivitet mellom sykehus. Det tyder på at det fortsatt er potensial for å effektivisere pasientbehandlingen. Riksrevisjonens anbefalinger er fulgt opp i styringsdialogen som jeg har med helseregionene i 2018.

Riksrevisjonen viser til at omfanget av reinnleggelse av pasienter som har vært skrevet ut av somatiske sykehus, har økt svakt i perioden 2011–2016. Informasjon om utskrivning av pasienter har ikke en kvalitet som sikrer helhetlige og koordinerte pasientforløp. Helseforetakene følger ikke godt nok opp at de ansatte kjenner til virkemidler og etterlever pålagte krav ved utskrivning av pasienter til kommunehelsetjenesten. Etter Riksrevisjonens vurdering er det mulig å redusere omfanget av unødvendige reinnleggelser av pasienter som skrives ut til kommunene, gjennom bedre samhandling mellom tjenestenivåene.

Eldre, sårbare pasienter er avhengige av godt koordinerte tjenester. Dette forutsetter at kommunen får informasjon av god kvalitet om pasientene, før de skrives ut av sykehusene. Jeg er derfor enig i Riksrevisjonens påpekning av behovet for at rutiner og forskrifter etterleveres bedre i forbindelse med utskrivning av pasientene. Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, som trådte i kraft i 2017, skal bidra til dette.

Helsepersonellet må også ha hjelpemidler som kan bidra til at pasientene får koordinerte tjenester. Utvikling av felles legemiddelliste som er tilgjengelig for helsepersonell på tvers av tjenestenivåene, vil bidra til dette. Det samme gjelder den gjennomgående digitale journalløsningen *En innbygger – én journal*. Helhet og sammenheng er også viktige tema i meldingen *Leve hele livet* og i den neste nasjonale helse- og sykehushusplanen.

Når det gjelder spørsmålene som er kommet opp i debatten, og som også er omtalt, som handler om tilgangsstyring og informasjonssikkerhet knyttet til pasientsikkerhetsdata, viser jeg til den redegjørelsen som jeg holdt om det temaet i Stortinget for kort tid siden.

Når det gjelder spørsmålet om bierverv, er jeg 100 pst. enig med representanten Dag Terje Andersen i at det er for dårlig når så få rapporterer bierverv til arbeidsgiver, når det allerede er en veldig klar del av helsepersonellovgivningen. Dette er enkelt og burde vært gjennomført. Det er også noe som jeg vil følge opp overfor helseregionene.

Men jeg vil understreke: Det vil ikke hjelpe på å øke rapporteringen av bierverv ved å skape et inntrykk av at bierverv i seg selv er et problem. Tvert imot, bierverv for folk som jobber i helsetjenesten, er en forutsetning for mye av det som vi driver med innenfor helsetjenesten. For eksempel vil det ikke være mulig å utdanne nye leger, sykepleiere og andre uten at de som også jobber i tjenestene, har bierverv knyttet til universitetene og høyskolene våre. Det ville være ganske krevende for kommunehelsetjenesten om ikke folk som også jobber i spesialisthelsetjenesten, har bierverv i kommunene, og det vil også være vanskelig å utvikle f.eks. en lønnsom helsenæring i Norge, som er et uttalt politisk mål, hvis ikke også de som jobber i den største delen av helsetjenesten vår, nemlig den offentlige helsetjenesten, har muligheten til å starte opp og drive virksomheter innenfor helsenæringen.

Derfor er jeg opptatt av, og kommer alltid til å være opptatt av, også å understreke at det å ha bierverv er ikke et problem i seg selv, så lenge det er åpenhet om det, og så lenge en passer på rolleforståelsen og har den klart for seg. Derfor må helseregionene bli bedre til å ha oversikt over dette, og helsepersonell som har bierverv, må bli bedre til å rapportere, i tråd med loven.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:33:03]: Bierverv er først et problem når det ikke blir rapportert. Det peiker både komiteen og Riksrevisjonen på. Å ta dette på alvor og få 100 pst. rapportering må vere målet i denne saka.

Mitt spørsmål er egentleg knytt til nokre interessante intervju som Riksrevisjonen har gjennomført knytt til

reinnlegging. Dei fortel om sjukehuslegar som har venta med å skrive ut pasientar fordi dei vurderer det kommunale tilbodet som for dårleg og dermed har halde tilbake pasienten på sjukehus. Det kan vitne om at det kommunale tilbodet mange stader ikkje kan imøtekomme dei behovane som pasientane har, ofte pasientar med komplekse sjukdomsforhold. Eg har eit litt ope spørsmål: Kva er vurderinga til statsråden av dette forholdet?

Statsråd Bent Høie [12:34:05]: For det første mener jeg det er klokt at legene vurderer tilbud som pasienten skal få i kommunene når de også vurderer om det er riktig å skrive ut pasienten. Det er i tråd med god praksis og også i tråd med de faglige retningslinjene som er. Derfor er det viktig at vi understreker at den enkelte lege som sitter med ansvaret, må ha muligheten til å gjøre den typen vurderinger.

Så er det stor variasjon i kvaliteten og tilbudet mellom kommunene. Det er en av årsakene til at regjeringen har lagt fram og fått vedtatt en primærhelsetjenestemelding – den første i sitt slag – som nettopp handler om hvordan vi skal både sikre utvikling av bedre kvalitet i de kommunale tjenestene, redusere variasjon og ikke minst få mer kvalitativ kunnskap om variasjonene i tjenestene i kommunene. Derfor etablerer vi nå bl.a. et kvalitetsregister for de kommunale helse- og omsorgstjenestene, sånn som vi har for spesialisthelsetjenesten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:35:11]: Til slutt eit spørsmål om tilgangskontroll, sjølv om statsråden har orientert om det for ei lita stund sidan. Det har vore varsla eit arbeid med nasjonal gjennomgang av tilgangskontroll, for vi veit at det er veldig ulik praksis i føretaka når det gjeld tilgangskontroll, og at enkelte føretak – viser Riksrevisjonens gjennomgang – har gjort heilt eigne vurderingar som kan vere på kanten av personvernlovgivinga. Det arbeidet med ein nasjonal gjennomgang blei stoppa. Det skjedde når dette gjekk i trykken, og det begynner å bli ei tid sidan, og mykje har skjedd på akkurat dette feltet sidan. Når kan Stortinget vente seg at det har vore ein nasjonal gjennomgang av tilgangskontroll, og eventuelt at det kjem forslag om nasjonale reglar for tilgangskontroll for pasientopplysningar?

Statsråd Bent Høie [12:36:05]: Min oppfatning er at den gjennomgangen foregår nå i helseregionene, og at det jobbes med dette. Jeg oppfatter også at det som er viktig, er at en følger de reglene som faktisk er der på dette området. Det gjøres også et større arbeid knyttet til dette gjennom at også EU-direktivet som gjelder personvern, selvfølgelig skal implementeres og gjelde for helsetjenesten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:36:40]: Så det pågår altså ikkje noko nasjonalt arbeid for å etablere nasjonale reglar for tilgangskontroll?

Statsråd Bent Høie [12:36:47]: Jo, som jeg sa: Det foregår en gjennomgang for å sikre at helseregionene følger regelverket på dette området, og det foregår et stort arbeid som oppfølging av det oppdraget vi ga som følge av riksrevisjonsrapporten på dette området. Samtidig gjøres det også et arbeid med regelverket knyttet til bl.a. innføringen av direktivet.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:37:29]: Gode mål og indikatorer for resultatoppnåelse er et sentralt verktøy for et styres arbeid og for eiers oppfølging. Derfor er det veldig bra at Riksrevisjonen belyser departementenes arbeid med dette. Jeg skal knytte noen kommentarer til undersøkelsen og til Nærings- og fiskeridepartementets oppfølging av denne.

Riksrevisjonen har, som tidligere nevnt i debatten, undersøkt i hvilken grad selskaper i kategori 3 og 4 har, og rapporterer på, mål og indikatorer for sektorpolitisk eller samfunnsmessig måloppnåelse samt effektiv drift, og i hvilken grad departementene følger opp og vurderer dette. Riksrevisjonen anbefaler generelt at

«departementene i eierdialogen gir tydeligere uttrykk for sine forventninger til hva selskapene skal oppnå av samfunnsmessige effekter eller sektorpolitiske mål for at statens mål med eierskapet skal nås». Også komiteen er opptatt av dette, og den «etterlyser mer oppmerksomhet fra departementene om de samfunnsmessige målene».

La meg derfor innledningsvis understreke at jeg vil være opptatt av at staten som eier har oppmerksomhet på alle målene med og begrunnelsene for det statlige eierskapet, inkludert sektorpolitisk eller samfunnsmessig måloppnåelse og effektiv drift. Jeg skal komme nærmere inn på det.

Riksrevisjonen anbefaler videre at

«departementene overfor selskaper i kategori 3 stiller tydeligere forventninger til selskapenes samfunnsmessige effekter og krav til at selskapene i sin rapportering viser hvordan den forretningsmessige virksomheten ivaretar de samfunnsmessige effektene som staten ønsker med eierskapet».

Også komiteen er opptatt av dette og peker på at «en mer systematisk og tydelig rapportering om selskapenes samfunnsmessige effekter ville være nyttig».

Jeg er enig i at det er rom for at NFD i større grad enn i dag ber om at selskapene rapporterer på hvordan deres virksomhet bidrar til de samfunnsmessige effektene sta-

ten ønsker. Noen selskaper rapporterer allerede slik i dag, men det er altså grunn til at flere burde gjøre det. Vi skal vurdere det. Jeg vil også vurdere behovet for å sette konkrete forventninger til selskapenes samfunnsmessige effekter. Det vil i de fleste tilfeller kreve noen grundige vurderinger, for å unngå at selskaper blir styrt etter lite hensiktsmessige mål. I tillegg skal vi vurdere om det er behov for, i større grad enn i dag, å innhente informasjon om selskapenes samfunnsmessige effekter fra andre kilder enn selskapene, altså fra eksterne.

Når det gjelder selskapene i kategori 4, anbefaler Riksrevisjonen at departementene

«setter egne forventninger til selskapenes sektorpolitiske mål og effektiv drift, for å sikre at selskapenes virksomhet bidrar til å nå målene som ligger til grunn for statens eierskap»,

og

«følger opp at styrene utarbeider mål og indikatorer som dekker statens mål med eierskapet, og rapporterer om disse».

Komiteen ber regjeringen følge opp disse anbefalingene, og det vil jeg gjøre.

Det er alltid rom for ytterligere å styrke eierskapsutøvelsen, og dette kan være et slikt område. I Nærings- og fiskeridepartementet vil vi se nærmere på hvordan vi kan styrke arbeidet med å følge opp at styrene utarbeider gode mål, strategier og indikatorer som støtter opp under statens mål med eierskapet, og rapporterer om disse. Vi må være i stand til å utfordre selskapene i vurderinger av dette samt å sette konkrete resultatforventninger der det er hensiktsmessig.

Til slutt anbefaler Riksrevisjonen at

«de tverrdepartementale foraene benyttes til erfaringsutveksling og koordinering for å sikre at alle departementene har tilstrekkelig kompetanse til å utfordre styrene og selskapene på om de mål som er satt for virksomheten, bidrar til å ivareta målene som staten har lagt til grunn for eierskapet».

Dette er arenaer vi har gode erfaringer fra å benytte, og som vi kommer til å videreføre. Nærings- og fiskeridepartementet har i disse foraene allerede rettet oppmerksomheten mot mål- og resultatstyring og vil gjøre det også fremover, bl.a. som en følge av Riksrevisjonens anbefalinger. Dette vil også være et tema på andre arenaer internt og eksternt der Nærings- og fiskeridepartementet deltar.

Målstyring er et område vi jobber med å forbedre eieroppfølgingen av. Vi er kommet langt på oppfølging av forretningsøkonomiske forhold, og for mange selskaper også av sektorpolitiske mål. Vi jobber for å få på plass god mål- og resultatstyring for alle sektorpolitiske selskaper. Med de grepene jeg har nevnt her, bør vi ta et skritt i riktig retning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:42:26]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar–30. juni 2017 (Innst. 144 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 6 [12:42:46]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Rapport til Stortinget fra Stortingets granskingskommisjon for brannen på Scandinavian Star (Innst. 184 S (2017–2018), jf. Dokument 18 (2016–2017))

Svein Harberg (H) [12:43:14] (ordfører for saken):

Om to uker er det 28 år siden den grusomme natten, siden katastrofebrannen på «Scandinavian Star». 159 mennesker døde. Katastrofen berørte et helt folk, men først og fremst overlevende, etterlatte og pårørende. Det har vært mange, lange år med undersøkelser og granskinger. Det har vært mange og lange år og mange skuffelser for alle dem som ønsker seg svar på hva og hvem som utløste hendelsene denne skjebnesvangre natten. Overlevende, etterlatte og pårørende har vært i en krevende situasjon, og det er fortsatt mange ubesvarte spørsmål.

Jeg vil starte med å si at selv om komiteens medlemmer nok ikke fullt ut kan sette seg inn i hvordan dette føles, har det i hele komiteens arbeid vært uttrykt medfølelse for dem som ble så sterkt berørt av brannen, både i april 1990 og i tiden etterpå, og det er viktig for meg å få uttrykke denne medfølelsen også i dag.

Jeg vil takke komiteens medlemmer for godt samarbeid i en vanskelig sak. Det har vært krevende å sette seg inn i et svært omfattende materiale. Det har vært krevende å bli minnet om de grusomme timene, og det har vært svært krevende å bli møtt med kravet om at vi må finne svar. Komiteen har derfor valgt å bruke god tid på denne saken. En samlet komité har gjort et grundig arbeid og på den måten vist respekt for dem som har villet møte komiteen.

Komiteens oppgave er å behandle rapporten fra granskingskommisjonen som Stortinget besluttet etablert våren 2015. Kommisjonens rapport ble overlevert til Stortinget før sommeren 2017. Det er ikke slik at komiteen skal drive sin egen granskning, men det har likevel, og selvfølgelig, vært naturlig å gjøre grundig utsjekk av flere av de teorier og konkrete påpekninger som har blitt løftet av de grupper vi har møtt.

Komiteen har møtt alle de grupperinger av berørte som har ønsket å møte komiteen, og komiteen har lagt

vekt på å gi dem god anledning til å frambringe sine betraktninger omkring selve hendelsen, oppfølgingen etter katastrofen og oppfølgingen fram til i dag. Komiteen har hatt høring i saken, men også utover det hatt egne møter med de forskjellige gruppene for å gi mulighet for videre utdyping av tilbakemeldinger. Dette har gitt mange innspill til komiteens arbeid. Komiteen har møtt Støttegruppen for etterlatte og overlevende etter mordbrannen på «Scandinavian Star» og Stiftelsen etterforskning av mordbrannen «Scandinavian Star» flere ganger. Komitelederen og saksordføreren har møtt den danske støtteforeningen etter «Scandinavian Star» og enken etter en identifiserbar dansk statsborger som tidligere ble utpekt som mulig brannstifter.

Dialogen med disse gruppene har avklart fire tema som har vært hovedfokus i komiteens videre arbeid:

- rederansvar, eierskap og økonomiske forhold knyttet til dette
- brannforløp og årsak
- offentlig oppfølging av overlevende, etterlatte og pårørende
- offentlig oppfølging av sjøsikkerhet

Både interessegruppene, kommisjonen og komiteen synes å være enige om følgende:

Det har vært flere branner om bord i skipet. Dette er branner som etter all sannsynlighet ikke har oppstått av seg selv eller av tekniske årsaker.

Selv om offentlige myndigheters oppfølging i den akutte fasen i all hovedsak ga et godt tilbud, er det åpenbart at det på dette tidspunkt var liten erfaring som danner grunnlag for oppfølging over tid.

Tragedien skjedde i en tid med store mangler i kravene til sjøsikkerhet sett i forhold til de krav som gjelder i dag.

Ansvarsforholdene rundt skipet viste seg å være uklare.

Granskingen etter tragedien var krevende på mange måter. Gjennom det at skipet var i rute mellom Danmark og Norge, ble to land involvert. I tillegg ble Sverige en del av dette siden skipet ble tauet inn til havn i Sverige, og brannen håndtert av personell derfra. Det ble gjort en avtale om at Danmark skulle håndtere etterforskning av forhold rundt eierskap, driftsansvar og eventuelle økonomiske motiver, og at Norge skulle etterforske rundt brannen og de tekniske funksjoner.

Komiteen er blitt møtt med at det skulle være økonomiske motiver som lå til grunn for katastrofebrannen. Dette spørsmålet er håndtert av dansk etterforskning og rettssystem, og komiteen merker seg at det ikke er kommet fram opplysninger omkring dette som ikke fra før har vært kjent for kommisjonen. Siden det foreligger en fellende dom i dansk rett, anser vi ikke dette som et sentralt tema for den norske granskingen.

Angående brannforløpet er komiteen møtt med omfattende teorier om hva som kan ha skjedd, og om hva som ikke kan ha skjedd. Også på dette området registrerer komiteen at de opplysninger vi er blitt konfrontert med, ikke tilfører noe nytt eller påpeker noe annet enn opplysninger kommisjonen har hatt med i sin gransking. Komiteen har brukt mye tid på dette tema og opplever at ulike kompetansemiljøer konkluderer forskjellig. Skipsbranner er krevende og uforutsigbare, og avstand i tid til selve hendelsen gjør det ekstra krevende.

Det har vært fint å oppleve det engasjement vi har blitt møtt med gjennom møtene med disse gruppene for at vi som samfunn må lære av tragedien, gjøre alt vi kan for at det ikke skal skje igjen, og ikke minst at dersom det skulle skje, må vi ha på plass gode rutiner for aksjon og oppfølging. Komiteen har i henhold til forretningsordenen sendt kommisjonens rapport til regjeringen for uttale og fått svar fra justis- og beredskapsministeren på dette. Komiteen har i tillegg bedt om utdyping fra næringsministeren på hva som er fulgt opp med hensyn til sjøsikkerhet.

Det synes klart at denne tragedien åpenbart ga erfaring som grunnlag for bedring i senere hendelser som har krevd offentlig oppfølging. Oppfølgingen av alle de mennesker som ble berørt etter tragedien, har vist store mangler i overføringen av ansvar mellom statlig og umiddelbar hjelp og kommunal hjelp i hverdagen. Ikke minst har det vært mangelfull forståelse for at en slik tragedie, i kombinasjon med stadige påminninger gjennom etterforskning og gransking, fremdeles er svært belastende. Langtidsvirkningene synes også å være undervurdert. Det er all grunn til å tro at dette er erfaring som vil bli tatt med i videre etablering av kriseberedskap, sammen med erfaringer fra andre hendelser. Den intervjuaserte undersøkelsen blant berørte er et viktig bidrag til dette. Jeg vil også minne om at det er etablert fem regionale ressursentre om traumatisk stress, og det er utarbeidet veiledere for oppfølging ved katastrofer.

Når sjøsikkerhet skal følges opp etter en slik tragedie, er det viktig å huske at vi så mange år etterpå snakker om en helt annen tidsalder når det gjelder skipskonstruksjon, bruk av materialer, alarmsystemer, opplæring av mannskap og lovgivning. Det er bra.

I svarbrev fra næringsministeren er det pekt på at skipstrafikk i dag er underlagt helt andre krav enn det som var gjeldende i 1990, og at erfaringene fra «Scandinavian Star» har bidratt til kunnskap som grunnlag for endringer. I 2007 kom det en helt ny skipssikkerhetslov som har som formål å trygge liv, helse, miljø og materielle verdier ved å legge til rette for god skipssikkerhet og sikkerhetsstyring. I 2013 trådte skipsarbeidsloven i kraft, en lov som også har stor betydning for sikkerheten til sjøs. Komiteen har likevel et behov for å påpeke at det

synes å være en klar lærdom at det vil være avgjørende for fremtiden å ha klare grenseoppganger for ansvarsforholdene mellom eier, leier og driftsselskap ved transport til sjøs. Dette er helt nødvendig for å skape trygghet og forutsigbarhet rundt eventuelle hendelser.

Avslutningsvis i sitt arbeid ba komiteen om et møte med granskingskommisjonens leder for å få klarhet i hvordan de har behandlet og undersøkt de spørsmål og teorier de, som komiteen, er møtt med. Komiteen opplevde å få gode og velbegrunnede svar på sine spørsmål og forståelse for at kommisjonen har arbeidet grundig.

Komiteen har konkludert med at de stiller seg bak kommisjonens konklusjoner.

Komiteen håper alle parter føler de er blitt tatt på alvor og har blitt respektert. Komiteens konklusjon vil nok ikke tilfredsstille alle, i hvert fall ikke på alle områder, men det har vært komiteens oppgave å vurdere kommisjonens konklusjoner i en helhet. For komiteens del har et svært viktig innspill i denne helheten vært tilbakemeldinger fra berørte om at det også må være riktig på et tidspunkt å avslutte saken.

En samlet komité finner det lite sannsynlig at det 28 år etter ulykken kan frambringes nye og avgjørende fakta, og anser det på bakgrunn av dette og av hensyn til berørte som ønsker at saken nå må avsluttes, lite hensiktsmessig at Stortinget setter i verk videre undersøkelser i saken.

Jeg synes det er viktig å gjenta og presisere en unnskyldning til etterlatte etter den identifiserbare passasjeren som uten vitneobservasjoner eller tekniske bevis ble utpekt som mulig brannstifter uten mulighet for kontradiksjon. Det var uheldig at dette også ble tatt med i en tidligere behandling av saken i Stortinget. Jeg ser fram til at Stortinget i dag samler seg bak denne unnskyldningen.

Komiteen stiller seg også bak og vil følge videre ønsket fra de berørte om at vi må lære av det som har skjedd. Komiteen vil igjen uttrykke medfølelse overfor alle berørte for de påkjenninger både tragedien og etterforskning har påført dem, og ikke minst det utfordrende i at flere spørsmål etter 28 år fortsatt ikke er besvart.

Dag Terje Andersen (A) [12:55:38] (komiteens leder): Bakgrunnen for den alvorlige saken vi behandler i dag, er – som saksordføreren sa – en forferdelig katastrofe som har preget det norske samfunn, og preget livet til enkeltmennesker i det norske samfunn, helt siden 1990. Jeg vil takke saksordføreren for et grundig arbeid med saken, godt samarbeid med komiteen og ikke minst en grundig gjennomgang her nå. Jeg understreker særlig at den medfølelsen saksordføreren ga uttrykk for, er noe som det er en samstemt holdning til i komiteen.

Jeg vil også takke for de mange innspill vi har fått – fra etterlatte, fra interesserte som har engasjert seg i å prøve endelig å finne svar. Vårt arbeid har basert seg på kommisjonens rapport, men det har vært nyttig for å kunne ettergå kommisjonens rapport at vi har fått så grundige innspill som vi har fått. To av temaene som har vært sentrale, er spørsmålet om eierskap, rederansvar, som saksordføreren var inne på, og det andre er knyttet til brann og brannforløp.

De mange grundige innspillene vi har fått, har – som saksordføreren sa – gitt grunnlag for enda en gang å spørre kommisjonens leder, med faglig assistanse, og få etterprøvd påstandene og om de er grundig nok vurdert av kommisjonen. Vi har fått grundige svar på det – at dessverre er det så langt en kan komme i avklaring på noen av spørsmålene, men at det heller ikke er sånn at en kan påvise et annet hendelsesforløp enn det kommisjonen la til grunn.

Mange av de innspillene vi har fått, har vært – som saksordføreren sa – innspill som handler om hvorvidt dette vil gjøre en forskjell. Har vi lært noe? Kan vi ta med oss noe så det ikke skjer ulykker i framtida, og at vi i framtida håndterer ulykker på en bedre måte? Ikke minst er det grunn for offentlige myndigheter til å ta selvkritikk knyttet til helseoppfølging, særlig i den langtidige helseoppfølging, som Stortingets første behandling understreket, men som mange føler ikke har vært god nok. På det området har utviklingen senere, bl.a. med erfaringene fra denne katastrofen, bidratt til at det å bygge kriseteam, det å bygge apparater som tar seg av det umiddelbare, er blitt betydelig endret, og at den langsiktige oppfølgingen av helse skal være forbedret.

Så er det det andre om sjøsikkerhet, og det er et område der vi via kommisjonen har fått en gjennomgang av de endringer som har skjedd. Det har skjedd endringer i lov, det har skjedd endringer i forskrifter, og ikke minst var det viktig for oss i oppfølgingen å forsikre at de lov- og forskriftsendringene også faktisk fører til en praksisendring, at det blir etterprøvd at de nye reglene blir fulgt. Det har vi fått gode svar på, som saksordføreren var inne på.

Det betyr ikke at en ikke ytterligere kan utvikle sjøsikkerheten, og der vil jeg spesielt understreke det som også saksordføreren var inne på, knyttet til eierskaps-spørsmål. Det er nødvendig gjennom norske skipsregister, norske regler, men ikke minst i internasjonalt samarbeid og internasjonale avtaler å få på plass garantier for at vi skal vite hvem som sitter med ansvaret for det enkelte skip.

Vi har også hørt mange gode innspill og fått anledning til å etterprøve dem overfor kommisjonen. Politiet undersøkte også saken om igjen i 2014–2016 uten å finne grunnlag for noen ny påtale, noe som selvfølgelig er

en vond konklusjon, siden vi alle så gjerne skulle ha visst enda mer presist hvem som gjorde hva, og hvorfor det som skjedde, skjedde.

Jeg slutter meg til saksordførers spesielle beklagelse, særlig fordi det i stortingsdokumenter i behandlingen av saken i 1991 kunne identifiseres en mistenkeliggjort gjerningsmann. Kommisjonen sier nå klart at det ikke var grunnlag for den mistanken.

Det er en tung sak, og det er tungt ikke å kunne gi alle svar. Det er godt å kunne ta med de innspillene som har handlet om å forbedre helseoppfølging, forbedre sjøsikkerhet, forbedre det offentliges evne til å takle slike situasjoner. Og med det gir jeg min fulle tilslutning til den innstilling som saksordføreren har redegjort for.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen.

Mazyar Keshvari (FrP) [13:01:58]: Natt til lørdag 7. april 1990 ble 159 mennesker drept av en eller flere ukjente gjerningsmenn ombord i «Scandinavian Star» som følge av ildspåsettelse flere steder på båten. Omstendighetene rundt mordbrannen har vært svært omdiskutert, og mange har med rette ikke slått seg til ro med den politietterforskning og de kommisjoner som tidligere har vært nedsatt. Det er forståelig at svar er etterlyst, og det er vondt at en slik grotesk forbrytelse ikke er fullt ut oppklart.

Da Stortinget i mai 2015 vedtok å oppnevne en uavhengig granskningskommisjon, var det for å forsøke å finne ut av hva som faktisk skjedde denne natten og vurdere videre oppfølging av saken, herunder ivaretagelse av de overlevende og pårørende. Kommisjonen skulle ikke se på de strafferettslige sider, siden dette ble gjennomført ved politiets etterforskning, som ble gjenopptatt i 2014. Dermed var saken under etterforskning da granskningskommisjonen ble nedsatt.

Når det gjelder brannforløpet, har kommisjonen særlig sett på forhold som har vært omstridt i tiden etter brannen. Et av de forhold som har vært mest omstridt, er selve brannforløpet. I den første granskningsrapporten ble det lagt til grunn at det var to arnesteder til brannen, og at det var tilstrekkelig med brennbart materiale om bord til at det kunne brenne så lenge som brannen faktisk varte. Stiftelsen etterforskning av mordbrannen Scandinavian Star mener at det har vært flere arnesteder om bord, og at det må ha vært tilført brennbart materiale for at brannen skulle få det omfang og vare så lenge som opp mot 38 timer. Det ble hevdet at brannen har flyttet seg rundt i fartøyet på en unaturlig måte, og at den eneste forklaringen på dette er at det er tilført brennbar væske.

Vi har som folkevalgte ingen forutsetninger for eller spesialkompetanse til å vurdere om den ene eller den

andre forklaring på hva som faktisk hendte, er riktig eller gal, men vi har merket oss at granskningskommisjonens ekspertise mener at brannene om bord i skipet kan ha skjedd som følge av varmespredning via stålkonstruksjonen. I tillegg sviktet deler av den konstruktive brannsikkerheten. Sammen med manglende brannbekjempelse i tidlig fase medførte dette at brannen raskt kom ut av kontroll og spredte seg til store deler av skipet. Siden skipet ble hugd opp i 2004, får vi vel aldri noe klart svar på hvordan brannen kunne få det omfang den fikk. Det har gjennom årene versert en rekke teorier om at brannutviklingen på «Scandinavian Star» ikke skyldtes naturlig følgebrann, men bevisste sabotasjehandling fra mannskap om bord i båten.

Fremskrittspartiet har merket seg at granskningskommisjonen ikke har funnet holdepunkter for noen av de sabotasjeteorier som har vært framsatt. Vi har ingen forutsetninger for å bestride konklusjonen som kommisjonen trekker, men er ydmyke for at andre plausible forklaringer også kan være mulig.

Når det gjelder oppfølgingen av pårørende, har vi merket oss at mange selv i dag har ettervirkninger av «Scandinavian Star»-brannen. Heldigvis har mye endret seg siden den gang, basert på denne brannen og andre alvorlige hendelser som Jotun-brannen, Aleksander L. Kielland-ulykken og Partnair-ulykken – for å nevne noen.

En nasjonal helseberedskapsplan ilegger Helsedepartementets ledelse et overordnet ansvar for koordinering ved de aller fleste større nasjonale hendelser, og Helsedepartementet har utgitt veiledere og retningslinjer for både psykososial og somatisk ivaretagelse etter kriser, ulykker og katastrofer. Kommunene og spesialisthelsetjenesten har fått klarere ansvar for oppfølging av denne type hendelser. Fremskrittspartiet deler en samlet komités vurdering om at dagens kunnskap og rutiner sikrer en langt bedre langtidsoppfølging av berørte etter en katastrofe, enn før.

Når det gjelder sjøsikkerheten, viser vi til granskningskommisjonens gjennomgang, som viser at en stor del av Schei-kommisjonens anbefalinger er gjennomført i norsk rett. Passasjerferger har derfor forhåpentligvis blitt tryggere over tid, slik at vi unngår slike hendelser i framtiden.

Når det gjelder politiets behandling, har de ikke funnet tekniske bevis som kan bekrefte sabotasjeteoriene. Politiets etterforskning har heller ikke resultert i nye opplysninger som tyder på at det var forhold ved overdragelsen eller forsikringen av skipet som kunne danne grunnlag for en økonomisk motivert brannstiftelse. Vi finner det, i likhet med politiet og påtalemyndigheten, lite sannsynlig at en ny granskning eller utredning vil kunne frambringe nye og avgjørende fakta i saken om «Scandinavian Star». Samtidig innser vi at etterforskning

gen i den innledende fasen kunne vært utført bedre og bredere.

Fremskrittspartiet vil, i likhet med resten av komiteens medlemmer, uttrykke sin fulle forståelse for at ikke alle berørte parter blir fullstendig tilfreds med granskningsrapportene om «Scandinavian Star», men vil samtidig gi støtte til ønsket om at denne saken nå kan få sin avslutning hva angår Stortingets behandling. Vi vil også uttrykke forståelse for den frustrasjon, fortvilelse, sinne og sorg berørte og etterlatte har følt og føler som et resultat av at saken ikke fullt ut er oppklart, og at gjerningsperson eller gjerningspersoner ikke er stilt til ansvar og domfelt.

Denne saken har vært en av de vanskeligste sakene jeg har vært borti som politiker. Jeg mener den har vært veldig viktig, og jeg vil berømme både saksordføreren og komitélederen sammen med resten av mine kollegaer i komiteen for å ha behandlet denne saken med den respekt den fortjener – hatt tålmodighet og brukt den tid, forståelse og nødvendig fintfølelse for å behandle en så krevende sak.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:08:49]: Eg vil slutte meg til dei føregåande innlegga og takke saksordføreren for ein grundig jobb.

Vi kjenner denne enorme katastrofen – 159 personar døde, 24 av dei barn. Organisasjonane til dei pårørande har vore utrøyttleige i arbeidet med å finne sanninga. Det gjeld stiftinga for etterforskning av brannen, Støttegruppa for dei etterlatne og overlevande og også andre enkeltpersonar. Vi her i Stortinget skuldar dei ein enorm takk for det arbeidet dei gjennom mange år har gjort. Eg vil gi ros for innsatsen, pågangsmotet, seriøsiteten og grundigheita som spesielt desse to organisasjonane har stått for gjennom mange år. Det er grunnlag for å hevde at utan innsatsen deira hadde politiet neppe tatt opp igjen etterforskinga, og Stortinget hadde neppe gjennomført denne granskninga på nytt. Det er noko til ettertanke, både for politiet og for Stortinget.

Parallelt med at Stortinget oppretta ny granskning, tok politiet opp att saka. Etter to år med nye undersøkingar og ny gjennomgang av tidlegare analysert materiale var politiet sin konklusjon at det ikkje var mogleg å føre bevis som kan få nokon tiltalt og dømd for mordbrannen natt til 7. april 1990. Det er ei beklageleg avgjerd.

Den rettslege oppfølginga av «Scandinavian Star» har vore ein tragedie. Eg har full forståing for at etterlatne og pårørande føler sinne over avgjerda til politiet. Også i politiet er skuffelsen stor blant dei mange dedikerte politifolka og sivile etterforskarar som har forsøkt å granske drapa kritisk. Politiet var jo ikkje i tvil om at dei stod overfor eit grovt brotsverk, at brannen reint faktisk var

påsett, og at eldspåsetjinga kosta 159 menneske livet, men dessverre lykkast dei ikkje å finne ut av det.

No er det 28 år sidan brotsverket skjedde, og Stortingets andre granskning er eit faktum. Komiteen har gått kritisk gjennom arbeidet til kommisjonen. Vi har sjekka ut arbeidet til kommisjonen med det som har kome av innspel frå ulike aktørar. Svara har vore oppklarande. Vi har dessverre ikkje funne grunnlag for vidare granskning frå Stortingets side. Vi står difor i ein situasjon der vi må vurdere om vi skal gå vidare.

Det avgjerande no framover er at vi verkeleg tar den tunge lærdommen av «Scandinavian Star» til følgje – i oppfølginga til politi og rettsvesen, i oppfølginga til spesialist- og kommunehelsetenesta, beredskap i akutte fasar, oppfølging av pårørande og overlevande i akutte fasar, i helsestell, velferd og andre tenester, i sjøsikkerheit. På mange av desse områda har det vore store forbetringar, men det er framleis slik at det er svært uoversiktlege og uklare ansvarsforhold til sjøs, og det er framleis slik at forhold rundt sjøsikkerheit kan betrast.

Saman med resten av komiteen vil eg til slutt beklage overfor familien, spesielt overfor enka etter den personen som blei identifisert ved tidlegare behandling i 1991, for den urettmessige skuldinga som blei retta mot den personen.

Steinar Ness (Sp) [13:13:03]: Den tragiske brannen på «Scandinavian Star» i 1990 gjorde eit sterkt inntrykk på oss alle. Sjølv om vi er eit stort land, er vi eit lite folk. Dei som mista nære og kjære, fekk livet sitt endra for alltid.

Mange har i ettertid stilt spørsmål om korleis dette kunne skje. Det er rett å gjere, både for å klargjere ansvarsforholda omkring denne tragiske brannen og for å trekkje lærdom for framtida. Det er viktig å streke under at Stortinget har teke dei spørsmåla som har vorte stilte, på stort alvor. Saksordføreren har på ein ryddig og sær god måte gjort greie for det omfattande arbeidet som har vorte gjort for å få fram fakta og klare svar. Det er lite å leggje til og ikkje noko å trekkje ifrå.

Komiteen ser det som lite sannsynleg at nye granskningar eller utgreiingar vil kunne bringe fram nye og avgjerande fakta i saka. 28 år har gått – det var så langt det var mogleg å kome. Så er det viktig framover at styringsverket og dei som driv sjøtransport, tek lærdomane etter denne tragiske hendinga på alvor og følgjer opp. Ein lærdom frå denne og andre tragiske hendingar i historia til nasjonen vår tilseier at politiet må gjere grundige granskningar og følgje opp alle spor i etterkant av slike hendingar, slik at ein får klarlagt dei faktiske forholda og ikkje må granske og granske i fleire tiår etter. Det fortenner alle som er involverte.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:15:11]: Brannen på «Scandinavian Star» er en av de største katastrofene vi har hatt i etterkrigstiden. Det er mange som sitter igjen med dype sår. Brannen har skapt mye savn og smerte. Brannen står som et mørkt kapittel i vår historie. For mange pårørende og overlevende er det en hendelse som aldri vil slippe taket. Jeg tror alle som har forsøkt å finne ut hva som skjedde den fredagen i 1990, har hatt ett viktig mål for øyet, nemlig å få fakta på bordet, slik at det kunne bli litt lettere å legge det vonde bak seg. Jeg tror alle involverte har ønsket å få fram fakta om hva som virkelig skjedde. Dessverre har det vist seg å være vanskelig å danne seg et fullstendig bilde av det hele.

I etterkant av brannen var det som kjent norsk politi som etterforsket saken. Personen som politiet antok var gjerningsmannen, omkom selv i brannen, og saken ble henlagt. Det ble så inngått avtale om at Danmark skulle etterforske brudd på skipssikkerheten, og Høyesterett avsa sin dom i november 1993. Tre personer ble dømt, deriblant rederen og kapteinen om bord, for brudd på sikkerheten.

I 1996 kom det fram nye opplysninger som medførte at Støttegruppen etter «Scandinavian Star» anmodet om gjenopptagelse av rederansvaret, men det ble avvist på grunn av foreldelsesfrister i Danmark. Men de ga ikke opp håpet om at de fakta som de hadde skaffet, skulle bli gjenstand for etterforskning eller granskning. Siden den gang har også mange nye opplysninger kommet fram. Tiden har gått, og kamper er blitt kjempet.

I dag står vi her med en rapport til Stortinget etter at Stortinget ba om en sånn rapport. Mandatet ble også gitt av Stortinget. Kommisjonen skulle selvsagt ikke ta stilling til spørsmål om strafferettslig ansvar, noe de heller ikke har gjort. Kommisjonen skulle vurdere om de faktiske forholdene som det er blitt redegjort for under Stortingets tidligere behandling av brannen, gir et korrekt og fyllestgjørende bilde. Nå har vi fått rapporten. I komiteen har vi hatt høringer i saken, hvor Støttegruppen og stiftelsen har blitt lyttet til.

Noen opplever kanskje at nye runder åpner gamle sår. Det har jeg forståelse for. Det kan være vondt. Andre opplever kanskje at det har vært helt nødvendig å ta en ny runde. Det kan være ulike opplevelser. Det har jeg også respekt for. Ikke alle spørsmål kan besvares, dessverre, og det vil for alltid være noen ubesvarte spørsmål forbundet med den store tragedien 7. april 1990. Men vi skal ta lærdom av det som skjedde. Vi skal lære at den type hendelser må møtes på en bedre måte, mer profesjonelt og ikke minst med en tettere oppfølging fra myndighetenes side overfor dem som ble rammet.

Gjennom den innstillingen som hele komiteen står bak, ligger det en viktig erkjennelse av at ikke alle berørte parter nok vil bli fullstendig tilfreds med gransknings-

rapportene om «Scandinavian Star». Komiteen har forståelse for dette. Jeg har forståelse for dette. Jeg har samtidig forståelse for ønsket om at denne saken nå kan få sin avslutning. Det vil si – for alle som er rammet av og berørt av det som skjedde, vil saken aldri få en avslutning. Den vil leve i kroppen og i minnene, og den vil alltid være en del av historien som verken kan eller skal glemmes. Noen ny granskning vil ikke bøte på dette dessverre. Derfor er jeg og Kristelig Folkeparti, i likhet med resten av komiteen, enig med politiet og påtalemyndighetene i at det er lite sannsynlig at ny granskning eller utredning vil kunne frembringe nye og avgjørende fakta i saken om «Scandinavian Star». Derfor stiller også Kristelig Folkeparti seg bak forslaget til vedtak som ligger i innstillingen. Jeg vil ellers vise til saksordførers gode og grundige gjennomgang av saken.

Statsråd Bent Høie [13:19:45]: Jeg vil vise til saksordførers innlegg, innleggene ellers og innstillingen fra en samlet komité og på vegne av regjeringen slutte meg til den medfølelsen med de berørte som er uttrykt der.

De overlevende og etterlatte etter «Scandinavian Star» reiser berettiget kritikk mot den psykososiale oppfølgingen i tiden etter katastrofen. I rapporten fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, NKVTS, om erfaringer og helse hos overlevende og etterlatte påpekes det klart og tydelig at brannen hadde store konsekvenser for mange, og at tilfredsheten med hjelpeapparatet var lav. Det er beklagelig og trist at så mange ikke har fått hjelp de har hatt behov for, og at de helsemessige konsekvensene har blitt store for enkeltmennesker. Jeg vil også derfor benytte denne anledningen til å gi uttrykk for min medfølelse med de overlevende og etterlatte. Selv om det nå er 28 år siden denne tragiske hendelsen, har undersøkelsen fra NKVTS vist at helseplagene for mange har vedvart. Det er noe vi må lære av.

Samtidig er det viktig å si at oppfølgingen var basert på den tids gjeldende regelverk, kunnskap og erfaringer. Derfor er jeg svært glad for at Grete Holen fra Støttegruppen for overlevende og etterlatte etter «Scandinavian Star» i komitéhøringen understreket viktigheten av å lære av erfaringene etter katastrofen. Det er også min erfaring i møte med andre som har blitt rammet av katastrofer, eller har blitt rammet av feil og mangler i helsetjenesten, at de har et genuint ønske om at deres negative erfaringer skal føre til noe positivt for andre, og at andre ikke skal oppleve det samme. Holen løftet i sitt innlegg i høringen bl.a. fram betydningen av proaktiv og langsiktig oppfølging og sammenhengen mellom hjelpe tilbud, helsetilstand og tillit til hjelpeapparatet.

Erfaringene som synliggjøres i NKVTS' rapport, har vært svært viktig i arbeidet med å utvikle den psykosos-

siale beredskapen i Norge i tiårene etter «Scandinavian Star». Erfaringene fra «Scandinavian Star»-katastrofen og andre alvorlige hendelser etter 1990, som terrorangrepet 22. juli, ligger til grunn for flere vesentlige endringer i kunnskapsgrunnlaget for og organiseringen av den psykososiale beredskapen i Norge.

Nasjonale helseberedskapsplan gir Helsedirektoratet et overordnet ansvar for koordinering ved de aller fleste større hendelsene. Det skal forhindre den manglende koordineringen av hjelpeinnsatsen som overlevende og etterlatte opplevde i tiden etter akuttfasen.

Gjennom utgivelse og oppdatering av veiledere og retningslinjer for både psykososial og somatisk ivaretagelse etter kriser, ulykker og katastrofer har Helsedirektoratet både tydeliggjort kommunenes og spesialisthelsetjenestens forpliktelser og hva som er å anse som beste praksis for oppfølging. Fra 1. januar i år trådte også endringene i helselovgivningen i kraft. Nå er det tydeliggjort at kommuner har plikt til psykososial beredskap og oppfølging. Tilsvarende som for kommunene foreligger det en plikt for helseregionene til å ha en forbedret helseberedskap på sitt område samt bistandsplikt ved ulykker.

Det er ingen tvil om at vi har lært av «Scandinavian Star»-ulykken, katastrofen som rammet, og andre store og alvorlige hendelser siden 1990, og at psykososial beredskap og oppfølging er mer kunnskapsbasert, systematisk, proaktiv og langvarig i dag.

Samlet sett håndterte helsetjenesten hendelsene den 22. juli på en bedre måte. Samtidig viser erfaringene fra oppfølgingen av overlevende og etterlatte etter terrorangrepet 22. juli at det fortsatt er behov for å utvikle både kunnskapsgrunnlag og systematikk i psykososial oppfølging. Og selv om en rekke oppfølgingstiltak er iverksatt, også etter dette, er enhver hendelse unik. Jeg mener likevel at vi i dag har et samlet sett langt bedre og mer helhetlig system, med klarere ansvarlinjer, som gjør oss langt bedre rustet til å møte større hendelser.

Stortingets behandling i dag er en avslutning fra myndighetenes side knyttet til denne katastrofen. Men lærdommene fra «Scandinavian Star»-katastrofen kommer vi aldri til å bli ferdige med.

Magne Rommetveit (A) [13:25:11]: Tragedien med det som skjedde på «Scandinavian Star», viser kor katastrofal ein brann på eit skip kan vera. Dessverre er det slik at regelverksendring for å oppnå betre sjøsikkerheit ofte skjer i etterkant av alvorlege hendingar. Tragiske hendingar som «Estonia»-ulukka, «Sleipner»-havariet og som her, «Scandinavian Star», har kvar for seg – og samla – prega arbeidet med sjøsikkerheit i dei etterfølgjande åra.

Og det har kome store endringar i regelverk for passasjerskip etter tragedien med «Scandinavian Star». Ved å ta lærdom av slike hendingar kan det gjennomførast tiltak og innførast nytt regelverk for å hindra at noko tilsvarende kan skje igjen.

Schei-kommisjonens tilrådingar kan i hovudsak delast inn i område som gjeld:

- skipets konstruksjon
- opplæring av mannskapet
- drifta av skipet
- styresmaktenes tilsyn med skipet

Alle desse områda er viktige dersom tillaup til brann eller annan naudsituasjon skal handterast på best mogleg måte.

«Scandinavian Star» lærte oss kor viktig det er at tillaup til brann vert oppdaga tidleg for å hindra spreiding. Deretter må brannen kunna verta kjempa ned så effektivt som mogleg. Då er skipet sin konstruksjon, val av materiale og installering av sløkkesystem svært viktig. Vidare må mannskapet vera trena for å kunna handtera slike situasjonar, både ved å kunna sløkkja brannen og også ved å kunna hjelpa passasjerar ved t.d. evakuering av skipet. Skipets innreiing må også vera laga slik at ei eventuell evakuering kan skje raskt og effektivt, og for redningstenesta er det viktig at det finst korrekt oversikt over dei som til kvar tid er om bord på eit skip.

For å minimera konsekvensane ved tillaup til brann stiller regelverket i dag krav til at bruken av brennbare materiale skal avgrensast, og på passasjerskip skal alle kledningar, underlag og himlingar vera av ikkje-brennbart materiale.

Reglane stiller i dag også krav til fastmonterte brann-deteksjons- og brannalarmanlegg for å oppdaga røyk i rom, korridorar, trapper og rømmingsvegar. Og det er krav til sjølvlukkkande branndører i bl.a. rømmingsvegar.

På passasjerskip er det også innført krav til automatisk sprinklaranlegg og nok brannhydrantar om bord til at ein skal kunna nå alle delar av skipet med to uavhengige vasstrålar, uansett kor på båten brannen skulle oppstå.

Når nye passasjerar kjem om bord, skal det gjevast sikkerheitsorientering på eitt eller fleire språk, og på skip der passasjerane skal vera i meir enn 24 timar, skal mønstring finna stad, og passasjerane skal då instruerast i bruk av redningsutstyr og korleis dei skal agera ved ein naudsituasjon. Det er også krav til at personell som skal rettleia passasjerar i beredskaps- og naudsituasjonar, beherskar eit skandinavisk språk i tillegg til engelsk.

Det finst også krav til hovudalarmsystem og trygge evakueringsvegar.

Kravet om at det skal vera patruljering om bord, brannrundar, er teke inn som eit separat krav i SOLAS,

og øvingar skal planleggjast, gjennomførast og evaluert jamleg.

Sjøfolkas kompetanse er viktig, og krava til sjøfolk er oppdaterte gjennom fleire endringar i den såkalla STCW-konvensjonen om normer for opplæring, sertifikat og vakthald. Det er òg innført grunnleggjande sikkerheitsopplæring for alle sjøfolk og vidaregåande opplæring med ekstra testing for offiserar.

Sjøfartsdirektoratet fører flaggstatskontroll med norske skip og gjennomfører elles hamnestatskontroll med utanlandske skip som går innom norske hamner.

Sjølv om dei tiltaka eg no har nemnt, ikkje er ei komplett liste over alle endringar som har vore oppigjennom åra, viser det i alle fall at det, nettopp basert på erfaringar og ny kunnskap etter «Scandinavian Star»-brannen og andre hendingar, har skjedd ei omfattande regelverksutvikling sidan 1990. I tillegg har også dei to hovudlovane som regulerer sjøsikkerheit, vorte nye. Sjødyktighetsloven av 1903 har vorte erstatta av ein moderne tilsynslov, skipssikkerheitsloven, i 2007. Og i 2013 tredde skipsarbeidsloven i kraft, som erstatning for sjømannsloven frå 1975. Dette har vore den største reforma for norske sjøfolk sidan 1975, og det er opplagt at gode arbeidsvilkår for sjøfolk også har stor betydning for den samla sjøsikkerheita.

Brannen på «Scandinavian Star» og det tragiske utfallet denne fekk, har vore vond for mange lenge, og det vil vera vondt for mange også i tidene som kjem. Men oppi alt dette vonde er det også godt å registrera at storsamfunnet har lært og har reagert, ved at mykje har endra seg til det betre når det gjeld ikkje minst oppfølging av dei som vert ramma, og, som eg har vore inne på i innlegget mitt, at sjøsikkerheita har fått klart auka merksemd, noko som altså har resultert i at det gjennom skjerpa sikkerheitskrav og praksis har vorte tryggare å ferdast til sjøs, også på passasjerskip.

Jan Böhler (A) [13:32:35]: Mordbrannen på «Scandinavian Star» berører veldig mange mennesker. I mitt nærmiljø møter jeg nesten daglig personer som fremdeles er sterkt berørt av dette, som mistet sine nærmeste. Vi hadde i blokka ved siden av to barn, én på ni år og én litt eldre, som mistet foreldrene sine. Det er klart at dette har satt sitt tunge preg på livet til veldig mange mennesker, etterlatte og pårørende, som lever med dette også i dag.

Dette er den største mordbrannen i norsk historie, og det krever at vi virkelig går dypt inn i det, noe vi heldigvis har gjort i de senere årene. Jeg vil understreke at medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen – jeg har merket det både i kontakten med dem og i måten man legger opp debatten her i dag – har engasjert seg personlig, på den måten som saken tilsier.

Jeg tror vi må ta inn over oss at det er mange som har sett hvor vanskelig det er at vi har hatt den største mordbrannen i nyere norsk historie og ikke funnet svar, og hvor vanskelig det er å leve med. Vi må ta inn over oss at det hele tiden vil kunne dukke opp nye spørsmål.

Det grunnleggende problemet er etter min mening at det ble gjort store feil i startfasen, og de feilene har man dratt med seg hele veien. Jeg tok opp disse feilene i en interpellasjon her i Stortinget den 28. november 2013. Det var noe av starten på – i hvert fall et bidrag til – prosessen som etter hvert førte til gjenopptaking av etterforskningen i politiet og til at Stortinget nedsatte en kommisjon.

En av de fire alvorligste feilene som ble gjort i starten, mener jeg var at man bestemte seg for å begrense etterforskningen til den første halvannen time av brannen og ikke de 38 timene brannen varte. Det ga grunnlag for mange spørsmål om hvorfor man ikke gikk inn i det, og hvorfor en rekke personer som hadde deltatt i slukningsarbeidet, ikke ble avhørt om hva de så, og hva de visste.

Når man i den første redegjørelsen til Stortinget sa at de økonomiske forholdene var avklart, og senere, da saken kom opp i Stortinget, sa om de økonomiske forholdene – om hvem som kunne ha interesse av eventuell forsikringssvindell, osv. – at det var private forhold og ikke hadde noe med selve mordbrannen å gjøre, er det klart at man sitter igjen med mange store spørsmål.

Man delte etterforskningen på den måten at danske myndigheter ga en politistasjon i bydelen Fredriksberg ansvaret for sjørett, sjødyktighet, rederansvar og dermed eierforhold, en politistasjon i Uddevalla hadde ansvaret for åstedet, og norsk politi ved Oslo politikammer hadde ansvaret for brannen og brannstiftelsen. Denne delingen av ansvarsforholdene i etterforskningen er noe jeg tror aldri ville blitt gjentatt i dag. Det er helt umulig å tenke seg at det kan være riktig å etterforske på den måten, og at man i dag kunne forsvart framgangsmåten – at man drev så mye på hvert sitt sted med grunnleggende ting som måtte ses i sammenheng.

Jeg mener vi må være klar over at her har det vært grunn til å reise store spørsmål senere. De som er rammet av dette, har dels slitt med alle de personlige problemene knyttet til å miste sine nærmeste, og dels følt at de har måttet leve med spørsmål som det er veldig vanskelig å forstå at samfunnet har latt stå ubesvart.

Det som aller mest låste arbeidet med etterforskningen, var konklusjonen om at den danske trailersjåføren var gjerningsmann. Han var faktisk angitt med fødselsdato i en stortingsmelding, noe kontroll- og konstitusjonskomiteen har tatt opp. Stortingsmeldingen kom i 1992, og Stortinget var da med på å dømme en person som var død i en mordbrann. Det har senere framkommet at det ikke er tekniske bevis for dette mot ham. Po-

litiet har sagt at det ikke holdt. Det er klart at når politimesteren i Oslo sa til VG den 13. mars 1991: «Alle andre muligheter enn dansken er utelukket», låste det etterforskningen til ett spor, noe som gjorde at man ikke så de andre mulighetene. Det har vært et problem i alle disse årene etterpå.

Jeg vil si at den grunnleggende feilen ble gjort i startfasen – på disse fire punktene jeg har nevnt nå. Jeg mener at kommisjonen, som har laget en rapport til Stortinget, i større grad burde omtalt de alvorlige feilene som ble gjort i startfasen, og satt – litt klarere – bjella på katten når det gjelder hvor årsakene til de grunnleggende startproblemene som vi har dratt med oss videre, ligger.

Jeg snakker om dette nå fordi jeg mener det er viktig at det vi i Stortinget sier, må stå seg historisk. Det som sto i St.meld. nr. 63 for 1991–1992, Om brannulykken på passasjerferjen Scandinavian Star, holder ikke på disse fire punktene jeg har nevnt nå.

Jeg er veldig glad for at kontroll- og konstitusjonskomiteen nå legger opp til et vedtak på det punktet som er det aller alvorligste, at Stortinget gikk ut over alle lover og regler for hva Stortinget skal drive med, og dømte en gjerningsmann, noe det heller ikke var bevis for. Det er jeg veldig glad for at man rydder opp i, men det skjer altså nå, 28 år senere. Vi må tenke på hvordan hans familie og alle de andre familiene har levd med disse spørsmålene.

Vi har fått en rapport som går grundig inn i oppfølgingen av de etterlatte og pårørende på helsesiden og andre deler av det. Det er bra. Kommisjonen har prøvd å gå inn i forskjellige påstander når det gjelder brannforløpet, på en grundig måte, men jeg synes den kunne gått grundigere inn i hva vi har behandlet her på Stortinget, og hva som har ligget til grunn for vår behandling tidligere. Det er behov for at det står seg for ettertiden. Det som står i stortingspapirer og om Stortingets behandling av denne saken, må stå seg historisk.

Støttegruppen for de etterlatte og pårørende leverte innspill til kommisjonen. Jeg kan ikke huske at jeg har sett støttegruppens innspill, som de jobbet med i månedsvis, omtalt direkte i kommisjonens rapport. Men de har et stort dokument særlig angående sjøsikkerhet, om hvordan man kan trekke viktige erfaringer ut av dette, noe jeg mener vi må gjøre. Det er helt sikkert et vedlegg til kontroll- og konstitusjonskomiteens arbeid som vi kan ta med oss videre i flere sammenhenger.

Veldig mange viktige punkter er omtalt, men det er ett punkt jeg vil nevne som også omtales så vidt i kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling. Det står:

«Dette viser at behovet for tydelige og avklarte eierforhold er nødvendig for arbeidet med sikkerhet

til sjøs, slik blant annet Støttegruppen har vært opp-tatt av.»

De tar opp at når det gjelder havnestatskontroll, må det være slik i det internasjonale regelverket – Norge bør i hvert fall innføre det – at det skal være avklarte eierforhold, rederforhold og driftsforhold, at man skal vite hvem som har ansvar for disse tingene når skip anløper og er i norske havner. Det mener jeg er et veldig viktig og klart punkt som vi bør følge opp videre på andre måter.

Stortinget opphevet foreldelsesfristen for mordbranner da det nærmet seg foreldelsesfristen for brannen på «Scandinavian Star». Det er ingen foreldelsesfrist nå. Så vi må være klar over her i Stortinget at når komiteen innstiller på og sier at vi for vår del ikke ser at vi kan komme videre i denne saken nå, betyr ikke det annet enn at vi sier til etterlatte og pårørende rundt i landet at hvis det dukker opp nye ting, har vi opphevet foreldelsesfristen. Det er klart at ingen her på Stortinget kan sitte og avskjære andre fra å følge opp saken hvis det dukker opp nye ting som det viser seg at vi ikke har kjennskap til nå. Det er grunnen til at foreldelsesfristen ble opphevet den gangen.

Jeg mener vi må gjøre dette med den største ydmykhet overfor dem som er ekstremt sterkt berørt av dette også i dag. Vi er klar over at det er en belastning med nye runder. Noen av dem som er sterkest berørt, vil anse det sånn. Andre vil fortsette å slite med de spørsmålene som ikke er besvart. I og med at det i innstillingen nå er gitt beskjed om at den danske trailersjåføren ikke var gjerningsmannen, og man sier unnskyld, er det klart at det er enda mer åpent hvem som var gjerningsmannen, og hva som egentlig skjedde. Det spørsmålet vil leve videre som noe tungt i vår historie – at det ikke er oppklart, og at man ikke evnet å innrette etterforskningen og arbeidet slik fra starten av at man greide å finne ut av det.

Jeg mener vi kan si at den jobben Stortinget har gjort, og det politiet først gjorde ved å gjenoppta etterforskningen, er veldig viktig. Da sa man at man ikke kunne leve med det som ble gjort – de fire store feilene jeg har nevnt – fra starten av. Man gjenopptok etterforskningen for å etterprøve dette på nytt. Det var betryggende og viktig at samfunnet kunne reagere sånn. Etter at henstillinger fra støttegruppen og stiftelsen om gjenopptakelse av etterforskningen tidligere var blitt avvist, ble den nå gjennomført. Det vet jeg at alle som ble rammet, verds-etter.

Det man også verdsetter høyt, er at Stortinget satte i gang denne kommisjonen og denne granskningen og fikk den rapporten vi behandler i dag. Så må vi bare ha den rette ydmykheten også videre. Når vi har behandlet det så langt vi kommer nå, må vi ha den samme ydmykheten overfor dem som er rammet, også videre, vi kan ikke bestemme hvordan de vil tenke om dette framover.

Men Stortinget har vist den største respekt og den største innlevelse i hva det handler om, gjennom debatten i dag, og det tror jeg alle vil sette stor pris på.

Svein Harberg (H) [13:45:02]: På tross av den tragiske bakgrunnen har det vært en god debatt å følge i salen. Jeg vil takke for debatten og for engasjementet. Det er godt å merke at regjeringen og et samlet storting så klart understreker at selv om vi nå ikke ser at vi kan komme videre, skal vi ikke glemme, og vi skal ta lærdom. Det betyr at vi skal gjøre alt vi kan for å hindre at noe sånt skjer igjen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. Presidenten vil foreslå at sakene nr. 7, 8 og 9 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 7 [13:45:59]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken (Innst. 178 S (2017–2018), jf. Prop. 4 S (2017–2018))

Sak nr. 8 [13:45:59]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven (tredje energimarkedspakke) (Innst. 175 L (2017–2018), jf. Prop. 5 L (2017–2018))

Sak nr. 9 [13:45:59]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i naturgassloven (tredje energimarkedspakke) (Innst. 176 L (2017–2018), jf. Prop. 6 L (2017–2018))

Presidenten: Lars Haltbrekken har bedt om ordet.

Lars Haltbrekken (SV) [13:46:19]: På vegne av Ole André Myhrvold og meg selv vil jeg fremme et forslag om at de følgende tre sakene utsettes i påvente av at vi vet hva Island gjør knyttet til den tredje energimarkedspakken til EU.

Island er en viktig alliert i EØS-spørsmål, og det er viktig for oss å få en så omstridt sak som dette har blitt, godt belyst. Enkelte vil kanskje si i debatten at vi ønsker å overlate makten i saken til det islandske Alltinget. Det ønsker vi ikke. Vi ønsker at saken skal være godt nok belyst før Det norske storting fatter sin beslutning, og vi foreslår derfor at behandlingen av de tre følgende sakene på sakskartet utsettes i påvente av at vi vet mer om hva Island gjør.

Presidenten: Representanten Haltbrekken har da fremmet et utsettelsesforslag.

Presidenten vil nå åpne for at en fra hver partigruppe får ordet til en stemmeforklaring.

Espen Barth Eide (A) [13:48:00]: Jeg mener at denne saken er både godt utredet og godt belyst. Det har vært en omfattende prosess i komiteen og i en rekke partier, inkludert mitt parti, som har hatt den oppe mange ganger. Det har, som representanten Haltbrekken vil ha lagt merke til, vært en ikke ubetydelig offentlig diskusjon også om dette temaet, og vi mener at vi er klare til å ha en behandling og ta en beslutning i denne saken.

Så mener jeg også at det er viktig å minne om at all makt ligger i denne sal, og at man ikke kan sette bort til et annet lands parlament å ta en beslutning for Norge. Jeg tror vi skal forholde oss til den vanlige prosedyren i EØS-saker, som er at regjeringen allerede har sluttet seg til, sammen med Islands regjering og Liechtensteins regjering gjennom EØS-komiteen, og venter på samtykke fra Stortinget, Alltinget og Liechtensteins parlament. Det er helt normal prosedyre. Jeg tror Norge skal ta sin beslutning og Island og Liechtenstein sine beslutninger. Derfor vil jeg anbefale Arbeiderpartiets representanter å stemme mot representanten Haltbrekkens forslag.

Stefan Heggelund (H) [13:49:27]: Jeg deler vurderingene som ble gjort av representanten Barth Eide. Dette er en sak som har vært grundig debattert i offentligheten, i komiteen og i partiene, og nå skal vi altså diskutere den her i salen. Jeg anbefaler derfor Høyres stortingsgruppe å stemme imot utsettelsesforslaget.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [13:50:04]: Det siste døgnet har med all tydelighet vist hvorfor vi bør utsette behandlingen av denne saken, som handler om å gi mer makt fra Det norske storting til EU-byråkratiet og om å innlemme EUs tredje energimarkedspakke i EØS-avtalen. Dette bør utsettes, for regjeringen har med ulike uttalelser skapt stor usikkerhet om hva som er konsekvensene av det som skal vedtas senere i dag.

Statsministeren uttalte én ting her i går når det gjaldt NorthConnect. Hun prøvde å distansere seg fra det senere på dagen med en Facebook-melding. Statsråd Terje Søviknes var tydelig fra talerstolen her i går på at det Stortinget kommer til å vedta her i dag, ikke vil få noen betydning for konsesjonsbehandlingen, mens det var kontakt mellom de tre forlikspartnerne i går kveld, der Statsministerens kontor prøvde å berolige ved å si: Nei, det som ble sagt fra Stortingets talerstol i går, var feil. Så var Terje Søviknes i dag kl. 12.58 ute og sa at det som Stortinget i dag skal behandle, har ingen betydning for behandlingen av NorthConnect.

Så i løpet av ett døgn har den ansvarlige statsråden, statsministeren og Arbeiderpartiet kommet med ulike uttalelser. Det som ligger til grunn nå, er at vi på 24 timer gang etter gang har fått ulike opplysninger fra regjeringen. Men den siste opplysningen er at det som blir vedtatt her i dag, ikke vil ha noen som helst betydning for NorthConnect, noe Arbeiderpartiet selv har satt som premiss for at de skal godta og innlemme EUs tredje energimarkedspakke.

Da mener Senterpartiet at det er totalt uansvarlig å gå til en behandling av saken nå, når det er skapt så mye forvirring fra både statsministeren, statsråden og det største opposisjonspartiet, Arbeiderpartiet, som i denne saken er støtteparti for Høyre og Fremskrittspartiet. Det er uklokt og uansvarlig, ikke minst når vi ser at det også er usikkerhet rundt hva som skjer på Island. Jeg mener at Arbeiderpartiets representanter nå bør lytte til LO, som klart og tydelig sier at man bør få mer informasjon om hvilke konsekvenser dette får, og at man må gi seg selv mer tid.

Det eneste ansvarlige å gjøre for det norske storting, er å utsette denne saken, når vi ser hvor mye forvirring det har vært det siste døgnet, ikke minst fra regjeringens side.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:52:37]: Dette er en sak som har vært bredt og vidt drøftet i norsk offentlighet. Innstillingen er veldig klar, og saken er lagt fram på helt vanlig måte. Jeg vil derfor oppfordre hele Miljøpartiet De Grønnes stortingsgruppe til å stemme imot utsettelsesforslaget. (Munterhet i salen.)

Bjørnar Moxnes (R) [13:53:17]: Timen før behandlingen av saken er det full forvirring om innholdet i og konsekvensene av saken. Arbeiderpartiets såkalte ufravelige krav er at det ikke skal gis konsesjoner til utenlandskabler før det er gjort erfaringer med de to kablene som er under bygging. De vil ikke være i drift før i 2021, så vi kan tidligst høste erfaringene i 2022. Dette forstås som en stans for den omstridte NorthConnect-kabelen til Skottland. Men så viser det seg at den endelige avtalen mellom disse fem ACER-partiene ikke har med denne formuleringen. Det ble bekreftet av Erna Solberg i denne salen i går. Arbeiderpartiets såkalte ufravelige krav og betingelse er altså ikke oppfylt i avtalen som de har inngått med de andre ja-til-ACER-partiene, og som et knapt flertall i Arbeiderpartiets stortingsgruppe stemte ja på grunnlag av.

Så prøver statsministeren å rydde opp i dette på Facebook i går kveld og skriver følgende:

«Regjeringens beslutning forutsetter samfunnsøkonomisk lønnsomhet, og før vi tar beslutningen, skal vi høste erfaringer og gjøre grundige analyser av

de kablene som allerede eksisterer eller er under bygging.»

Gitt dette kan ingen arrestere statsminister Solberg for avtalebrudd om hun høster erfaringer av kablene som i dag finnes, som går til Danmark og Nederland, og så analyserer virkningene av de to som er under bygging. Det kan gjøres i morgen, lenge før de to nye kablene er ferdige og i drift, som først er i 2021.

Med andre ord: Vår tolkning er at Erna Solberg på en presis måte har punktert det som har blitt framstilt som et ufravelig krav av Espen Barth Eide fra Arbeiderpartiet. Alle tror NorthConnect stanses med avtalen, men de faktiske vedtakene fra komiteen betyr ikke det. I sum gjør ikke bare Arbeiderpartiet en historisk feil; de gjør det under falske forutsetninger. Derfor må saken utsettes til dette er helt tydelig avklart. Det er ikke gjort i stortingssalen av Erna Solberg, det er heller ikke gjort på Facebook av Erna Solberg, og det ligger ikke i avtalen mellom partene. Premissene dette inngås på, er altså falske og feilaktige og må klargjøres før saken kan behandles på en seriøs måte av Stortinget.

Presidenten: Presidenten vil minne om at denne runden er til stemmeforklaring, og at de øvrige argumentene kan tas i den eventuelle debatten.

Ketil Kjenseth (V) [13:56:57]: Gratulerer med nytt verv, president!

Til representanten Bjørnar Moxnes: Heldigvis skal denne saken verken vedtas eller avklares på Facebook. Det skjer i denne salen, og alt tyder så langt på at det er det et stort behov for.

Denne saken har vært grundig debattert. Den ble levert fra regjeringen til Stortinget før jul. Vi har hatt mange måneder på oss, komiteen har tatt seg mer tid, så den er grundig belyst. For øvrig er det ni år siden EU vedtok den tredje energimarkedspakken, så vi har hatt god nok tid. Det som denne saken roper på, er en avklaring. For øvrig er utenlandskabler ikke egentlig en del av de direktivene vi skal behandle i dag, men det er en avtale mellom fem partier som er enige. Det kommer vi til i debatten når saken behandles.

For øvrig er det å si at å vente på Island og tillegge dem norsk suverenitet, at de skal ta avgjørelsen på vegne av oss, er ikke Stortinget tjent med.

Terje Halleland (FrP) [13:58:16]: Jeg blir litt usikker på hva vi skal utsette saken for, om det er på grunn av forhold og en debatt som foregår på Island, eller om det er på grunn av usikkerhet knyttet til NorthConnect. I min verden har jeg alltid vært av den oppfatning at hvis det skulle råde usikkerhet eller forvirring, så tar vi debatten. Kun å utsette saken kan da ikke ha noen hensikt eller føre til at vi kommer noe nærmere.

Den tredje energimarkedspakken ble vedtatt av EU i 2009. Det er med andre ord nærmere ni år siden. Komiteen har hatt saken til behandling siden 3. november. Vi har med andre ord holdt på en stund. Jeg tror det er tilstrekkelig til å kunne behandle denne saken i dag på en god måte.

Fremskrittspartiet kommer ikke til å støtte forslaget om å utsette saken.

Presidenten: Da har partiene fått gitt uttrykk for hvordan de stiller seg til utsettelsesforslaget, og det vil bli ringt inn til votering.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering over utsettelsesforslaget.

Votering over utsettelsesforslag i sakene 7–9

Representanten Lars Haltbrekken fra Sosialistisk Venstreparti har fremmet forslag om at sakene nr. 7, 8 og 9 på dagens kart utsettes.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Lars Haltbrekken ble med 78 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.21)

Presidenten: Vi går da til behandling av sakene nr. 7, 8 og 9.

Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 20 minutter, og at taletiden blir fordelt slik: Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter. Medlemmer av regjeringen får inntil 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Espen Barth Eide (A) [14:10:32] (ordfører for sakene nr. 7, 8 og 9): Vi har i dag til behandling energi- og miljøkomiteens innstilling på tre proposisjoner, som referert

fra presidenten, om innlemmelse av EUs tredje energimarkedspakke i norsk rett med tilpasninger i norsk lovverk. Det er Prop. 4 S for 2017–2018 om EØS' energimarkedspakke, Prop. 5 L for 2017–2018 om endringer i energiloven og Prop. 6 L for 2017–2018 om endringer i naturgassloven.

Jeg vil begynne med å takke for et meget godt samarbeid i komiteen om en svært viktig sak, og en sak det har vært mye oppmerksomhet rundt i det offentlige rom. Jeg mener vi i dag legger fram tre innstillinger som oppnår to viktige formål samtidig. Disse formålene har vært viktige for oss i Arbeiderpartiet, og slik jeg forstår det, også for resten av dem som utgjør flertallet i innstillingen. Det er at vi sikrer fortsatt offentlig eierskap og trygg nasjonal styring over våre egne energiresurser – tar godt vare på arvesølvet, som det ofte refereres til – og at vi samtidig viderefører en lang tradisjon for godt nordisk og europeisk samarbeid på energiområdet, et samarbeid som bare blir enda viktigere framover på veien inn i fornybarsamfunnet.

Den tredje energimarkedspakken ble vedtatt i EU i 2009 og implementert fra 2011 for å videreføre og styrke reguleringen av EUs indre markeder for elektrisk energi og naturgass. Den erstatter fire rettsakter som tidligere er innlemmet i EØS-avtalen, og som derved allerede er gjort gjeldende i Norge. Den nåværende pakken ble innført i desember 2005. Tredje pakke viderefører mange av de prinsippene som lå til grunn i andre pakke. Videre opprettes det nye regler for uavhengig nasjonal reguleringsmyndighet, det vi her kaller RME, og uavhengig klageinstans, et eiermessig skille mellom transmisjon og produksjon av elektrisk energi, at forbrukernes rettigheter styrkes, nye forordninger om grensekryssende krafthandel, og det opprettes et EU-byrå for samarbeid mellom energireguleringsmyndighetene, ACER, eller Agency for the Cooperation of Energy Regulators. Særlig denne delen av en samlet pakke har fått mye oppmerksomhet i det offentlige ordskiftet, men den er altså en del av en større helhet.

Arbeidet med å innlemme Norge i tredje energimarkedspakke gjennom EØS ble påbegynt av daværende olje- og energiminister Ola Borten Moe i Stoltenberg II-regjeringen og sendt på høring i 2013. Det skulle imidlertid gå helt til 2017 før saken nådde Stortinget, og da under en annen regjering enn den som først begynte arbeidet. Island, Norge og Liechtenstein har i EØS-komiteen sluttet seg til pakken våren 2017 med forbehold om, som tidligere nevnt, samtykke fra Stortinget, Alltinget og Liechtensteins parlament. Den prosessen pågår nå i de nevnte land.

Norge har mange års erfaring med kraftutveksling mellom de nordiske land. Dette strekker seg tilbake til 1963, da vi opprettet en organisasjon som ble kalt

Nordel, men det skjøt mye raskere fart etter 1990, da det ble utviklet et reelt felles nordisk energimarked, altså et kraftmarked for strøm. Dette er senere utvidet til Baltikum, med forgreninger ned til Tyskland, Nederland og kontinentet for øvrig. Det har vært i vår interesse hele denne tiden å ha felles regler, for dette er krevende tekniske spørsmål. For spesielt teknisk interesserte: Spenningen vi har i kontaktene her i salen, er den samme i hele Norden samtidig og forutsetter konstant regulering av forholdet mellom produksjon og forbruk av strøm. Dette er vanskelig å få til uten internasjonalt samarbeid, for å si det forsiktig.

Samtidig er det slik at for alle praktiske formål går det aller meste av vår gass til Europa. Kraft er noe vi både eksporterer til og importerer fra Europa, hver dag. For eksempel importerer vi på nattetid rimelig utenlandsk kraft. Ikke minst våre kraftintensive industrier bruker utenlandsk kraft om natten, mens vi på dagen eksporterer, til en høyere penge, kraft ut til Norden og Europa. Det betyr at Norge har et system som sørger for stabilitet for forsyningssikkerhet og muligheten til å kjøpe billig og selge dyrt, samtidig som vi bidrar til det grønne skiftet på en gang. Det er denne tradisjonen vi vil ta videre gjennom å fortsette integrasjonen i det europeiske energisamarbeidet. Det hører også med til saken at de spesielle nordiske institusjonene som opprinnelig ble opprettet for å ivareta dette i Norden, nå er nedlagt til fordel for det å gå inn i de europeiske institusjonene, som nå setter de reglene som tidligere var nordiske.

Samtidig har det vært en rekke krevende og viktige spørsmål å ta hensyn til, for det har i debatten blitt reist spørsmål om tilslutningen til tredje pakke utfordrer suvereniteten over våre kraftressurser, om den utfordrer eierskap, hjemfallsrett, konsesjonslover eller den reelle styringen over kraften og gassen i Norge. Det er Arbeiderpartiets, og flertallets, vurdering at det gjør det ikke, i hvert fall ikke med de justeringer vi har gjort etter at vi har foretatt endringer fra det som opprinnelig lå i proposisjonen. Dem vil jeg nevne kort nå, og det blir anledning til å diskutere det mye mer inngående.

Vi mener regjeringens opprinnelige proposisjon la mye mer makt og myndighet til denne uavhengige reguleringsmyndigheten for energi enn det som var nødvendig for å oppfylle EUs minimumskrav. Så vi har i en nær dialog med Miljøpartiet De Grønne og regjeringspartiene kommet opp med en justert modell, som fortsatt gir en uavhengig reguleringsmyndighet, men hvis funksjoner avgrenses til å være tilsynsfunksjoner, til å fatte enkeltvedtak og på noen begrensede områder forhåndregulering med sikte på kommende enkeltvedtak, men ingen myndighet til f.eks. å utarbeide forskrifter eller utarbeide lovforslag. Det skal bli liggende i Olje- og energidepartementet, OED, eller i Norges vassdrags- og

energidirektorat, NVE, slik det er i dag. Det er en viktig del av hvorfor vi beholder kontrollen over de sentrale spørsmålene i norsk kraftpolitikk.

Vi har vært opptatt av at denne saken aktualiserer en del spørsmål knyttet til utenlandskabler. Det er ikke slik – og allerede i det som skulle være stemmeforklaring, ble denne diskusjonen tatt opp – at medlemskap i tredje pakke pålegger oss å bygge nye kabler. Det er helt krysstallklart slått fast at den beslutningen blir liggende i Norge. Det er en nasjonal suveren vurdering om det skal bygges kabler, og slik sett er ikke kabeldiskusjonen en direkte del av dette. Men vi har vurdert det slik at det er så mange spørsmål knyttet til det at vi var nødt til å slå fast noen hovedprinsipper rundt norsk energipolitikk og bruke denne anledningen til noen viktige justeringer i energiloven – ikke bare dette med reguleringsmyndighet, men også med hvem som skal ha ansvar for eierskap og drift i kabler. Det skal være Statnett. Transmisjonsnett i Norge driftes i sin helhet av Statnett. Det er et viktig prinsipp og har også å gjøre med dette med eiermessig skille. Vi mener det prinsippet skal gjelde ut av landet og uten unntak. Det skal aldri med vårt opplegg, aldri, gå en privat kabel ut av Norge, verken nå eller i framtiden. Statnetts monopol skal gjelde uavkortet.

Så har vi i avtalen som de fem partiene i flertallet har gått inn for og underskrevet, og som også gjenspeiles i innstilling og vedtaksforslag, understreket at eventuelle nye kabler kun kan bygges dersom de for det første er samfunnsøkonomisk lønnsomme, og for det andre er basert på erfaringer fra de kabler som allerede ligger der, eller i dag er vedtatt – altså de to kablene som nå er vedtatt. For å få erfaring må man først høste den, og det betyr at det er meget lenge til man kan bygge noen nye kabler med den enigheten vi har fått her. I tillegg kommer kravet om Statnetts monopol.

Grunnen til at det er viktig, har å gjøre med vurderinger rundt pris, for om vi bygger en ny kabel til Sverige, vil det ha absolutt ingen påvirkning på prisen. Men bygger man en kabel til Storbritannia i nær framtid, kan det faktisk føre til at man importerer en noe høyere pris. Jeg sier i nær framtid, for Storbritannia er i full fart på vei bort fra kull og over til vind, og prisforholdene i Storbritannia vil endre seg om noen år. Men det er altså viktig at vi har kontroll på det, og derfor har vi også lagt dette inn, selv om det ikke direkte følger av saken.

Dette er rapport fra saksordføreren, men er også de forslagene som flertallet innstiller på. Jeg ser fram til en god debatt om et viktig spørsmål for Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Fortsettelse på debatten i sak nr. 7–9

Lene Westgaard-Halle (H) [14:20:51]: I denne debatten har det floret en rekke interessante påstander, noen med et litt avslappet forhold til fakta.

Et av de temaene som det imidlertid er viktig å få en avklaring på, er hvordan et tettere samarbeid med EU på energifeltet vil påvirke norsk industri og norske arbeidsplasser. Hvordan ser Arbeiderpartiet på de utfordringene som nå kan møte kraftkrevende norsk industri?

Espen Barth Eide (A) [14:21:17]: Jeg takker representanten Westgaard-Halle for spørsmålet og vil understreke at med den formen for tilknytning vi nå velger, hvor vi sørger for kontroll, og med de tidligere refererte regler for når nye kabler skal bygges, er det bra for norsk industri å være knyttet til Europa. Det betyr økt forsyningssikkerhet. Det betyr at vi kan importere kraft når det lønner seg, og eksportere når det lønner seg. Det fører til at man har et betydelig tilfang av elektrisk kraft i Norge. Vi har både i Norge isolert sett og i Norden i dag et betydelig kraftoverskudd.

Jeg er opptatt av at vi blir flinkere til å bruke det kraftoverskuddet vi allerede har, og i enda større grad kommer til å få, til å bygge mer kraftkrevende industri. Jeg mener at det er et stort potensial for grønne datasentre, for kanskje nye former for produksjon av hydrogen, for kunstgjødsel, og at vi bør videreutvikle satsing både på den kraften vi allerede har, og på ny vindkraft, for å ta et krafttak for norsk industri.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:22:27]: Arbeiderpartiets representanter vil merke seg at Arbeiderpartiet har behov for en støttereplikk fra Høyre i diskusjonen om norsk industripolitikk, om hvem som skal styre norsk energipolitikk. Her har en samlet norsk fagbevegelse vært krystallklare. EL og IT har vært klare, Fagforbundet har vært klare, Fellesforbundet har vært klare, LO har vært klare og snakket om at man ønsker nasjonal kontroll, nasjonal styring av energien, sånn at en kan bygge industri og industriarbeidsplasser rundt omkring i hele Norge. Men det er ikke nok for Arbeiderpartiet – mens flertallet av fylkeslagene til Arbeiderpartiet har vært klare på at man ikke ønsker dette. Over hundre Arbeiderparti-ordførere har vært klare. I industri-samfunn etter industrisamfunn etter hele kysten har man vært krystallklare: Ikke gi tilslutning til denne løsningen, som Fremskrittspartiet og Høyre står i spissen for!

Det som er forunderlig, er at i dag stoler Arbeiderpartiet mer på Terje Søviknes fra Fremskrittspartiet enn på Hans-Christian Gabrielsen fra LO. Hvorfor er det sånn?

Espen Barth Eide (A) [14:23:31]: For det første er det ikke sånn. Vi har hatt en meget tett og nær dialog både med Gabrielsen og med mange andre i LO om hva som

er viktig i denne saken. Vi er enige om mye. Vi har uenighet med enkelte i spørsmålet om hvorvidt tilknytning til ACER påvirker disse forholdene. Det er helt klart, og det er kjent. Derimot er vi enige om nasjonal styring og kontroll, Statnetts monopol og at det er viktig å bruke kraft for å bygge norsk industri. Det er viktige, sentrale spørsmål som har blitt til de forutsetningene som vi har lagt til grunn for dette arbeidet, og det er vi enige med LO og andre deler av fagbevegelsen om.

Så vil jeg minne om at representanten Slagsvold Vedum og jeg satt i samme regjering – og hadde for øvrig et godt samarbeid om mye, bl.a. om innføring av ostetoll. Det var den regjeringen som – uten at jeg husker at det var noen spesiell strid – gikk inn for i første omgang at vi skulle slutte oss til tredje pakke. Det var nøyaktig den samme tredje pakken som vi nå diskuterer. Statsråd Søviknes har brukt noe tid – det har ikke bare han – på å få den hit, men vi begynte altså dette arbeidet, og da ble det holdt meget sterke innlegg om hvor viktig dette var for Norge, av Senterpartiets representanter.

Lars Haltbrekken (SV) [14:24:52]: Arbeiderpartiet hevder å ha fått fullt gjennomslag for sine åtte landsstyrekrav. Jeg vil gjerne sitere fra Arbeiderpartiets punkt 5 i landsstyrets vedtak om ACER-saken. Punkt 5 lyder som følger:

«Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal fortsatt være en suveren beslutning fattet av norske myndigheter og erfaringene med de to kablene som nå bygges gjennomgås før nye utenlandsforbindelser kan vurderes.»

Spørsmålet er: Hvordan vil Arbeiderpartiet sikre at erfaringene med de to kablene som er under bygging, gjennomgås før nye utenlandsforbindelser vurderes, all den tid konsesjonen til NorthConnect blir avgjort lenge før disse to kablene settes i drift?

Espen Barth Eide (A) [14:25:51]: Det vil vi avklare ved at vi nå stemmer for denne innstillingen og de lovforslag som følger av den, og som slår fast alle disse spørsmålene veldig klart: Det skal høstes erfaring fra eksisterende og allerede vedtatt utenlandskapasitet. Og man kan ikke høste erfaring fra noe som ennå ikke har skjedd – den erfaringen må komme i ettertid. Derfor er vi veldig trygge på at dette er ivaretatt på en god måte.

Siden vi lever i en rettsstat, kan vi ikke stå her og her ved avlyse en høring om en allerede omsøkt konsesjon. Men vi har full myndighet til å påvirke de vilkår som vil gjelde, når vi er fremme ved en endelig beslutning. Jeg vil også vise til at statsministeren gjorde det veldig klart i går kveld, i en uttalelse som var gjengitt på hennes Facebook-side, og som også slår fast disse tre prinsippene: Statnetts monopol, samfunnsmessig lønnsomhet, også

basert på erfaringer med vedtatt utenlandskapasitet – nettopp av de grunner jeg nevnte i min innledning.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Stefan Heggelund (H) [14:27:13]: Dette er en debatt som har engasjert og provosert mange. Sånn er det i et demokrati, og det er bra. Vi skal ha meningsutvekslinger og gjerne heftige sådanne. Samtidig har vi sett eksempler i denne diskusjonen som ikke har vært så positive. Vi som er for forslaget, er blitt kalt grunnlovsbrytere. Det er vi ikke. Vi er blitt kalt landsforrædere. Det er vi ikke. Det er blitt skrevet at motstanderne burde ta til våpen og dermed ta oss såkalte landsforrædere for retten og gi oss knallharde dommer som ved krigsoppgjøret. Det er ikke bra. Det gagnar ikke tonen som vi ønsker i vår debatt, ei heller bringer det informasjon om hva saken faktisk dreier seg om. I Norge har vi respekt for hverandres uenigheter, og vi bør alle jobbe for en anstendig debatt der vi ikke tillegger våre motstandere intensjoner de ikke har.

På mange måter er Norge en ledestjerne. Vi har et helsevesen og et utdanningssystem andre land kan drømme om. Vi har omstillingsdyktige og hardtarbeidende arbeidstakere som bygger velferden vår hver dag, og vi har et godt og velfungerende partssamarbeid hvor vi lytter til hverandre og respekterer hverandre. Sammen har vi bygget det som er et av verdens mest velfungerende demokratier.

Dette har vi fått til, vi som er så få i dette landet, gjennom kloke beslutninger og en viktig konsensusstradisjon. Politiske skillelinjer i Norge er ikke som politiske skillelinjer i andre land, heldigvis. Noe av det norske som finnes, er å finne sammen. I andre deler av verden beundres f.eks. vår velferdsstat. I utlandet kan man lese artikler om dette mirakelet, og det drøftes hvordan det kan kopieres til andre land.

Det er faktisk noe av det samme som har skjedd med den tredje energimarkedspakken, for inspirasjonen for denne er helt klar. For det første handler det om hvordan vi har klart å bruke ressursene våre så fornuftig at nesten all energi vi bruker i Norge, er fra fornybare energikilder. Andre land ønsker å lære av oss. For det andre handler det om hvordan vi, med våre venner i Norden, samarbeider så godt om dette. Vi utveksler strøm med hverandre, og vi har gjort det i mange år. La meg si noe om disse to punktene, disse to momentene, som viser hvordan Europa inspireres av oss.

Tidligere i vinter hadde jeg en amerikaner på besøk som nesten ikke kunne tro sine egne ører da hun hørte hvor mye fornybar kraft vi har i Norge. Og la det ikke være noen tvil: Vannkraften er en av Norges viktigste byggesteiner. Den er ryggraden i det norske kraftsystemet. Vi har ca. 1 550 vannkraftverk som står for 96 pst.

av den norske normalårsproduksjonen. Vi har over 1 000 vannmagasiner, og ca. halvparten av lagringskapasiteten dekkes av de 30 største magasinene. Den samlede magasinkapasiteten tilsvarer rundt 70 pst. av det norske kraftforbruket. Gjennom oppgraderinger og utvidelser har vi økt evnene til å utnytte magasinene. Det gir oss mulighet til å disponere vannet slik at det skapes størst mulig inntekter og stabil tilgang til kraft som er viktig for våre arbeidsplasser. Slik har markedet en viktig rolle i å sikre effektiv utnyttelse av vannet i magasinene.

Vindkraft står i dag for 2 pst. av totalen. Den kom sent, men godt, og i dag jobbes det med det største vindkraftprosjektet i Europa, i Norge. Kraftnasjonen befester sin posisjon igjen, fortsatt med fornybar energi. Norge drives av fornybar energi. Det kan vi være stolte av, og vi skal ikke skamme oss over at Europa lar seg inspirere av oss, snarere tvert imot.

Det andre momentet var om samarbeidet i Norden, hvor vi har utvekslet kraft med hverandre. Hvorfor gjør vi dette? Det er det flere grunner til. I utgangspunktet handlet det om forsyningssikkerhet. Hvis tilsiget i Norge var dårlig, skulle vi likevel sikre at norske innbyggere kunne varme hjemmene sine gjennom en kald vinter. Så vi bestemte oss, i Norden, for å finne sammen, jobbe sammen.

Forsyningssikkerhet gagnar norske innbyggere som er opptatt av å ha strøm i støplene sine. Forsyningssikkerhet har vært et tema i den norske debatten tidligere, f.eks. vinteren 2010–2011, med rekordlave magasin充盈inger og dermed rekordhøye kraftpriser i enkelte timer. Dette var kanskje grunnen til at Senterpartiets Ola Borten Moe reiste nettopp til England for å underskrive på at Senterpartiet ville ha mer kraftutveksling. Slike utfordringer reduseres med utveksling. Krafthandel spiller en sentral rolle i det norske vannkraftsystemet når det gjelder både forsyningssikkerhet og verdiskaping.

For dette bidro også til å bygge industri. Det skapte arbeidsplasser. Fordi vår kraft er fornybar, bidro vi til å spre gode og klimavennlige løsninger. La meg gi et eksempel på hvordan det fungerer i praksis. I Danmark har man erstattet regulerbar kullkraft med ikke-regulerbar vindkraft. Hvis Danmark ikke har mulighet til å importere strøm fra Norge de dagene de ikke får nok strøm fra vind, hadde ikke Danmark kunnet ta sjansen på å avvikle kullet sitt.

Når vi står her i dag og diskuterer den tredje energimarkedspakken, må vi være bevisst på hvor mye av tankegodset i denne energipolitikken som er hentet ikke bare fra vårt nabolag, men fra våre fjell og våre fosser. Andre ting i denne pakken handler om å styrke forbrukernes rettigheter og valgfrihet i det indre markedet,

noe Norge og de nordiske landene har lagt til rette for for lenge siden.

Så hva er hovedsaken? Jo, det handler om å videreutvikle et felles regelverk for det indre kraft- og gassmarkedet i EU. Pakken viderefører første og andre energimarkedspakke, som i mange år har vært en del av EØS-avtalen. Vi har vært en del av energipolitikken til EU i 20 år. Det har tjent oss godt, og det vil fortsette å tjene oss godt.

Mye av diskusjonen har dreid seg om samarbeidsorganet mellom landenes reguleringsmyndigheter, populært kalt ACER. Oppgaven til samarbeidsorganet er å bidra til å eliminere hindringer i grensekryssende handel med elektrisk energi og naturgass. Først og fremst skal dette organet ha en rådgivende rolle, og det handler om å styrke samarbeidet mellom reguleringsmyndigheter for energi i EU.

I bunn og grunn snakker vi om et viktig klimatiltak. Energiforsyning er den største kilden til klimagassutslipp i EU. EU er i startfasen av sin omstilling til en mer klimavennlig energiforsyning. Norges kraftsektor er nær utslippsfri. Økt handelssamarbeid er en viktig innsats for å oppfylle målene i Parisavtalen ved at vi forserer overgangen til lavutslippssamfunnet. Vi prioriterer ikke proteksjonisme over klima.

Utfordringen er at den fornybare kraften, med unntak av vannkraft, er ikke-regulerbar. Det er ikke alltid like mye sol. Det blåser ikke alltid like mye. Derfor trenger vi et godt samspill mellom de ikke-regulerbare energikildene, slik at fristelsen til å bruke sterkt forurensende kull forsvinner. Man skal slippe å ha kull som reserve i Europa. Vi må sørge for at alle har den kraften man trenger, der man trenger den, når man trenger den. Det er bra for klimaet, og for Norges del er det også bra for eksporten.

Til slutt vil jeg si: De grunnleggende elementene i norsk energipolitikk vil ligge fast. Vi har fortsatt suverenitet over disponeringen av våre unike energiressurser og utformingen av vår energipolitikk. Når det gjelder konsesjoner til strømmnett og kraftverk, gjelder fortsatt norsk regelverk, uavhengig av virksomheten til ACER. Norske synspunkter og interesser skal aktivt fremmes i utviklingen av det europeiske energimarkedet.

Regjeringspartiene har en god avtale med Arbeiderpartiet og MDG. Vi har gitt for å få det til. Vi slår en rekke prinsipper fast. For eksempel skal beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler fortsatt være beslutninger som fattes fullt og helt av norske myndigheter, flaskehalsinntekter skal kunne brukes til å redusere nettarifene så vel som til vedlikehold og utbygging av det norske strømmettet, det skal være nasjonal, samfunnsmessig styring og kontroll over vannkraftressursene, og Statnett skal eie og drive alle framtidige mellomlandsforbindelser.

Oppsummert er denne saken viktig for norsk eksport i vårt viktigste eksportmarked. Den er viktig for klimaarbeidet i Europa gjennom at flere land kan nyte godt av fornybar energi, og den er også viktig for naturen fordi mindre natur vil måtte bygges ned. Jeg er godt fornøyd med denne avtalen som regjeringspartiene har inngått med Arbeiderpartiet og MDG.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:37:33]: Jeg er en ganske sindig og moderat mann, og jeg er for så vidt enig med Heggelund i at vi trenger et moderat debattklima her i landet. Det har vi diskutert nok denne uken, nå diskuterer vi norsk tilknytning til EUs tredje energimarkedspakke. Representanten Heggelund snakket om respekt for Grunnloven. Jeg tror at Heggelund og jeg er enige om at vi er grunnlovskonservative representanter. Spørsmålet er hvorfor Høyre ikke vil bruke § 115. Justisdepartementets lovavdeling sier at vi her er i ferd med å avgi suverenitet, om enn i liten grad. Men en av Norges fremste juridiske eksperter, professor Eivind Smith, sier at det er klokt av Stortinget å behandle saken etter § 115, fordi dynamikken i EØS og i avtaleverket er på den måten at man ikke kan ha full oversikt over suverenitetsavståelsen på nåværende tidspunkt. Hvorfor vil ikke Heggelund og Høyre være med på slik klokskap?

Stefan Heggelund (H) [14:38:31]: Jeg er enig i at det er bra å være grunnlovskonservativ, og det er hyggelig at representanten Myhrvold og jeg kan finne sammen i det, selv om vi ikke finner sammen i så mye annet her i dag. Men det er godt, nå har vi en anstendig debatt.

Jeg vil bare advare mot å etterlate et inntrykk av at dette ikke er blitt grundig vurdert i henhold til Grunnloven. Vi har nå to omfattende seriøse vurderinger fra Justisdepartementets lovavdeling, som mener at vi kan gjøre dette uten § 115. Da mener jeg at det er riktig at vi setter vår lit til de grundige vurderingene, de to gode vurderingene som er kommet.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:39:24]: Jeg innser at Høyre og Heggelund ikke vil høre på rådet fra Eivind Smith om at Stortinget hadde gjort klokt i å bruke § 115 i en sak der suverenitetsavståelsen er noe uklar.

Heggelund er som meg opptatt av klima, men i motsetning til meg er han en svoren EU-tilhenger. Er Heggelund enig i at hovedformålet med EUs tredje pakke er å sikre fri flyt av energi, sikre et felles marked, fjerne flaskehals og sikre mest mulig lik markedspris i et felles marked?

Stefan Heggelund (H) [14:40:04]: Jeg er enig i at denne energimarkedspakken for Norges del ikke vil føre til så store endringer. Jeg tror nesten at en del av de motstanderne som har engasjert seg sterkt i denne kampen, vil bli litt skuffet over hvor lite de kommer til å merke av det, for veldig mye av dette er allerede vår politikk. Husk at vi allerede er en del av EUs energipolitikk, og det vi får til med denne pakken – videreutvikling av denne energipolitikken – er at vi samarbeider bedre over landegrensene nettopp for å sørge for at flere kan bruke fornybar energi. Det er det vi gjør. Husk at mye av EUs energiforsyning fortsatt kommer fra kull. Det kan vi nå gjøre noe med uten at det vil være til ulempe for noen i Europa – snarere tvert imot.

Lars Haltbrekken (SV) [14:41:12]: Innledningsvis vil jeg si at jeg deler representanten Heggelunds bekymring for deler av debattnivået i denne saken.

Så til spørsmålet: I denne saken har vi sett et Høyre som lojalt følger det EU foreslår. I oktober 2014 var den Høyre-ledede regjeringen i Brussel for å motarbeide EUs planer om økt satsing på fornybar energi og energieffektivisering. Grunnen til høyreregjeringens engasjement mot en sterkere miljøpolitikk fra EU var frykten for at det ville gå ut over eksporten av fossil gass fra Norge. Betyr Høyres lojale linje i denne saken at de framover lar være å motarbeide EU når de forsøker å forbedre sin miljøpolitikk?

Stefan Heggelund (H) [14:42:22]: Først vil jeg bare si at det ikke umiddelbart er slik at vi i Høyre trenger å forbedre vår miljøpolitikk. Vi har en god miljøpolitikk. Denne regjeringen fører en offensiv miljøpolitikk.

Jeg har også lyst til å gi honnør til representanten Haltbrekken. Han er en mann med integritet. For noen dager siden kunne vi lese i Klassekampen at han ikke var fornøyd med mye av den retorikken som har blitt brukt i forbindelse med ACER, så han har sluttet å betale medlemskontingenten i organisasjonen Nei til EU.

Jeg ser fram til å jobbe med EU om en god klimapolitikk. Vi skal også behandle en klimamelding som sier noe om det, i Stortinget i løpet av våren. Jeg tror Norge og EU har mye å hente av hverandre. Vi skal være offensive for å nå Europas klimamål.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Terje Halleland (FrP) [14:43:35]: Stortinget skal i dag ta stilling til innlemmelse av rettsakten som inngår i den tredje energimarkedspakken. La meg understreke at dette på mange måter har vært en lang og kompleks prosess. Det har gått ni år siden tredje energimarkedspakke ble vedtatt i EU. Det har vært en lang vei fram til i dag.

Med det vil jeg også understreke at dette for Fremskrittspartiets del har vært en inngående prosess som vi har brukt mye tid på, før vi har kommet til en konklusjon. Likevel har vi falt ned på at Norge har vesentlig større fordeler av å inngå denne avtalen enn hva landet ville hatt ved å stå utenfor. For Fremskrittspartiets del har vår oppmerksomhet vært rettet mot norske interesser, og det er også det som har vært avgjørende for vår posisjon her i dag.

Jeg har registrert den offentlige debatten, hvor det har hersket stor grad av usikkerhet rundt hva dette faktisk betyr, og det har vakt et voldsomt engasjement. Det har jeg både forståelse og sympati for. Derfor er det viktig å oppklare hva dette dreier seg om, og rydde vekk en del av de misoppfatningene som jeg har registrert i det offentlige ordskiftet.

Det er nemlig feil at vi i dag gir bort noe eierskap eller råderett over norsk vannkraft. Den skal fortsatt ene og alene være på norske hender. Det er ikke slik at det nå er byråkrater i Brussel som skal styre vannkraftproduksjonen i Norge, det er det markedet og norske politikere som skal gjøre.

La meg også slå fast at kraftforsyning og forsyningsikkerhet fortsatt er et nasjonalt anliggende. Vi skal med andre ord fortsatt ha billig, ren energi i Norge, og så skal vi tjene penger på å selge den overskuddskraften vi har. Vi skal i første rekke sikre tilstrekkelig energi til eget bruk, og det som er til overs, skal vi selge. Norge har en stolt tradisjon som eksportør av energi, som gjennom de siste tiårene har muliggjort vår felles velferd, og som også skal sikre den i framtiden. For Norge har alltid vært en nasjon som har rettet blikket utover og sett mulighetene forbi egne grenser. Denne egenskapen har på mange måter definert oss som folk – vår stolte sjøfartshistorie, polarhelter som sprengte grenser, og i nyere tid vår evne til å omsette energi globalt i penger. Vår suksess er et resultat av at vi tør å se utover, og ikke at vi murer oss inne her oppe i nord.

Flere, deriblant Senterpartiet, har under den pågående offentlige debatten påstått at innlemmelse av tredje energimarkedspakke vil bidra til økte strømpriser i Norge. Det er en avsporing av realiteten i saken. Det er ingenting i den tredje energimarkedspakken som tyder på at prisene for norske forbrukere går opp. Prisdannelsen på kraft er ikke noe grunnleggende annet enn på andre varer og tjenester. Det handler om forholdet mellom tilbud og etterspørsel, ikke om hvorvidt det opprettes et europeisk samarbeidsorgan eller ikke. Temperaturvariasjoner, nedbør, nasjonale skatter og avgifter er det som er med og påvirker strømprisen. Vi kan gjerne legge mye skyld for ting som er galt her i verden, på EU, men akkurat været og vedtak gjort i denne sal, som bl.a. elavgiften, styrer de faktisk ikke.

La meg også minne om at det heller ikke er slik at vi ikke tidligere har hatt prisøkninger i Norge. Fra 2009 til 2010 gikk strømprisen opp med 33 pst. Den gangen var det med rette værgudene som fikk skylden, og ikke ACER. Det er det som er viktig for meg å presisere: Strømprisene vil også i fremtiden variere, helt uavhengig av om man går inn for den tredje energimarkedspakken eller ikke.

Mange spør seg om hvorfor dette er viktig for Norge, og hva endringene vil bety. Det enkle svaret på det er at dagens vedtak ikke vil medføre de store realitetsendringene for Norge. Det vil på mange måter bidra til å opprettholde status quo. Det er viktig, for det stadfester markedstilgangen til vårt viktigste marked i Europa. I den forbindelse vil jeg gjerne bruke litt tid på å snakke om viktigheten for Norge av eksport av naturgass, og den videre markedstilgangen som vi sikrer her i dag.

Norsk gasseksport var rekordhøy for tredje år på rad i 2017. Norge eksporterte om lag 122 milliarder standard kubikkmeter med gass, som i all hovedsak går til Europa. Dette tilsvarer en energimengde på rundt ti ganger den samlede norske vannkraftproduksjonen. Gass fra Norge dekker om lag 25 pst. av EUs totale gassforbruk, og eksportverdien av denne gassen var i fjor på 160 mrd. kr. Det nå å skape usikkerhet rundt vår eksport av gass må sies å være lite framtidsrettet, både for budsjettbalansen og for verdens klima.

Jeg ønsker å understreke noen punkter som har vært viktige for flertallet i denne saken:

- Det skal også etter inngåelsen av denne avtalen være nasjonal kontroll med og styring over våre vannkraftressurser.
- Det offentlige eierskapet til norske vannkraftressurser ligger fast.
- Beslutningen om nye utenlandskabler skal fattes av norske myndigheter.
- Flaskehalsinntekter skal fortsatt benyttes til å redusere nettariiffer og brukes til vedlikehold og utbygging av det norske strømmettet.

Dette har vært en debatt som har versert lenge, og det er godt i dag å få sette punktum. Den avgjørelsen vi tar i dag, er viktig. Den sikrer markedstilgang, velferd og forutsigbare rammevilkår også i fremtiden. Den sikrer også – selv om flere har sådd tvil om det – nasjonal kontroll med og råderett over våre naturressurser.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [14:50:34]: En del av denne saken som ikke har fått stor oppmerksomhet ute, er nettopp det representanten tar opp: eksport av naturgassen vår, som gir landet viktige inntekter. Den blir ikke sendt i strømmettet, men i kabel, slik de fysiske lovene tilsier.

Det som er viktig, og som er nærliggende her, er hvordan vi skal forholde oss til det europeiske markedet. Hva er fordelene, slik representanten ser det, med å være på innsiden av dette markedet kontra eventuelt å stå utenfor?

Terje Halleland (FrP) [14:51:17]: Det er et veldig viktig spørsmål som blir tatt opp. For Europas del ser vi at utfordringene deres går på klima og klimautfordringer, og for Norges del har dette en stor økonomisk betydning.

Når vi ser hvilke land som har klart å redusere sine klimagassutslipp, er det USA og Storbritannia som skiller seg kraftig ut. Det er på grunn av at de har klart å fase ut kull mot gass. Hvis den energimengden fra Norge som går til Europa, skulle bli erstattet med kull igjen, hadde det tilsvart 300 000 millioner tonn CO₂-utslipp, seks ganger Norges utslipp. Så dette er en god avtale for Norge, økonomisk, og det er en stor fordel for verdens klima.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:52:20]: Fredag den 16. mars la Fremskrittspartiet ut på sin Facebook-side at norsk politikk skal bestemmes i Norge, derfor sier Fremskrittspartiet nei til norsk EU-medlemskap.

«Fra å handle om handel og deregulering, har EU blitt et byråkratiprojekt med reguleringsiver på alle nivåer, der nasjonalt byråkrati blir supplert av overnasjonalt byråkrati fremfor å erstattes.»

Dette sier partileder Siv Jensen. Men nå er det faktisk slik at Justisdepartementets lovavdeling sier at vi avgir suverenitet, sågar til et overnasjonalt byråkrati, ja, sågar må det opprettes et eget byråkrati i byråkratiet her i landet for å få det til å gå opp, nemlig RME.

Hva tenker representanten Halleland om denne konstruksjonen?

Terje Halleland (FrP) [14:53:11]: Jeg tror ikke en i denne saken skal blande inn diskusjonen om en er for eller imot EU. Fremskrittspartiet har vært en stor tilhenger av EØS-avtalen, og vi forholder oss til den. Den avtalen som vi inngår i dag, vil bare bli en del av EØS-avtalen videre. Når det gjelder suverenitetsavståelse, har vi nå to ganger fått en vurdering fra lovavdelingen i Justisdepartementet, hvor en sier at denne er lite inngripende. Det ser vi ingen grunn til å overprøve.

Så er det slik at det har vært en praksis på Stortinget i de sakene der det har vært en suverenitetsavståelse, men den myndighetsoverføringen er såkalt lite overgripende. Og så blir det i en mer global verden innført mange avtaler – ofte avtaler mellom nasjoner – som har akkurat den overgripende biten, men det er en så liten inngripen at en allikevel velger å bruke § 26.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:54:30]: Jeg merket meg at representanten i sitt innlegg ikke kom inn på kjernen i det som dreier seg om suverenitetsavståelse. Også jeg har vært inne og lest hva Fremskrittspartiet mener om dette, og i prinsippprogrammet kan man lese at Fremskrittspartiets standpunkt mot EU begrunnes i at EU beveger seg i retning av nettopp mer overnasjonalitet. Kjernen i SVs skepsis til og motstand mot den tredje energimarkedspakken dreier seg om at dette ikke er et hvilket som helst EU-direktiv; dette er nettopp en del av en bølge som vi nå ser – at stadig nye tilsyn i økende grad får mer makt til å fatte beslutninger som er bindende for Norge og norske myndigheter, uten at vi har medbestemmelsesrett eller stemmerett. Og det som skiller dette fra nettopp andre avtaler, som også representanten pekte på i sitt forrige svar, er at vi ikke er en del av det. Ser ikke representanten denne utfordringen?

Terje Halleland (FrP) [14:55:34]: Nei, jeg gjør ikke det. Dette er ingen EU-debatt. Når Fremskrittspartiet har vurdert denne avtalen, har vi vurdert den veldig enkelt, ut fra Norges utgangspunkt – er det en fordel for Norge å gå inn, eller er det en fordel for Norge å stå utenfor? Her har vi konkludert med at det er en fordel å gå inn i avtalen.

Det som gjerne avviker, er at det er EU som nå kopierer det markedet som Norden har hatt, og nå vil se på de effektene og den gevinsten som Norden og Norge i mange år har fått, og prøve å overføre det til Europa. Jeg blir nesten litt overrasket over at SV ikke ser gevinsten av en lettere og bedre flyt av fornybar energi mellom nasjoner.

Presidenten: Replikordskiftet er då omme.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:56:28]: Vi har ikke hatt akkurat denne debatten før, men det er ingen tvil om at vi har hatt utallige debatter som ligner, og de handler om å flytte makt til et overnasjonalt byråkrati utenfor folkevalgt nasjonal kontroll. I sommer handlet det om Finanstilsynet. Denne gangen handler det om energi, et område som i utgangspunktet ikke skulle omfattes av EØS-avtalen.

Saken dreier seg ikke om hvorvidt vi skal handle med kraft eller ikke – det har vi allerede gjort i mange år. Dagens debatt handler om hvorvidt vi skal tillate overnasjonale organer, hvor Norge ikke har stemmerett, å ha makt over norsk energipolitikk – i et landskap hvor EUs interesser oftest vil være kjøpers – og vi er selger – og makt over en energipolitikk som har tjent oss vel i om lag 100 år.

Senterpartiets utgangspunkt er at vi skal fortsette å sikre og utvikle energipolitikken med utgangspunkt i våre lokale og hjemlige naturressurser. Dette har gjort at

naturressursene har kommet felleskapet til gode, bl.a. som billig kraft til industrien, arbeidsplasser og klima.

Derfor kan vi ikke tillate oss den risikoen det er å stå uten innflytelse på hvordan egen kraft skal brukes i framtiden. Vi tar ikke den risikoen rett og slett.

Dette handler i bunn og grunn om sjølråderett, sjølråderett over kraften og over energipolitikken. Det bekreftes av Justisdepartementets lovavdeling, og da særlig den siste vurderingen, som konkluderte med at tilslutning til ACER faktisk innebærer en suverenitetsoverføring – slik det nå er skissert. Merk det.

Lovavdelingen berører ikke spørsmålet om hvorvidt framtidige utvidelser av ACER og EUs kompetanse vil innebære større grad av myndighetsoverføring, og hva som skal til før man er over i noe som er mer enn «lite inngripende». Det bekymrer Senterpartiet.

Det vi vet, er at vi gjennom å tilslutte oss EUs tredje energimarkedspakke vil måtte overlate nasjonal kontroll over viktige beslutninger til EUs energibyrå. Byrået vil kunne treffe bindende vedtak i tvister mellom land, også i saker som berører forsyningsikkerhet, leveringspålitelighet, utvikling av kraftsystemet og utbygging av overføringsnett. Via overvåkingsorganet ESA og reguleringsmyndigheten blir slike vedtak også bindende for Norge. Dessuten har flere av landets ledende jurister understreket at erfaringen med og dynamikken i EU-systemet, og ikke minst EØS, gjør at suverenitetsavståelse ikke bare må vurderes isolert sett i den saken vi behandler i dag, men i et langt mer overordnet langsiktig perspektiv. Senterpartiet ønsker derfor en uavhengig juridisk vurdering av saken før det fattes vedtak. Dersom det ikke får flertall, mener Senterpartiet at saken må behandles etter Grunnloven § 115 om suverenitetsavståelse. Det vil være klokt.

Uavhengig av standpunkt burde det være viktig å vise at man tar beslutningen om myndighetsoverføring til EU på energiområdet på alvor. Norsk kraft som en hvilken som helst vare i et integrert europeisk energimarked kan medføre at norsk industri mister en av sine største konkurransefordeler. Flagger industrien ut, vil det koste arbeidsplasser, og det vil øke bruken av fossilt brensel.

Senterpartiet er klar på at norske myndigheter skal ha selvstendig kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge, herunder avgjørelser knyttet til industri og utkobling av kraft. Når hensynet til et indre marked med fri flyt veies opp mot norske interesser, vet Senterpartiet hva som har forrang. Historien har lært oss at det er all grunn til å være skeptisk. For eksempel ble Senterpartiets advarsel om at EØS ville svekke faglige rettigheter, i 1994 fullstendig avfeid av daværende statsminister Gro Harlem Brundtland. Historien har vist oss gang på gang at det er den frie flyten i

det indre markedet som har forrang. Fri flyt – og ikke hensynet til nasjonale interesser, norske håndverkere, havnearbeidere eller norske trailersjåførere, for å nevne noen.

Hvis EU skulle gjøre unntak nå, når en nettopp insisterer på felles kjøreregler for den kommende energiunionen som det viktigste, ville det være unikt – ja, nærmest oppsiktsvekkende. Da burde vi i så fall bruke samme oppskrift også overfor håndverkerne, havnearbeiderne og trailersjåførene.

Det er ganske spesielt å stå her i dag som Senterpartiets representant og vite at man har LO-sekretariatet i ryggen, når vi spør: Hvorfor haster det så fælt? Det vi vet, er at vi handler med kraft i dag. Vi har en vare markedet vil ha. Det vi derimot ikke vet med sikkerhet, er konsekvensene av tredje energimarkedspakke eller konsekvensene av den såkalte vinterpakken, som er neste steg, og som ser ut til å bli betydelig mer inngripende med hensyn til nasjonal sjølråderett.

Fagbevegelsen og folkevalgte – mange langt inn i Arbeiderpartiets rekke – er bekymret og ber Stortinget vente. Senterpartiet mener vi har tid til å vente. Vi mener saken har betydelige mangler. Blant annet har ikke regjeringen fulgt utredningsinstruksen i saken. Vi foreslår derfor at man utreder saken i tråd med denne.

Når man inviteres til å gå til det skritt å innlemme Norge i EUs integrerte energimarked, må det i det minste skje på en måte som gjør at alle kan ha tillit til at saken er skikkelig behandlet.

Jeg tar opp de forslag Senterpartiet er med på i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [15:02:27]: «Energi er en selvstendig og viktig del av vår EØS-agenda og våre substansielle interesser i forhold til EU. Politikk og direktivutvikling på dette området er derved helt sentralt. På energiområdet har vi alltid blitt møtt med åpne dører fra kommisjonens side, selv lenge før vi startet den dialogen. Energivirksomhet er en helt sentral del av vår økonomi. Energieksport og handel med EU er svært viktig», sa Ola Borten Moe da han og jeg var kolleger i Stoltenberg II-regjeringen, og da arbeidet med tilpasning til tredje energimarkedspakke startet. Før det hadde bl.a. Åslaug Haga holdt mange og veldig gode innlegg Europa rundt om betydningen av kraftutveksling og Norge som Europas grønne batteri. Det gjorde også Odd Roger Enoksen. Terje Riis-Johansen var også inne på dette.

Mitt spørsmål er: Hvorfor endrer Senterpartiet syn 180 grader – til det motsatte? Var det på grunn av en ny,

faglig vurdering av disse forholdene, eller var det for å tilpasse seg strømninger i befolkningen?

Ole André Myhrvold (Sp) [15:03:29]: Senterpartiet har aldri vært imot kraftutveksling. Senterpartiet er for kraftutveksling. Vi har også vært for de to kablene som nå bygges av Statnett. Vi har stilt som en forutsetning at utenlandskabler skal være en del av transmisjonsnettet og eies av Statnett. Der er vi helt enig med Arbeiderpartiet. Men Senterpartiet vil ikke godta en suverenitetsavståelse, slik som det nå legges opp til. Vi er opptatt av at vedtaket skal bygge på godt underbygd kunnskap og dokumentasjon, og vi mener at denne saken ikke er godt nok utredet. Vi vet ikke hva som vil bli konsekvensen i framtiden, verken for norsk suverenitet, for norske forbrukere, for industrien eller for utbyggingen videre av energi og kabler. Det er det som er kjernen i saken fra Senterpartiets side, ikke hvem som fikk saken på bordet først, og i hvilken regjering.

Stefan Heggelund (H) [15:04:30]: Jeg vil gjerne også få lov til å bore litt i denne nærmest radikale snuoperasjonen til Senterpartiet. Jeg sitter med et svar Ola Borten Moe skrev da han var statsråd. Han skriver:

«Det er viktig med kontinuitet i det internasjonale samarbeidet mellom energiregulatorer og det vil være sentralt for Norge å delta i utvikling av rammebetingelser for energisektoren gjennom ACER.»

Hva var det han visste som Senterpartiet i dag ikke vet, eller omvendt? Hva er bakgrunnen for at man nå mener at dette ikke er grundig nok utredet på noen som helst måte, når han som statsråd snakket så positivt om det? Og hvilke alternativer er det Senterpartiet har til denne pakken? Det har vi ikke hørt noen verdens ting om.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:05:34]: Jeg vil gjenta dette: Senterpartiet er ikke imot kraftutveksling. Senterpartiet har vært for det tidligere. Ola Borten Moe har vært for det tidligere. Det som er Senterpartiets anliggende her, er at norsk kraftpolitikk har tjent norske interesser godt gjennom lang, lang tid, Vi er opptatt av å ivareta norsk suverenitet over de ressursene. Det vi nå ser, er at det legges opp til avgivelse av suverenitet. Vi kjenner også dynamikken i EØS og EU, og vi er sterkt skeptiske til det som kommer i vintermarkedspakken, og ønsker nå å sette en fot i bakken og få en skikkelig utredning av disse sakene.

Terje Halleland (FrP) [15:06:22]: I 1972 kom fargefjernsynet til Norge. I den forbindelse ble det i denne sal framstilt slik at synden hadde kommet til jorda. I dag, 46 år etter fargefjernsynets inntreden i norske hjem, har synden igjen kommet til jorda, og den har

ikke bare kommet i farger. Skal vi tro på den skremsepropagandaen Senterpartiet har kommet med de siste ukene, skal EU og ACER styre norsk kraftproduksjon, med galopperende strømpriser, og gi konsesjoner for utenlandskabler fra Norge – ingen ting med rot i virkeligheten. På den bakgrunn har jeg lyst til å utfordre representanten Myhrvold til et lite veddemål: Hvis vi om et år ser at strømprisen har gått opp til europeisk nivå, og at EU har overtatt kontrollen over vannkraften, skal jeg tilby meg å betale hele strømregningen for neste år. Dersom det derimot ikke har skjedd, regner jeg med at representanten betaler min. Mitt spørsmål er derfor: Tror representanten Myhrvold oppriktig på alle påstandene framsatt av Senterpartiet? I så fall burde det være et enkelt veddemål å ta del i.

Presidenten: No er det ikkje spelpolitikken som er tema i denne saka.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:07:33]: Jeg vet ikke om presidenten tillater gambling i denne salen. Men uansett: Senterpartiet har stått for en langsiktig, forutsigbar energipolitikk. Det ønsker vi fortsatt skal ligge til grunn. Det Halleland kaller skremsepropaganda, kaller jeg å være føre var. Senterpartiets viktigste anliggende i denne saken er at vi ønsker å beholde norsk sjøråderett over norsk energipolitikk. Det er det viktigste. I tillegg vet vi at energipolitikken også handler om andre ting, bl.a. utenlandskabler, og jeg tror det er et uomtvistelig faktum at utenlandskabler vil øke strømprisene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Lars Haltbrekken (SV) [15:08:31]: I dag kom nyheten fra Det internasjonale energibyrådet om at verdens utslipp av klimagasser igjen er økende. Trusselen om farlige klimaendringer er, sammen med tap av planter og dyr i naturen, en av de største truslene verden står foran.

Vi, som et rikt land, må gjøre det som står i vår makt for å forhindre de verste konsekvensene, og vi må være med på den internasjonale dugnaden for å kutte utslippet av klimagasser. De nærmeste årene må vi bidra med store kutt her hjemme, og vi må bidra til utslippskutt i andre land.

To av måtene vi kan bidra til utslippskutt på i andre land, er gjennom eksport av varer og tjenester produsert med fornybar energi her hjemme og gjennom eksport av kraft til erstatning for kull- og atomkraft.

Helt siden 1960-tallet har Norge solgt og kjøpt kraft fra andre land. Med de to kablene som nå er under bygging, vil vi ha 17 mellomlandsforbindelser til utlandet. Dette er forbindelser som har tjent oss, våre naboland og miljøet godt. Mellomlandsforbindelsene som Norge

har bygd til nå, har bidratt til forsyningssikkerhet for Norge, bedre utnyttelse av fornybare energiresurser, kutt i utslipp av klimagasser og viktige inntekter til kommuner og fylker gjennom kraftselskap som i all hovedsak er offentlig eid.

Vi har kunnet importere kraft i år hvor det har regnet lite, i stedet for å legge ned industri, og vi har eksportert kraft som har bidratt til å fase ut kull- og atomkraft. Danmark har kunnet satse på vindkraft som følge av at de kan importere kraft fra andre land, deriblant Norge.

Et nordisk og europeisk energisamarbeid har vært og vil være nødvendig, bl.a. for å sikre forsyningssikkerhet og en god miljøpolitikk. Norge har historisk vist at et europeisk samarbeid på dette området er mulig uten at man avgir nasjonal suverenitet, slik man nå vurderer. SV mener det er viktig at vi har kontroll på reguleringen av strømmettet og strømmarkedet. Vi i SV vil fortsette samarbeidet med Europa, men vi trenger ikke å avgi suverenitet til et EU-organ, ACER, hvor vi ikke har stemmerett, for å kunne gjøre det.

Suvereniteten som stortingsflertallet i dag ser ut til å avstå, er alvorlig. Det skal opprettes et kontor i Norge som skal gjennomføre beslutninger fra ACER, men dette kontoret skal ikke være underlagt politisk kontroll. Særlig alvorlig blir suverenitetsavståelsen når vi ikke vet omfanget av den om vi ser fem eller ti år inn i framtiden.

Så vil jeg påpeke at deler av ACER-debatten har dreid seg om helt andre ting enn den burde. Det har vært advart mot økte strømpriser og om at EU vil tvinge oss til å bygge nye kabler til utlandet. Det er ikke en bekymring jeg deler. Fra den andre siden har det vært forsøk på å framstille saken som avgjørende i spørsmålet om Europa klarer å legge om fra fossil til fornybar energi. Det er det rene tøv. Norge kommer til å være en del av kraftmarkedet uavhengig av om vi går med i ACER eller ikke. Grunnen er åpenbar: Både vi, EU og miljøet er tjent med det.

Jeg synes vi som politikere skal være ærlige – ærlige om hva sakene vi diskuterer, faktisk handler om. Jeg er ikke en politiker som kan love velgerne billigere strømpris. Strømprisen kommer sannsynligvis til å øke i årene framover, men det er først og fremst fordi vi forhåpentligvis får en langt mer vellykket klimapolitikk enn i dag. Da vil strømprisen øke fordi prisen på forurensning øker. Hovedgrunnen til at de norske kraftprisene er blitt nær halvert de siste årene er først og fremst at prisen på forurensning har gått ned i Europa. Med den enorme klimatrusselen vi står foran, er det direkte uansvarlig å jobbe for redusert pris på forurensning. Det er en politikk for direktørene i de fossile selskapene, og ikke for de mange som er avhengig av et levelig klima.

For meg er det ikke et mål å ha lavest mulig strømpris, og det er heller ikke et mål med høyest mulig strømpris.

Men vi trenger incentiver som stimulerer til energieffektivisering – det desidert viktigste tiltaket for å kutte klimagassutslipp og spare naturen for unødige kraftutbygginger. En lav strømpris vil effektivt blokkere arbeidet for dette.

Det som er viktig, er at vi sikrer norsk industri kraftkontrakter som gjør at industrien kan leve og produsere godt. Det har vi fått til, og det skal vi også få til framover. Derfor er det gledelig at f.eks. Norsk Hydro har vedtatt sin utvidelse på Karmøy. Det viser at industrien ønsker å være her, og at vi som politikere må legge til rette for det.

Det er mye mer som kunne ha vært sagt om debatten som har gått. Det har vært usakligheter fra flere hold. Vi, som er mot å avgi suverenitet, har også blitt forsøkt brunbeiset fra enkelte som hevder at vi er nasjonalister og mot internasjonalt samarbeid. Energispørsmål er blant de mest alvorlige temaene. Vi er nødt til å føre en debatt om denne saken.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [15:14:03]: Jeg vil begynne med å gratulere representanten Haltbrekken med et meget godt innlegg, som jeg synes illustrerte på en veldig god måte hva denne saken handler om, og hva den ikke handler om, og der er vi i veldig stor grad enige. Så det vil jeg først få lov til å anerkjenne. Men når vi nå vet at vi er enige om at kraftutveksling er bra både for klimaet og for norske interesser, har jeg tre korte spørsmål.

Det første er: Hvis vi nå sier nei til tredje pakke, hvilke regler mener representanten Haltbrekken ville gjelde på det markedet som da utgjøres av på den ene siden oss og på den andre siden en lang rekke EU-land? Vil det være tredje pakkens regler, eller vil det være et annet sett av regler som vi finner opp selv?

For det andre: Bør Norge søke innflytelse på disse reglene? Og for det tredje: Hvordan får man best innflytelse på et regelverk som utarbeides i EU hvis man ikke er med?

Lars Haltbrekken (SV) [15:14:55]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, har Norge helt siden 1960-tallet hatt kraftutveksling med andre land. Vi vil nå ha 17 mellomlandsforbindelser når de to kablene som er under utbygging, og som SV har støttet, står ferdig. Vi har klart å komme til enighet med våre naboland om den kraftutvekslingen i de årene vi har hatt denne, og det har vi stor tro på at vi også vil kunne klare å få til i framtiden, nettopp fordi EU ikke kjøper denne kraften fra oss av godhjertede hensyn for at vi skal få omsetning av den, men fordi man faktisk er avhengig av å kunne bruke den til f.eks. utviklingen av vindkraft. Så vi har stor tro på at vi også i framtiden – selv om vi ikke avgir suver-

nitet – skal kunne klare å få til enighet med EU-land om denne utvekslingen.

Stefan Heggelund (H) [15:16:12]: Jeg har også lyst til å begynne med å takke representanten for et godt og saklig innlegg. Det trenger vi mer av i mange debatter, men kanskje spesielt i denne debatten.

Jeg sliter litt med å forstå – etter at man har fått to grundige vurderinger opp mot Grunnloven fra Justisdepartementets lovavdeling – hvorfor man fortsatt velger å legge så stor vekt på retorikken rundt suverenitetsavståelsen. Er det fordi man skal ha en tvisteløsningsordning mellom land? Og da er jo spørsmålet hva som er alternativet til å ha en tvisteløsningsordning mellom land som vil samarbeide med hverandre, men som kanskje på et eller annet tidspunkt sliter med å bli helt enige om hvordan de skal samarbeide.

Det andre spørsmålet jeg gjerne skulle hatt svar på fra representanten Haltbrekken, er: Hvorfor velger SV proteksjonisme foran klima? Det er det som er realiteten (presidenten klubber) når man ikke lanserer et alternativ til det vi behandler her i dag.

Lars Haltbrekken (SV) [15:17:18]: SV setter klima svært høyt, og det tror jeg også jeg viste i mitt innlegg, at vi er for kraftutvekslingen som skjer. Vi er også for å legge forholdene til rette for norsk industri og produksjon av varer og tjenester basert på fornybar energi. Men det kan vi fortsette med uten å avgi suverenitet, så her handler det ikke om å velge mellom proteksjonisme eller klima. Her kan man beholde sin suverenitet og samtidig gjennomføre en svært god klimapolitikk, noe som er sterkt påkrevd, når vi ser den dårlige politikken som føres fra den sittende regjering.

Så til spørsmålet om suverenitetsavståelse og forholdet til Grunnloven: I utredningene fra Lovavdelingen sies det at man faktisk avstår suverenitet. Og så har det vært grunnlovsekspertene som uttaler ... (presidenten klubber).

Presidenten: Tida er ute.

Ketil Kjenseth (V) [15:18:33]: Jeg vil også anerkjenne Haltbrekkens innlegg, som sier mye riktig om klima og den omstillingen vi må gjennom, men som feiler noe på hvordan vi skal gjennomføre dette. Norge har inngått en forpliktende avtale, Parisavtalen, vi har knyttet oss til internasjonalt samarbeid, og EU er en pådriver for å gjennomføre dette. EU går foran med effektiviserings tiltak, fornybartiltak og kvotesystemer. Uten at EU hadde gått i front og tatt på seg det ansvaret på vegne av et fellesskap, hadde vi ikke hatt en Paris-avtale som var så forpliktende og så ambisjøs.

Oppi dette sier representanten Haltbrekken at det nordiske samarbeidet er viktig, at langsiktighet er viktig. Ja, vi har samarbeidet om pakke én og to siden midt på 1990-tallet. Utfordringen nå er at en står i fare for å miste de avtalene. Bilaterale avtaler – hvordan skal dette skje? Hvorfor skal vi bruke så mye byråkrati og ressurser på å inngå enkeltavtaler for å nå det ... (presidenten klubber).

Lars Haltbrekken (SV) [15:19:42]: Jeg vil minne representanten Kjenseth på det jeg sa i min replikk til representanten Heggelund tidligere i dag, om at Venstre i dag faktisk er medlem av en regjering der partiene for et par år siden dro til Brussel for å svekke arbeidet med EUs satsing på fornybar energi og energieffektivisering. Hvorfor? Jo, for å sikre eksporten av fossil gass fra Norge.

Så til dem som sier at tilslutningen til ACER er et spørsmål om vi skal være med på den internasjonale klimadugnaden eller ikke. Vel, hvis det hadde vært det, ville klimaet hatt en langt mer framtrædende rolle i denne proposisjonen.

Jeg kan nevne noen stikkord: Klimaendringer er nevnt to ganger i den 211 sider lange proposisjonen. CO₂-utslipp, som er det helt essensielle her, er nevnt tre. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Tida er ute.

Replikkordskiftet er over.

Presidenten vil gjerne påpeika at komiteen sine medlemmer er veldig flinke til å tala og halda tida, men 1-minuttsinnlegg bør komiteen kanskje øva seg litt på.

Ketil Kjenseth (V) [15:21:20] (komiteens leder): Er det bare arvesølv – eller er det også verdensarv – vi diskuterer i dag? Er det bare vann som gjelder, eller er det også luft? For Venstre er det definitivt begge deler. Luft og vann er grunnlaget for liv. Jeg kjenner på både fortid og framtid i denne saken – ja, på generasjoner, og på både lokale krefter og naturkrefter.

Den 19. mars 1908, for 110 år siden i disse dager, ble den daværende samlingsregjeringa erstattet av en ren Venstre-regjering. Gunnar Knudsen ble statsminister og Johan Castberg, fra min hjemby Gjøvik, ble justisminister. Så ja, jeg kjenner min og Venstres arv. I denne rene Venstre-regjeringa ble dagens konsesjonslov utmeislet. I et land rikt på naturressurser, men fattig på kapital den gang, endte de med å stille norske og utenlandske interesser likt knyttet til konsesjon på vannkraft. Alle måtte la norske myndigheter være et mellomledd som i allmennhetens interesse kunne stille vilkår ved kjøp av naturressurser.

Videre fram mot 1917 fortsatte Gunnar Knudsen og Venstre i sin andre regjering arbeidet med industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven, revidering av

hjemfallsretten og, ikke minst, opprettelsen av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, NVE.

Har vi blitt kjøpt opp? Nei. Over 90 pst. av norsk kraftproduksjon er fortsatt i offentlig eie. Alle utenlandskabler er eid av det offentlige. Konsesjoner til produksjon, strømmnett og utenlandskabler skal fortsatt vedtas i Norge. Vår suverenitet over disponeringen av våre unike energiressurser og utformingen av vår energipolitikk står ved lag.

Var det vanskelig for Venstre og meg å si ja til Arbeiderpartiets krav og forutsetninger? Nei, med vår arv og vår politikk i sekken var jeg trygg på at vi skulle komme Arbeiderpartiet i møte, på at vi fortsatt, i 100 år til, skal forvalte denne gode modellen for livgivende naturressurser.

Vel 100 år etter at vi i Norge opprettet NVE, trenger Europa et NVE-lignende organ – forkortet ACER. I Norge skal vi altså opprette et mini-ACER, siden vi er EØS-medlem og ikke et EU-medlem. Og ettersom vi har NVE fra før, skiller vi ut de såkalt uavhengige tilsynsoppgavene derfra og oppretter en reguleringsmyndighet for energi, RME, i NVE. I innstillinga er det gjort endringer som gjør at RME ikke får forskriftskompetanse eller lovkompetanse. Avståelsen av mulig politisk innblanding, fra både norske og utenlandske politikere, er dermed enda mer marginal enn hva Lovavdelingen i Justisdepartementet sa i sin uttalelse av 27. februar.

Industrireising, velferdsutvikling, kapitalinngang og infrastruktur for elektrisitet i Norge – alt dette er viktig arvesølv. Men det hjelper klimaet og kloden lite om det bare blir et irgrønt lite hjørne av Europa og verden.

Hadde skipsrederen, ingeniøren, vannforvalteren og konsesjonslovens far, Gunnar Knudsen, levd anno 2018, er jeg helt sikker på at han hadde gått inn for Parisavtalen og de felles internasjonale forpliktelsene om å redusere bruken av fossile energikilder. Med så mye fornybar kraft og så mye oljepenger på bok i Norge, men så store utfordringer knyttet til klimaendringer i verden, er jeg helt sikker på at han hadde satt verden foran Norge.

Jeg velger å sitere Kjetil Lund, med rotfeste noe lenger til venstre i norsk politikk enn meg, i et innlegg i Klassekampen 10. mars i år:

«Knappt på noe område har EU-prosjektet vært mer ambisiøst og mer vellykket enn i energi- og klimapolitikken. I de FN-ledede klimaforhandlingene har EU forhandlet som én blokk i årevis. Alltid har EU satt seg høyere mål enn de andre store landene, og alltid har de presset på for en mer ambisiøs og mer forpliktende avtale. Det hadde ikke eksistert en Paris-avtale i dag uten EUs ambisiøse og samordnede klimapolitikk. (...)

Verdens største klimakvotesystem ble etablert i Europa. EUs direktiver om fornybar energi og energi-

effektivisering har drevet utviklingen framover og kostnadene nedover.

« Dette samarbeidet støttes av de aller fleste sosialdemokrater, miljøvernere og venstreorienterte i Europa. De som ønsker at samarbeidet skal desintegre, er ikke oss, men de framvoksende høy-repopulistiske partiene i Europa.»

Da er det naturlig å spørre seg i dag: Hvem er de høy-repopulistiske partiene i Norge? Det er et noe merkelig rød-gul-grønt galleri vi ser utfolde seg her i dag, i verdens rikeste land. Hvordan tenker SV og Rødt om internasjonal klima- og miljøsolidaritet i denne saken? For ikke å glemme Kristelig Folkeparti: Hva tenker de om nestekjærlighet når klimaendringene presser på og verden må handle? Holder det å spørre Høyesterett om gode råd da?

Det er behovet for en omstilling, fra fossilt til fornybart, som er saken i dag – i samarbeid med flest mulig andre land. Vi skal lede innbyggere og industri inn i dette skiftet. Venstre har vært med på slike skifter og ledet an tidligere. Det var Venstre i Bondevik II-regjeringa som i 2003 tok initiativet til den elbilpolitikken som i 2019 trolig vil gjøre elbilsalget større enn fossilbilsalget for første gang.

Eva Kristin Hansen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:26:39]: Saken vi behandler i dag, handler ikke om et ja eller et nei til internasjonalt samarbeid, om vi er for eller imot klima eller å satse på fornybar energi. Selvsagt er vi for det, men dette handler om hvorvidt det norske storting skal avgi suverenitet til EU.

Som representanten var innom i sitt innlegg, har Venstre en historie med å sikre nasjonal styring og kontroll og utvikling av en konsesjonslovgivning, men det som skjer drøyt hundre år senere – omtrent det første som skjer etter at Venstre går inn i regjering – er at makt over norsk energipolitikk forsvinner ut av landet. Hvordan henger det sammen med Norges tradisjon på det området, en tradisjon som Venstre har vært med på å bygge? Ut fra representantens innlegg skulle en tro at Venstre nå jobbet aktivt for ytterligere suverenitetsavståelse til EU. Er dette Venstres nye linje?

Ketil Kjenseth (V) [15:27:35]: Jeg takker for spørsmålet. Suverenitetsdebatten framstår som noe pussig, for dette handler egentlig om å etablere et organ som vi i dag har i NVE. Det skal påse at forbrukerne kan skifte strømleverandør. Vi får et mer effektivt energisystem. Å si at det er en stor suverenitetsavståelse at et organ som er underlagt ESA, kan pålegges å utlevere informasjon

fra Norge, er ikke det denne saken handler om. Jeg skjønner at dette for Senterpartiet handler om et ja eller et nei til en EØS-avtale.

Vi skal foreta et klimaskifte og et energiskifte i Europa, og da handler det om å sette aktørene i stand til å bidra til det og skaffe dem muligheten til å produsere ny fornybar energi. Norge kan være en aktør som bidrar med våre ressurser i den omstillingen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:28:39]: Dette handler om langt mer enn informasjonsutveksling. Dette handler om at en vil etablere en reguleringsmyndighet i NVE som ikke skal styres av nasjonale politikere, og der det blir forbudt for enhver nasjonal myndighet, det norske storting og den norske regjering, å forsøke å påvirke den reguleringsmyndigheten. Den skal hente sine instruksjoner fra ESA, som igjen skal hente sine instruksjoner fra EU. Det er suverenitetsavståelse. Det er fastslått også av Lovavdelingen i Justisdepartementet, og våre fremste grunnlovsekspertene anbefaler å bruke § 115.

Dette handler også om kostnadsfordeling ved utbygging av kabler, som ACER allerede har gjort vedtak om, der Litauen har blitt tvunget til å betale kostnader til Polen. Dette handler om store beslutninger. ACER skal få ytterligere beslutningsmyndighet i neste runde.

Hvorfor er Venstre med på en utvikling som dette?

Ketil Kjenseth (V) [15:29:41]: Den viktige suvereniteten for Norge er at det er vi som vedtar utbygging av produksjon og produksjonskapasitet. Det avgjør norske politikere suverent. Vi har mer enn 5 000 folkevalgte i norske kommuner. Det er 173 vannkraftkommuner i Norge. Det er de som fatter de første beslutningene, det er de som eier mange av kraftkonsesjonene, og som får store konsesjonskraftinntekter. Det er mange fylkespolitikere som gjør det. Vi sitter også på en stor myndighet, over Statkraft, som er en stor aktør. Utenlandskabler kan ingen andre enn norske politikere vedta. Så vi må snakke om proporsjonene i den suvereniteten som debatteres her. Det handler om et konkurransetilsyn som får en liten avdeling innenfor NVE, og som vi som norske politikere vedtar budsjettene for. Så vi har også stor kontroll over hvilken kapasitet den reguleringsmyndigheten vil ha i Norge. De sitter i Norge.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:30:49]: Representanten Kjenseth snakker om nestekjærlighet og solidaritet. Og ja, klima er vår tids viktigste sak. Men dette handler ikke om å låse inn norsk kraft, det handler heller ikke om å låse oss ute fra Europa, men det handler om hvem som sitter på nøklene. Dessuten er miljøkamp mer enn klima. Dette handler om et fritt energimarked, med fri flyt, hvor markedskreftene skal få rå. Det betyr at kon-

sekvensene kan være økt effektkjøring, med de konsekvenser det får for vannføringen i norske vassdrag og derved konsekvenser for insekter, elvemuslinger, fisk, fiskeegg, gytegroper osv. Hvordan stiller Venstre seg til det?

Ketil Kjenseth (V) [15:31:43]: For det første må vi vel oppklare: Det var Senterpartiet med Eivind Reiten som statsråd som innførte det deregulerte systemet vi har i Norge i dag, og la til rette for det kraftsystemet vi har i dag, som vi senere har fått de nordiske landene med på, og som Europa i dag vil ha. Hundre år etter at NVE ble etablert, er det det Europa også vil ha. Så de lange linjer her viser at Senterpartiet har vært med på å legge til rette for den utviklingen som en nå tydeligvis ikke ønsker seg på vegne av klimaet og miljøet – men også selvfølgelig norske kommunekasser, som får betydelig av de inntektene som vi henter fra europeiske land, særlig også fra våre naboland.

Til effektkjøring: SINTEF og CEDREN har avvist at det er noen sammenheng her. Hvis det er behov for effektkjøring, kan vi gjøre det mot havbassenger og andre utløp i stedet for å kjøre det i elvene, så det er ingen sammenheng her.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:32:56]: Norge er en energinasjon. Vannkraften dannet grunnlaget for industrialiseringen av Norge, og dette var fortrinnet som gjorde oss til en industrinasjon og dannet grunnlaget for en raus velferdsstat. Ved å temme fosser og vassdrag fikk vi tilgang på rimelig, stabil og regulert kraft til både husholdningene og industrien. Senere var det petroleumsressursene på norsk sokkel som løftet oss opp i elitedivisjonen blant verdens mest velstående nasjoner.

Energi har vært viktig for utviklingen av Norge og vil også i framtiden være et av våre sterkeste fortrinn. Det er således ikke overraskende at saker som den vi diskuterer nå, vekker engasjement.

EØS-avtalen har tjent Norge og våre interesser godt. Den har gitt oss markedstilgang hos våre handelspartnere i EU, samtidig som vi har beholdt selvvråderetten. Begge deler har vært og vil være viktig for Norge også i framtiden.

Debatten om tredje energimarkedspakke har gått med høy temperatur i mediene og i stor grad handlet om de konstitusjonelle sidene ved tilslutningen til ACER og hvilken konsekvens dette vil ha for Norge. Kristelig Folkeparti er bekymret for at en tilknytning til ACER gjennom EUs energimarkedspakke kan innskrenke Norges handlingsrom på et område som er svært viktig for oss. Norge må opprette en uavhengig regulerings-

myndighet, RME, som står utenfor norsk politisk kontroll. ACER har både håndhevings- og vedtaksmyndighet overfor RME, og det oppleves som problematisk.

Dette betyr ikke at vi ikke mener det er viktig med energisamarbeid i Europa. Norge har stor produksjon av fornybar kraft og har potensial for ytterligere produksjon, som overstiger innlandets behov, men vi er skeptiske til byråer og tilsyn som står utenfor politisk kontroll.

Kristelig Folkeparti har vært en sterk forsvarer av EØS-avtalen og mener den har tjent Norge vel. Men det ligger også et handlingsrom i EØS-avtalen som vi kan bruke. Norge har vært pliktoppfylgende i vår etterlevelse av avtalen, men noen ganger er det også riktig å si nei.

Kristelig Folkeparti mener det er behov for en avklaring av hvordan tilslutning til ulike organer skal behandles lovmessig. EUs intensjon om tettere integrering av medlemslandene vil også medføre at Norge blir tettere integrert gjennom nye byråer og nye tilsyn. Det er de konstitusjonelle spørsmålene som bekymrer oss. Spørsmålet er om det her opparbeides en sedvane i behandlingsmåte av slike direktiver. Dette ønsker Kristelig Folkeparti at Høyesterett vurderer.

Alle som er opptatt av EØS-avtalen, bør være enig i at det behøves noen avklaringer. Vi er ikke tjent med at det stilles spørsmål rundt framgangsmåte og det konstitusjonelle. Grunnloven § 83 sier at Stortinget kan be om juridisk vurdering. Dette er ikke flittig brukt og har ikke vært brukt siden 1945. Dette betyr at terskelen for å bruke denne muligheten er høy, men Kristelig Folkeparti mener at dette er riktig å gjøre i en situasjon hvor det er stor uenighet rundt det konstitusjonelle knyttet til internasjonale avtaler og suverenitet.

Når en så stor del av debatten rundt tredje energimarkedspakke omhandler konstitusjonelle forhold, er det et viktig tegn på at vi trenger en avklaring. Kristelig Folkeparti er en sterk forsvarer av EØS-avtalen, og vi mener det er ugunstig for avtalens framtid at det er uenighet rundt de juridiske tolkningene.

Det ser ikke ut til at Kristelig Folkepartis forslag får støtte i dag, og Kristelig Folkeparti vil derfor stemme imot tilslutning til tredje energimarkedspakke, slik saken ligger nå. Jeg fremmer det forslaget vi har tatt opp, og dersom vårt forslag faller, ønsker Kristelig Folkeparti subsidiært å stemme for forslag nr. 1 – at dette behandles etter Grunnloven § 115.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [15:37:42]: Representanten snakket om at det er viktig å bruke handlingsrommet, og at man er usikker på hvordan myndigheten vil virke.

Da er det interessant å spørre om den utredningen Lovavdelingen har hatt av myndighetsorganet RME, som vi skal opprette i Norge: Hva er det som er uklart når det gjelder det? Hva er det Kristelig Folkeparti ønsker at RME skal ha av oppgaver? Slik situasjonen er nå, har vi redusert oppgavene som ble lagt inn i saken fra starten, så vi har brukt det handlingsrommet vi har. Oppgavene er minimalisert ut fra EUs krav. Hva mer må til for Kristelig Folkeparti?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:38:29]: Fra Kristelig Folkepartis side er det nettopp det som har med de juridiske vurderingene og det konstitusjonelle å gjøre, som har vært i hovedfokus i denne saken. Derfor har vi foreslått og ønsket at Høyesterett skal komme med en vurdering når det gjelder suverenitetsavståelse og de konstitusjonelle sidene ved denne saken. Det er også fordi – og jeg vil understreke at Kristelig Folkeparti er en veldig sterk forsvarer av EØS-avtalen – at det å ha stadige diskusjoner rundt det juridiske er vi ikke tjent med all den tid vi ønsker at EØS-avtalen skal bestå. Den har tjent Norge godt. Vi mener at det av og til kan være grunnlag for også å si nei, og det å be Høyesterett vurdere det juridiske grunnlaget og de konstitusjonelle sidene mener vi burde være et riktig spor å følge.

Terje Halleland (FrP) [15:39:38]: Det har i forbindelse med behandlingen av den tredje energimarkedspakken oppstått en rekke debatter om konstitusjonelle forhold. Dette er viktige debatter, og jeg ønsker også å understreke viktigheten av at vi som stortingsrepresentanter er oss vår rolle bevisst og bevisst det ansvar vi har i lys av Grunnloven. I den forbindelse er jeg nok ikke helt alene om å registrere Kristelig Folkepartis standpunkt i denne saken. De ønsker i realiteten å skyve avgjørelsen i saken over til andre statsorgan. Det kommer kanskje ikke som noen overraskelse at Kristelig Folkeparti har hatt problem med å bestemme seg i det siste, men det er noe nytt når man nå forsøker å skyve avgjørelser som skal fattes i denne sal, over på andre. Jeg vil gjerne minne om maktfordelingsprinsippene og det faktum at Stortinget er det lovgivende organ i Norge. Det betyr at det er Stortinget og ingen andre som skal fatte vedtak om innlemmelse av den tredje energimarkedspakken for Norges vedkommende.

Mitt spørsmål til representanten er derfor: Har Kristelig Folkeparti glemt det faktum at det er Stortinget som er det lovgivende organ i Norge?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:40:43]: Nei, det har ikke gått i glemmeboken hvem som er det lovgivende organ, men vi forholder oss også til Grunnloven. I Grunnloven § 83 gis det anledning til å be om en juridisk gjennomgang av et annet organ, og vi peker på

Høyesterett. Det har ingenting med vårt maktfordelingsprinsipp å gjøre. Grunnloven gir oss den muligheten. Det er ikke første gang Kristelig Folkeparti har fremmet et liknende forslag. Da vi behandlet saken om finanstilsyn, fremmet vi også et slikt forslag, og vi registrerte også den gang at det i Stortinget ikke var flertall for det.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:41:39]: Det er ingen tvil om at Kristelig Folkeparti har en historie som sterk forsvarer av EØS-avtalen. At Kristelig Folkeparti nå sier det er på tide å bruke handlingsrommet, synes jeg er interessant. Jeg vil utfordre representanten Bekkevold: Hva er det i denne saken som gjør at Kristelig Folkeparti vil utnytte handlingsrommet som ligger i EØS-avtalen?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:42:01]: Det er av de samme grunner som da vi sa nei til det som hadde med finanstilsyn å gjøre, av de samme grunner som da vi sa nei til datalagringsdirektivet. Dette handler om å gi fra seg suvereniteten og styringen over et utrolig viktig område for Norge, som energi selvfølgelig er – og det er vi alle enige om. Men det er ikke noe helt nytt at Kristelig Folkeparti har håndtert saker på denne måten. Jeg nevnte bl.a. datalagringsdirektivet. Det ble det heldigvis ikke noe av. Men det er ikke første gang at Kristelig Folkeparti velger å innta en slik posisjon.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per Espen Stoknes (MDG) [15:43:01]: La det være klart: Dette er en sak som handler om klima og fornybarrevolusjon. Store deler av miljøbevegelsen sier derfor ja til at Norge skal slutte seg til ACER og tredje energimarkedspakke. Sammen med de aller fleste miljøorganisasjoner sier Miljøpartiet De Grønne ja til at Norge skal delta i denne europeiske fornybardugnaden, og vi sier ja til å prioritere jordens og økosystemenes framtid foran nasjonale og snevre økonomiske interesser. Vi er glade for at vi har kommet fram til en god avtale, og takker for et godt samarbeid med Arbeiderpartiet og med regjeringen som sikrer både nasjonal kontroll med norske naturressurser og sterkere naturhensyn.

Det er en litt uvanlig koalisjon av partier som sier ja til energisamarbeid. Saken kaster med det lys over en viktig skillelinje mellom De Grønne og store deler av den tradisjonelle venstresiden i norsk politikk, inkludert Senterpartiet, for den grønne bevegelsen er konsekvente internasjonister, mens deler av den tradisjonelle venstresiden er mer nasjonalt orientert. De Grønne setter konsekvent klima og miljø først, mens den tradisjonelle venstresiden ofte dropper miljøpolitikken om den ikke er populær eller nasjonalistisk nok.

I debatten om ACER har dette blitt tydelig, for store deler av venstresiden er villig til å nedprioritere hensynet til verdens miljø og klima for å beskytte nasjonale interesser i denne saken. Argumentene varierer riktignok fra parti til parti og fra aktør til aktør. Et eksempel er at flere i SV, som representanten Haltbrekken, på en ryddig måte har avvist deler av retorikken til Nei til EU. De havner likevel på motsatt side av en nær samlet miljøbevegelse og Miljøpartiet De Grønne. Gjennomgangstonen blant aktørene som sier nei til samarbeid her i dag, er likevel: Norge er viktigst. Solidariteten stanser ved landegrensene. I den norske ACER-diskusjonen har lave strømpriser for oss nordmenn, verdens rikeste og mest privilegerte befolkning, plutselig blitt viktigere enn utslippskutt og effektivisering. Det har blitt viktigere at nordmenn skal kunne lade Teslaen og smelte snøen foran carporten nesten gratis enn å bidra til rimelig og ren energi på polske kjøkken og å få stengt ned tyske kullkraftverk. Barnebarnas framtid skal nedprioriteres for at verdens mest privilegerte mennesker skal fortsette å ha verdens laveste strømpriser.

Den sosiale profilen på en slik politikk er elendig. Effekten for Europas klimaomstilling er alvorlig. Derfor er dette en trist dag for store deler av norsk venstreside. For miljøutfordringene er globale, de knytter hele menneskeheten sammen i et skjebnefellesskap. I dag kom nyheten om at klimautslippene øker igjen i verden. Hovedårsaken til at det skjer, er akkurat den samme selvsentrerte tankegangen som har preget mye av ACER-debatten. Det spres myter, mistenksomhet og uvilje mot internasjonalt samarbeid. Frykten for at folk i andre land skal oppnå fordeler, er så intens at klimaet må vike, selv i partier der mange har et sterkt og ærlig klimaengasjement. Det beviser at miljøengasjementet på deler av norsk venstreside er impotent i møtet med tøffe prioriteringer.

De Grønne og høyresiden har antakelig ganske ulik motivasjon. Fra vårt standpunkt her i dag handler ikke dette for oss om frihandelsideologi. Vi tar tvert imot avstand fra høyresidens enøyde jag etter deregulering for størst mulig frihet for kapital, ofte på naturens bekostning. Vi erkjenner også at det finnes flere reelle, krevende dilemmaer i debatten om ACER. Det er også grunnen til at en tredjedel av vårt landsstyre og mange av våre tilsluttede har landet på en annen konklusjon enn flertallet i partiet. Det er også grunnen til at vi stiller tydelige betingelser for å kunne gi vår tilslutning til ACER, betingelser som mer naturvern, nasjonal kontroll og nasjonalt eierskap til ressursene. Vi mener også at suverenitetsspørsmålet er så viktig at praksisen bør gjennomgås av Høyesterett, og jeg tar derfor opp vårt forslag og varsler støtte til forslaget om behandling etter Grunnloven § 115.

Men når disse nevnte betingelsene nå er innfridd, må vi spørre oss: Er det virkelig riktig at Norges første veto i EØS-samarbeidet skal være i en sak om kraft og klimasamarbeid? I EU jobber miljøbevegelsen og våre grønne søsterparti sammen med andre for å gjøre den europeiske klimadugnaden til virkelighet. For vi kan velge å trekke opp stigen etter oss, bygge murer og starte utmeldingen av EUs fornybardugnad, eller vi kan velge en livsnødvendig solidaritet på tvers av landegrensene og generasjoner.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [15:48:16]: Det er en viktig sak vi behandler i dag, og jeg vil takke representanten Stoknes for det jeg synes var et veldig godt innlegg, både med hensyn til hva denne saken handler om og ikke handler om, og med hensyn til hvilke dilemmaer man står overfor. I både Miljøpartiet De Grønne og mitt eget parti er det ulike måter å balansere det på, men man har nå fattet en beslutning som begge våre partier står bak.

Jeg ønsker å ta opp et av temaene som representanten Haltbrekken startet å snakke om. Han snakket om at denne debatten ikke handler om kabler. Likevel har det vært veldig mye oppe i debatten. Derfor ønsker jeg å spørre Miljøpartiet De Grønne om hva deres syn på utenlandskabler er, både ut fra et klimaperspektiv og ut fra et naturvernperspektiv her hjemme i Norge.

Per Espen Stoknes (MDG) [15:49:03]: Miljøpartiet De Grønnes syn på kraftkabler er positivt, for dette handler om at vi kan levere effektbalansering, altså – for å si det litt teknisk – TW, ikke TWh. Det betyr at vi kan få dobbel klimaeffekt av våre kabler, både ved at vår strøm erstatter kraftbruk i Europa når det ikke blåser eller ikke er nok sol, og man hindrer da at det fyres opp i kullkraftverk, og ved at effektbalanseringen gjør det mulig å la være å investere i ekstra og unødvendig fossil kraft. For eksempel kan tysklandskabelen som er under bygging, levere 1,4 GW strøm, og når den brukes i stedet for et kullkraftverk – når det slutter å blåse i Danmark og Tyskland – tilsvarer effekten av én slik kabel et kutt på ca. 1 500 tonn CO₂ per time.

Lene Westgaard-Halle (H) [15:50:18]: Først til denne «dissingen» av alle som kjører Tesla: Altruisme er ikke den eneste veien til å kutte klimagassutslipp. Jeg vil bare minne om at når folk velger Tesla foran en stor Audi SUV, kan det være veldig fint.

I denne debatten har vi sett ganske voldsomme reaksjoner på innføringen av noe som vil bidra til kutt av kli-

magassutslipp i Europa. Om man er tilhenger av EU eller ei: Norge er uansett en del av Europa. Klimagassene snur ikke akkurat ved Svinesund. Vi har derfor et felles ansvar for å bidra til å nå de målene vi har satt oss i Paris. Samtidig kan utbygging av fornybar energi – da tenker jeg ikke bare på kablene, men også på andre typer fornybar energi – gå på bekostning av noe av det flotteste vi har i Norge: naturen. Derfor er jeg litt nysgjerrig på om Miljøpartiet De Grønne framover kommer til å være mest opptatt av naturvern eller klimagasskutt og fornybar energi.

Per Espen Stoknes (MDG) [15:51:15]: Miljøpartiet De Grønne går for både og. Vi må bidra til at Europa raskere kan få til fornybarrevolusjonen, hvor 100 pst. av energisystemet skal bli fornybarbasert, og da må det kraft og utveksling til. Men vi kan ikke la et slikt uendelig antall kabler føre til et utbyggingspress i norsk natur som gjør at flere elver bygges ned og mer vindkraft bygges opp på land. Derfor vil vi primært satse på energieffektivisering, for man kan hente opptil 10–30 TWh på effektivisering i industri og i bygg. Man kan også hente mye kraft ved å optimalisere og oppgradere dagens kraftforsyning, 7–20 TWh. Da blir det mulig å kjøre elbiler, ha mer metallindustri og til og med eksportere mer uten å bygge ut en eneste elv til. Det må vi satse på.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:52:28]: Kjernen i miljøvern har alltid vært ønsket om å beskytte natur, og senterpartister er nøkterne folk. Selv kjører jeg en gammel Opel, som jeg har tenkt å bruke opp før jeg går til nyanskaffelse av en Tesla eller hva det måtte bli. Noe på el blir det antagelig.

Spørsmålet er om Miljøpartiet De Grønne har glemt helheten i sin iver etter å avgi nasjonal suverenitet til det frie markedet i sin kamp for klimaet. For konsekvensene er at vi risikerer økt effektkjøring i norske vassdrag, beskrevet som «økologisk hærverk» av ingeniør og fluefisker Jostein Henriksen i Aftenposten den 20. mars, med tilhørende raske endringer i vannføring, vannstand og temperaturer, som gjør at fisk, elvemuslinger og insekter strandes, at gytegroper, fiskeegg og insektslarver tørrlegges, at beverdemninger raseres, og at fugler tømmer elven for byttedyr.

Er ikke Miljøpartiet De Grønne redd for denne effekten når vi skal være Europas grønne batteri?

Per Espen Stoknes (MDG) [15:53:24]: Det er rørende å høre Senterpartiets nyvunne engasjement for bever, elvemuslinger og nedbygging av elver for vannkraft. Vi har en annen sak til behandling akkurat nå, om Øyestese, hvor Senterpartiet går inn for minst mulig vern.

Det som er avgjørende i saken, er ikke om man gjør effektkjøring, men hvordan effektkjøring gjøres, og ikke

minst hvordan konsesjonsvilkårene som er gitt for effektiv kjøring, følges opp. Det gjøres altfor dårlig i dag. Derfor får man en del av de utslagene, som er reelle, fordi folk gjør effektkjøring på en lite hensynsfull måte overfor det biologiske mangfoldet i elvene. Derimot finnes det rikelig med muligheter for å oppgradere eksisterende vannkraft og bruke eksisterende magasiner til å gjøre effektkjøring på en skånsom måte mellom magasinene i stedet for å spyle elvene. Så på dette området krever vi mer kontroll og oppfølging av lokale aktører som ødelegger lokale elver, som Senterpartiet gjerne vil bygge ned.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bjørnar Moxnes (R) [15:54:52]: I 1909 vedtok Stortinget at vannkraften tilhørte folket og skulle komme fellesskapet til gode. Kraften fra fossefallene la grunnlaget for det norske industrieventyret og gjør at Norge i dag er en verdensledende, grønn industrinasjon som ved hjelp av vannkraften foredler metaller og mineraler som verden trenger, med mye mindre CO₂-utslipp enn konkurrentene våre.

Den kraftkrevende industrien, som er bygd på norsk vannkraft, eksporterer for 118 mrd. kr i året. Den skaper tusenvis av grønne arbeidsplasser og er det industrielle grunnlaget for innovasjon og næringsutvikling i framtidsrettede bransjer. Den sikrer sysselsetting og bosetting langs kysten vår. Men i dag kan Stortinget vedta slutten på dette industrieventyret, fordi Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet, sammen med Arbeiderpartiet og De Grønne, vil legge Norge inn under EUs energibyrå. Det betyr at EU får økt innflytelse over vår viktigste evigvarende ressurs, vannkraften.

Målet til EU er et integrert strømmarked i hele Europa, med maks 2 øres prisdifferens på strømmen. ACER skal sørge for at det blir en tilstrekkelig fri flyt av strøm til at målet nås. Det er dette byrået som de nevnte partier vil at Norge skal avgi suverenitet til – et byrå hvor vi ikke engang har stemmerett. Hvis utenlandske interesser får styring med den norske vannkraften, kan de bruke Norge som råvareleverandør, som et batteri for industrien på kontinentet. Det kan føre milliarder av kroner i verdiskaping og tusenvis av grønne arbeidsplasser ut av Norge.

Så sier ACER-tilhengerne: Det lages en norsk myndighet som skal regulere bruken av kraftkablene. Men denne myndigheten skal være helt frikoblet fra det norske demokratiet, fra storting og regjering. Den skal være underlagt EUs beslutninger. Den skal gjøre som EU har bestemt. Det betyr at EU får makt over bruken av norske eksportkabler. Og Norge, som en stor energiprodusent, har ikke de samme interessene som EU, som er en stor energiimportør. Men hvis det blir konflikt om bruken av

kabler eller om bygging av nye kabler, kan EUs energibyrå fatte bindende vedtak.

Så sier ACER-tilhengerne at avtalen partiene imellom sikrer at norske myndigheter har full styring og kontroll. Men så lenge vi ikke har en rettslig bindende avtale med EU om dette, betyr avtalen i realiteten ingen verdens ting, for det er EU som i siste instans bestemmer.

Etter valgtapet i høst lovde Arbeiderpartiet at det skulle bli færre forlik med høyresiden. De skulle bli tøffere mot EU. De skulle bruke handlingsrommet i EØS-avtalen. I denne saken har Arbeiderpartiet muligheten til å la handling følge ord. De har hele LO, AUF og et flertall av egne ordførere og fylkeslag i ryggen. Men hva gjør de? Jo, de går sammen med Høyre, Fremskrittspartiet og EU mot eget grunnplan og hele fagbevegelsen. Og for at toppfolkene i Arbeiderpartiet skal få igjennom EUs vilje, går de til det skritt å feilinformere egen stortingsgruppe, som statsministeren ufrivillig avslørte i denne salen i går.

Jeg tror politikerforakten øker når folk ser at politikereliten trosser folkeviljen på denne måten.

Steder som Årdal, Sunndal, Sauda, Høyanger, Odda, Karmøy, Herøya og Mo i Rana har vært Arbeiderpartibastioner, for Arbeiderpartiet har vært garantisten for den kraftkrevende industrien. Med underleggelsen under ACER er den epoken over. Jeg vil si til de mange i LO og Arbeiderpartiet som har kjempet som løver sammen med oss mot ACER, at de er hjertelig velkommen til å bygge et politisk alternativ sammen med oss, for det er helt uverdig at våre sterkeste industrisamfunn langs kysten, dyktige tillitsvalgte og engasjerte partimedlemmer skal bøye nakken for en elite i Oslo som har null grasrotkontakt, og som går sammen med Fremskrittspartiet og Høyre for å tekkes Brussel og EU. Norge trenger et arbeiderparti som kjemper for demokratisk kontroll over våre naturressurser og for arbeidsplassene i kraftkrevende industri.

Jeg tar med dette opp Rødts forslag om folkeavstemning.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [15:59:59]: Jeg synes det er friskt av representanten Moxnes først å advare mot feilinformasjon, og så komme og si at man skal legge kontrollen over norsk kraft og norsk suverenitet under ACER, når det så til de grader er slått fast både i hele denne debatten og i innstillingen at det ikke er det som skjer. Vi går med på noen felles regler, og felles regler må man ha hvis man skal handle på markedet. Dette er svært viktige ting, og det er ikke slik at vi har inngått et forlik med regjeringen. Hvis noen har inngått forlik, er

det heller regjeringspartiene med oss. Vi satt i en regjering som startet dette arbeidet, og vi er glade for at det nå bringes til ende.

Jeg har litt vanskelig med å forstå hva som er Rødts egentlige syn på kraftutveksling. Bør vi stenge kraften inne i Norge? Da vil vi gå glipp av store salgsinntekter. Vi klarer ikke å lage så mye industri at vi bruker opp hele det overskuddet. Bør vi nekte utenlandsk strøm å komme inn og bli brukt, f.eks. hver eneste natt i norsk kraftkrevende industri, slik vi gjør i dag? Hvis det ikke er det man mener: Hvilke regler mener Rødt at man skal bruke i dette samarbeidet?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Bjørnar Moxnes (R) [16:01:04]: La meg først bare få vekke den stråmannen: Vi er for kraftutveksling, vi har hatt det siden 1960-tallet i Norge. Vi har full forsyningsikkerhet med dagens kabler. Ytterligere kabler vil naturligvis føre til en harmonisering av prisene, dvs. at vi får økte priser på strøm i Norge, og at de får lavere priser i EU.

For oss er det viktig å sørge for at industrien vår får strøm til billig pris. Det er altså et klimapoeng i dette, nemlig at vi produserer aluminium og andre metaller med langt lavere utslipp enn de som fyrer med gass eller kull i Kina. Det gir åtte ganger mer utslipp å lage aluminium på kull enn på vannkraft i Norge. Grunnen til at LO nå er bekymret for og går mot ACER, er at de ser at det å gi råderetten over politikken til EU – ikke minst hvis det oppstår en tvist, at de faktisk kan bestemme i en tvist mellom land om overføringskapasitet – kan føre til at vi får flere kabler og dermed også import av høyere priser.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:02:20]: Rødt er for høye strømpriser. Alle som bruker mye strøm, som vi jo gjør i Norge, skal betale dyrt for å varme opp hjemmene sine. Det forstår jeg, all den tid Rødt er imot alle tiltak som kan bidra til billigimport av strøm til Norge. Det er for så vidt greit, de snakker bare ikke så veldig høyt om det.

Det jeg derimot ikke får til å stemme helt, er at Rødt er for å satse på vannkraft for energieffektivisering og for vindmøller til havs. Vi har allerede overskudd av strøm, og disse tiltakene vil øke overskuddet ytterligere, men dele vil de ikke, og Rødt er ifølge sine egne nettsider imot kabler. Er det sånn at Rødt vil at staten skal tjene seg rik på strøm på bekostning av norske forbrukere og norsk industri? Og hvorfor vil ikke Rødt at norsk ren kraft solidarisk skal bidra til utslippskutt i Europa?

Bjørnar Moxnes (R) [16:03:09]: For det første bidrar vi til bedre klima ved å produsere metaller som verden trenger, på vannkraft istedenfor på gass og kull som hos

konkurrentene våre. For det andre er vi ikke bekymret for Tesla-eierne, men for de 250 000 menneskene i Norge som har så dårlig råd at de må prioritere mellom å eie to par sko og å betale strømregningen. Vi er for et to-prissystem med lave priser for dem som har et normalt forbruk, og så legge på prisen for dem som har et luksusforbruk – både for å spare strøm og for å ha et sosialt rettferdig system for strømprisen. Vi er ikke for økte priser for vanlige folk som har et normalt forbruk, men vi er for å øke prisene for dem som varmer opp garasjen sin, har et par Teslaer e.l. Det er snakk om både å tenke på sosiale hensyn og på at vi eksporterer metaller gjennom klimavennlig produksjon i Norge istedenfor på gass og kull i Kina.

Ketil Kjenseth (V) [16:04:24]: Det hadde vært fristende å ta replikk på replikksvaret, men det skal jeg ikke gjøre, apropos det luksusforbruket.

Representanten Moxnes var innom politikerforakt i sitt innlegg. Jeg tror nesten ikke jeg kan tenke meg noe som ville skape mer politikerforakt enn å invitere til en folkeavstemning om ACER: En folkeavstemning om – hæ? Hadde invitasjonen vært å stemme på om vi skal ut av EØS-avtalen, hadde det kanskje gitt mening og også et engasjement.

Av kraftkrevende industriproduksjonssteder nevnte ikke representanten Moxnes Raufoss. Jeg bor på Gjøvik, og Raufoss-industrien leverer bildeler til hele verden, til enhver bil i hele verden. Det første de sier når jeg kommer på besøk, er: Ikke rør EØS-avtalen, markedet er det viktigste, ikke strømprisen.

Hva har Rødt å si til det?

Bjørnar Moxnes (R) [16:05:28]: Først til folkeavstemning: Vi tror at vettet er noenlunde likt fordelt i landet, det er ikke bare til stede i stortingssalen. For saker av avgjørende betydning som kan være irreversible, som å gi bort suverenitet over kraftpolitikken, vil det være riktig, mener vi, å la folket få si sin mening i en rådgivende folkeavstemning. Vi har tro på at folk er i stand til å forstå hva det handler om. Det viser også målingene, at langt flere der ute er imot ACER enn her inne fordi de nok har skjönt hvor viktig det er å beholde nasjonal kontroll over kraftpolitikken.

Når det gjelder EØS-avtalen, er det en voksende motstand mot den, også i eksportrettet industri, fordi mange ser at vi får import av høyrepolitikk fra Brussel, og at skremslene om at det nærmest blir handelsstans mellom Norge og EU, bare er skremsler. For EU trenger de varene vi produserer, og vice versa, og vi vil naturligvis kunne handle med EU som vi gjør med andre land verden rundt, hvor vi har normale handelsavtaler istedenfor en avtale som pålegger Norge å importere EUs lover og regler.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Terje Søviknes [16:06:53]: Vinterens debatt om den tredje energimarkedspakken har vært preget av stort engasjement og mye følelser. Det er ikke så rart – alle i Norge har et forhold til vannkraften vår. Akkurat som olje og gass på sokkelen er vannkraften vår felles ressurs. Den har gitt grunnlaget for industrialiseringen av Norge og er i stor grad eid av oss alle i fellesskap gjennom kommuner, fylkeskommuner og staten.

Tilsvarende gir alltid saker om EU stort engasjement i Norge. Vannkraft og EU i samme debatt blir en kraftfull diskusjon.

Når debatten blir så følelsesladet og engasjementet er så stort, er det lett å miste av syne hva saken egentlig dreier seg om. Fakta kommer dessverre ofte i andre rekke.

Norge er allerede en del av det europeiske energisamarbeidet gjennom første og andre energimarkedspakke, som ble vedtatt i 1996 og 2003. Det har tjent oss godt som en stor eksportør av både kraft og gass.

Vi har i dag et overskudd av fornybar kraft, og på daglig basis utveksler vi kraft både med de andre nordiske landene og med Europa. Vi importerer bl.a. rimelig vindkraft når etterspørselen er liten i Europa, og vi kan eksportere norsk regulerbar vannkraft når etterspørselen er stor i Europa. Da kan vi skru opp vår produksjon.

Det er en vinn-vinn-situasjon for Norge, og det sikrer forsyningssikkerheten vår – både for husholdninger, for kraftkrevende industri og for næringslivet ellers. Vi skal ikke lenger tilbake enn til 2010 – da hadde vi kraftkrise i Midt-Norge, og vi sto i en situasjon der man netto måtte importere kraft.

Vi er den sjuende største eksportøren av gass i verden, og vi dekker i dag 25 pst. av EUs gassforbruk. Faktisk produserer vi mer gass enn olje på norsk sokkel. Det gir enorme inntekter til fellesskapet – og Europa er vår kunde. Med et slikt utgangspunkt er vi tjent med at det utvikles et åpent og velfungerende marked for energi i Europa som gir forutsigbarhet for norske aktører. Tredje energimarkedspakke og ACER er en naturlig videreføring av dette.

For å møte klimamålene skal EU gradvis erstatte kullkraft med fornybare energikilder. Flere land har også mål om å fase ut kjernekraft. Mens kull og kjernekraftverkene gjerne har ligget nær de store forbruksområdene, blir sol- og vindenergi produsert spredt over store områder. Det krever harmonisering av tekniske regelverk, handelssystemer, markedsorientering og utbygging av nett mellom regioner og land på kontinentet.

Tredje energimarkedspakke og ACER skal bidra til dette. Det er først og fremst et teknisk regelverk for å sikre åpne og velfungerende markeder. ACER, byrået for

samarbeid mellom de nasjonale reguleringsmyndighetene for energi i hvert enkelt land, er verken mer eller mindre enn det – et samarbeidsorgan som skal gi råd og veiledning om videreutviklingen av energimarkedene i Europa. De skal ikke ta over den nasjonale energipolitikken i de enkelte land, og de skal ikke ha lovgivende myndighet.

La meg når det gjelder en del av de påstandene som har vært i sosiale medier og i debatten, slå fast:

1. Norske energiresurser skal forbli norske.
2. Norske myndigheter vil fortsatt ha full kontroll og styring med de norske energiresursene og norsk energipolitikk.
3. ACER vil i seg selv ikke bidra til noen økning i strømprisen i Norge.

Altså skal myndighetene fortsatt behandle konsesjoner om utbygging av ny fornybar kraft, utbygging av nettet og eventuelt utbygging av nye utenlandskabler.

Når det gjelder kabler, er vi i regjeringen opptatt av balansen mellom utviklingen i den norske kraftproduksjonen og overføringskapasiteten i utenlandsforbindelsene. Ved behandling av nye kabler skal samfunnsøkonomisk lønnsomhet, naturhensyn og konsekvenser for kraftsystemet stå sentralt, herunder også å høste erfaring med de kablene som eksisterer, og analysere de kablene som er under utbygging.

Helt avslutningsvis: Det er forsøkt skapt en usikkerhet omkring dette i dag – senest gjennom VG, mellom undertegnede og statsministeren – om hva som ble sagt i går, og hva som ble sagt i dag. Jeg sier det samme nå som i går: Vi skal forholde oss til det regelverket som gjelder for utenlandskabler, og de føringene som blir gitt i denne sal, ved behandlingen av NorthConnect.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [16:12:25]: Det har vært reist i denne debatten en bekymring for om utvekslingskapasitet står i motstrid til norsk industribygging. Det har vi allerede diskutert en rekke ganger i dag. Men jeg vil gjerne høre litt om statsrådets tanker om hvordan man nå proaktivt kan bygge opp både økt kraftproduksjon og økt kraftkrevende industri, og ikke minst om de ideene jeg vet bl.a. Statnett nå tenker på i Nord-Norge, om det er noe som vil ha statsråden og regjeringens støtte, slik at vi nå i enda større grad kan bygge en industri knyttet til vår tilgang på svært ren og svært rimelig kraft.

Statsråd Terje Søviknes [16:13:07]: Da regjeringen la fram energimeldingen i 2016, var vi veldig tydelige på to perspektiv: forbrukerperspektivet og det at vi skal ta i bruk norsk kraft til å skape verdier og arbeidsplasser i Norge. Vi har i dag et overskudd av fornybar kraft, ca. 15

TWh i året de siste fem årene. Dette er kraft som vi har alle muligheter til å ta i bruk ved ytterligere å bygge ut tradisjonell kraftkrevende industri i Norge, hente hjem arbeidsplasser fra utlandet, også i tråd med digitaliseringen og mulighetene det gir for innføring av ny teknologi, og da med lave CO₂-utslipp produsere viktige materialer og produkter her hjemme. Samtidig gir kraften vår muligheter for å bruke fornybar energi, ren energi, i nye næringsområder, f.eks. grønne datasentre.

Marit Arnstad (Sp) [16:14:22]: Jeg har behov for også å få klarlagt litt omkring konsesjonssøknaden for NorthConnect. Jeg forstår det slik at det statsråden sier i dag, er at den konsesjonssøknaden skal gå som planlagt. Den skal behandles etter gjeldende regelverk, og en vil ta hensyn til samfunnsøkonomisk lønnsomhet, naturhensyn og drift av kraftsystem. Det er for så vidt de vanlige betingelsene, som en alltid tar hensyn til når en behandler konsesjonssøknader om kraftkabler. Men er det slik at en også vil gå gjennom erfaringene med de to kraftkablene som er under bygging, før en tar en beslutning om NorthConnect?

Statsråd Terje Søviknes [16:15:03]: Det undertegnede sa her i salen i spørretimen i går, og det Erna Solberg, statsministeren, understreket i salen her i går og også i Facebook-innlegg senere på dagen, er at vi skal behandle NorthConnect-søknaden etter det regelverket som gjelder, fordi den allerede er kommet inn. Da skal både samfunnsøkonomi, naturhensyn og virkningen på det norske kraftsystemet vurderes, herunder hører naturlig nok også å se på erfaringer og gjøre analyser av både eksisterende kabelkapasitet til utlandet og de to kablene som nå er under utbygging. Det er altså ingen motsetning mellom det som ble sagt i går, og det som blir sagt i dag. Det som har vært forsøkt dratt opp som en uenighet, er en konstruksjon for å skape en usikkerhet knyttet til NorthConnect og den kabelen, som egentlig ikke har noe med tredje energimarkedspakke og ACER å gjøre.

Marit Arnstad (Sp) [16:16:03]: Jeg skjønner at konsesjonsbehandlingen skal gå som normalt. Men problemet er jo at de to kablene som er under bygging, ikke blir ferdige før i 2020–2021. Så sier også NorthConnect på sine hjemmesider at de ønsker å få byggestart i 2020 og bli ferdige i 2022. Hvis det er sånn at en skal høste erfaringer med de to kablene som nå bygges, før en igangsetter NorthConnect, går det bare ikke i hop. Det vil ikke være mulig hvis en skal følge den tidsplanen NorthConnect har lagt opp til.

Så mitt spørsmål er fortsatt: Vil en høste erfaringer med de to kablene som er under bygging, før en tar en avgjørelse om NorthConnect?

Statsråd Terje Søviknes [16:16:51]: Når det kommer til konsesjonsbehandlingen av søknaden fra NorthConnect, er det myndighetene som bestemmer framdriften av den. Vi har en grundig behandling av søknadene om både utenlandskonsesjon og konsesjon. Vi har nå gitt NVE i oppdrag å forberede saken og gjøre sine vurderinger. Som et ledd i det har man en høring fram til 15. april. Det er også avholdt høringsmøte. Så skal det gjøres grundige vurderinger ut fra de kriteriene som jeg nettopp skisserte, og resultatet av det vil da avgjøre hvordan vi behandler dette i fortsettelsen, hvordan framdriften blir i behandlingen. Men det er ikke NorthConnect som definerer framdriften på konsesjonsbehandlingen, det er det norske myndigheter som gjør.

Lars Haltbrekken (SV) [16:17:53]: Jeg vil stille statsråd Søviknes det samme spørsmålet som jeg stilte Høyre tidligere i dag. I denne saken har vi sett et Fremskrittsparti som lojalt følger EU. Men som statsråden vet, har representanter fra Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen tidligere vært i Brussel for å motarbeide EUs økte satsing på fornybar energi og energieffektivisering, av hensyn til eksport av fossil gass fra Norge. Betyr Fremskrittspartiets nye linje overfor EU, hvor man lojalt følger EU i denne saken, at de vil slutte å motarbeide EUs arbeid for å forsterke sine ambisjoner om å styrke satsingen på fornybar energi og energieffektivisering?

Statsråd Terje Søviknes [16:18:49]: La det ikke være noen tvil: Regjeringen – både den i forrige periode og denne som er utvidet med Venstre – heier på EUs arbeid med å utvikle nye energikilder for å få bygd ut ny fornybar energi. Men det er også viktig å understreke hvilken rolle gassen kan ha å spille i den energitransformasjonen som nå skjer. Det ser vi veldig gode eksempler på i Storbritannia, der man har innført en CO₂-avgift som i realiteten har kuttet kullfyrt energiproduksjon med 60 pst. på to år. Det tilsvarer 24 pst. reduksjon i CO₂-utslipp fra elektrisitetssektoren, tilsvarende 25 tonn reduksjon i CO₂-utslipp, bare fordi man har klart å fase ut kull og ta inn norsk gass. Så det er ingen motsetning i det å promotere norsk gass og samtidig være opptatt av at Europa utvikler gode markeder både for fornybar energi og for gass – som egentlig er det tredje energimarkedspakke og ACER handler om.

Per Espen Stoknes (MDG) [16:20:04]: I den opphete ACER-debatten er det blitt skapt et inntrykk av at det er knapphet på kraft i Norge, og at det kan drive opp prisene vesentlig. Vi i Miljøpartiet De Grønne er opptatt av at vi har mye sløsing med kraft i Norge. Så mitt spørsmål til statsråden er: Vil regjeringen trappe

opp innsatsen framover på energieffektivisering og oppgradering av eksisterende anlegg, og slik kunne bli mer restriktiv til utbygging av nye elver og vindkraft på land?

I dag har Miljøpartiet De Grønne sammen med regjeringspartiene fremmet forslag om mye raskere framdrift av utbygging av havvind. Hva er statsrådets syn på å kunne sikre tilgangen på kraft fra en slik mer naturvennlig fornybar kilde?

Statsråd Terje Søviknes [16:20:53]: For det første: Regjeringen er opptatt av energieffektivisering. Det er bra i det store bildet. Vi følger opp det på en rekke områder, gjennom bl.a. Enova, som er vårt viktigste klimatilak og vårt viktigste redskap innen energieffektivisering. Vi skal følge opp Stortingets anmodning om å få ned forbruket i bygg med 10 TWh. Det arbeider vi aktivt med. Vi vil allikevel ikke stoppe videre utbygging av fornybar energi – det bygges nå ut mer fornybar energi i Norge, under denne regjeringen, enn på 25 år. Det er bra for alle, både for forbrukerne der ute i husholdningene, for næringslivet og for staten og de andre offentlige eierne av fornybar energi.

Når det gjelder havvind, har vi lagt fram en havvindstrategi i budsjettproposisjonen i høst. Vi følger den opp med tanke på leverandørindustrien, og så vil vi komme tilbake igjen med åpning av ett til to pilotområder for offshore havvind langs kysten.

Bjørnar Moxnes (R) [16:22:03]: Arbeiderpartiets landsstyre sendte ledelsen sin inn i forhandlingene med ett ufravikelig krav: at ingen ny kabel skal vurderes før det er høstet erfaringer med to kabler som alt er under bygging. Dette betyr at en tredje kabel, altså NorthConnect, tidligst kan vurderes når de to som bygges, er bygd og vi høster erfaringer med hva det har å si for strømprisene og vilkårene for vår kraftkrevende industri.

Men så sies det noe annet fra statsråden og fra statsministeren: at man skal høste erfaringer og gjøre grundige analyser av kablene som allerede eksisterer eller er under bygging. Spørsmålet vi må få et svar på, er: Vil statsråden vente til de to kablene er bygd og vi kan høste erfaringer fra dem, før man vurderer konsesjonssøknaden fra NorthConnect, eller ikke?

Statsråd Terje Søviknes [16:23:08]: Jeg gjentar det jeg har sagt tidligere når det gjelder de kriteriene som blir vurdert knyttet til enhver søknad om nye utenlandsforbindelser. Vi har sagt i går, og vi sier i dag, at regjeringen vil følge opp det som nå foreligger som en innstilling i dag – og forhåpentligvis blir et resultat av Stortingets behandling av tredje energimarkedspakke og ACER – når det gjelder føringer i dokumentene, og

holder det sammen med en behandling etter det regelverket som gjelder per i dag. Jeg håper på forståelse for at vi er tidlig i prosessen knyttet til behandling av søknaden fra NorthConnect. Nå er det NVE som har i oppdrag å utrede og holde høring, og før vi er kommet videre i den prosessen, kan ikke jeg gå inn og gi noen eksakte tidslinjer for når den saken vil bli ferdigbehandlet.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Else-May Botten (A) [16:24:24]: Denne saken handler om kraftmarkedet og gassmarkedet til Europa og reguleringsmyndighetene som vi skal forholde oss til, og målsettingen om at alt samarbeid mellom landene skal rigges for å nå Parisavtalens klimamål. Saken er både krevende og sammensatt. Den har mange elementer i seg, og de henger gjerne sammen. Det er stort engasjement rundt omkring i landet. Viktige spørsmål har blitt stilt gjennom det engasjementet, og de er blitt besvart. Det har vært stilt viktige krav, som også har blitt innfridd gjennom den avtalen vi i dag vedtar.

Som kraftsosialister er vi i Arbeiderpartiet hele tiden opptatt av å se muligheter for en god industripolitikk, en god klimapolitikk og en god arbeidslivspolitik. Det er bra hvis det henger sammen og fungerer bra.

Tredje energimarkedspakke ble lagt fram for komiteen før jul. Nei til EU var ivrig på å sende ut informasjon om at denne saken, og den tilslutningen vi eventuelt skulle gi, og spesifikt ACER, ville bidra til at Norge sa fra seg suvereniteten. Derfor utfordret komiteen Lovavdelingen på dette spesielt. Vi fikk to svar. Det første svaret var på 26 sider – et langt dokument som bidro til å avklare at tilslutning til ACER ikke gir noe grunnlag for suverenitetsavståelse. Det har vi forholdt oss til. ACER er et samarbeidsorgan mellom landene i Europa og skal fungere som en regulator for å få energiflyten til å bidra til å nå klimamålene, som jeg sa i stad. Det nordiske markedet, som vi opererer i, har fungert på samme måte i mange år og har tjent oss godt. I Møre og Romsdal, som jeg kommer fra, fikk vi linjen Nea–Järpen på plass og kraftlinjen og kraftkabelen fra Sogndal opp til Ørsta og Ørskog. Det har vært utrolig viktig for oss for å ha forsyningsikkerhet for kraften. Det bidrar til trygge arbeidsplasser. Det bidrar til at industriutviklere tør å satse, tør å utvikle seg og ikke minst investere i nye prosjekt.

Store deler av tiden har vi nå overskudd av strøm i Norge. Derfor kan vi gå ut i det markedet vi har tilgang til, og selge dyr kraft og kjøpe billig når industrien måtte trenge det. Det er det som har vært bidraget i mellomlandsforbindelsene vi har i dag.

Det neste spørsmålet mange stiller seg, er om vi får høyere priser hvis vi går inn i tredje energimarkedspakke. Svaret på det er nei, for i denne saken kan vi ikke vedta verken om det blir sol eller vind, om det blir kaldt eller

varmt, eller om etterspørselen er stor eller liten, hjemme eller ute. Men det er disse faktorene som spiller inn på pris i utgangspunktet, og ACERs oppgave er å bidra til å få en bra flyt av kraft mellom landene. Vi har allerede innfridd EUs 2030-mål på dette området. Det nordiske kraftmarkedet fungerer godt. Utfordringene i EU går mer på å få resten av Europa til å gjøre det samme som vi har lyktes med i Norden, gjennom et kraftsamarbeid på tvers av landegrensene. Mer fornybar kraft i hele Europa vil faktisk bidra til lavere kraftpriser, for kullkraften er, på grunn av CO₂-avgiften, dyrere enn den fornybare kraften.

Intensjonen vår har vært å være på innsiden av et kraft- og gassmarked som er viktig for norsk industri, og som har tjent oss godt i 20 år, samtidig som vi har fastlagt en politikk som bygger på industriutvikling her i Norge, at vi i tillegg tar ansvar for å nå klimamålene, og at vi ikke sier fra oss noe som helst av rettigheter verken når det gjelder suverenitet eller arvesølv. Det er det denne avtalen vi har fått til, bygger på.

Så til våre tillitsvalgte hjemme i de ulike fylkene som lurer på hva deres representanter i dag kommer til å stemme. Til dem vil jeg si at stortingsgruppene har hatt sine runder. Arbeiderpartiet har hatt fem runder i stortingsgruppen der vi har diskutert dette. De ulike representantene fra hvert enkelt fylke har fulgt sine fylkesårsmøter. Der har det vært både ja og nei. Både landsstyret og gruppemøtet i Arbeiderpartiet har landet på et flertall for, men alle krav vi har stilt når det gjelder konsekvensene, er innfridd i avtalen. Det betyr at alle fra Arbeiderpartiet i dag stemmer ja, men de har også brakt med seg kritiske røster fra fylkene og gjort det de kan for å få fram den uroen og den bekymringen som ligger til grunn.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:29:43]: For ni år siden vedtok EU det vi debatterer i dag, den tredje energimarkedspakken. Og logisk nok, siden dette er den tredje, følger det av den første og den andre. Med andre ord er vi allerede med i et samarbeid om energi i Europa. Dette har vært en del av hverdagen vår i mange år. For en energinasjon som Norge er det bra.

Så tre viktige oppklaringer: Arvesølv forblir vårt, Norge vil fortsatt bestemme over norsk kraft, og kraftprisene går ikke opp som følge av tilknytning til ACER. Denne pakken er et sett med regler om reguleringen av elektrisitet og gassmarkeder. Det vi debatterer i dag, er lite mer enn endringer av regler, eller oppdateringer av regler, fra 2003. Dette er regler Norge allerede har implementert, og som har vært ukontroversielle. Mye av det som vi diskuterer, er gjeldende praksis i Norge allerede, og i realiteten betyr det at EU tilnærmer seg systemet vi har i Norden, og ikke omvendt.

De siste 20 årene har EU utviklet en felles energipolitikk, som bl.a. skal innfri de klimamålsettingene som vi har i Europa. Et eksempel er å legge til rette for innfasing av lokal, fornybar småskala kraftproduksjon. EUs energunion er bra for Norge, den er bra for verdiskapingen og den er bra for forsyningssikkerheten, men viktigst av alt: Den er bra for klimaet. For det er det dette dreier seg om: Europas vei mot en fornybar hverdag.

Hvis alle er for et fornybarsamfunn, og hvis vi allerede samarbeider om energi, hvilke endringer er det vi da egentlig gjør i dag? I bunn og grunn står vi igjen med én ting: ACER. Så hva er egentlig ACER? Om alle påstandene som florerer om ACER hadde vært sanne, hadde jaggu jeg også vært imot, for hvem vil vel ha høyere strømpriser, og hvem vil vel miste råderetten over kraften? Ingen. Nå skal jeg vokte meg vel for å tale på vegne av andre partier, men jeg skal likevel driste meg til følgende påstand: Ikke en eneste av de 169 representantene i Stortinget er for å miste råderetten over norsk kraft. Ingen skal ta fossefallene våre, ingen skal stjele arvesølvet vårt, og selv om vi harmoniserer regelverket for organiseringen av kraftmarkedene, har Norge selvfølgelig fortsatt suverenitet over disponering av egne energiresurser og egen energipolitikk. Norsk regelverk om konsesjoner til strømmnett og kraftverk vil fortsatt gjelde. Ingen foreslår å endre det.

Så hva kan de egentlig bestemme, da? ACER er i forordningen gitt kompetanse til å fremme tre ting: «opinions», «recommendations» og «binding decisions». De to første kategoriene lar ACER gi anbefalinger om tekniske aspekter ved å fremme handel med strøm over grensene. Ingen av dem er bindende. Så er det den tredje kategorien. Der er ACER gitt myndighet til å treffe bindende vedtak om strøm som krysser landegrensene – altså ikke i Norge – men det skjer riktignok bare om landene selv ikke klarer å komme til enighet, eller om landene frivillig ber ACER å avgjøre spørsmål som de er uenige om. Det er altså kun snakk om at ACER kan måtte engasjere seg i de tilfellene der landene allerede har bestemt seg for å etablere et samarbeid. Disse avgjørelsene tar ACER svært sjelden.

Så hvis ACER betyr så lite, hvorfor er vi for saken i dag, og hvorfor er vi for mer energisamarbeid? Fordi det handler om klima. Det handler om overgangen fra fossil til fornybar energi: sol, vann og vind foran kull. Vi trenger fornybar energi, og vi trenger at den er utslippsfri og billig. Uten det når vi ikke målene i Parisavtalen. Halvparten av alle utslipp av klimagasser i EU kommer fra energiforsyning, f.eks. fra kullkraftverk. Her kan Norge spille en helt spesiell rolle, for vannkraft kan lagres, i motsetning til sol og vind. Derfor er Norge sentrale. Derfor må vi utveksle strøm. Derfor skaper det vekst og arbeidsplasser i Norge. Men det krever at Europa i årene

framover faktisk samarbeider om hvordan vi utvikler kraftsystemene. Det er det vi stemmer for i dag. Det er derfor vi er for. Vi må velge mellom klima og proteksjonisme. For Høyre er valget veldig enkelt: Vi velger klima.

Runar Sjøstad (A) [16:34:47]: Stortinget behandler spørsmålet om hvorvidt Norge skal slutte seg til EUs tredje energimarkedspakke. Spørsmålet har vakt stort engasjement. Mange har vært oppriktig bekymret. Mange har betvilt lovligheten ved dette. Lovligheten er avklart, og når det gjelder bekymringene, mener jeg at vi har vært inne i en prosess, vi har kommet med en rekke presiseringer, krav, endringer for å imøtegå dem.

For Arbeiderpartiet er det grunnleggende at vannkraftressursene fortsatt skal tilhøre fellesskapet. I behandlingen av denne saken vil Arbeiderpartiet derfor forsikre seg om at grunnleggende prinsipper i norsk energipolitikk skal videreføres.

Norge er del av et integrert kraftmarked. Norge har handlet kraft med utlandet siden 1960-tallet. Det har gitt store fordeler for både industrien, kraftprodusenter og forbrukere. Norsk kraftforsyning ble bygd opp rundt industrien. Samsillet mellom kraftintensiv industri og kraftforsyningen er avgjørende også i dag. Vannkraften har vært og er nøkkelen til utviklingen av Norge som industrinasjon. Den er fortsatt kjernen i norsk kraftproduksjon og sørger for verdiskaping for hele samfunnet, ikke bare kraftkrevende industri.

Historisk sett har Norge vært i en særstilling når det gjelder tilgang på fornybar energi. 98 pst. av kraftproduksjonen kommer fra regulerbar fornybar vannkraft. Klimautfordringene gjør fornybarressursene enda viktigere. Norge har derfor store muligheter som en leverandør av både gass og kraft. Norge trenger samtidig å legge til rette for eksport av overskuddskraft. Vi har kraftoverskudd i Norge.

Samtidig vet vi at det vil komme mer vindkraft, ikke minst i Nordland og Troms og med nettutbygging i Finnmark. Det vil komme mengder med vindkraft hvis man legger til rette for det. Finnmark har store vindkraftressurser. 420 kWh-linja er vedtatt forlenget til Skaidi i Vest-Finnmark. Videre utbygging til Nesseby i Øst-Finnmark fordrer økt forbruk. Økt vindkraftutbygging alene kan ikke forsvare kostnadene.

Jeg er derfor veldig fornøyd med at Statnett jakter på ny næringsutvikling i Finnmark. Statnett har tatt et initiativ overfor flere store aktører for å se på mulig forbruksbehov som vil kunne begrunne en utbygging fra vest til øst. Hensikten er å jobbe sammen med aktørene for å modne forbruksplaner som kan gi grunnlag for å gå videre med økt nettkapasitet til Øst-Finnmark. I jakten på nytt forbruk etablerer Statnett en gruppe bestående av Avinor, Enova, Gassco, Statkraft og Petoro. Andre ak-

tører vil også bli involvert i arbeidet, og Statnett legger opp til jevnlig dialog med kraftselskaper og samfunnsaktører i nord.

Kostnadene for ny vindkraft har falt betydelig de siste årene. Interessen rundt etablering av datasentre er stigende. Andre interessante planer om elektrifisering av havner, lufthavner og transport på land samt etablering av fiberinfrastruktur, både nasjonalt og internasjonalt, er også blitt løftet fram. Muligheter for konvertering av kraft til transportabel form som hydrogen eller ammoniakk bør også belyses, og vi vet at man er i gang med å produsere hydrogen basert på vindkraft i Berlevåg i Finnmark. Så tilgang på fornybar energi skal fortsatt bygge samfunn og industri.

Som Else-May Botten var innom: Vi har gått noen grundige runder både internt og med eksterne aktører. Vi har prøvd å ivareta bekymringene, møte dem med nye punkter, med endringer i det opprinnelige. Vi har et vedtak i Arbeiderpartiet som sier at flertallet ønsker å gå for dette, og det betyr at hele gruppen stiller seg bak det.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Tom Kalsås (A) [16:39:25]: Norsk kraftproduksjon er en enorm ressurs som har vært en viktig suksessfaktor bak utbyggingen av våre felles velferdsordninger, og det vil den fortsatt være i framtiden. I tillegg er den norske kraftproduksjonen avgjørende for den pågående overgangen til et samfunn med lavere klimautslipp, både her i Norge og i Europa.

Gjennom EØS-avtalen har Norge, som en stormakt på energifeltet, vært en integrert del av EUs energipolitikk i over 20 år. Særlig når det gjelder eksport av gass til Europa, vil Norge ha interesse av ryddige markedsforhold. Eksport av gass gir oss flere hundre milliarder kroner i inntekter. Som kommunepolitiker vet jeg også at overskuddet etter salg av norsk energi er en viktig inntektskilde for norske kommuner, som sikrer store beløp til norske barnehager, skoler og sykehjem. Mens debatten har pågått her i dag, har jeg mottatt en e-post fra energikonsernet Lyse om at de i 2018 vil utbetale 500 mill. kr i utbytte fordelt på de 16 eierkommunene.

Spørsmålet om tilknytning til den felles energiregulatoren ACER som en del av EUs tredje energipakke, og om hva slags innflytelse den vil ha på norsk energipolitikk, har – som vi har sett i dag – skapt stor debatt. Mange har følt uro for at grunnleggende prinsipper om eierskap og kontroll over våre felles naturressurser skal komme under press hvis Norge innlemmer den tredje energimarkedspakken i EØS-avtalen.

Men la det ikke være noen tvil: Arbeiderpartiet har vært og vil alltid være en garantist for at kraftressursene våre tilhører fellesskapet og det norske folk. For å sikre

fortsatt eierskap og kontroll over naturressursene har vi i Arbeiderpartiet fått gjennomslag for klare krav og forutsetninger i avtalen med regjeringspartiene og Miljøpartiet De Grønne, bl.a. at den offentlige kontrollen og det offentlige eierskapet til norske vannkraftressurser skal ligge fast, at norske myndigheter skal ha selvstendig kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge, at ACER ikke får vedtaksmyndighet over norske energiselskaper eller norsk energipolitikk, og at beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler fortsatt skal være en suveren beslutning fattet av norske myndigheter.

Helt avslutningsvis: Som kommunepolitiker i en mellomstor kommune som Gjesdal er jeg på ingen måte en del av det Rødt kaller Oslo-eliten, men tvert imot en del av grasrota.

Ingrid Heggø (A) [16:42:40]: Kvifor har eg stått opp og vore imot ACER? Dette ønskjer eg å begynna med. Jo, det var nettopp fordi eg var redd for å mista kontrollen over energien vår. Eg var redd for kva som kan koma i neste direktiv. Framlegget frå regjeringa var, slik eg og mange med meg såg det, ei overføring av avgjerdsmynde frå Noreg til ACER og RME.

Kven skulle bestemma over norske energiselskap? Kven skulle bestemma over norsk energipolitikk? Kven skulle bestemma om vi skulle ha nye utanlandskablar eller ikkje? Nye kablar og fri flyt av energi over landegrensene ville ha medført høgare prisar. Difor er punktet om utanlandskablar så viktig for meg som kjem frå Høyanger, som er nemnt mange gonger her, og for industrien vår.

Det er fleire måtar vi kan angripa denne problemstillinga på. Den første er å stemma imot, for vi veit kva vi har, men vi veit ikkje kva vi får. Gjer vi det? Er status quo eit alternativ her? Nei, det er ikkje det. Vi veit ikkje korleis det vert viss vi skal stå utanfor og heile det nordiske samarbeidet er med i ACER og EU. Det vert ein ny situasjon, uansett. Eit anna alternativ er å stemma for, men på visse vilkår, slik vi gjer – å ha klare krav knytt til dette jaet, som gjer at vi beheld kontrollen og avgjerdsmyndigheita over krafta, krav som òg tek høgde for endringar i framtidige energipakkar.

Arbeidarpartiet er klokkeklare på at vi framleis skal ha nasjonal kontroll over energipolitikken. ACER får ikkje vedtaksmyndigheit over norske energiselskap eller norsk energipolitikk. Og kva med oppgåvene til RME, den nye reguleringsmyndigheita? Ho får avgrensa myndige. Den overordna myndigheita til å utforma og vedta forskrifter og utarbeida lover skal framleis liggja i departementet, OED, og i direktoratet, NVE – akkurat som i dag. Noreg skal altså framleis bestemma over fossefalla våre, over norsk energipolitikk.

Så til EUs ønske om fri flyt av kraft: Det krev jo bygging av nye utanlandskablar for Noregs del. Då er vi på punktet om kven som skal bestemma om vi skal byggja nye utanlandskablar – Noreg eller EU? Det skal sjølv sagt framleis liggja i Noreg, her er Stortinget einig. Og ville eit nei til ACER sikra at det ikkje vert bygd nye utanlandskablar og stoppa at North Connect vert bygd? Nei, det ville det ikkje. Der er det nok òg semje i Stortinget.

Eg er glad for at med dei tilleggpunkta som Arbeidarpartiet har jobba inn i avtalen, beheld vi norsk kontroll over energien vår.

Elin Rodum Agdestein (H) [16:45:57]: Det er et viktig spørsmål for Norge vi debatterer i dag, og det har vært mange gode innlegg som har klargjort at ACER ikke handler om å avgi suverenitet. Vi gir verken fra oss arvesølv, beslutningsmyndighet over vannkraften, kraftanlegg, strømmettet i Norge eller utenlandskablene. Eierskapet til norske kraftressurser forblir norsk, men vi styrker klima- og energisamarbeidet i Europa. Et nei til ACER ville ha skapt usikkerhet om EØS-avtalen, med de konsekvenser det ville ha for tusenvis av arbeidsplasser, ikke minst i distriktene. Derfor vil jeg gi honnør til den ansvarligheten som stortingsflertallet utviser i dag.

Norge er en energistormakt i europeisk sammenheng. Energisektoren står for en stor del av arbeidsplassene og for størstedelen av handelseksporten og gir vesentlige ringvirkninger også for annen eksportrettet virksomhet. Så muligheten til å delta i det europeiske energimarkedet er viktig.

De nordiske og europeiske energimarkedene har allerede gjennom tiår vært nært forbundet gjennom fysiske overføringer og sammenknyttede markeder. Det har vi nytt godt av i Norge, for det sikrer bl.a. forsyningsikkerheten vår. Det er kanskje lett å glemme at enkelte regioner i Norge har kraftunderskudd – Trøndelag er en av dem. Selv med de nye kraftlinjene nordover fra Sogn er vi fortsatt helt avhengig av overføringslinjer fra Sverige for å ivareta forsyningsikkerheten. Det trygger energitilgangen til viktige industribedrifter, som f.eks. Norske Skog på Skogn. Energisamarbeidet forebygger at vi får en situasjon med svært høye strømpriser i Midt-Norge, noe som også ville ramme vanlige forbrukere hardt.

En lang rekke NHO-bedrifter over hele landet har samlet seg om et opprop om at det ikke må skapes usikkerhet for industrien og usikkerhet om EØS-avtalen gjennom behandlingen av ACER-saken. Ved å gå igjen listen vil de fleste av oss finne en eller flere hjørnesteinsbedrifter fra eget valgdistrikt, bedrifter som forventer at vi på Stortinget ivaretar interessene deres og ikke skaper usikkerhet om grunnlaget for arbeidsplasser.

Bedriftene sier ja til EØS, ja til europeisk energisamarbeid og ja til klimadugnaden.

Klimautfordringene er globale. Skal vi klare å løse dem, må vi samarbeide på tvers av landegrensene. Samarbeidet med EU står sentralt når vi skal utforme ny politikk for en felles oppfyllelse av målene i Parisavtalen for resten av økonomien, f.eks. innenfor transport, landbruk, bygg og avfall m.m. På den måten tar vi et felles ansvar i Europa for å håndtere felles utfordringer.

Det holder ikke å tenke at vi i Norge skal være oss selv nok. Det smaker av isolasjonisme og proteksjonisme, noe som i neste omgang ville ha rammet oss hardt, og som verden trenger mindre av, ikke mer.

Terje Breivik (V) [16:49:11]: Debatten og engasjementet som har vore med omsyn til ACER, har vore både imponerende og tankevekkjande. Når ein høyrer påstandar som at Noreg gjennom å slutta seg til det tredje energidirektivet gjev frå seg suverenitet over eigne naturressursar, og at det kan gå ut over konkurransekrafta til ei av dei viktigaste næringane me har, kraftkrevjande industri, er det forståeleg at folk vert skeptiske – og motstandarar.

På vegner av Venstre vil eg takka alle instansar, organisasjonar og privatpersonar som har lagt ned mykje ressursar og tid i å koma med innspel til Stortinget. Og sjølv om mange sikkert er vonbrotne over utfallet, er det liten tvil om at motargumenta påverkar det endelege resultatet i betydeleg grad.

Sjølv i Venstre, som nok hadde røysta for regjeringas opphavlege forslag, har godt grunngeevne motargument utløynt meirinnsats for å vurdere ulike element ytterlegare, og ikkje minst står det respekt av dei prosessane Arbeidarpartiet har hatt internt, og den ryddige, men unekteleg krevjande måten dei har brukt skepsisen og motstanden på i forhandlingane her på huset. Arbeidarpartiet har i forhandlingane utvilsamt bidrege til eit vedtak som forsterkar innramminga av og garantien for norsk suverenitet og norske næringsinteresser, og som imøtekjem svært mykje av skepsisen. Dei har endå til nytta høvet til å få reversert vedtaket regjeringspartia fatta i førre periode – at andre enn Statnett kan byggja eigne utanlandskablar.

Regjeringa må no leggja fram ei sak som igjen sikrar Statnett einerett i så måte. Regjeringa må òg inkludera behandlinga av NorthConnect-søknaden i samsvar med avtalepunkta dei fem partia forhandla fram, som m.a. betyr at me skal hausta erfaringar og gjera grundige analyser av dei kablane som allereie eksisterer, eller er under bygging, før me tek avgjerda.

Alt i alt er Venstre godt fornøgd med det vedtaket som vert fatta i dag. Me gjer ikkje frå oss råderetten over eigne naturressursar, me har same autonomi som me

har kva gjeld nye kraftkablar og -linjer, og avtalen påverkar ikkje på noko vis kraftprisane. Og viktigast av alt: Avtalen sikrar at Noreg, saman med resten av Europa, styrker eit samarbeid som er heilt avgjerande for at me i fellesskap kan lukkast med å redusera klimagassutslepp og unngå dei verste klimaendringane i framtida. Og klimautfordringane maktar me ikkje å løysa utan eit tett og forpliktande samarbeid. Det har me alle eit ansvar for å bidra til. Det handlar om fridomen til barna og barnebarna våre.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:52:18]: Råderetten i energipolitikken er en grunnleggende del av suvereniteten vi har som nasjon. Hvordan vi bruker kraften vår, har vært med på å forme og bygge det Norge vi er glad i. Det har bidratt til industriproduksjon, det har bidratt til verdiskaping, det har bidratt til arbeidsplasser i hele landet. Dette vil flertallet nå sette på spill når de vil gi EU makt over vitale deler av norsk energipolitikk.

EUs mål er en energiunion. EUs mål er å sørge for et område med lik strømpris, der en skal ha maks 2 øre forskjell per kilowattime innenfor området. En vil fjerne flaskehals. EU har etablert et energibyrå som skal få stadig mer makt på bekostning av det enkelte land: Det er EUs interesser som skal styre – EU som energiimportør. Norske interesser skal vike – Norge som en viktig energiexportør.

Det har blitt sagt fra denne talerstolen her i dag at det ikke handler om avgivelse av suverenitet. Jo, selvsagt handler det om avgivelse av suverenitet. Det har også regjeringen selv, regjeringens lovavdeling, sagt gjennom den uttalelsen som har kommet.

Arbeiderpartiets landsstyre har stilt åtte ufravelige krav for å tilslutte seg EUs tredje energimarkedspakke, og det gikk kun få timer etter at avtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne var lagt fram, før det ble synliggjort for all verden at Arbeiderpartiets krav ikke er oppfylt. Skjebnet til NorthConnect er lagt i hendene på statsråd Søviknes. Men det som er enda mer problematisk, er det vedtaket en hadde fra Arbeiderpartiets side om at det er et ufravelig krav at en eventuell videre utvikling av EUs regelverk på energiområdet ikke kommer i strid med disse punktene.

Dersom dette skulle inntreffe, må det medføre at Norge umiddelbart reserverer seg fra og sier nei til dette avtaleverket. Denne forutsetningen må vedtas i Stortinget. Noe slikt vedtak foreligger ikke til behandling i Stortinget i dag. Det nærmeste en kommer, er at flertallet i komiteen sier at det ikke er noen automatikk i at Norge i framtiden skal si ja. Det ligger ikke inne noen forpliktelse til å si nei. Det er heller ikke lagt fram noen erklæring om hva en fra norsk side har tenkt å gjøre. En har

varslet at en skal gjøre det, men det er fortsatt ikke blitt lagt fram noen erklæring, en har ikke fått noen avklaringer fra EU. Dette bør Stortinget stemme imot.

Carl-Erik Grimstad (V) [16:55:37]: Det går en rød tråd gjennom den norske Europa-politikken som med stort flertall er blitt utformet i dette huset, i alle fall siden annen verdenskrig. Den er bygget på fredstanken, den er bygget på solidaritet innenfor det sikkerhetspolitiske, det sosiale, det kulturelle, det miljømessige og ikke minst det økonomiske samarbeidet. Arbeiderpartiet har stått som en stolpe i denne solidariske politikforståelsen, og det er med stor tilfredshet at vi opplever at partiet holder fast på denne linjen. Solidaritetspolitikken har også avtegnet seg på det nordiske området, bl.a. gjennom etableringen av det nordiske kraftmarkedet, som har gitt oss og resten av Norden en stabil og god energiforsyning. Kraftmarkedet ble, under en statsråd fra Senterpartiet, liberalisert på begynnelsen av 1990-tallet, og energinasjonen Norge har ligget helt i front av utviklingen av dagens energimarkedstenkning.

Det er all mulig grunn til å se innføringen av EUs tredje energimarkedspakke i forlengelsen av denne positive utviklingen, men likevel har energisamarbeidet et helt annet perspektiv i dag enn for 30 år siden. Årsaken til det er det store innslaget av fornybar energi som i dag preger det europeiske kontinentet. I dagens situasjon er Norges produksjon basert på store vannkraftreserver – å være Europas batteripakke, så å si. Grunnen til det er at der kontinentets produksjon stanser opp når solen går ned og vinden stilner av, fortsetter vår egen produksjon så lenge det er vann i magasinene, og det blir det i dagens klimasituasjon stadig mer av. Slik sett sørger vår energi for en bedre utnyttelse av Europas fornybare energi. Derfor er tilslutningen til energipakken viktig. Det dreier seg om europeisk solidaritet i smått som i stort – eller utenfor og innenfor, for å minne om tittelen på Europa-utredningen fra 2012, og som fortsatt er nyttig lesning.

Det er noen av oss som husker EU-striden i sin begynnelse gjennom den første folkeavstemningen om Norges tilslutning til EF i 1972. Vi husker noen av argumentene – olja er vår, eller uttrykt på en mer poetisk måte i sangen «Fløtt deg EEC, du står i veien for sola». Det er med en viss tristesse vi i dag kan merke oss at dette slagordet nå kan snues mot en del av opposisjonen mot energipakken. I dag er det andre som med rette kan sies å stå i veien for sola – les solenergien.

Jeg har forståelse for usikkerheten mange har rundt tredje energimarkedspakke og energibyrådet ACER. Internasjonalt samarbeid er ofte krevende å sette seg inn i. Men samtidig er det grunn til å påpeke at det har pågått en storstilt ACER-motkampanje som har vært bygget på

en frykt som etter mitt syn ikke har større verdi enn frykten for katolikker og billig vin, som var noe av innholdet i propagandaen i 1972. Selv om stortingspolitikere har vært pepret med desinformasjon bygget på lettvinde argumenter som tap av arvesølv, galopperende strømpriser og som det heter i en brosjyre: Nei til å overføre vår kraft til Europa! Hva nå det siste måtte bety – vi har overført kraft til Europa i 50–60 år.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [16:58:58]: Saken som vi debatterer i dag, har skapt et stort engasjement langt utenfor dette huset. Det er bra, for energipolitikk berører mange ulike hensyn og interesser i samfunnet. Samtidig må også jeg si at ordbruken i denne debatten har vært for hard. Forkjemperne har opplevd å bli kalt landssvikere og quislinger, mens vi som er motstandere, har blitt latterliggjort og kalt brune og høyrepopulister. Det mener jeg er uverdigg og uklokt, og det gir i hvert fall ikke grunnlag for gode beslutninger.

SV er imot norsk tilknytning til ACER. Vi mener det er viktig at norske folkevalgte organer har kontroll på regulering av strømmettet og strømmarkedet, og vi vet også at ACER vil kunne utfordre den nasjonale kontrollen som vi har i dag. Så hører jeg flere her hevde at dette først og fremst handler om klima og et samarbeid med Europa på energifeltet. Jeg tror nok at ACERs betydning for klimainnsatsen er grovt overvurdert. Det er altså heller ikke et energisamarbeid med EU som SV sier nei til i dag.

For ACER-saken handler ikke om godkjenning av hvilket som helst internasjonalt samarbeid eller EU-direktiv, men en trend i EU der ulike EU-tilsyn i økende grad gis makt til å fatte beslutninger som er bindende for norske myndigheter. I forrige periode skjedde dette i saken om EUs finanstilsyn, som flere har vært inne på, og nå skjer det på energiområdet. Nye saker kan komme innenfor telekommunikasjon og data og vil med stor sannsynlighet også være problematiske. Derfor er det feil når det hevdes at dette ikke handler om EU. Selvsagt gjør det det.

Når Norge tilslutter seg disse tilsynsordningene, avgir vi suverenitet til organer der vi ikke har medbestemmelserett eller stemmerett. For at Norge skal klare denne maktoverføringen, lager man norske forvaltningsorganer som ikke kan styres av norske folkevalgte. Denne styringsformen lider av et betydelig demokratisk underskudd, og SV er opptatt av å forsterke demokratiet, å flytte beslutninger nedover, ikke oppover.

I tillegg til den umiddelbare styringen som Norge mister, er det uklart hvor mye nasjonal styring vi vil miste på sikt. Vi vet at EU-samarbeidet er dynamisk og ekspanderende, og det har vi sett mange ulike eksempler på i EØS-historien til Norge. Derfor er det fortsatt uav-

klart hva som vil skje, f.eks. med det europeiske regelverket for flaskehalsinntekter fra mellomlandsforbindelsene, inntekter som i dag ofte går til å redusere nettleien i Norge. Også regelverket for hvordan beslutninger i ACER fattes, kan være i endring. Derfor hadde det vært lurt å utsette dette vedtaket til vi bedre kunne sagt noe om utviklingen framover.

Derfor stemmer SV imot innlemmelsen i tredje markedsdirektiv.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen.

Siv Mossleth (Sp) [17:02:26]: Er Arbeiderpartiet et parti for guttene på industrigolvet? Lytter Arbeiderpartiet til jentene på det samme golvet? Jeg trodde ikke Fremskrittsparti-statsråd Terje Søviknes kunne bli siteret i mediene med setningen «Eg og Espen er enige» i en så viktig sak for alle de industrisamfunnene som har vært med på å bygge dette landet, hvor over 100 ordførere fra Arbeiderpartiet skjønner industriarbeidsplassers viktighet. Jeg tror representant og partileder Jonas Gahr Støre også skjønner hvor viktig denne saken er, siden han tok seg tid til å reise til Mo i Rana i går for å roe ned fagbevegelsen.

Senterpartiet vil at vannkraften også i fremtiden skal tilhøre fellesskapet. Norske myndigheter skal ha en selvstendig kontroll over energien i Norge. Derfor sier Senterpartiet nei til ACER.

Etter å ha lest Nordland Arbeiderpartis uttalelse om energi og vannkraft var jeg veldig enig i intensjonen i uttalelsen, men veldig bekymret for hva fylkespartiet egentlig jobber for, siden de aldri nevnte at Arbeiderpartiet måtte si nei til ACER. Nordland Arbeiderparti ba Stortinget reservere Norge mot suverenitetsavståelse, men de sa ikke tydelig at Arbeiderpartiet måtte stemme nei til ACER når saken kommer opp i Stortinget. De sa heller ikke ut til å mene at saken burde behandles etter Grunnloven § 115, om suverenitetsavståelse, eller utsettes.

Da var de egentlig like langt, og jeg tror en slik utydelighet var med på å tippe et knapt flertall i Arbeiderpartiets stortingsgruppe til å lande feil i denne saken. Det avgis suverenitet – altså gjør Arbeiderpartiet det de sier at de ikke vil, og landsstyrets krav er allerede brutt. Arbeiderpartiets kravliste er brutt, og ingen kan garantere for denne listen i fremtiden. Og når Arbeiderpartiet godtar disse «kopimaskinene» som installeres for å omgå suverenitetsavståelse, fører de faktisk storparten av velgerne sine – og fagbevegelsen, som nå er på lag med Senterpartiet – bak lyset.

Sandra Borch (Sp) [17:05:36]: Den rene og billige vannkraften er grunnlaget for det moderne Norge. I over 100 år har streng nasjonal styring og kontroll

skapt et industrieventyr som har gitt oss velferd og et teknologisk forsprang på flere felter. Det er fordi våre forfedre har slåss for denne råderetten.

Stortinget skal i dag avgjøre hvem som skal styre norsk energi. Nå ser det dessverre ut som om flertallet i denne sal går inn for å gi bort vår nasjonale styringsrett til EUs energibyrå ACER. Norske energiressurser må ha norsk eierskap og kontroll. Kraftressursene er arvesølvet vårt og en grunnleggende byggestein i velferdsstaten. Norsk energi tilhører det norske folk, både nå og i framtiden. Ved å gi EU mer kontroll over regulering av energiressursene våre mister vi selvråderetten, og vi svekker vårt nasjonale konkurransefortrinn.

Jeg har merket meg debatten i Arbeiderpartiet. Det virker som om enkelte prøver å overbevise seg selv om at de har rett, selv om alle Arbeiderpartiets støttespillere sier noe annet – en samlet fagbevegelse, tverrpolitiske vedtak i kraft- og industrikommuner, tverrpolitiske vedtak i ti kraftfylker, og over 100 ordførere som har sagt at man er mot.

Den tradisjonelt sterke forsvaren av vannkraften bøyer nå av for en blå regjering og for EU. De klamrer seg til noen forbehold som de har inngått en avtale med regjeringen om. Det første forbeholdet falt allerede onsdag, da statsministeren stadfestet at konsesjonsbehandlingen av den nye utenlandskabelen skal fortsette. Statsråd Søviknes bekreftet dette i dag. Nå må Arbeiderpartiet innrømme hva de er blitt enig med regjeringen om, og tørre å stå for det.

Inntil nylig har det vært ført en klar politikk om at staten skal ha ansvar for strømmettet, som inkluderer strømkabler til utlandet. Problemet er at regjeringen, med Arbeiderpartiet, i sitt forslag nå har åpnet for bygging av private utenlandskabler. Selskapet NorthConnect har allerede søkt om å bygge privat kabel mellom Norge og Storbritannia. Statsministeren erkjente det selv i spørretimen på onsdag. Prosessen rundt NorthConnect kommer til å fortsette, uavhengig av den omtalte samarbeidsavtalen mellom regjeringen og Arbeiderpartiet.

Flertallet sier vi må vise solidaritet med Europa. Vi skal bidra til å løse deres utfordring, blir det sagt. Det blir feil. Industrireisningen i Norge etter krigen og vår velstand er tuftet på verdiene vannkraften har gitt. Oljeinntektene kom senere. Når oljens verdi med tiden blir mindre, blir den grønne energien vårt fortrinn.

Jeg håper man kan stemme mot ACER i dag.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [17:08:57]: Politikk er interessekamp. Politikk er verdikamp. Politikk er å prioritere og å være tydelig på hva slags interesser du kjemper for. Senterpartiet kjemper for norske arbeidsplasser. Vi setter interessene til industriarbeiderne i Rana

og Årdal foran ønskene til EUs ledere. Vi er bekymret for alle i Norge som ikke har råd til høyere strømreregninger. Dette går langt foran hensynet til dem som drømmer om enda sterkere markedsstyring av Europa.

Norge er bygd på nasjonal kontroll over naturressursene, ikke minst nasjonal kontroll over bruken av og infrastrukturen til energien vår. Dette har gitt norsk industri et livsviktig konkurransefortrinn. Det er definitivt i EUs interesse å få mer makt over infrastrukturen til norsk energi. Det er ikke i vår interesse at vi lar EU regulere oss inn i sitt system.

Norge er en av verdens største energiprodusenter. Som selger har vi ofte grunnleggende andre interesser enn EU som kjøper. Det trues med at Norge mister markedsadgang uten tilknytning til EUs energibyrå. De argumentene er ikke troverdige. Hvem tenker man at EU skal importere mer energi fra hvis man skulle stenge Norge ute av sitt marked? Norsk energi er avgjørende viktig for produksjonen og arbeidsplassene i store deler av Europa. Færre enn én av ti i Norge støtter at Norge overfører mer makt over viktige deler av norsk energipolitikk til EU. Det norske folk har stemt nei til EU – to ganger.

Økonomi- og finansredaktør i Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung, Rainer Hank, konkluderte i Klassekampen den 31. desember 2015 med at konseptet folkesuverenitet er en av de gode oppfinnelsene fra opplysningstiden. Han slår fast at folkesuverenitet innebærer en viktig forståelse: «Ikke bare elitene, også vanlige folk er gitt makt og selvbestemmelsesrett i sin stat, der alle kan føle seg ivaretatt.» Rainer Hank avslutter med å vri på et gammelt fagforeningsordtak: «Nasjonalstaten er det sterkeste de svake har.»

Ved å overføre suverenitet til EUs energibyrå svekker vi folkestyret. Vi gir folk i Norge mindre sjølbestemmelsesrett og makt. Dette er Senterpartiet sterkt imot. Derfor stemmer vi nei til suverenitetsoverføring til EUs energibyrå.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [17:11:56]: I 2016 hadde jeg gleden av å ha møte med statsministeren på Island. Vi diskuterte hva som hadde skjedd på Island etter finanskrisen, og hvorfor de hadde klart å reise seg såpass fort sammenlignet med f.eks. flere av landene i Sør-Europa. Da løftet han fram noen hovedgrunner for det. Det ene var selvfølgelig at de har egen valuta, egen krone. De hadde styring over den og kunne bruke valutaen når de skulle reise sin økonomi. Det andre de løftet opp, var energipolitikken, at de hadde kontroll på energien og kunne bruke den til å bygge industri, få til verdiskaping på Island. Det er så viktig at vi lærer av det islandske eksemplet.

I Norge har vi styring over egen valuta takket være at ikke Erna Solberg har fått gjennomslag for sitt mål. I stortingsperioden 2005–2009 ivret Høyre for å innføre euro i Norge. Erna Solberg skrev med bred penn at det var det beste argumentet for EU-medlemskap. Det har vist seg å være et meget dårlig argument, det har vært svært uklokt.

Nå er det energi. Erna Solberg sier at nå må vi gi fra oss deler av makten over vår energipolitikk, for det er viktig for Norge – det er ifølge Solberg en klok politikk. Det er like feil som hennes ønske om å innføre euro. EU har som mål å bygge opp en energiunion med mest mulig lik strømpris i Europa. Er det et gode for Norge? Er det et gode for vår industri, eller er det det motsatte? Vi i Senterpartiet mener at det er det motsatte, at det har vært et gode for Norge at vi har brukt energien som er utviklet i Norge, til å lage lange verdikjeder i vårt land – for å bygge industri langs kysten, bygge industri og verdiskaping i hele landet og ha en elforsyning som gjør at du og jeg også har en lav strømpris i det kalde klimaet vi har. Det er et mål. Det er ikke noe mål at det norske storting skal gi fra seg makt på et så viktig område. Det er det vi i dag gjør når stortingsflertallet ønsker å melde Norge inn og tilslutte seg EUs tredje energimarkedspakke, at ACER skal få beslutningsmyndighet over norsk energipolitikk. Det er det ingen grunn for at vi skal gjøre.

Og så er det et veldig paradoks at et alminnelig flertall kan bestemme at denne suverenitetsoverføringen skal skje med bare 50 pst. av stemmene. I Grunnloven er det veldig klart at hvis man skal ha suverenitetsoverføring, skal det være tre fjerdedels flertall. Hvis man ser på sammensetningen her i Stortinget, er det ikke tre fjerdedels flertall for denne suverenitetsoverføringen. Hvis man regner med Arbeiderpartiets representanter som tydelig er imot, er det ikke etter Grunnlovens bestemmelser et reelt flertall for å overføre makt fra Stortinget, fra norsk forvaltning, til EU. Derfor mener jeg det er et grunnleggende brudd på de spillereglene Grunnloven legger opp til. Derfor kan ikke Høyre lenger kalle seg grunnlovskonservative, de er grunnlovsrelativister.

Else-May Botten (A) [17:15:14]: Jeg synes det er greit å komme innimellom alle Senterparti-innleggene her. Men det som er interessant, er at Senterpartiet snakker om Arbeiderpartiet hele tiden. Det var faktisk en representant som kun snakket om Arbeiderpartiet hele tiden. Og hadde det bare vært sannhet i det man har sagt, hadde det vært strålende.

Men jeg synes også det kan være viktig å vise til Senterparti-politikk, når vi er i den situasjonen vi står i nå. Sandra Borch sa at vi avstår suverenitet i dag. Ja, hvor står det? Når skal vi vedta det? I hvilket dokument står det, og hva er det Senterpartiet ønsker å bidra med når det

gjelder det i denne saken? Jeg har ikke sett ett forslag som gjelder hva man skal forholde seg til, man bare sier nei, ingen konsekvensutredning når det gjelder et nei-resultat. Det synes jeg er ganske uforvarlig.

Så har jeg lyst til å minne om Terje Riis-Johansens strålende innlegg fra 2008, hvor han sa:

«Det som skjer i Europa påvirker Norge i stor grad. Vi har blitt stadig mer integrert i det europeiske energimarkedet, og internasjonale rammebetingelser har blitt viktige for Norge. Innenfor EU arbeides det for å utvikle et felles europeisk kraftmarked. Norge støtter denne utviklingen.»

Så sier han videre:

«Først og fremst skal vi sikre nordmenns energibehov med fornybar kraft. Men vi skal heller ikke unnlate å ta ansvar for at vi med våre naturressurser kan bidra til at Norge kan spille en viktig rolle for å erstatte fossil energi med fornybar energi i våre naboland.»

Videre kan vi finne sitatet: Det er positivt at EU er i ferd med å utforme en felles tiltaksplan når det gjelder å bruke energien så effektivt som mulig. Norge ser den store betydningen av ACER. ACERs plan vil stimulere til energieffektivitet.

Så er det Åslaug Haga som slår til og sier:

«Selv om Norge allerede i dag ligger i tet i Europa på fornybar energi, har vi ambisiøse planer om å bygge ut produksjonen av fornybar energi i form av blant annet bioenergi, vindkraft, småkraft og offshore vind. Min ambisjon er at Norge skal bli en stor eksportør av rein og fornybar energi.»

Det er fint å kunne minne om disse utspillene, for det er helt tydelig at vi har et annet Senterparti her i salen i dag, enn hva det var da dette samarbeidet faktisk startet. Jeg ønsker å vise til det nok en gang, fordi det er mange som ønsker å skape splid når det gjelder det både statsråden og statsministeren har sagt med tanke på vår avtale. Det som statsministeren bekreftet på sin Facebookside i går, er riktig, og det har også ført til uttalelser om at det er glede i LO i dag. Så de har faktisk blitt lyttet til, og de er glade for at de er blitt tatt på alvor.

Marit Arnstad (Sp) [17:18:31]: Dette er en interessant debatt å følge. Det er interessant å se at rådgiverne har fått beskjed om å grave djupt i lommene for å finne sitat fra tidligere Senterparti-statsråder – trivelig det! Vi står for dem alle i hop! Vi gjør det, gitt, for det er ingen hos oss som er uenig i internasjonalt samarbeid, og det er heller ingen som er uenig i at vi skal ha kraftutveksling. Det har vi bestandig hatt. Og det er helt riktig at Senterpartiet var med på å legge til rette for et fritt marked på energisida på 1990-tallet. Det er helt riktig.

Samtidig var vi veldig nøye på å skille dem som hadde ansvaret for infrastrukturen, altså nettet, og dem som hadde ansvaret for produksjonen. Det er nettopp det man ikke gjør hvis man nå godkjenner NorthConnect. Da lar man kraftprodusentene komme inn fra kraftverket og helt ut til sluttmarkedet, helt ut til sluttbrukeren, og lar dem få styringen over hele nettet. Det er et helt nytt prinsipp, det har aldri tidligere vært et prinsipp i norsk energipolitikk.

Det vi snakker om i dag, er noe helt nytt, for det vi snakker om i dag, er at vi skal avgi suverenitet til EU på energiområdet. Det har Norge aldri tidligere gjort. Det virker som om enkelte talere her tror at vi ikke skal gjøre det, men det skal vi altså gjøre. Så sier Lovavdelingen at det er lite inngripende, så vi kan gjøre det uten en grunnlovsbehandling. Det sier de fordi Høyre og Arbeiderpartiet i Stortinget har utviklet en praksis der ingenting er inngripende nok til at man kan bruke Grunnloven. Men sjølsagt skulle man brukt § 115 i dette spørsmålet.

I dag handler det ikke bare om den kraftutvekslingen vi har vært vant til, men det handler om en ny stor kabel over til England, som blir nesten en ren eksportkabel. Og det handler om framtidige kabler og kabelkapasitet og hva det kan komme til å bety.

Jeg kunne godt sitert Ola Borten Moe, jeg også, jeg kunne sitert hva han har sagt om NorthConnect. Det tror jeg nok ville vært slående for en del av dem som sitter i salen her. Jeg kunne sjølsagt også sagt noe til Fremskrittspartiets talsmann, som var opptatt av gass og gasseksport: Ja, det er bra at vi eksporterer gass fra Norge til Storbritannia. Det bidrar til å redusere CO₂-utslippene der betydelig. Det vi nå gjør, er at vi skal etablere en ny kabel, som skal konkurrere med vår egen gasskabel. Vi kunne diskutert den problemstillingen litt, hvis han var FrP-er.

Men vi må faktisk ta inn over oss at det vi gjør i dag, er at vi avgir suverenitet til EU på energisida. Det er noe helt nytt. Vi må også ta inn over oss at Arbeiderpartiet i dag har overlatt avgjørelsen om NorthConnect til Høyre og Fremskrittspartiet, for Høyre og Fremskrittspartiet er i dag ikke i stand til å si om de vil vurdere konsesjonssøknadene før de to kablene som vi allerede har under bygging, er ferdig. Det tror jeg Arbeiderpartiet gambler på, og det tror jeg dessverre de kommer til å betale dyrt for.

Arne Nævra (SV) [17:21:50]: I dag morges våknet jeg litt svett, og lakenet lå i en krøll nede ved senga. Jeg skjønnte at jeg hadde hatt urolig søvn – psykologene hadde antakelig kalt dette «rapid eye movement», REM-søvn – før jeg våknet. Så kom jeg til å tenke på dagens sak, så det var nok ikke REM, men det var RME, Reguleringsmyndigheten for energi, jeg hadde hatt på hjernen i løpet av natta.

Dette spøkelset av en konstruksjon under NVE skal altså være vår kontakt mot EU i energispørsmål. Det er ikke underlagt folkevalgt kontroll, og attpåtil skal dette organet kommunisere med et annet spøkelse, nemlig ESA i Europa. Man skal være ganske naiv for ikke å gjenomskue at dette åpenbare krumspringet er laget for å unngå kravet om tre fjerdedels flertall i Stortinget, fordi saken dermed ikke gjelder avgivelse av suverenitet til et overnasjonalt organ som vi ikke er medlem av.

Myndighetsoverføring fra Norge skal altså ikke skje til ACER, men til EFTAs overvåkingsorgan, ESA. Der er vi som kjent medlem. Men de skal bare være et talerør for ACER. De skal få utkast som er i samsvar med ACERs ønsker, fra dem. For meg virker dette rett og slett som et justisbasert lureri. ESA har heller ikke ressurser til selvstendige utredninger.

Det vi nå blir vitne til, er en dobbel kopiering av ACERs vedtak. Først kopieres de i ESA, så i den norske reguleringsmekanismen. På dette feltet har nok Nei til EU rett. De har kalt den norske delen en kopimaskin til 55 mill. kr. Så mye er satt av til dette organet i inneværende års budsjett, 2018-budsjettet. EU krever at norsk reguleringsmyndighet skal være helt uavhengig, mens ESA i høy grad er avhengig, nemlig av ACER og EU-systemet. Fra 2021 skal Norge levere inn årlige energiplaner som skal godkjennes av kommisjonen.

Bakgrunnen for alt dette er at EU har behov for å omgå de trege behandlingsrutinene gjennom Europarådet, Europaparlamentet og EU-kommisjonen. Derfor opprettes det stadig nye byråer for begrensede saksfelt. De kan vedta prosjekter av felles interesse, som det heter. Ved uenighet kan ACER bestemme hvem som skal betale for f.eks. kabler. Om nasjonale myndigheter ikke blir enige, kan ACER fatte vedtak om både operasjonell sikkerhet og adgang til nettverk.

Kan vi egentlig stole på Høyre i denne saken, som har jobbet for utenlandsk eierskap for norske energiverk, siden de i årevis har motarbeidet hjemfallsretten?

Lars Haltbrekken (SV) [17:24:59]: Det hevdes med stor patos fra enkelte at tilslutning til ACER er avgjørende for klimaet. Hvis det var tilfellet, ville jeg trodd at klima var et sentralt argument fra regjeringens side for å avgi suverenitet og tilslutte seg ACER. Men etter å ha lest proposisjonen, som er på hele 211 sider, finner jeg ordet «klimaendringer» to ganger, og det helt sentrale begrepet «CO₂-utslipp» er nevnt tre ganger, da i sammenheng med hvordan kraftselskaper bør rapportere, ikke hvordan utslippene skal kuttes. Hadde dette vært den klimapakken enkelte påstår at den er, hadde de 211 sidene vært gjennomsyret av «klima» og hvordan ACER skal bidra til å kutte i klimagassutslippene. Fak-

tum er at hensynet til klimaet er mer eller mindre fraværende.

Det er ikke gjennom ACER vi avgjør om vi redder klodens klima eller ikke. Det er gjennom de internasjonale klimaforhandlingene og de konkrete utslippsreduksjonene hvert enkelt land bidrar til. Argumentene om ACERs betydning i klimakampen er som keiserens nye klær: De finnes ikke. Men jeg skjønner at enkelte må vektlegge det for å kunne selge det inn til sine egne partimedlemmer. Men også her hadde det vært greit med litt edruelighet og sannferdighet. Jeg reagerer på karakteristikkene enkelte kommer med av oss som går imot tilslutning til ACER.

Innlegget fra Miljøpartiet De Grønnes representant må jeg ærlig talt si var ganske drøyt. Det sies at vi som sier nei til ACER, er selvsentrerte, vi har et impotent miljøengasjement, vi bygger murer, vi har kun et nasjonalistisk miljøengasjement, solidariteten stanser ved landegrensene, og vi trekker opp stigen etter oss. Det verste er kanskje at disse karakteristikkene rammer en tredjedel av medlemmene i representantens eget landsstyre. I mitt parti ville vi kalt slike karakteristikker av egne partimedlemmer ukameratslig.

Jeg ber også om at de som mener at ACER er avgjørende for klimapolitikken, merker seg det som kamerat Halleland fra Fremskrittspartiet sa i sitt innlegg, hvor han la vekt på betydningen innlemmelsen i EUs tredje energimarkedspakke har for eksporten av norsk gass. Det er på ingen måte et miljøtiltak, men dette er altså Miljøpartiet De Grønnes nye allierte i klimakampen. Før man karakteriserer sine motstandere og egne partimedlemmer, bør man kanskje kaste et blikk over skulderen og se på hvem som er ens egne allierte.

Heidi Greni (Sp) [17:27:57]: Norge er rikt på billig og grønn energi. Det har kommet landet til nytte gjennom sikker og billig strømforsyning til husholdningene og gjennom industrietableringer som har gitt arbeidsplasser i store deler av vårt langstrakte land. Gjennom bruk av grønn energi i industriproduksjonen leverer vi miljøvennlige produkter til verdensmarkedet.

Nasjonal styringsrett over energiressursene våre har vært Senterpartiets kampsak lenge før ACER kom på bordet. For noen år siden sikret vi hjemfallsretten for vannkraftressursene, etter at noen prøvde å påstå at det var i konflikt med EØS-avtalen. Nå er spørsmålet hvilke konsekvenser det får om vi går inn i EUs energiunion.

Jeg hører olje- og energiminister Søviknes forsikre om at Norge fortsatt kommer til å styre norsk energipolitikk, selv med en tilknytning til ACER. Faktum er at vi avgir suverenitet til et overnasjonalt organ. Professor Eivind Smith mener saken må behandles etter Grunnloven § 115, som krever tre fjerdedels flertall. Det ble ikke

lagt til grunn. Regjeringen ønsker bred tilslutning, og tar ikke sjansen på et nederlag.

Arbeiderpartiet støtter tilslutningen til EUs energiunion. Det gjør de som tradisjonelle EU-tilhengere og med tradisjonell redsel for å gå imot noe som kan bli negativt mottatt i Brussel. Arbeiderpartiet har satt fram åtte krav som skal være innfridd for å støtte regjeringen. Det er ikke noe galt med hvert enkelt av kravene, men statsråden har jo bekreftet her i dag at han på ingen måte vil gå god for at de skal bli innfridd. Vi har fra før sett hvordan denne typen forutsetninger har fått liten praktisk betydning over tid, og slik er jeg redd det blir denne gangen også.

Når Norge avgir suverenitet til EU-organ, har vi erfaringer med at det blir en utvikling der vi bindes opp til nye endringer som skjer over tid. Vi har mengder av dyrekjøpt erfaring gjennom EØS-avtalens snart 25-årige historie som viser at forbeholdene vi tok, og nasjonale påstander om avtalens begrensninger, fort ble gjort til skamme.

Vår EØS-partner Island ser ut til å ende opp med å gå imot ACER. Både Senterpartiets og Høyres søsterparti på Island mener avtalen medfører uakseptabel avgivelse av suverenitet over energisektoren.

Regjeringen og Arbeiderpartiet vil gjerne gi inntrykk av at ACER er en ganske begrenset sak som stort sett gjelder samarbeid om mer effektiv energiutnyttelse i EU. Dette er ikke en liten og uskyldig sak. Det viser motstanden fra fagbevegelsen, energiavhengig industri og lokalpolitikere over hele landet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:31:14]: Det viktigste i denne saken er om Stortingets flertall vil avgi suverenitet til Brussel for å sikre friere flyt av strøm mellom Norge og EU-land. EU arbeider målbevisst for å legge til rette en politisk union og et felles marked, nå også for strøm. Fysiske flaskehalsen som begrenser fri flyt av strøm mellom EU og EØS-land, skal systematisk tas vekk med grunnlag i den felles energipolitikken som ACER er en del av. Konsekvensen av dette skal bli mest mulig lik pris på strøm, maks 2 øre prisforskjell. Norsk strømpris skal derfor ikke – og jeg understreker *ikke* – bli et nasjonalt fortrinn for innbyggere og bedrifter i Norge.

Senterpartiet arbeider sjølsagt for at strømprisene i Norge skal være en fordel for folk i et land med mye mørke og kulde. Videre trenger vårt næringsliv rammebetingelser med billigere strøm i forhold til det som er i utlandet. Det er grunnlaget for solide lønns- og arbeidsvilkår, slik vi har det i Norge. Det er Senterpartiets historiske tradisjon som vi nå viderefører, og et stort flertall i Landsorganisasjonen støtter opp om dette – jeg vil si naturlig.

EU-tilhengerne, anført av Arbeiderpartiet og Høyre, ønsker å tilpasse hverdagslivet i Norge mest mulig til situasjonen for folk som lever i stormaktenes Europa. Farvel til den norske modellen. Forskjells-Norge erstatter vårt Samholds-Norge.

Når EU blir stadig mer overnasjonal, blir det krav om stadig mer omfattende suverenitetsavståelse fra Stortinget til Brussel, også på energiområdet. Regjeringa kan ikke gi Arbeiderpartiet forsikringer mot dette. Om regjeringa sammen med Arbeiderpartiet hadde prøvd å få forsikring fra EU, hadde også svaret der blitt nei. Hvorfor? Jo, sjølsagt fordi EU – og dermed EØS – er dynamisk, stadig i endring og stadig mer overnasjonal.

Det å avgi norsk suverenitet til Brussel, slik som skjer i denne saken, må etter Senterpartiets mening skje etter Grunnloven § 115, altså med tre fjerdedels flertall. De anerkjente grunnlovskyndige Eivind Smith og Eirik Holmøyvik støtter dette standpunktet. Men EU-tilhengerne Arbeiderpartiet og Høyre utvanner i sak etter sak forståelsen av Grunnloven, for de ser en stor risiko for ikke å få viljen sin om Grunnlovens krav til tre fjerdedels flertall følges.

Tilslutning til ACER vil føre til at EU tar makt fra Stortinget over bruk og/eller bygging av norske strømlinjer eller strømkabler ut av landet. Både statsministeren og statsråd Søviknes sier at konsesjonssøknaden for North-Connect-kabelen mellom Norge og Skottland vil bli behandlet etter gjeldende regelverk. Spørsmålet blir nå om denne konsesjonsbehandlingen blir utsatt til etter 2020 som følge av avtalen med Arbeiderpartiet. Det må statsråd Søviknes avklare i denne debatten.

Per Espen Stoknes (MDG) [17:34:29]: Denne uken har vi hatt rikelig anledning til å øve oss på dette med å være uenig i standpunkt og perspektiver og samtidig kunne gi hverandre respektfull omtale. Jeg takker representanten Haltbrekken for utfordringen om å ta den på strak arm. Hvis representanten Haltbrekken hadde lyttet nøye, hadde han også hørt at han fikk honnør for å ha tatt avstand fra en del av Nei til EUs mest prisfryktopphaussende retorikk. Jeg vil også uttrykke forståelse for Haltbrekkens smerte ved å måtte si nei til energisamarbeid med Europa, mens resten av miljøbevegelsen har inntatt motsatt standpunkt, og at Naturvernforbundet, på grunn av den interne smerten, har valgt å være avstående. Jeg vil også uttrykke sympati og forståelse med de i MDG som opplever at denne debatten går i feil retning på grunn av at naturhensyn ikke er tilstrekkelig ivare tatt.

Så utfordret Haltbrekken MDG på at ACER ikke er noe klimatiltak. På en måte er det riktig. Hvis man leser nøye i ACERs formålsparagrafer og regler, står det ikke særlig mye om klima der. Så det kan man for så vidt hev-

de, men det er bare hvis man ser på ACERs oppgave, som jo er ekstremt teknisk. Det handler om nettkodespesifikasjoner, det handler om metoder for hvordan man selger strøm fra en region til en annen, og beregning av disse tingene. Det som er viktig å få med seg, er at ACER er en forutsetning for et hundre prosent fornybart energisystem i Europa. Det er dit Europa ønsker å komme, og Europa er på vei dit mye raskere enn de fleste andre regioner i verden.

Hvis vi har et hundre prosent fornybart energisystem med veldig mye sol, veldig mye vind, veldig mange andre variable kraftformer, hvordan skal det utveksles hvis det ikke skal skje ved nøye, avansert, teknisk balansering av kraften fra det ene stedet til det andre? EU har verdens mest ambisiøse klimamål, energieffektiviseringsmål og innfasing-av-fornybar-mål. Hvis man ikke har en organisasjon som ACER på plass for å skape et dialogklima, et samarbeid rundt det, hvordan i all verden skal man da få et europeisk kraftsystem som kan være hundre prosent fornybart, ikke minst når batteriet kommer inn?

Til sist: Jeg hørte representanten Kaski si at SV ikke sier nei til EU-samarbeid. Det man sier nei til, er en trend med bindende vedtak fra EU til Norge. I denne sal har vi hørt parti etter parti som sier de er for energisamarbeid, men SV vil bare være med på slikt gruppearbeid hvis vi kan bestemme alle regler selv – hvis det er et gruppearbeid som ikke vi får dominere, nei, da har vi ikke lyst likevel. Dette er dårlig solidaritet i praksis.

Ketil Kjenseth (V) [17:37:46]: Jeg merker meg at Island er en del av debatten. Det er interessant i seg selv. Jeg synes Norge er et langt bedre eksempel: Vi har vår egen valuta, men vi er også det mest elektrifiserte landet og samfunnet i verden. Det er «helt elektrisk» hvordan vi nå går foran og er verdens ledende forsøksområde. Det gjelder for elbiler, grønne datasenter, havvind og når det gjelder å bygge store batterilagre. Vi var først ute med å skille nettdrift fra strømproduksjon og å etablere markedsregulering, og Senterpartiet erkjenner at de gikk i bresjen for det. I samarbeid med de nordiske landene har vi vært en foregangsregion i Europa. Det var et helt annet Senterparti enn det vi hører her i dag.

Det viktige er å se på hva som skjer rundt oss i verden nå, for det samarbeidet vi har hatt i Norden over 25 år, har ført oss langt. Det har gitt oss kapital, rimelig energi og sikkerhet for forsyning. Men når store deler av den øvrige verden skal over på andre energibærere, pågår det stor forskning og utvikling og rask teknologisk utvikling, og hvis vi ikke holder på det samarbeidet vi har utviklet sammen med de nordiske landene, kommer noen til å gå forbi oss. Sol- og vindteknologien utvikler seg enormt raskt, og hvis kapitalkraftene i Asia og USA

setter fart på denne utviklingen, har ikke vi mer enn det forspranget på 25 år som vi allerede har, på å møte den utfordringen. Det er i den forbindelse vi må snakke om hvilke investeringer vi skal gjøre, hvilke ressurser vi har, og hva vi skal møte framtida med. Det gjelder å forske mer og samarbeide mer og ikke reversere, hoppe av et samarbeid og stoppe verden: Hjelp, jeg vil av!

Hvis vi skulle sagt nei i dag, er utfordringen: Skulle vi da inngått avtaler med Sverige, Danmark og Finland, som er med i EU, og som raser avgårde i den farten? Vi må tenke framover og bruke de mulighetene vi har til å samarbeide, og investere videre i det vi allerede har lagt inn av ressurser.

Representanten Arnstad var innom NorthConnect. Den er jo ikke et tema i dag. Den vedtok vi i forrige periode. I dag reverserer vi avgjørelsen om at andre kan få muligheten. Dette er såkalt private, men det er jo Agder Energi, Lyse og E-CO Energi, og det er offentlig eierskap i de aktørene. Det er en problemstilling knyttet til at aktører kan få inngå bilaterale avtaler. Det er egentlig det vi reverserer her i dag, at Statnett skal følge kablene helt ut. Det er faktisk en harmonisering av regelverket med andre land i EU, noe som EU anbefaler.

Ole André Myhrvold (Sp) [17:41:13]: Det er hyggelig at også Venstre kan være med på å reversere litt i denne stortingsperioden.

Jeg vil dvele litt ved de løfter og avtaler som er inngått i denne saken. Blant annet har Arbeiderpartiet lovet tilslutning til EUs tredje energimarkedspakke. Det betyr ikke «at Norge automatisk sier ja til framtidige endringer som kan komme på energifeltet i EU».

At man ikke skal gi et automatisk ja, innebærer vel for så vidt heller ikke at man skal si nei, men det er ikke det viktigste. Det viktigste er at dette rører ved en grunnleggende bekymring, nemlig at vi har hørt slike formuleringer før. Vi har hørt om på hvilken måte innlemmelse av nye direktiver, proposisjoner og regelverk ikke forandrer norsk politikk og samfunn – og så ser vi det fundamentalt motsatte: Energi skulle ikke være en del av EØS. Faglige rettigheter skulle ikke bli påvirket av EØS. Distriktpolitiske tiltak skulle ikke bli påvirket av EØS. De gjentatte forsøkene på å gi lovnader og sette skranker for utviklingen og rekkevidden av EUs beslutningsmyndighet har hittil ikke hatt noen verdi.

Dette er med på å fordekke hva man forplikter seg til, når vi gjentatte ganger ser at det er den frie flyten som styrer – og det er helt naturlig, for det er et fundament EU er grunnlagt på. Problemet er at når den frie flyten nå skal overføres også på energiområdet, er målet å utligne de nasjonale fortrinnene – fortrinn som Norge bygger store verdier på. Nøkkelen til suksess har vært fornuftig og nasjonal balansering av ulike interesser. Det settes nå

på spill gjennom et såkalt betinget ja, og så overlates det til regjeringen, med Søviknes i spissen, å bringe dette i havn overfor EU, for avtalen mellom Arbeiderpartiet, regjeringen og Miljøpartiet De Grønne forandrer ikke det faktum at vi nå legger deler av energipolitikken på EUs bord.

Det skal «avgis en formell erklæring overfor EU/EØS som gir uttrykk for vår holdning», står det i Innst. 78 S for 2017–2018, som vi behandler nå. Hva betyr det? Hva er det verdt når vi f.eks. vet at det allerede foreligger konkrete forslag om endringer av måten ACER skal fatte beslutninger på? Det endrer allerede rekkevidden av vedtaks- og beslutningsmyndigheten som ligger til ACER. Før vi har behandlet saken ferdig her i dag, er forutsetningene allerede under endring. Begrunnelsen for endringen fra EUs side oppgis å være at der noen få land kunne blokkere avgjørelser og hindre viktig framdrift, vil dette nå gå lettere. Nettopp! EU finner veier for å sikre fri flyt. Dette bare understreker det faktumet at EU utvikles kontinuerlig gjennom stadig nye vedtak og nye konkrete avgjørelser utenfor vår kontroll.

Så spørsmålet til statsråd Søviknes blir: Hva er egentlig en erklæring som er vedtatt av norske partier, verdt når den framlegges i Brussel?

Steinar Ness (Sp) [17:44:18]: Eigarskap til og styringsrett over naturressursane jord, skog vatn, fisk, mineralar, olje og gass har vore, er i dag og vil i framtida vere eit politisk stridsspørsmål. Ulike interesser står mot kvarandre. Lokalt og nasjonalt eigarskap, aktiv industripolitikk og god fordelingspolitikk vert utfordra av fri flyt-politikk og fleirnasjonale selskap. Det har ikkje vore full semje i Stortinget verken om utforminga av oljepolitikken vår eller heimfallsordninga for vasskraft. Det vert noko holt over representantar som frå denne talarstolen i dag vil vere med på å ta æra for ein politikk dei har vore usamde i.

Eg føler at vi bevegar oss i retning av eit prosessdemokrati som utfordrar både folkestyret vårt og forholdet mellom oss som folkevalde og dei vi representerer. ACER er sjølv sagt vanskeleg tilgjengeleg og teknisk, men det er ei brikke i ein stor prosess som over tid flyttar makt og styringsrett. Lovavdelinga i Justisdepartementet har konkludert med at overføringa av styringsrett er lite inngripande, men det vert ganske sterkt å høyre folk seie frå denne talarstolen at det ikkje er snakk om overføring av styringsrett, når det i regjeringa sine eigne dokument er slått fast at det er det vi snakkar om. Men fleirtalet går då utanom reglane i Grunnlova.

Arbeidarpartiet meiner at regjeringspartia Høgre og Framstegspartiet har gjeve garantiar, bl.a. når det gjeld utbygging av nye kraftkablar til utlandet. Her må statsråden hjelpe oss og opplyse om kva som er fakta. Eg har

fått med meg at statsråden er samd med seg sjølv, og statsministeren er samd med seg sjølv, men om statsministeren, statsråden og Arbeidarpartiet er samde med kvarandre, har eg ikkje fått oversikt over. Det er framleis eit ope spørsmål. Så eg må be statsråden svare heilt konkret på dette:

Skal konsesjonshandsaminga av NorthConnects kabel vente til etter 2021, når dei kablane som no er under utbygging, vil vere ferdige, og vi har moglegheit til å summere opp erfaringane av det? Det er spørsmålet som har vorte stilt – på ulike måtar, av mange representantar – gjennom debatten i heile dag. Eg gjentek spørsmålet:

Skal konsesjonshandsaminga vente til etter 2021, eller skal ho gå vidare uavhengig av denne diskusjonen og det som har vorte sagt frå folka frå Arbeidarpartiet i denne salen i dag?

Tom-Christer Nilsen (H) [17:47:22]: Den debatten vi har opplevd i offentligheten om den saken vi behandler i dag, har vært så full av stråmenn at det har vært flere av dem satt opp i ordskiftet enn det er på selv de største farmene i Midtvesten, eller som brennes på en gjennomsnittlig Guy Fawkes Night på De britiske øyer.

Saken dreier seg i utgangspunktet ikke om utenlandskabler. Selv de som her argumenterer mot saken og bruker argumentet om effektkjøring, sier også at de er for overføringskapasitet mellom Norge og andre land. Men ACER har ingen myndighet over om vi bygger kabler eller ikke, eller om hvor mye kraft vi eksporterer eller importerer. Saken dreier seg ikke om prisen på strøm – ACER har ingen myndighet der. Saken dreier seg ikke om hvilke kraftverk vi skal bygge – ACER har ingen myndighet der. Saken dreier seg ikke om hvem som eier kraftverkene – ACER har ingen myndighet der. Saken dreier seg ikke om konsesjonsvilkårene for kraftverk – det er vi som setter dem – ACER har ingen myndighet der. Saken dreier seg ikke om effektkjøring, det er konsesjonsvilkårene som bestemmer det. Dem setter vi og ikke ACER. Saken dreier seg ikke om hvor mye strøm vi skal selge eller kjøpe – ACER har ingen myndighet der. Det dreier seg ikke om hva vi bruker strømmen til, om den går til norsk kraftkrevende industri – ACER har ingen myndighet der.

Saken dreier seg om suverenitetsavståelse, bl.a. av en suverenitet vi egentlig ikke har. I realiteten dreier det seg om hva som skjer når to land i hver sin ende av en kabel er uenige om hvilke kjørerregler som skal gjelde i kabelen. I stedet for å få forskjellige kjørerregler i hver halvdel av kabelen kan nå investorer bl.a. i fornybar energi og forvaltningen på begge sider være trygge på at felles kjørerregler vil gjelde. Det er faktisk viktig for framtidige investeringer i ny fornybar energi. Det er faktisk viktig at

de som skal investere i sol, vind, bølger og ny fornybar energi, vet at de kan være trygge på at det er kjørerregler som gjelder hele veien.

Kjørerreglene må også gjelde når Norge, gjennom EØS-avtalen, har en egeninteresse av internasjonale, anerkjente kjørerregler. Der har vi en sterk egeninteresse. Vi selger, og vi kjøper kraft. Begge deler er avhengig av kjørerregler. Vi ser at disse vitale nasjonale interessene ønsker noen å sette til side. Vel, for meg ser det ut som om hensynet til å skape uro rundt EØS-avtalen er viktigere enn våre nasjonale interesser akkurat i dette tilfellet.

Vi er i en unik situasjon. Vår vannkraft gir oss mulighet til å kjøpe kraft når den er tilnærmet gratis, og selge den når den er dyr. Men da er vi avhengig av kjørerregler fordi kraften ikke nødvendigvis selges gjennom bilaterale avtaler til dem som er i enden av hver kabel vi er med og eier. Mottakerne ligger ikke nødvendigvis der kabelen kommer opp. Vi gir fra oss begrenset suverenitet fordi disse kjørerreglene er i vår helt egoistiske egeninteresse. Tilfeldigvis – og heldigvis – er det også det beste for fellesskapet.

Alle avtaler og alle partnerskap innebærer til en viss grad avgivelse av suverenitet. Med det mener jeg at når noen gjør en avtale om å selge noe, innebærer det faktisk at en gir fra seg det en har solgt. Det er viktig at vi gjør dette i et ordnet og regulert system, for vi slipper med dette å være en liten avtalepartner som skal kjempe mot et helt EU-fellesskap. I dette tilfellet blir vi med denne tilslutningen en del av fellesskapet.

Statsråd Terje Søviknes [17:50:47]: Partileder Trygve Slagsvold Vedum i Senterpartiet og andre Senterparti-representanter har både i debatten de siste ukene og i debatten her i dag vært tydelig på følgende: Nasjonal kontroll med kraftressursene har tjent oss godt. Jeg er helt enig i det – den har tjent oss godt, og den vil tjene oss godt i fortsettelsen.

Det har vært mye snakk om i den politiske debatten de siste ukene at vi politikere ikke må nøre opp under frykt. Jeg mener det er nettopp det Senterpartiet gjør når de så til de grader nører opp under den ubegrunnede frykten som har reist seg der ute knyttet til hva faktisk den tredje energimarkedspakken og ACER er.

Når det kommer såne uttalelser fra Senterpartiet også fra Stortingets talerstol i dag, mener jeg at vi må utfordre på hva det er i den tredje energimarkedspakken og ACER som kan gi grunnlag for å hevde, fra Stortingets talerstol, at vi med denne tilslutningen gir bort norske kraftressurser eller gir fra oss styring og kontroll av norske kraftressurser, eller at strømprisen vil øke som følge av ACER.

Jeg vil utfordre representanten Slagsvold Vedum eller noen av hans partifeller til å svare på dette og da ikke bare i overordnede termer, men være presise og peke på hvor i de ulike delene av tredje energimarkedspakke man finner holdepunkter for å nøre opp under disse påstandene. De finnes nemlig ikke.

Når det blir snakket så mye om suverenitet og avgivelse av suverenitet av Senterpartiets representanter, burde man i hvert fall være ærlig og si hva ACER, ESA og RME, reguleringsmyndigheten for energi, har som oppgave i tillegg til å gi råd og veiledning. Jo, det er å gå inn når det er uenighet mellom to land knyttet til infrastruktur over landegrensene – en veldig begrenset myndighet. Den har vært brukt elleve ganger siden EU innførte den tredje energimarkedspakken.

Jeg er sikker på at noen av mine forgjengere i rollen som energiminister fra Senterpartiet, både Ola Borten Moe, Terje Riis-Johansen og Åslaug Haga, som alle har vært tydelige på Norges tilknytning til Norden og EU, vrir seg i stolen i dag, og vi har fått mange sitater i debatten i dag.

Siv Mossleth (Sp) [17:54:12]: Arbeiderpartiet har nevnt mitt første innlegg rimelig ofte – og jeg hadde faktisk større forventninger til at Arbeiderpartiet skulle lytte til fagbevegelsen, enn forventninger til regjeringen. Ellers har veldig mange i dag vært opptatt av fortiden, det ene sitatet etter det andre er dratt fram. Det er nok brukt betydelig, og sikkert grønn, energi fra alle som vil stemme for ACER, til å løfte fram hva Borten Moe, Haga, og Riis-Johansen har sagt. Representanten Marit Arnstad forklarte dette godt. Jeg skal heller ta tak i noe som er sagt i dag. Representanten Terje Halleland fra Fremskrittspartiet sa at norske politikere skal styre den grønne fornybare energien, vannkraften.

Men hvordan skal de norske politikerne styre den grønne energien når ACER, ESA og RME, som representanten Arne Nævra forklarte som et mareritt, tar denne jobben helt uten norske myndigheters innflytelse – vi kan ikke korrigere denne kopimaskinen. Er dette egentlig framtidige argument for at Norge må bli medlem i EU? Jeg vet at EU-medlemskap har vært, og er, et viktig mål for Fremskrittspartiets regjeringspartner Høyre og for en del av Arbeiderpartiet. Men folket har talt to ganger i denne saken; vi har sagt nei. Skremselspropagandaen til de største EU-tilhengerne har ikke slått til.

Men la oss fortsatt se framover, la krafteventyret være norsk, la industrisamfunnene bruke kraften der den er. Det er grønt, det er effektivt, det er framtidsrettet. I f.eks. Mo i Rana er de i front for å legge om til grønn energi og en grønn industri. Fri flyt av vannkraften og utjevning av strømprisene i Norge med resten av Europa er ikke Senterpartiets mål. Utjevner vi strømprisene, blir energien

dyrere i Norge. Det blir dyrere i et kaldt land, og det blir mer lukrativt å sende energien ut av Norge – i stedet for å bruke den til arbeidsplasser i distriktene.

Svein Roald Hansen (A) [17:57:26]: Denne saken handler ikke om bever og elvemusling, som Senterpartiet er bekymret for. Den handler om vi skal være med på å videreutvikle energisamarbeidet i Europa, om vi skal bidra til det grønne skiftet i Europa, og om vi skal bidra til en felles europeisk oppfyllelse av klimaforpliktelsene i Parisavtalen.

Gjennom tiår har samarbeidet i Norden og Baltikum fungert godt, og det er dette resten av Europa nå tar etter. Dette er faktisk en EU-tilpasning til en nordisk samarbeidsmodell.

Så har debatten vist at mange er urolige. Gir vi fra oss styringen over arvesølvet, energipolitikken og vannkraftressursene våre? Svaret er – som andre har understreket – nei. Arbeiderpartiet ville aldri godtatt at vi skulle gi fra oss nasjonal og samfunnsmessig kontroll over vannkraftressursene våre, like lite som Tyskland og Frankrike ville gjøre det.

I industrien er man bekymret for import av høyere kraftpriser. Det skal tas på alvor. Men det er det i tilfelle økt utvekslingskapasitet som kan – kan – føre til. Om vi skal bygge flere overføringskabler til utlandet, bestemmer vi selv – ingen andre. Nå har vi fått rammet dette enda sterkere inn gjennom avtalen som ligger til grunn for vedtakene i dag.

Så er bekymringen hva fremtiden kan bringe. Hva med neste pakke? Skulle den innebære elementer som undergraver de prinsippene som slås fast i dag, nasjonal kontroll og offentlig eierskap, blir vi ikke med.

Men det er noen som gjør denne debatten til noe annet enn det den handler om. Senterpartiets Ole André Myhrvold sier til NTB at

«Arbeiderpartiet går så langt at de overkjører sin egen grasrot i denne saken for å tilfredsstille EU».

Nei, dette handler ikke om å tilfredsstille EU. Men Senterpartiet sitter fast i det Lundteigen kaller skårfeste, nemlig EU-debatt, i enhver sak de kan forsøke å få det inn.

Det handler om å ivareta viktige norske interesser som energistormakt i et europeisk samarbeid.

EFTA-komiteen var denne uken i London. I går møtte vi statssekretæren i brexit-departementet, for øvrig en meget sterk tilhenger av at Storbritannia skal ut av EU. På spørsmål fra oss sa hun at energisamarbeidet ønsker de å fortsette å være med i – om de får lov – også etter at de har forlatt EU, selv om det innebærer at de må underlegge seg EU-domstolen, som de gjerne vil slippe. Senterpartiet, som er så begeistret for brexit, burde merke seg dette.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [18:00:30]: Jeg har fulgt debatten fra sidelinjen og må bare poengtere noen ting.

Senterpartiet er definitivt et grønt parti som ønsker at vi, gjennom multilateralt samarbeid, kan jobbe for å nå internasjonale klimamål og jobbe for bl.a. kjøp og salg av energi på tvers av landegrensene. Det vi derimot ikke støtter, er nettopp at makten over energien skal gå fra politisk kontroll til å bli gitt til et overnasjonalt byrå. I innstillingen og i debatten blir disse sidene av saken satt opp mot hverandre.

Vi har allerede et samarbeid med EU-land. Å være imot ACER er heller ikke å være imot EØS-avtalen. Dagens avtaleverk og regelverk vil fortsette å gjelde selv om vi legger ned veto og lar være å gå inn i ACER. Senterpartiets uro er knyttet til suvereniteten og kontrollen over energien, og vi begrunner det bl.a. med intensjonen om selve frihetsprinsippet knyttet til energistrømmen. Målet er at forbrukerne skal ha like vilkår på tvers av land. Problemet er at ulike land har ulike forutsetninger og ulikt ressursgrunnlag for å forsyne nettopp sine innbyggere med energi. I dag er det et viktig prinsipp at forbrukernes rettigheter blir forsvart politisk av statsforvaltningen og av folkevalgte. Dersom det er viktigere med internasjonale interesser enn med nasjonale interesser når det gjelder våre kraftressurser, er vi på ville veier. Flere representanter argumenterer bastant med at dette ikke er suverenitetsavståelse. Det undrer jeg meg over når selv jurister er så delt i synet på det.

Vi går altså eventuelt inn i en energunion med land som ønsker å kjøpe kraft, mens det nødvendigvis er i Norges interesse å selge og eksportere. Dette i seg selv legger til rette for samarbeid, eksport og utbygging av kabler uten at vi trenger å bli med i ACER, som skal avgjøre regelverk og tvisteløsninger. Statnett har advart mot flere kabler etter de pågående prosjektene som skal være ferdig i 2021. Dette signalet må vi merke oss. Drifts- og forsyningssikkerhet avhenger dessuten av nettet. Årets vinter har minnet oss på hvor sårbare vi er, og at våre største utfordringer med forsyning er nasjonale.

Man kan undres over om Høyre er blitt solidariske når det gjelder Høyres klimaregnskap, og om Arbeiderpartiet støtter kraftselskapenes næringsinteresser, eller om det er motsatt. Det er iallfall finurlig at Arbeiderpartiet er så opptatt av å koble seg på Storbritannia, samtidig som de er så koblet fra fagbevegelsen og sin egen grasrot.

Arne Nævra (SV) [18:03:43]: Når man hører på talerne fra flertallet og ikke minst representanten Barth Eide, kan det høres ut som om alle problemer med ACER-tilknytning er over etter forhandlingene med regjeringen. Barth Eide hevder at han har klart å begrense ret-

tighetene til RME, men det kan jo ikke ordnes ved å forhandle med regjeringen; det må en forhandle med EU-makten i Brussel om, for å få rettslig forpliktende forordninger derfra.

Det hjelper ingenting å avklare noe her i Norge. Hvis vi vil ha klarhet, må reservasjonsretten i EØS-avtalen brukes mot det vi vil unngå å bli utsatt for. Godtar vi en rettsakt, er det EU-kommisjonen og EU-domstolen som avgjør hvordan den rettsakten er å forstå. Slik er det i EU, og slik er det i EØS. Det er nettopp derfor vi i SV i sum er imot EØS. Det binder oss, og det styrer oss på snart alle områder i samfunnet.

De avklaringene Arbeiderpartiet har etterlyst og forhandlet med regjeringen om, kan bare sikres ved at flertallet på Stortinget reserverer seg mot de rettsaktene som åpner for en rettstilstand som rammer det vi vil trygge. En slik reservasjon må i det minste gjelde elmarkedsdirektivet 72/2009, ACER-forordningen 713/2009 og forordningen om grensekryssende elhandel 714/2009. I den såkalte vinterpakken fra 2016 foreslår EU-kommisjonen at ACER må få økt sin vedtaksmyndighet i overnasjonal retning, og at vedtak må kunne fattes med simpelt flertall, ikke med krav om kvalifisert flertall.

Jeg vil utfordre representanten Barth Eide og flertallet til å svare på om han eller andre i ACER-koalisjonen ikke ser at ACER er én vei inn uten en vei ut, og at det ikke bare er å ombestemme seg om utviklingen går i en annen retning enn det de eller vi ønsker.

EU har de siste årene opprettet rundt 40 byråer. De har en tendens til å legge stadig mer under seg. I EØS er det riktig at hvis EU endrer teksten i en avtale eller en forordning, skal det være ny behandling, også nasjonalt, men det de greit kan gjøre, er å endre fortolkningen av teksten. Det har skjedd flere ganger. De endrer altså praksis. Når det skjer mange ganger, er vi på vei i en retning som vi kanskje opprinnelig ikke ønsket.

Jeg håper representanten Barth Eide eller andre kan gi svar på mine bekymringer.

Willfred Nordlund (Sp) [18:06:52]: Foregående taler var inne på forholdet mellom dynamisk avtale og fast avtale. Det er jo sånn at når man endrer fortolkning av et regelverk som man har gått inn i, har man det som kalles en dynamisk avtale. Det gjør også Norge når vi f.eks. endrer forskrifter uten nødvendigvis å endre lov basert på endrede forutsetninger. Det er noe av det som gjør at mange i denne saken har vært opptatt av diskusjonen om avståelse av suverenitet. Utfordringen med å gå tilbake synes å være stor, og mange advarer mot at det også er umulig.

Sakens ordfører var inne på to forhold i sin innledning, nemlig det at vi snakker om uavhengig regule-

ringsmyndighet og uavhengig klageorgan. Når Framskrittspartiets Halleland da sier at dette ikke er en avståelse av suverenitet, koblet opp mot ordet «uavhengig», kan man jo begynne å lure, for uavhengig må nødvendigvis bety at denne salen og det norske folk ikke lenger skal ha noe å si etter at vi har frasagt oss denne.

Diskusjonen om pris og utenlandskabler er vanskelig å komme fra, for det har egentlig ingenting med den saken som vi egentlig skulle diskutere, å gjøre, men den er dratt inn i diskusjonen av Arbeiderpartiet. At framtidige kabler kan medføre økte priser, burde ikke komme som noen overraskelse når så skjer i framtiden. NorthConnect skriver f.eks. i sin egen konsesjonssøknad: Vi gjennomførte beregninger i de samfunnsøkonomiske analysene. Vi ser økning av kraftprisen i det norske markedet på mellom 0,7 og 1,7 øre per kWh i basisscenarioer.

– 1,7 øre, president. Det tilsvarer 640 mill. kr i økte kostnader for norsk kraftkrevende industri. Det kan jeg garantere at de også kommer til å merke oppe i Mo i Rana, hvor representanten Gahr Støre var i går og talte varmt for tilslutning. Mens i landsmøtetalen sin var han veldig opptatt av det forholdet at man ikke skulle bygge nye utenlandskabler dersom det førte til økte priser på det norske markedet. Det er vel derfor Arbeiderpartiet har vært opptatt av å dra inn NorthConnect i denne diskusjonen. Men det er forunderlig å høre både statsministerens og olje- og energiministerens forklaring på hvorfor konsesjonsbehandling av NorthConnect skal fortsette. For hvorfor skal de fortsette hvis det er sånn som mange fra Arbeiderpartiet hevder, nemlig at det er Statnett som skal eie de framtidige utenlandskablene? Da har det jo ingen hensikt å bruke en masse penger på å konsesjonsbehandle. Det står på NorthConnects hjemmesider at konsesjonsbehandlingen, altså arbeidet som de gjennomfører, er støttet av EU. Jeg tror de ville vært svært interessert i å vite om det er sånn at det er bortkastede penger.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [18:10:02] Det hevdes fra flere representanter i denne debatten at dette er et spørsmål om solidaritet – at det å bli en del av ACER, det å avgi suverenitet, handler om å være solidarisk. Det er jeg sterkt uenig i. Hvis det er sånn at for å lykkes i klimapolitikken og man mener at for å klare å nå 2-gradersmålet er det en forutsetning at alle må avgi mye nasjonal suverenitet til noen overnasjonale organer, er jeg uenig i den strategien. Jeg tror det er uklokt med tanke på å få folk med oss i den utrolig viktige jobben som vi har foran oss for faktisk å nå klimamålene.

Men det er også sånn at ACER avgjør ikke miljøpolitikken. Det er fullt mulig, som vi også har sett fra ulike partier her, å være både en pådriver og en sinke i kli-

maarbeidet, uavhengig av spørsmålet om ACER. Jeg tror at de ulike representantene, både representanten fra Miljøpartiet De Grønne, Stoknes, og representanten fra Rødt, Moxnes, vil gjøre klokt i å samsnakke litt om budskapet fra miljøbevegelsen. Miljøpartiet De Grønne hevder at miljøbevegelsen i stor grad er for ACER, mens fra Rødt hører vi at de er imot, fordi kabler og ACER er én side av samme sak. Vel, med respekt å melde, tror jeg undertegnede og representanten Haltbrekken har noe kunnskap om hva miljøbevegelsen mener i dette standpunktet, og det er at de ikke har tatt et standpunkt. For ACER handler ikke om miljøpolitikk, det er ulike syn om kabler. Det er ikke sånn at det er et flertall for kabler eller mot kabler blant miljøbevegelsen. Det er ulike syn på det. Og det skal vi respektere. Men å ta de ulike miljøorganisasjonene til inntekt for sitt standpunkt når det kommer til ACER, det er feil, det er ikke riktig.

Så tror jeg også at det hadde vært passende med litt ydmykhet fra de ulike representantene her som taler for tilslutning til ACER – litt ydmykhet overfor de motargumentene og bekymringene som kommer fra folk her i salen, men også særlig fra folk der ute, for det er også bekymringer som dreier seg om øvrige spørsmål innenfor energipolitikken. Og vi kommer til å trenge folk flest med oss når vi skal lykkes i de viktige energipolitiske spørsmålene framover, når vi skal lykkes i klimakampen. Da er det utrolig uklokt å avvise de bekymringene og si at det er helt på jordet eller at det har ikke noe med denne saken å gjøre. La oss lytte til dem. La oss ta de bekymringene på alvor, sånn at vi kan ta de viktige energidebattene som kommer framover, på en bedre måte enn det vi har gjort i denne saken.

Statsråd Terje Søviknes [18:13:19]: La meg innledningsvis bare få respondere på siste talers innlegg. Jeg er helt enig – vi skal møte de bekymringene som er, med ydmykhet. Vi skal være opptatt av å svare på alle de spørsmål som er – knyttet til denne saken og andre energispørsmål. Det har vi alle alt å tjene på. Det fordrer øg at alle bidrar til en opplyst og faktabasert debatt om disse spørsmålene.

Det har vært reist noen spørsmål – igjen – knyttet til konsesjonsbehandlingen av NorthConnect. Den behandlingen er, som jeg har referert til tidligere i dag, nettopp kommet i gang, og jeg vil understreke nok en gang at konsesjonen for NorthConnect vil bli behandlet etter gjeldende lovverk og de føringer som stortingsflertallet gir her i dag. De føringer er igjen tatt fra den avtalen som regjeringspartiene har inngått med Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne. Det er ikke noen uklarhet der. Vi står sammen om det utgangspunktet som den avtalen gir, og det vil jeg følge opp i det videre arbeidet både med utenlandskabler og med implemen-

teringen av bl.a. RME som vår nye reguleringsmyndighet for energi, utskilt fra NVE. La det ikke herske noen tvil om det.

Så har jeg òg lyst til å understreke at den frykt som enkelte har framført knyttet til videreutvikling av EUs energimarked, igjen er ubegrunnet fordi det vi tar stilling til i dag, er tredje energimarkedspakke og det som ligger i det regelverket. Når det kommer til vinterpakken, eller fjerde energimarkedspakke om en vil, vil det bli en helt ordinær politisk prosess der Stortinget igjen vil bli invitert til å fatte eventuelle vedtak som trengs fra parlamentets side. Skulle det være ting i den pakken som bryter med de premisser som de fem partiene her nå har vært enige om, eller bryter med premisser som et annet stortingsflertall – når vi kommer så langt – måtte ha satt opp, har man full anledning til da å si nei til den videre ferden. Så den erklæring som vi nå, i etterkant av denne saken, vil avgi til EU, knyttet til de stolper som nå er satt ned av disse fem partiene, vil være et tydelig signal om hvor det politiske miljøet i Norge og norske myndigheter nå står når det gjelder det videre arbeidet med utvikling av europeiske energimarkedspakker. Det er et tydelig signal til EU.

Marit Arnstad (Sp) [18:16:40]: Det statsråden gjør nå, er veldig typisk for nesten enhver slik debatt om at man skal bli medlem eller avgi suverenitet på den måten vi skal gjøre i dag. Man bagatelliserer virkningene før vedtaket er truffet, og så blir man fanget av den framtidige utviklingen. For selv om vi nå kommer til å få en fjerde energimarkedspakke som vi ikke har tatt stilling til, blir vi nå medlem i ACER, og når vi vet at en av målsettingene i den fjerde energimarkedspakken nettopp er å øke rollen til ACER, gi dem mer muskler, kanskje bidra til mer flertallsavgjørelser og enda mer overnasjonalitet, er det klart at det gir grunn til stor bekymring. Statnett har f.eks. sagt under høringen at om en skal bli med i det, er et spørsmål om hvorvidt medlemslandene er villig til å legge deler av ansvaret for forsyningsikkerheten sin utenfor nasjonal kontroll. KS har sagt at de frykter at flere av disse grepene vil overføre makt og myndighet til overnasjonale myndigheter, og også pulverisere ansvarsforhold. Men det er den vanlige oppskriften fra tilhengerne av denne typen vedtak, at de prøver å bagatellisere det før vedtaket blir gjort.

Det er mange her som har sagt at Senterpartiet kanskje burde ha konsekvensutredet hva som ville bli resultatet av et nei, og vi har ment at man burde ha brukt utredningsinstruksen for å gjennomgå virkningene av disse beslutningene for alle. Summen av det er at vi burde ha gjort slik som LO-ledelsen har bedt oss om å gjøre, nemlig å utsette denne behandlingen til vi har den hele

og fulle oversikten over konsekvensene det vil få, både den ene og den andre vegen. Men Senterpartiet registrerer at her skal det altså rushes igjennom.

Så må jeg også berolige statsråden med at ingen av mine tidligere kollegaer, energiministre fra Senterpartiet, kommer til å lee på et øyelokk. Jeg kunne ha referert hva enkelte av dem ville ha sagt knyttet til NorthConnect og hva det kan føre til, og det hadde statsråden ikke kommet til å synes hadde vært så veldig hyggelig.

Men statsråden svarer fortsatt ikke på det grunnleggende spørsmålet som vi har stilt ham i hele dag, og som er nokså enkelt, nemlig: Er det slik at konsesjonsbehandlingen av NorthConnect skal stilles i bero til etter 2020–2021, og at vi får oppsummert erfaringene med de kablene som nå er under bygging, før man tar stilling til NorthConnect? Vi vet ikke hva som står i avtalen mellom Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, men vi vet hva som står i Arbeiderpartiets landsstyrevedtak. Der står det følgende:

«erfaringene med de to kablene som nå bygges gjennomgås før nye utenlandsforbindelser kan vurderes».

Hvis statsråden ikke kan gi oss et svar på det, må vi altså konkludere med at Arbeiderpartiet her har fraveket sitt eget ufravikelige landsstyrevedtak.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [18:20:00]: Jeg tar ordet fordi jeg antar at debatten går mot slutten, og at vi snart skal fatte et vedtak. Som komitéleder vil jeg bare si at jeg takker komiteen for et konstruktivt arbeid, og en særlig hilsen til de fem partiene som nå har inngått en avtale. Det er ikke en helt vanlig allianse. Det er antagelig første gang Miljøpartiet De Grønne og Fremskrittspartiet i Stortinget inngår en avtale. Men det er en blå-grønn allianse – med Arbeiderpartiet oppe i båten.

Vi skal videre etter denne debatten, og det følger noe av dette. I merknadene står det noe om behovet for å se på grønn industribygging, ikke minst i Nord-Norge. Jeg er litt overrasket over at det er så mye diskusjon om utenlandskabler, men overføringskapasiteten i Norge, og særlig fra nord til sør, er svært viktig. Det gjør at vi ikke får flyttet så mye kraft derfra og ut. Derfor må det bygges. Vilårsrevisjoner i vassdragene må vi også se på. Så her kommer det oppfølginger som vi alle har felles interesse av, og jeg oppfordrer også til å vende blikket framover.

Espen Barth Eide (A) [18:21:27]: Nå som debatten går mot slutten – og det tror jeg nok flere av representantene er glad for – vil jeg få lov til å takke for en veldig god debatt om veldig viktige spørsmål. Jeg tror omtrent

alle argumenter er brukt, om ikke av alle representanter. Men jeg vil likevel bare svare på noen av de gode spørsmålene jeg fikk nå helt i siste del av debatten.

Jeg vil først si meg enig med Kari Elisabeth Kaski i at det er viktig å lytte. Jeg synes at det har dere gjort, og det mener jeg vi har gjort. Vi har forsøkt å lytte veldig godt til alle som har vist bekymring for dette, forsøkt å oppsummere hva de var bekymret for, og tatt den bekymringen med oss inn i forhandlingene. Nettopp det var Arbeiderpartiets tilnærming. Derfor mener jeg at når vi har fått til både gode vedtak, gode merknader og en avtale som for øvrig er offentlig tilgjengelig og publisert, har vi kvittert ut det folk var mest bekymret for, og kombinert det med verdien av et fortsatt nært samarbeid.

Så var Arne Nævra inne på et annet godt spørsmål: Er det tilstrekkelig å endre reguleringsmyndigheten for energi i Norge, eller må vi snakke med EU? Nei, dette er energiloven – dette bestemmer vi her i Stortinget. Men det vi har gjort, alle samarbeidspartene sammen, er nettopp å avklare at den mindre utgaven, den mer avgrensede utgaven, er fullt kompatibel med det som kreves i EUs lovverk. Her har departementets jurister og mange andre vært inne og fått bekreftet det. Det er ikke noe vi spør om – det er noe vi har avklart, og det er noe vi vedtar i norsk lov.

Til slutt vil jeg si at det er riktig, og Willfred Nordlund og andre har med rette sagt, at nye kabler ikke direkte er en del av denne debatten, og at vi har brakt det inn. Ja, det var vel ikke nødvendigvis Arbeiderpartiet som begynte, men det er blitt en viktig diskusjon om konsekvenser av både ACER og private kabler. Derfor har vi faktisk vært opptatt av, og kjempet ganske hardt for, å få reversert en lovendring som skjedde for få år siden. Nå blir det igjen et absolutt monopol for Statnett. Det har samtlige regjeringspartier og statsråden også bekreftet, og det vil være ett av de tre kravene som legges inn når det skal tas en beslutning. Det har statsråden sagt, det har statsministeren sagt, det kan ikke være mer tvil: Statnett får et monopol. Hensyn til samfunnsøkonomisk lønnsomhet og natur skal tas, og det skal høstes erfaring med eksisterende og allerede vedtatte kabler før en slik beslutning tas. Jeg tror det nå burde være ettertrykkelig avklart, og jeg mener at det gjør at denne debatten har vist hvor vi nå står.

Jeg ser fram til at vi nå kan treffe en endelig beslutning, og jeg takker igjen for debatten vi har hatt.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Espen Stoknes (MDG) [18:24:31]: Jeg skal se om jeg klarer meg med mindre.

Hvilke miljøorganisasjoner er for ACER? De vi har hatt kontakt med, er WWF, ZERO, Bellona, Klimastiftelsen og Greenpeace. Hvilke er nøytrale? Det er Naturvernforbundet og Framtiden i våre hender. Hvilke er imot? Ingen. Alle miljøorganisasjoner i EU støtter samarbeid om innfasing av mer sol, vind etc. gjennom samarbeid om variabel kraft. Hvis noen kan opplyse meg om noen som er imot det, tar jeg gjerne de opplysningene.

Statsråd Terje Søviknes [18:25:18]: En kort kommentar til Marit Arnstads innspill om at man blir fanget av utviklingen ved å slutte seg til tredje energimarkedspakke her i dag: Nei – jeg har tiltro til at enhver sittende regjering i Norge og ethvert valgt storting i Norge vil ivareta norske interesser og det norske folks interesser når det kommer opp eventuelle nye forslag fra i dette tilfellet EU og EØS-samarbeidet vårt. Det vil også gjelde på energiområdet, og jeg har tiltro til at dette hus vil ivareta de interessene som her gjelder.

Avslutningsvis vil også jeg få lov til å takke for debatten i dag og det samarbeidet som har vært med en samlet komité om denne saken. Det har vært krevende – det er teknisk krevende – også for mange der ute som skal følge med på debatten. Men det sluttresultatet som nå tegner seg, vil gi et godt utgangspunkt for videre samarbeid om energipolitikken og samarbeidet innenfor EØS-avtalen på dette feltet.

Stefan Heggelund (H) [18:26:48]: Jeg vil også si hjertelig takk for en god debatt, som har vært interessant å følge. Jeg har bare behov for å oppsummere litt til slutt.

De reglene som vi tar stilling til i dag, er en oppdatering av regler fra 2003, regler vi har implementert. Den tredje pakken, som vi snakker om i dag, innebærer ingen radikale endringer for Norges del. Faktum er at mye av det som er nytt i pakken, er gjeldende praksis i Norge allerede.

ACER er i hovedsak et koordinerende organ, det er et samarbeidsorgan, og vil være et viktig instrument. Som jeg sa i mitt første innlegg, er denne pakken helt tydelig inspirert av hvordan Norge og Norden har tenkt energipolitikk i lang, lang tid. Det er ikke så rart at resten av Europa blir inspirert av det. Det er nettopp fordi det virker.

Så føler jeg behov for å gjenta det veldig viktige som jeg vet at det har vært bekymringer for der ute, at de grunnleggende elementene i norsk energipolitikk vil ligge fast. Vi har fortsatt suverenitet over disponeringen av våre unike energiressurser og utformingen av vår energipolitikk. Det er viktig å huske på.

Jeg synes vi har fått til en god avtale og takker igjen for en riktig god debatt.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marit Arnstad (Sp) [18:28:45]: Det er hyggelig at statsråden ville kommentere innlegget mitt, men det er desto sørgeligere at han ikke ville svare på spørsmålet mitt. Da må jeg få lov til å gjenta det spørsmålet som statsråden ikke vil svare på: Er det slik at konsesjonsbehandlingen av NorthConnects kabel vil bli stilt i bero til etter 2020–2021, slik at man får oppsummert erfaringene av de kablene som nå er under bygging? Det har nå – tror jeg – fire eller fem senterpartister spurt om, og statsråden har hatt anledning til å svare. Jeg konstaterer at han ikke svarer. Det betyr antakelig at dette kommer han ikke til å kunne forsikre om, og det betyr også at Arbeiderpartiet er i et direkte brudd med sitt landsstyremøtevedtaks ufravikelige krav, som lyder:

«erfaringene med de to kablene som nå bygges gjennomgås før nye utenlandsforbindelser kan vurderes.»

Det har ikke Arbeiderpartiet oppfylt, og statsråden vil heller ikke svare på spørsmålet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 7–9.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Før vi går i gang med voteringen, vil presidenten be om at valgkomiteens medlemmer og varamedlemmer blir igjen i salen etter at møtet er avsluttet. Liste over medlemmer og varamedlemmer er om delt på representantenes plasser.

Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Stein Erik Lauvås satt frem et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en forpliktende plan for realisering av Beavivvås samiske nasjonalteater og Saemien Sijte så snart som mulig.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.31)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 42 (2016–2017) – Sametingets virksomhet 2016 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Willfred Nordlund på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at taket på samlet godtgjørelse for ansatte i staten, inkludert eventuelle tillegg og pensjon, ikke skal være på et høyere nivå enn de ordningene som til enhver tid gjelder for statsministeren.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere statens retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel, slik at ett av hovedprinsippene for lønnsdannelsen er at lederlønninger ikke skal overstige statsministerens lønn.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 86 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.39.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om eventuelle endringer i retningslinjene for lederlønninger og andre typer godtgjørelser for de ansatte i staten.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 45 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 18.39.50)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:66 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk og Nisrin El Morabit om å sette et tak på lederlønninger i staten tilsvarende statsministerens lønnsnivå – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 76 stemmer for komiteens innstilling. (Voteringsutskrift kl. 18.40.24)

Presidenten: Da det tydeligvis ikke er alle som har votert, tar vi voteringen en gang til.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har altså varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 88 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.40.53)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:37 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Terje Breivik om et norsk regelverk for crowdfunding/folkefinansiering – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:2 (2017–2018) – Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2016 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar–30. juni 2017 vedkommende:

- Statsministerens kontor
  - Arbeids- og sosialdepartementet
  - Barne- og likestillingsdepartementet
  - Finansdepartementet
  - Forsvarsdepartementet
  - Helse- og omsorgsdepartementet
  - Justis- og beredskapsdepartementet
  - Klima- og miljødepartementet
  - Kommunal- og moderniseringsdepartementet
  - Kulturdepartementet
  - Kunnskapsdepartementet
  - Landbruks- og matdepartementet
  - Nærings- og fiskeridepartementet
  - Olje- og energidepartementet
  - Samferdselsdepartementet
  - Utenriksdepartementet.
- vedlegges protokollen

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:**I**

Stortinget viser til de konklusjoner som fremkommer i granskingskommisjonens rapport. Stortinget vil videre uttrykke stor medfølelse med de overlevende og etterlatte, som har opplevd store påkjenninger og en belastende, langvarig gransking av ulykken på Scandinavian Star. Stortinget vil spesielt beklage overfor etterlatte eller identifiserbar passasjer som uten vitneobservasjoner eller tekniske bevis ble utpekt som mulig brannstifter uten mulighet for kontradiksjon. Stortinget finner det lite sannsynlig at det 28 år etter ulykken kan frembringes nye og avgjørende fakta, og anser det på bakgrunn av dette og hensynet til berørte som ønsker at saken nå må avsluttes, lite hensiktsmessig med videre undersøkelser i saken.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 93 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.31)

Videre var innstilt:

II

Dokument 18 (2016–2017) – Rapport til Stortinget fra Stortingets granskingskommisjon for brannen på Scandinavian Star – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 6, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 7, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt

Det votes over forslag nr. 7, fra Rødt:

«Stortinget ber regjeringen avholde en rådgivende folkeavstemning om Norge skal slutte seg til EUs energibyrå ACER. Saken utsettes i påvente av resultatet fra folkeavstemningen.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 77 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.41)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–4, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Stortingets presidentskap innhente en uavhengig juridisk betenkning om Norges tilknytning til EUs energibyrå (ACER) som foreslått, jf. Prop. 4 S (2017–2018), Prop. 5 L (2017–2018) og Prop. 6 L (2017–2018) og forholdet til Grunnlovens bestemmelser knyttet til suverenitetsoverføring. Saken utsettes i påvente av at slik betenkning foreligger.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, med utgangspunkt i Utredningsinstruksen, utrede konsekvensene av innføringen av EUs tredje energimarkedspakke. Saken utsettes fra videre behandling i påvente av at en slik utredning er gjennomført.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette tredje energimarkedspakke inntil innholdet i den fjerde energipakken er kjent og en grundig konsekvensanalyse er foretatt.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 78 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Høyesterett i samsvar med Grunnloven § 83 utarbeide en juridisk betenkning om Norges tilknytning til EUs tilsyn og byråer, samt hvilke rammer Grunnlovens bestemmelser gir for Stortingets behandling av tredje energimarkedspakke og Norges tilslutning til EUs Agency for the Cooperation of Energy Regulators. Saken utsettes i påvente av at en slik betenkning foreligger.»

Senterpartiet og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 79 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Høyesterett om å utarbeide en juridisk betenkning om den praksisen som har utviklet seg i forbindelse med Norges tilknytning til EUs tilsyn og byråer i lys av Grunnlovens bestemmelser om suverenitetsavståelse.»

Rødt har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 77 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.50)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken behandles av Stortinget etter Grunnloven § 115.»

Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 72 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.25)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen om at det i forbindelse med Norges tilslutning til EUs tredje energimarkedspakke skal avgis en formell erklæring overfor EU/EØS som gir uttrykk for vår holdning i tråd med prinsippene i flertallsinnstillingen, Innst. 178 S (2017–2018), som slår fast at dette vil ligge til grunn for Norges syn ved eventuelle fremtidige endringer i EUs energipolitikk.

II

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 73 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.51)

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i energiloven
(tredje energimarkedspakke)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endringer:

§ 1-3 nytt sjette og sjuende ledd skal lyde:

Med kontroll i tredje ledd og i §§ 4-6, 4-7 og 4-8 forstås i denne lov: rettigheter, avtaler eller andre midler som enkeltvis eller sammen, gir mulighet til å utøve avgjørende innflytelse over et foretaks virksomhet, særlig:

- a) eiendomsrett eller bruksrett til et foretaks samlede aktiva eller deler av dem*
- b) rettigheter eller avtaler som gir avgjørende innflytelse over et foretaks organer med hensyn til sammensetning, stemmegivning eller beslutninger.*

Med rettigheter forstås i denne lov: stemmerettigheter, rett til utnevnelse av personer i styre, ledende stilling eller med fullmakt til å representere virksomheten utad, samt beholdning av majoritetsandel.

§ 2-2 første ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om at nærmere bestemte vedtak etter § 3-1 skal fattes av Kongen i statsråd. Konseksjon etter denne lov kan ikke erstattes av rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven.

Ny § 2-3 skal lyde:

§ 2-3 (Reguleringsmyndighet og klagenemnd)

Departementet utpeker en reguleringsmyndighet og klagenemnd etter denne loven og gir forskrift om organisering, oppgaver og myndighet.

Reguleringsmyndigheten og klagenemnda er uavhengige og kan ikke instrueres om utøvelsen av tillagt myndighet. Enkeltvedtak fattet av reguleringsmyndigheten kan bare påklages til klagenemnda.

Reguleringsmyndigheten og klagenemnda kan ikke instrueres i disponeringen av tildelte budsjettmidler.

Reguleringsmyndigheten skal samarbeide med andre lands reguleringsmyndigheter og internasjonale institusjoner i samsvar med Norges EØS-rettslige forpliktelser.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 (Områdekonsesjonærens leveringsplikt)

Den som gis områdekonsesjon etter § 3-2, skal levere elektrisk energi til alle kunder innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for. Områdekonsesjonæren har plikt til å tilknytte nye anlegg for uttak av elektrisk energi og om nødvendig investere i nettanlegg innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for. Den samme plikten gjelder ved forbruksøkninger som medfører behov for investeringer i nett. Plikten til å foreta nødvendige investeringer i nettanlegg etter annet og tredje

punktum gjelder også anleggskonsesjonærer der tilknytningen utløser et investeringsbehov.

Reguleringsmyndigheten kan dispensere fra leverings-, tilknytnings- eller investeringsplikten etter første ledd når særlige grunner tilsier det.

Departementet kan gi forskrift om leveringsplikten, blant annet om priser, konsesjonærenes og sluttbrukernes vilkår, gjennomføring, organisering og informasjon.

Reguleringsmyndigheten skal ved enkeltvedtak

- a) fastsette eller godkjenne vilkår for leveringsplikt, eller
b) fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette vilkår som nevnt i bokstav a.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 (Anleggskonsesjonærens plikt til å tilknytte uttakskunder)

Den som gis anleggskonsesjon etter § 3-1 for nettanlegg, har plikt til å tilknytte nye anlegg for uttak av elektrisk energi og om nødvendig investere i nettanlegg. Den samme plikten gjelder ved forbruksøkninger som medfører behov for investeringer i nett. Plikten til å foreta nødvendige investeringer i nettanlegg etter denne bestemmelsen gjelder alle konsesjonærer der tilknytningen utløser et investeringsbehov.

Departementet kan i ekstraordinære tilfeller gi dispensasjon fra tilknytnings- og investeringsplikten for uttakskunder.

Reguleringsmyndigheten skal ved enkeltvedtak

- a) fastsette eller godkjenne vilkår for tilknytning av anlegg, eller
b) fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette vilkår som nevnt i bokstav a.

Ny § 3-4 a skal lyde:

§ 3-4 a (Plikt til å tilknytte anlegg for produksjon av elektrisk energi)

Alle som har konsesjon for nettanlegg etter dette kapitlet, har plikt til å tilknytte nye anlegg for produksjon av elektrisk energi og om nødvendig investere i nettanlegg. Den samme plikten gjelder ved produksjonsøkninger som medfører behov for investeringer i nett. Plikten til å foreta nødvendige investeringer i nettanlegg etter denne bestemmelsen gjelder alle konsesjonærer der tilknytningen utløser et investeringsbehov.

Departementet kan gi dispensasjon fra tilknytnings- og investeringsplikten for produksjon dersom tiltaket ikke er samfunnsmessig rasjonelt.

Reguleringsmyndigheten skal ved enkeltvedtak

- a) fastsette eller godkjenne vilkår for tilknytning av anlegg, eller
b) fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette vilkår som nevnt i bokstav a.

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1 (Omsetningskonsesjon)

Uten konsesjon fra reguleringsmyndigheten, kan ingen andre enn staten stå for omsetning av elektrisk energi. Reguleringsmyndigheten avgjør i tvilstilfelle om konsesjonsplikt foreligger.

For konsesjoner etter første ledd kan reguleringsmyndigheten fastsette vilkår om:

1. den interne organisering og regnskapsførsel hos konsesjonæren.
2. markedsadgang for alle som etterspør nettjenester ved å tilby ikke-diskriminerende og objektive punktтарiffer og vilkår.
3. nøytral opptreden av netteier.
4. fastsettelse og beregning av tariffen og inntekter ved salg av nettjenester.
5. informasjon til kunder tilknyttet konsesjonærens nett.
6. annen virksomhet i forbindelse med utbygging og utnyttelse av felles infrastruktur.
7. samordning av nett og nettjenester.
8. tilslutning til klageorgan godkjent etter lov 17. juni 2016 nr. 29 om klageorganer for forbrukersaker. Et slikt vilkår kan også stilles overfor selskaper som tidligere er gitt konsesjon.
9. oppbevaring av relevante opplysninger fra transaksjoner vedrørende leveranse av elektrisk energi som inngås med engroskunder og systemansvarlig. Et slikt vilkår kan også stilles overfor selskaper som tidligere er gitt konsesjon.
10. selskapsmessig og funksjonelt skille.

Reguleringsmyndigheten kan fastsette ytterligere vilkår dersom det finnes påkrevet av hensyn til allmenne interesser.

Reguleringsmyndigheten kan i særlige tilfeller dispensere fra vilkår som nevnt i annet og tredje ledd.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i vilkår som nevnt i annet ledd.

Departementet kan gi forskrift om endring etter klage og omgjøringsadgang som avviker fra bestemmelsene i forvaltningsloven §§ 34 og 35 ved feil i datagrunnlaget for enkeltvedtak om fastsettelse av nettselskapenes inntektsrammer.

§ 4-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

Når det er gitt konsesjon etter første ledd, skal reguleringsmyndigheten, innenfor rammene av konsesjonsvilkårene, ved enkeltvedtak

- a) fastsette eller godkjenne vilkår for tilgang til forbindelsen, eller
b) fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette vilkår som nevnt i bokstav a.

§ 4-3 første og annet ledd skal lyde:

Departementet gir *forskrift* om måling, avregning og fakturering.

Myndighet etter regelverket som nevnt i første ledd til å koordinere måling og avregning av kraftomsetning, tillegges *den som utpekes av reguleringsmyndigheten*, under nærmere fastsatte vilkår. Den avregningsansvarlige skal sørge for at all innmating og alt uttak av elektrisk energi blir korrekt avregnet slik at det oppnås økonomisk balanse i kraftmarkedet.

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 (*Organiserte markedsplasser*)

Uten konsesjon *fra reguleringsmyndigheten* kan ingen andre enn staten forestå organisering eller drift av markedsplass for omsetning av elektrisk energi. *Reguleringsmyndigheten* avgjør i tvilstilfelle om konsesjonsplikt foreligger.

I konsesjonen kan det settes vilkår dersom det finnes påkrevet av allmenne hensyn. Departementet kan gi forskrift om aktørenes informasjonsplikt.

Reguleringsmyndigheten skal ved enkeltvedtak

- a) *fastsette eller godkjenne vilkår for handel på markedsplasser som nevnt i første ledd, eller*
- b) *fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette vilkår for handel på markedsplasser som nevnt i bokstav a.*

§ 4-6 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi *forskrift* om selskapsmessig *skille*.

§ 4-7 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi *forskrift* om *funksjonelt skille*.

Ny § 4-8 skal lyde:

§ 4-8 (*Krav om eiermessig skille i transmisjonsnett*)

Den som driver eller har direkte eller indirekte kontroll over virksomhet som driver med produksjon eller omsetning av elektrisk energi, kan ikke eie anlegg i transmisjonsnettet eller ha direkte eller indirekte kontroll over eller rettigheter i en virksomhet som eier slike anlegg, eller som har systemansvar. Den som eier anlegg i transmisjonsnettet, eller har direkte eller indirekte kontroll over en virksomhet som eier slike anlegg eller som har systemansvar, kan ikke direkte eller indirekte ha kontroll over eller rettigheter i en virksomhet som driver med produksjon eller omsetning av elektrisk energi.

Den som har kontroll over eller rettigheter i en virksomhet som driver med produksjon eller omsetning av elektrisk energi kan ikke utnevne

- a) *personer til styret i en virksomhet som eier anlegg i transmisjonsnettet, eller som har systemansvar*

- b) *personer til en ledende stilling i en virksomhet som nevnt i bokstav a*

- c) *personer som utad kan representere en virksomhet som nevnt i bokstav a.*

Personer som nevnt i bokstavene a til c kan ikke ha en tilsvarende posisjon i en virksomhet som driver produksjon eller omsetning av elektrisk energi.

Anlegg i transmisjonsnettet skal overdras til den systemansvarlige virksomheten.

Departementet kan fatte enkeltvedtak eller gi forskrift om nærmere krav til eiermessig skille. Dette kan omfatte frister for gjennomføring av kravene i denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrift som gjør unntak fra kravene i denne paragrafen.

Ny § 4-9 skal lyde:

§ 4-9 (*Ekspropriasjon av anlegg i transmisjonsnett*)

Departementet kan etter søknad fatte vedtak om samtykke til ekspropriasjon av anlegg i transmisjonsnett til fordel for den systemansvarlige virksomheten. Departementet kan gi samtykke til at ekspropriasjonen settes i verk før det foreligger rettskraftig skjønn, jf. oreigningslova § 25.

Ny § 4-10 skal lyde:

§ 4-10 (*Sertifisering som operatør av transmisjonssystem (TSO)*)

Eier av anlegg i et transmisjonsnett skal søke reguleringsmyndigheten om sertifisering som operatør av transmisjonssystem. Reguleringsmyndigheten skal kontrollere at kravene etter § 4-8 er oppfylt.

Eier av anlegg i et transmisjonsnett skal melde til reguleringsmyndigheten om enhver planlagt transaksjon som nødvendiggjør vurdering av kravene som følger av § 4-8 eller forskrift gitt i medhold av § 4-8.

Reguleringsmyndigheten skal igangsette prosedyre for sertifisering ved mottatt melding, på eget initiativ eller ved begrunnet forespørsel fra EFTAs overvåkingsorgan. En avgjørelse skal fattes innen fire måneder etter at prosedyren ble igangsatt. Dersom det ikke foreligger en avgjørelse innen fire måneder, skal vedtak om sertifisering anses gitt.

Reguleringsmyndigheten skal uten ugrunnet opphold underrette EFTAs overvåkingsorgan om vedtak om sertifisering eller stilltiende godkjennelse etter tredje ledd tredje punktum, og på forespørsel oversende relevant informasjon knyttet til sertifiseringen.

Departementet kan gi forskrift om sertifisering, blant annet om utenlandsforbindelser og sertifisering for foretak som er hjemmehørende i stater utenfor EØS.

Ny § 4-11 skal lyde:

§ 4-11 (*Reguleringsmyndighetens forskrifter*)

Departementet kan gi forskrift om at reguleringsmyndigheten kan gi forskrift om metoder for beregning av

nettselskapenes tillatte og faktiske inntekter og håndtering av avvik mellom disse, samt nøytral opptreden av netteier.

Vilkår som settes i konsesjoner, skal være i samsvar med fastsatt forskrift.

§ 6-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Reguleringsmyndigheten skal ved enkeltvedtak

- a) fastsette eller godkjenne vilkår om
1. system- og balansetjenester,
  2. planlegging, idriftsettelse eller tilknytning av anlegg i kraftsystemet, som bruk av standardvilkår,
  3. den systemansvarliges kapasitetstildeling og håndtering av flaskehals i overføringsnettet, blant annet for utenlandsforbindelser etter § 4-2,
  4. utøvelsen av systemansvaret, eller
- b) fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette vilkår om forhold som nevnt i bokstav a.

§ 10-1 skal lyde:

§ 10-1 (Kontroll)

Departementet kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven. Departementet fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven blir overholdt. Dette gjelder tilsvarende for reguleringsmyndigheten der den er gitt myndighet etter denne loven. Utgiftene til kontroll knyttet til kapittel 3 og 5 og § 4-2 skal betales av konsesjonæren. Klagenemnda kan gi pålegg om utlevering av informasjon i medhold av tredje ledd første punktum.

Den som har konsesjon skal påse at anlegget, driften av anlegget eller virksomheten oppfyller de krav som er fastsatt i eller i medhold av denne lov. Departementet gir forskrifter om internkontroll og internkontrollsystemer.

Enhver plikter uten hinder av taushetsplikt å gi departementet, reguleringsmyndigheten eller klagenemnda de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter denne loven. Uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal informasjon utleveres til EFTAs faste komité, EFTAs overvåkningsorgan eller EU-kommisjonen når det er fremmet en begrunnet forespørsel og informasjonen er nødvendig og forholdsmessig for gjennomføringen av oppgaver pålagt gjennom EØS-avtalen.

For å fremme effektivt tilsyn med kraftmarkedet kan departementet eller reguleringsmyndigheten, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, gi andre norske myndigheter opplysninger som er nødvendige for å fremme håndhevelsen av norsk regulering av kraftmarkedet. For å oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor

annen stat kan departementet eller reguleringsmyndigheten uten hinder av lovbestemt taushetsplikt gi energimyndighetene i andre stater som er part i EØS-avtalen, byrået for samarbeid mellom energiregulatorer eller EFTAs overvåkningsorgan opplysninger som er nødvendige for å fremme håndhevelsen av norsk, EØS-rettslig, eller vedkommende stats regulering av kraftmarkedet.

Ved utlevering av taushetsbelagte opplysninger etter tredje og fjerde ledd skal det stilles som vilkår at opplysningene undergis taushetsplikt hos mottakeren og at opplysningene bare kan formidles videre med samtykke fra det organet som utleverte dem, og bare for det formålet som samtykket omfatter. Den opplysningene gjelder skal underrettes om videreformidling av taushetsbelagt informasjon dersom opplysningene opprinnelig er innhentet fra vedkommende, med mindre slik underretning vil motvirke formålet med de kontroll- eller reguleringstiltak opplysningene skal tjene, eller medføre fare for at de ikke kan gjennomføres.

Departementet kan gi forskrift om informasjons- og taushetsplikten og om utlevering av opplysninger som nevnt i tredje, fjerde og femte ledd.

§ 10-6 skal lyde:

§ 10-6 (Forskrifter)

Departementet kan gi forskrift til gjennomføring og utfylling av loven og dens virkeområde.

Departementet kan gi de forskrifter som er nødvendig for ivaretagelse av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, blant annet forordning om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk energi over landegrensene, forordning om opprettelse av et byrå for samarbeid mellom energireguleringsmyndigheter, samt bestemmelser om behandling av tvister, saksbehandlingsfrister og utsatt iverksetting av vedtak.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingsregler til utfylling av reglene i tjenesteloven for konsesjoner etter §§ 4-1 og 4-5 i denne lov, blant annet om saksbehandlingsfrist og rettsvirkninger av fristoverskridelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 annet ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn. Saksbehandlingsreglene kan fravike reglene i denne loven.

§ 10-7 nytt annet ledd skal lyde:

Reguleringsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av:

1. § 3-3 første og fjerde ledd, § 3-4 tredje ledd, § 3-4 a tredje ledd, § 4-1 første til fjerde ledd, § 4-2 fjerde ledd, § 4-3 annet ledd, § 4-5 første ledd, annet ledd første punktum og tredje ledd, § 4-10 første og annet ledd, § 6-1 fjerde ledd, § 10-1 første og tredje ledd,

samt pålegg gitt i medhold av disse bestemmelsene når det i pålegget er særskilt bestemt at overtredelse kan medføre overtredelsesgebyr.

2. enkeltvedtak gitt i medhold av bestemmelser som nevnt i annet ledd nr. 1, pålegg gitt i medhold av disse og forskrifter, når det er særskilt bestemt at overtredelse kan medføre overtredelsesgebyr.

§ 10-7 nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir nytt tredje, fjerde og femte ledd.

§ 10-7 nytt sjettede ledd skal lyde:

EFTAs overvåkningsorgan kan ilegge et foretak overtredelsesgebyr for overtredelse av plikt til å utlevere informasjon som følger av pålegg etter EØS-avtalen vedlegg IV nr. 20 (forordning 714/2009).

II

Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de forskjellige bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 73 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.47.29)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet. Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 69 stemmer for og 23 stemmer mot komiteens innstilling.

Peter Frølich (H) (fra salen): Jeg fikk ikke stemt.

Jorodd Asphjell (A) (fra salen): Ikke jeg heller.

Presidenten: Da tar vi voteringen en gang til. Det er altså Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt som har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 73 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.48.29)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen snarest fremme sak til Stortinget om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. om at konsesjon for å eie eller drive utenlandsforbindelser bare kan gis til den systemansvarlige (Statnett) eller foretak hvor denne har bestemmende innflytelse. Systemansvarlig (Statnett) vil kunne gis konsesjon etter energiloven § 4-2 for å eie eller drive utenlandsforbindelser som er omfattet av § 3-1. Det vil kreves særskilt konsesjon fra Olje- og energidepartementet. Ved vurderingen av om konsesjon bør gis, skal det legges vekt på naturhensyn og prosjektets samfunnsøkonomiske lønnsomhet.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 mot 5 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.48.56)

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i naturgassloven (tredje energi-markedspakke)

I

I lov 28. juni 2002 nr. 61 om felles regler for det indre marked for naturgass skal §§ 1 til 13 lyde:

§ 1 Virkeområde

Loven gjelder naturgassvirksomhet som ikke omfattes av lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet.

Loven kommer til anvendelse på biogass, gass fra biomasse og andre typer gass så langt slike gasser teknisk og sikkerhetsmessig kan injiseres i og transporteres gjennom et system for naturgass.

§ 2 Formål

Loven skal sikre at naturgassvirksomhet foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte. Det skal tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

§ 3 Definisjoner

I denne loven forstås med

- a) *naturgassforetak*: enhver fysisk eller juridisk person som ivaretar minst en av følgende funksjoner som omfattes av EØS-avtalen vedlegg IV nr. 23 (direktiv 2009/73/EF): produksjon, transmisjon, distribusjon, forsyning, innkjøp eller lagring av naturgass, også nedkjølt flytende naturgass (LNG), og som har ansvar for de forretningsmessige eller tekniske oppgavene eller vedlikehold tilknyttet disse funksjonene, med unntak av slutt kunder.
- b) *transmisjon*: transport av naturgass gjennom et høytrykksrørledningsnett med sikte på levering til kunder. Transport gjennom et oppstrøms gassrørledningsnett eller et høytrykksrørledningsnett som hovedsakelig anvendes i forbindelse med lokal distribusjon av naturgass, omfattes ikke.
- c) *distribusjon*: transport av naturgass gjennom lokale eller regionale gassrørledningsnett med sikte på levering til kunder.
- d) *forsyning*: levering eller salg av naturgass, også LNG, til kunder.
- e) *kunder*: naturgassforetak som kjøper naturgass, grossister eller slutt kunder av naturgass.
- f) *system*: ethvert transmisjons- eller distribusjonsnett, LNG-anlegg eller lageranlegg som eies eller drives av et naturgassforetak, lagring i rørledning og foretakets anlegg som yter tilknyttede tjenester, samt tilknyttede foretaks anlegg som er nødvendige for å gi adgang til transmisjon, distribusjon og LNG.
- g) *LNG-anlegg*: en terminal som brukes til omdanning av naturgass til væske eller import, lossing og regassifisering av LNG og som omfattes av EØS-avtalen vedlegg IV nr. 23 (direktiv 2009/73/EF), også tilleggstjenester og midlertidig lagring som er nødvendig for regassifiseringen og den påfølgende leveringen til transmisjonsnettet. De delene av et LNG-anlegg som brukes til lagring, omfattes ikke.
- h) *lageranlegg*: et anlegg som brukes til lagring av naturgass, og som omfattes av EØS-avtalen vedlegg IV nr. 23 (direktiv 2009/73/EF) og eies eller drives av et naturgassforetak. De delene av et LNG-anlegg som brukes til lagring, omfattes også.
- i) *vertikalt integrert foretak*: et foretak eller en gruppe av foretak som driver produksjon eller forsyning av naturgass i tillegg til virksomhet knyttet til transmisjon, distribusjon, LNG-anlegg eller lageranlegg for naturgass. En gruppe av foretak omfattes dersom en fysisk eller juridisk person kan utøve direkte eller indirekte kontroll med foretakene i gruppen.
- j) *kontroll* i §§ 7, 8 og 9: rettigheter, avtaler eller andre midler som enkeltvis eller sammen gir mulighet til å

utøve avgjørende innflytelse over et foretaks virksomhet, særlig:

1. eiendomsrett eller bruksrett til et foretaks samlede aktiva eller deler av dem
  2. rettigheter eller avtaler som gir avgjørende innflytelse over et foretaks organer med hensyn til deres sammensetning, stemmegivning eller beslutninger.
- k) *rettigheter*: stemmerettigheter, rett til utnevnelse av personer i styre, ledende stilling eller med fullmakt til å representere virksomheten utad, samt beholdning av majoritetsandel.

§ 4 Reguleringsmyndighet og klagenemnd

Departementet utpeker en reguleringsmyndighet og klagenemnd etter denne loven og gir forskrift om organisering, oppgaver og myndighet.

Reguleringsmyndigheten og klagenemnda er uavhengige og kan ikke instrueres om utøvelsen av tillagt myndighet. Enkeltvedtak fattet av reguleringsmyndigheten kan bare påklages til klagenemnda.

Reguleringsmyndigheten og klagenemnda kan ikke instrueres i disponeringen av tildelte budsjettmidler.

Reguleringsmyndigheten skal samarbeide med andre lands reguleringsmyndigheter og internasjonale institusjoner i samsvar med Norges EØS-rettslige forpliktelser.

§ 5 Utpeking av systemoperatører

Departementet kan i enkeltvedtak utpeke transmisjons-, distribusjons-, lager- og LNG-systemoperatører. Departementet kan gi forskrift om slik utpeking og nærmere definisjon av systemoperatører.

§ 6 Adgang til system

Departementet kan gi forskrift om adgang for naturgassforetak og kunder til systemer for naturgass på objektive og ikke-diskriminerende vilkår. Departementet kan gi forskrift om plikt for systemoperatører til å søke reguleringsmyndigheten om forhåndsgodkjenning av forhold som nevnt i annet og fjerde ledd.

Reguleringsmyndigheten skal i enkeltvedtak

- a) fastsette eller godkjenne tariffen og øvrige vilkår for adgang etter første ledd til distribusjonsnett, transmisjonsnett og LNG-anlegg, eller
- b) fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette tariffen og øvrige vilkår for adgang etter første ledd til distribusjonsnett, transmisjonsnett og LNG-anlegg.

Departementet kan gi forskrift om reguleringsmyndighetens kontroll av vilkårene for adgang til lageranlegg og lagring i rørledning.

Når en distribusjons- eller transmisjonssystemoperatør tilbyr balansetjenester, skal disse være basert på objektive vilkår og utføres på en ikke-diskriminerende måte

mellom systembrukere. Reguleringsmyndigheten skal i enkeltvedtak

- a) fastsette eller godkjenne vilkår for balansetjenester, eller
- b) fastsette eller godkjenne metoder for å fastsette vilkår for balansetjenester.

§ 7 Eiermessig skille i transmisjonsnett og sertifisering som transmisjonssystemoperatør

Den som driver eller har direkte eller indirekte kontroll over en virksomhet som driver med produksjon eller forsyning av naturgass, kan ikke eie eller drive et transmisjonsnett eller ha kontroll over eller rettigheter i en virksomhet som eier eller driver et transmisjonsnett. Den som eier eller driver et transmisjonsnett, eller har direkte eller indirekte kontroll over en virksomhet som eier et transmisjonsnett, kan ikke drive eller ha direkte eller indirekte kontroll over eller rettigheter i en virksomhet som driver med produksjon eller forsyning av naturgass.

Departementet kan gi forskrift om eiermessig skille for transmisjonsnett og krav om søknad til reguleringsmyndigheten om sertifisering som transmisjonssystemoperatør.

§ 8 Selskapsmessig skille for distribusjons- og lagersystemoperatør

I et vertikalt integrert foretak som har en distribusjonssystemoperatør med over 100 000 tilknyttede kunder, skal distribusjonsvirksomheten skilles fra virksomhet innen produksjon eller forsyning av naturgass. Virksomhetene skal være organisert som selvstendige rettssubjekter. Distribusjonssystemoperatøren skal ikke direkte eller indirekte kontrollere eller kontrolleres av rettssubjekter som driver med produksjon eller forsyning av naturgass.

Departementet kan gi forskrift om krav til selskapsmessig skille for lagersystemoperatører som er del av et vertikalt integrert foretak.

§ 9 Funksjonelt skille for distribusjons- og lagersystemoperatør

Krav til funksjonelt skille etter annet og tredje ledd gjelder for vertikalt integrerte foretak som omfattes av § 8 første ledd.

Personer i ledelsen av distribusjonssystemoperatøren kan ikke delta i ledelsen i virksomhet som driver med forsyning eller produksjon av naturgass innenfor det vertikalt integrerte foretaket.

Morselskapet eller den kontrollerende eieren i det vertikalt integrerte foretaket kan ikke instruere distribusjonssystemoperatøren om den daglige driften eller om avgjørelser vedrørende utbygging eller oppgradering av distribusjonsnettet. Dette er ikke til hinder for overordnet styring med distribusjonssystemoperatørens økonomiske rammer.

Departementet kan gi forskrift om krav til funksjonelt skille for lagersystemoperatører som er omfattet av krav til selskapsmessig skille i medhold av § 8 annet ledd.

§ 10 Kontroll

Reguleringsmyndigheten fører tilsyn med at bestemmelsene i § 7 første ledd, § 8 første ledd, § 9 annet og tredje ledd og enkeltvedtak etter § 6 annet og fjerde ledd blir overholdt. Reguleringsmyndigheten kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene i § 7 første ledd, § 8 første ledd, § 9 annet og tredje ledd og enkeltvedtak etter § 6 annet og fjerde ledd.

Enhver plikter uten hinder av taushetsplikt å gi departementet, reguleringsmyndigheten eller klagenemnda de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter denne loven. Det kan gis pålegg om utlevering av slike opplysninger. Uten hinder av taushetsplikt skal opplysninger utleveres til EFTAs faste komité, EFTAs overvåkingsorgan eller EU-kommisjonen når det er fremmet en begrunnet forespørsel, og det ut fra hensynet til å gjennomføre oppgaver pålagt gjennom EØS-avtalen, må regnes som nødvendig og forholdsmessig å utlevere opplysningene.

Departementet eller reguleringsmyndigheten kan uten hinder av taushetsplikt gi andre norske myndigheter opplysninger når det er nødvendig for å fremme norsk regulering av og et effektivt tilsyn med gassmarkedet. Departementet eller reguleringsmyndigheten kan uten hinder av taushetsplikt gi energimyndighetene i andre stater som er part av EØS-avtalen, byrået for samarbeid mellom energiregulatorer eller EFTAs overvåkingsorgan opplysninger når dette er nødvendig for å oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor en annen stat og av hensyn til håndhevelsen av norsk, EØS-rettslig eller vedkommende stats regulering av gassmarkedet.

Ved utlevering av taushetsbelagte opplysninger etter annet og tredje ledd, skal det stilles som vilkår at opplysningene undergis taushetsplikt hos mottakeren. Opplysningene kan bare formidles videre med samtykke fra organet som utleverte dem, og bare for det formålet som samtykket omfatter. Ved videreformidling av taushetsbelagte opplysninger, skal den opplysningene gjelder underrettes dersom opplysningene opprinnelig ble innhentet fra vedkommende. Dette gjelder ikke dersom en slik underretning vil motvirke formålet med tiltakene videreformidlingen av opplysningene skal ivareta, eller medføre fare for at tiltakene ikke kan gjennomføres.

§ 11 Tvangsmulkt

Reguleringsmyndigheten kan ilegge tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i § 7 første ledd, § 8 første ledd, § 9 annet og tredje ledd, enkeltvedtak etter § 6 annet og fjerde ledd og pålegg som nevnt i § 10 første ledd. Det

organet som har gitt pålegg etter § 10 annet ledd kan gi tvangsmulkt om pålegget ikke blir fulgt.

Departementet kan gi forskrift om tvangsmulkens størrelse og varighet, fastsettelse og gjennomføring av tvangsmulkt og ileggelse av tvangsmulkt ved brudd på bestemmelser i forskrift.

§ 12 Straff

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelsene i § 7 første ledd, § 8 første ledd eller § 9 annet og tredje ledd, enkeltvedtak etter § 6 annet og fjerde ledd eller pålegg som nevnt i § 10 første og annet ledd straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år eller begge deler. Tilsvarende gjelder ved overtredelse av bestemmelser i forskrift gitt i medhold av denne loven eller av pålegg gitt i medhold av slike bestemmelser, dersom det er fastsatt i forskriften at overtredelse av bestemmelsen og pålegget er straffbart.

§ 13 Myndighet til å gi forskrift

Departementet kan gi forskrift til gjennomføring og utfylling av denne loven, blant annet nærmere bestemmelser om retten til adgang til systemet, driften av systemet, krav til naturgassforetakenes virksomhet, konsesjon, regnskap, krav om oppbevaring av opplysninger, leverandørbytte, beskyttelse av forbrukere og andre kunder, unntak fra loven i geografisk avgrensede områder og for ny infrastruktur, behandling av tvister, saksbehandlingsfrister og utsatt iverksetting av vedtak.

Departementet kan gi forskrift som er nødvendig for ivaretagelse av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen til gjennomføring av bestemmelser om adgang til transmissjonsnett og om et byrå for samarbeid mellom energiregulatorene.

Departementet kan gi forskrift om at reguleringsmyndigheten kan gi forskrift i medhold av første og annet ledd.

Nåværende § 8 blir ny § 14.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 73 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.49.33)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet. Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 72 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.49.55)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Presidenten vil igjen minne valgkomiteens medlemmer og varamedlemmer om å bli igjen i salen etter at dagens møte er ferdig.

Sak nr. 10 [18:50:23]

Referat

- (314) Familie- og kulturkomiteen melder å ha valgt Kristin Ørmen Johnsen til leder
Enst.: Vedlegges protokollen.
- (315) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Fredric Holen Bjørdal, Jonas Gahr Støre og Hadia Tajik om et offentlig og ideelt drevet barnevern (Dokument 8:161 S (2017–2018))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Presidenten vil benytte anledningen til å ønske alle som har sitt virke på Stortinget, en riktig god påske. Jeg vil minne om at første møte etter påske er onsdag 4. april, og at det kan være lurt å lade batteriene. Det blir en hektisk innspurt i denne sesjonens siste periode.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.51.

